

H. Gr. 816

Mustoxydes

96/c. dr

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

ΑΝΑΛΕΚΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΩΝ

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΟΥ

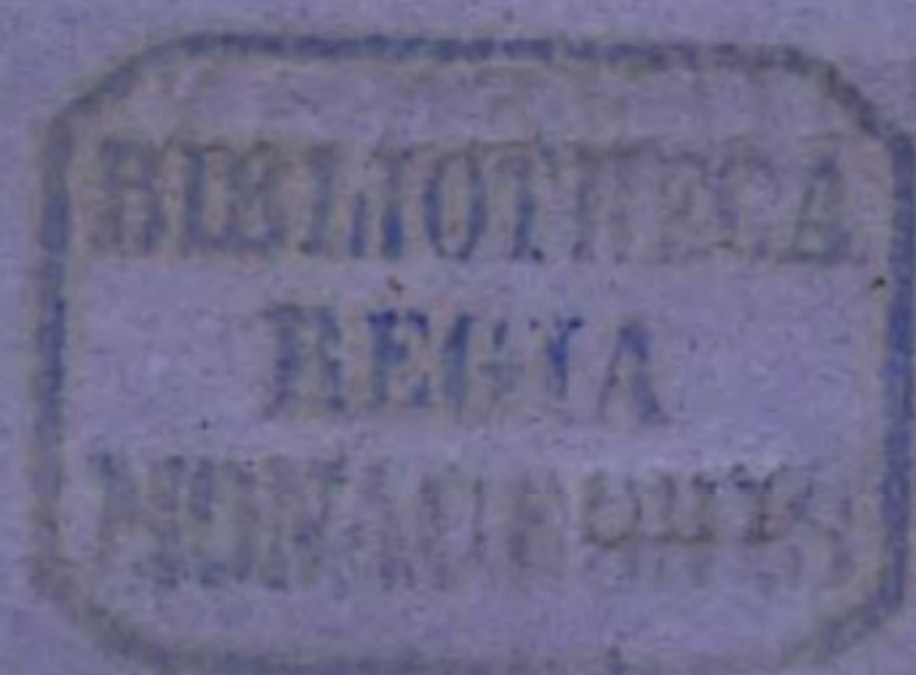
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Η ΚΕΡΚΥΡΑ»

1872.

= Div. p. 907

ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

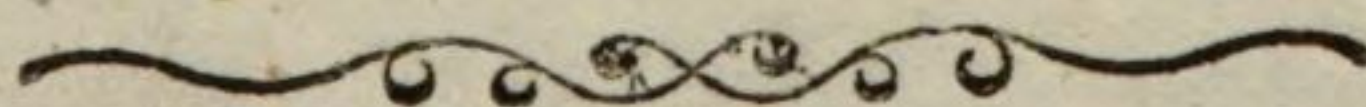
ΑΝΑΛΕΚΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΩΝ

ΥΠΟ

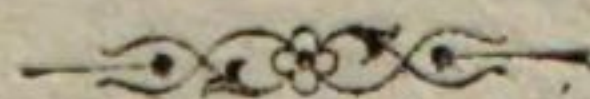
ΜΙΧΑΗΛ Α. ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Η ΚΕΡΚΥΡΑ»

1872.

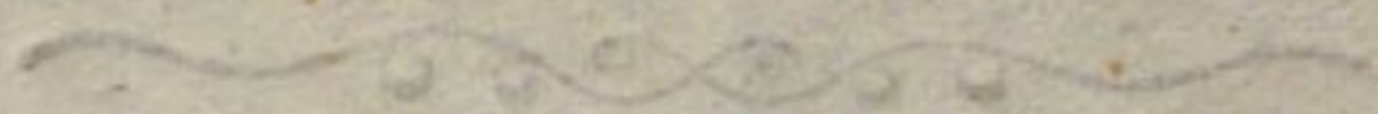
IZTOPIRYA I A I PIVOLOTI

YAZERETI

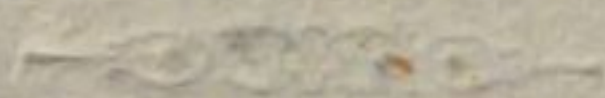
TOATEOTOM A IHAZIE

ZOTOM ZOMOT

EN KILITIA

EN TOT THOTAPHOTI H KILITIA

1871

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Δημοσιεύοντες πέρυσιν ἀγγελίαν περὶ ἐκδόσεως τῶνδε τῶν ιστορικῶν καὶ φιλολογικῶν Ἀναλέκτων, ἐλέγομεν ὅτι, «Πρὸ πολλοῦ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν χειρογράφων καὶ τὴν συναρμογὴν τῶν εἰδήσεων, ὅσας ἐν μεγάλῃ πληθύνι κατέλιπεν ὁ ἡμέτερος πατὴρ Ἀνδρέας Μουστοξύδης, οὐχὶ ἀλυσιτελὲς ἐκρίναμεν τὰ ἐκδώσωμεν διὰ τοῦ τύπου ὅσα ἔγγραφα λόγου ἄξια ἠδυνήθημεν μέχρι τοῦδε τ' ἀνεύρωμεν καὶ ὅσας διατριβὰς τῇ βοηθείᾳ τῶν χειρογράφων σημειώσεων κατωρθώσαμεν μέχρι τοῦδε τὰ συναρμολογήσωμεν καὶ τὰ ἐπεξεργασθῶμεν, ἐπιφυλασσόμενοι τὰ δημοσιεύσωμεν τοῦ λοιποῦ καὶ ἄλλα, ἵνα συντελέσωμεν, ἔστω καὶ διὰ μικρᾶς ὕλης εἰς τὴν μέλλουσαν ἀνέγερσιν τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος τῆς τε πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐπὶ τῶν μέσων χρόνων ιστορίας». Ἡ πρόθυμος συνδρομὴ, ἣν παρέσχον ἡμῖν οἱ τε ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὁμογενεῖς, ἐνεθάρρυναν ἡμᾶς οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ ἔργον, ἀλλ' ἀπρόοπτοι περιστάσεις, πάντῃ ἀφ' ἡμῶν ἀνεξάρτητοι, ἀνέβαλον μέχρι τοῦ-

δε τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἀναλέκτων. Ἐκπληροῦντες δὲ νῦν τὴν ἡμετέραν ὑπόσχεσιν, νομίζομεν καθήκον τὰ ὁμολογήσωμεν χάριτας πρὸς τοὺς ὁποσδήποτε συντελέσαντας εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ πορήματος, καὶ ἀναγκαῖον ἅμα τὰ προτάξωμεν ὀλίγα τιτὰ περὶ τῶν ἐν τῷδε τῷ Α' Τόμῳ περιεχομένων.

Ἐκ τῶν πέντε δημοσιευομένων ἐνταῦθα διατριβῶν αἱ δύο πρῶται παρήχθησαν εἰς γῶς ζῶντος ἔτι τοῦ συγγραφέως, καὶ ἡ μὲν Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημιῶν, ἀναγνωσθεῖσα τῇ 5 Ὀκτωβρίου 1845 ἐνώπιον τῆς τότε ἐν Κερκύρᾳ ἐταιρίας τῶν Φιλομαθῶν, κατεχωρίσθη ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς ἐταιρίας (σ. 9—24), ἀλλ' ἐκδοθεῖσα ἐν ὀλιγίστοις ἀρτιτύποις καὶ μὴ γενομένη, ὥς ἔδει, γνωστὴ εἰς τὸ Παρελλήριον ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Παρδῶρᾳ καὶ πάλιν ἐν ἔτει 1856 (Φυλ. 157)· ἡ δὲ δευτέρα περὶ Νικάνδρου τοῦ Νουκίου ἐδημοσιεύθη καὶ αὐτὴ ὡσαύτως διὰ τῆς Παρδῶρας ὀλίγω πρότερον (Φυλ. 154), ἐχέρετο δὲ ἀρχοῦντως γνωστὴ καὶ τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, ἀξιωθεῖσα Ἰταλικῆς τε καὶ Γαλλικῆς μεταφράσεως. Τὰς λοιπὰς διατριβὰς συντάξαμεν ἡμεῖς αὐτοὶ, συναρμολογήσαντες τὰς πολλὰς τοῦ πατρὸς ἡμῶν καταλειφθείσας χειρογράφους σημειώσεις καὶ ἐπιπροσθέντες εἴ τι ἄλλο ἠδυνήθημεν ἄλλοθεν πρὸς μείζονα ἐκάστης ὑποθέσεως διαφώτισιν ἢ ἀρυσθῶμεν. Ἐκ τῶν διατριβῶν δὲ πάλιν τούτων ὁ Βίος Ἀρτωρίου τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ ἡ ἐξιστόρησις τῆς Πολιορκίας τῆς Κερκύρας ἐδημοσιεύθησαν ὑφ' ἡμῶν ἄλλοτε καὶ αὖτις διὰ τῆς Παρδῶρας ἐν ἔτει 1867 (Φυλ. 407, 409, 410, 412. — Φυλ. 425), ἀλλ' αἱ βραχεῖαι περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ Λατίνων Ἀρχιεπισκόπων βιογραφικαὶ εἰδήσεις νῦν πρῶτον ἐκδίδονται διὰ τοῦ τύπου. Ἡ πραγματεία δὲ αὕτη, καὶ τοὶ ἀνεπεξέργαστος καὶ πολλῶν προσθηκῶν δεομένη, ὥς ὁμολογεῖ ἐν τινι χειρογράφῳ σημειώσει καὶ αὐτὸς ὁ συντάξας, λέγων

τάδε, — «Αὐταί εἰσιν αἱ εἰδήσεις, ἃς ἐν μεγάλῃ βίᾳ συνέλεξα περὶ τῶν αὐτοκλήτων Ἀρχιεπισκόπων Κερκύρας. Ἀγνοῶ ἂν αἱ παραπομπαὶ ἔχουσιν ἀκριβῶς, ἢ ἂν ἀνεγνώσθησαν μετὰ προσοχῆς, διότι ἔγραφον ἐπιτροχάδην ἐν ᾧ διέμενον ἔτι ἐν Ἰταλίᾳ προτιθέμενος γὰρ ἐξακριβώσω τὰ πάντα ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ», — οὐχ ἥττον ὅμως περιέχει σπουδαίαν ιστορικὴν ὕλην, καὶ τούτου ἔνεκεν ἐροῦνίσαμεν τὴν πραγματείαν οὐχὶ ἀναξίαν δημοσιεύσεως. Τὴν βιογραφίαν τοῦ Σεκουνδινοῦ δὲν ἠδυνήθημεν γὰρ συντάξωμεν καὶ γὰρ καταχωρίσωμεν ἐν τῷ πρώτῳ Τόμῳ, διότι, ἀναγκασθέντες ἔνεκα δημοσίας ὑπηρεσίας γ' ἀπέλθωμεν ἐκ Κερκύρας, ἐστερούμεθα τῶν ἀναγκαίων μέσων πρὸς ἐπεξεργασίαν αὐτῆς. Τὴν ἀκουσίαν δὲ ταύτην ἡμετέραν ἔλλειψιν ἀνεπληρώσαμεν ἄλλως πως, δημοσιεύσαντες ἀνέκδοτον ἐπιστολὴν τοῦ Σεκουνδινοῦ, ἐξαχθεῖσαν, ὡς νομίζομεν, ἐκ τινοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ βιβλιοθήκης, καὶ ἐτέραν Νικολάου τοῦ Πέτρου, Κερκυραίου λογίου, γεννηθέντος ἐν τέλει τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος, ἡτις ἐν εἴδει προοιμίου προετάχθη τῆς σπανιωτάτης ἐκδόσεως τοῦ πονήματος τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ Ζῶων γενέσεως μετὰ τῆς τοῦ Φιλοπόρου ἐξηγήσεως, ὅπερ ἐξέδωκεν ὁ Πέτρος ἐν Ἐρετίᾳ τῷ 1526, τύποις τῶν ἀδελφῶν Σαβίων, εἰς τέταρτ. ἐκ σελ. 120· ἔτι δὲ δημοσιεύσαντες Ἰταλικὸν ἔγγραφον ἀφορῶν τὴν ἐν ἔτει 1537 πολιορκίαν τῆς Κερκύρας καὶ ἀνέκδοτον Λόγον πρὸς τοὺς νέους τοῦ Ἰορίου περὶ ἀνάγκης τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συνταχθέντα ὑπὸ Νικολάου Μαυρομάτου τοῦ Ἀχαρνᾶρος καὶ ἐκφωρηθέντα τῇ 16 Αὐγούστου 1808 ἐν τῇ ἐπὶ Γάλλων ἐν Κερκύρᾳ συσταθείσῃ Ἰορικῇ Ἀκαδημίᾳ, ἥς ὁ Μαυρομάτης διετέλει σύνοδρος τῶν μάλιστα σπουδαίων. Ὅτε τέλος ἀνηγγείλαμεν τὴν ἐκδοσὶν ἐμμέτρου ἀφηγήσεως τῆς ἐν Πύλῳ ναυμαχίας, τὸ ὄνομα τοῦ ποιήσαντος ἦτο ἡμῖν πάντῃ ἀγνώστον, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ δ

πρώην Καθηγητῆς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας καὶ Διευθυντῆς τῆς ἐν Κερ-
κύρᾳ Θεολογικῆς Σχολῆς, νῦν δὲ Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἐν Ὁδησσῷ
Ἑλληνικῆς κοινότητος Κ. Εὐστάθιος Βουλισμᾶς, θερμὸς ζηλωτὴς καὶ
εἰδήμων, εἴ περ τις καὶ ἄλλος, τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν φιλολογικῆς ιστο-
ρίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἐπιστείλας ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι ὁ ποιήσας ἐ-
στὶ Φίλιππος ὁ Κανᾶς, ἐκπαιδευθεὶς ἐν Ὁδησσῷ ὑπὸ τὸν περίφημον
Βαρδαλάχον, ἰδιαίτερος δὲ γραμματεὺς διατελέσας τοῦ Καποδι-
στρίου, πρὸς ὃν ἐπεμύσε τὸν ἄνδρα ὁ Ἀλέξανδρος Στούρζας.

Ταῦτα διὰ βραχέων προτάξαντες ἐξαιτούμεθα τὴν εὐμενῇ τῶν ἀ-
γαθωσχόντων συγγνώμην περὶ πάντων τῶν εἰς τὸν τύπον παρεσ-
φρησάντων ἀμαρτημάτων.

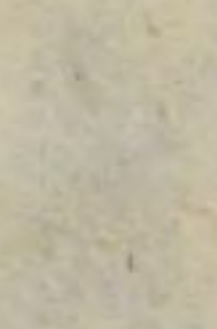
Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ 5 Μαΐου 1872.

M. M.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ.

Α

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΥΤΑΙΣ ΛΟΓΙΩΝ.

Ἐπειδὴ μόνον διὰ τὸ πρεσβεῖον, τὸ ἄζηλον ἐκείνο τῆς ἡλικίας πρό- νόμιον, ἡξιώθην, ὦ Φιλομαθεῖς Ἑταῖροι, τῆς τιμῆς νὰ προσδρεύω ὑμῶν, καὶ ὁ λόγος μου λοιπὸν ἐμελλεν, ὡς ἂν προεισόδιον τῶν ὑμετέρων, νὰ προκαλέσῃ πρῶτος τὴν φιληκοίαν ὑμῶν, ἀναγκαῖον ἦτο, ἐν ᾧ προτερεύει τῶν ἄλλων κατὰ τὴν τάξιν, νὰ μὴ ἦναι ἔσχατος αὐτῶν κατὰ τὴν ἀξίαν. Ἀλλ' ἐὰν σοφὴ ἦναι ἡ ῥῆσις·

« Ἀρχομένου δ' ἔργου, πρόσωπον

» χρὴ θέμεν τηλαυγές. »

ἐπίσης ἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἐγὼ μὲν ἐλάχιστον πάντων, ὀλίγοι δὲ καὶ ἄλλοι δύνανται εὐλόγως νὰ καυχηθῶσιν ὅτι κατήρξαντο τοῦ ἔργου,

« Χρυσέας ὑποστάσαντες εὐ-

» τειχεῖ προθύρῳ θαλάμου

» κίονας ».

Καὶ οὕτω δὲ μεγίστην ἔχω παρηγορίαν τὴν συναίσθησιν ὅτι ὄχι θρασὺ ὑπεραυχούσης ἱκανότητος φρόνημα, ἀλλ' ἀπαραιτήτου καθήκοντος ἀναγκαία ἐκπλήρωσις ἴσχυσε νὰ κινήσῃ τὴν γλῶσσάν μου, καὶ ὅτι τῶν λόγων μου ἡ ὑπόθεσις θέλει φανῇ τοῦλάχιστον κατάλληλος πρὸς τὴν αἰσίαν ταύτην περίστασιν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἡ Ἑταιρία τῶν Φιλομαθῶν συνέρχεται σήμερον μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ὡς ἂν πρὸς ἀρίστους οἰωνι-

σμοὺς τῆς πατρώας καὶ εἰρηνοφόρου Ἀθηνᾶς, μακρόν τινα καὶ τῆς εὐχῆς ἡμῶν ἄξιον βίον ἐπαγγελλομένη.

Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε καὶ πρὸς πάντα ἡδιστον ἄκουσμα εἶναι τὰ τῶν προγόνων, ἐνόμισα ὅτι ἠθέλετε καὶ ὑμεῖς εὐχρεστηθῆ, ἀκούοντες ἐὰν καὶ ἄλλοτε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἡ φιλομάθεια, ἐν ᾗ διέκαιε πολλῶν τὰς ψυχὰς, κατέτεινεν ἅμα καὶ πρὸς τι τέλος τὰς προσπαθείας.

Ὅχι ὀλίγων εὐφυῶν ἀνδρῶν ὑπῆρξε μήτηρ ἡ Κέρκυρα κατὰ τὴν δεκάτην ἑκτὴν ἑκατονταετηρίδα, καὶ, ἵνα τᾶλλα σιωπήσωμεν, ἔτι καὶ νῦν μετ' ἐπαίνου μνημονεύονται τὰ ὀνόματα Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάρχου, Νικολάου τοῦ Σοφιανοῦ, Νικολάου τοῦ Πέτρου, Ματθαίου τοῦ Δεβαρῆ, Ἀνδρονίκου τοῦ Νουκίου, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐξεδόθησαν ὅχι μόνον ἐν Ἑνετίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἐν Λειψίᾳ, καὶ ἐν Νουριμβέργῃ, καὶ ἐν Λονδίνῳ. Μετὰ δὲ τῶν Ἰονίων, καὶ τὸ Πανελλήνιον, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς τύχας ἔμελλεν ἡ Κέρκυρα νὰ ἔχῃ πάντοτε ἐπιρροὴν ἰσχυράν, δὲν δύναται νὰ μὴ καύσῃ θυμίαμα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Θωμᾶ Φλαγγίνου, ὅστις πολλὰ καὶ μεγάλα εὐεργετήσας τὸ ἔθνος, διέταξε προσέτι, μεσοῦσης τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἑκατονταετηρίδος, τὴν καθίδρυσιν τοῦ φροντιστηρίου ἐκείνου, ἐνθα τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τὸ ἱερὸν πῦρ ἐφρουρήθη, καὶ ὅθεν σπινθῆρες μὲν κατὰ πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ φῶς ἐξέλαμψε τηλαυγέστερον διασκεδάζον πολλαχοῦ τῆς δουλείας τὸ σκότος.

Θαλερὰν ἔτι διασώζουσα τοῦ παρελθόντος τὴν μνήμην, ἐπὶ δὲ τοῖς παροῦσι σεμνυνομένη ἡ Κέρκυρα, εἶδε τῷ 1656 καθισταμένην ἐν αὐτῇ ἀκαδημίαν, πρωτοφανὲς παρ' ἡμῖν καθίδρυμα, ἣτις ἐκλήθη τῶν Ἑξησφαλισμένων (*degli Assicurati*), καὶ εἶχεν ἐπίσημον δύο βράχους, καὶ ὑπεράνω πτηνὸν λέοντα ἐν ἀέρι ταλαντευόμενον μετ' ἐπιγραφῆς *his semper*, αἰνιττομένη, ὡς φαίνεται διὰ τε τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ συμβόλου τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἣτις πάσχει τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, ἀπειλουμένην τότε ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ τῆς σοφίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐχθροῦ, ἀνετίθετο εἰς τὴν δικόρυφον αὐτῆς ἀκρόπολιν καὶ τὸν ἐπισκέποντα κραταιὸν λέοντα, καὶ ἔβλεπε λοιπὸν ἐξησφαλισμένον τὸν ἀτάραχον βίον, ἐν ᾧ καὶ μόνῳ ἐπιδίδουσι τὰ εἰρηναῖα καὶ τερπνὰ τῶν Μουσῶν ἐπιτηδεύματα. Τριὰς

κοντα ἦσαν κατ' ἀρχὰς οἱ συγκροτοῦντες τὴν ἀκαδημαίαν ταύτην, ὧν οἱ μὲν τὰ τῆς ἱερωσύνης ἐτέλουν, οἱ δὲ τὴν ἰατρικὴν, καὶ ἄλλοι τὴν ἐπιστήμην τῶν νόμων ἐθεράπευον. Ἦσαν δὲ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀναμειγμένοι καὶ ξένοι, ἐὰν οὕτως ἠδύναντο νὰ κηλῶνται οἱ ὑπήκοοι κράτους ἀπὸ τριακοσίων ἤδη ἐτῶν κυβερνῶντος τὴν νῆσον, καὶ ἐὰν τῆς παιδείας οἱ μύσται, μίαν συναποτελεῦντες αὐτόνομον πολιτείαν καὶ εἰς ἓνα πειθόμενοι καθολικώτατον θεσμόν, τὴν ὠφέλειαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δὲν ἦσαν ἅμα καὶ πολῖται ἰσότιμοι, ὅποιαδήποτε ἂν ἦναι αὐτῶν ἡ γενέθλιος χώρα.

Πλὴν ἐνὸς εἰδυλλίου ἰταλίστι πεποιημένου ὑπὸ ἀνωνύμου τινὸς, ὅστις, ἐπιγραφόμενος Ἀκαδημαϊκὸς ἐξησφαλισμένος Κερκύρας (*Academico assicurato di Corfù*), ἐπαινεῖ τῷ 1672 τὴν ὑπὸ Ἀνδρέου τοῦ Μαρμαρᾶ συντεταγμένην ἱστορίαν, ἧς καὶ πρόκειται τὸ εἰδυλλιον τοῦτο, οὐδὲν ἕτερον τῆς ἀκαδημαίας ταύτης μνημόσυνον διεσώθη. Ἴσως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αὐτοῦ συνέτχιροι, ἀγόμενοι ὑπὸ τῆς ἐπικρατούσης περὶ τοὺς λόγους αἰρέσεως τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, καὶ πολὺ πλεόν τοῦ ὠφελίμου θηρεύοντες τὸ τερπνόν, ἠγάπων νὰ ἐξασκῶσι τὸν κάλαμον εἰς ποιητικὰς μελέτας, πκρέχοντες, ἀντὶ τῆς ἀπὸ καρπῶν ὠρίμων εὐχύμου τροφῆς, χλοερὰ φύλλα καταθέλγοντα εὐφροσύνης τὸν ὀφθαλμόν. Ἀλλ' ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἔργων τῶν Ἀκαδημαϊκῶν τούτων, θέλομεν τοῦλάχιστον ἐρευνήσει τίνες καὶ ποῖα ἔχνη κατέλιπον εἰς ἡμᾶς τῆς οἰκσδήποτε αὐτῶν ἱκανότητος.

Ἦτο λοιπὸν ἐν γένει ἡ Ἑταιρία τῶν ἐξησφαλισμένων ἀνάλογος πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ αἰῶνος ἐκείνου. Πρῶτα νῖς δὲ αὐτῆς ἐχρημάτισε τὸ πρῶτον μοναχὸς τις Γρηγόριος Γρίττης, διδάσκαλος, ἐκ τοῦ ἐρημιτικοῦ τάγματος τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, τὸ ὅποῖον εἶχεν ἤδη καθιδρυθῆ ἀπὸ τοῦ 1399 ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Εὐαγγελιστρίας, κατ' αἵτησιν Πέτρου τινὸς στρατάρχου, ὅστις καὶ τὸν ναὸν ὠκοδόμησε. Καὶ τὰ μὲν χρονικὰ τῆς ἰταλικῆς γραμματολογίας οὐδὲν λέγουσι περὶ τοῦ μοναχοῦ τούτου, ἀλλ' ἐκ τῆς προσηγορίας τοῦ διδασκάλου ἦν αὐτὸς ἐπιγράφεται, συμβαλλόμεθα τὴν περὶ τὰ Λατινικὰ ἢ τὴν θεολογίαν ἱκανότητα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ νομίζομεν λοιπὸν ὅτι διὰ ταύτην, ἂν ὅχι διὰ τὴν ἐξ εὐπατριδῶν αὐτοῦ καταγωγὴν, μαρτυρουμένην ἄλλως ἐκ τοῦ ἐπωνύμου, ἠξιώθη τῆς τιμῆς

τοῦ προεδρεύειν τῆς ἀκαδημίας. Πρῶτοι δὲ αὐτῆς λογοκρίται ὑπῆρξαν Νικόλαος Καρτάνος, Σπυρίδων Ἀλταβίλλας καὶ Παναγιώτης Ἰουστινιανός, γραμματεὺς δὲ Δημήτριος Ῥίγκης. Ἡ διαστέλλουσα τὸ ὄνομα τοῦ Καρτάνου ἱπποτική ἐπὶ κλησις, ἥ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους μετὰ πλείονος φειδοῦς καὶ μᾶλλον κατ' ἀξίαν προσνευμένη, δύναται νὰ ληφθῇ ὡς ἱκανὸν τεκμήριον ὅτι ὁ ἀνὴρ οὗτος ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἀγαθοεργῶν τῆς πατρίδος, εἰς ἣν καὶ οἱ ἄλλοι ἀναμφιβόλως ὑπηρέτησαν, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν δημοσίων ἐγγράφων. Ἐὰν δὲ πρῶτιστον παντὸς ἀνθρώπου καθῆκον εἶναι ὅχι μόνον νὰ διάγῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ πράττῃ ὡς εἰς πολίτην προσήκει, μηδὲ ὑπὸ ῥαθυμίας ν' ἀποποιῇται τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα, ἥ τὰν ἀπάλιν ὑπὸ φιλοδοξίας νὰ σπουδαρχῇ, ὁ προσερχόμενος τότε εἰς τὰ δημόσια παρεῖχε βέβαια τῆς φιλοπατρίας αὐτοῦ ἐναργεστέραν ἀπόδειξιν, καθ' ὅτι ἄμισθα ἦσαν τὰ ὑπουργήματα, ἂν καὶ πρὸς καιρὸν καὶ ἐκ περιόδου μετὰ πολλῆς διενέμοντο ἐπιεικείας.

Ὁ Ἀλταβίλλας ἐπαινεῖται καὶ ὡς ἑξοχος ἰατρός· ἀλλ' ἀφηρηπάσθη τοῦ βίου ὑπὸ οἰκτροτάτου συμβάντος· διότι μικρὸν μετὰ τὴν καθίδρυσιν τῆς ἀκαδημίας τῷ 1658, συνετρίβη ὑπὸ τὰ καταπτώματα, τὰ ἐκ τοῦ ἐμπρησμοῦ πυριτοθήκης τινὸς τοῦ παλαιοῦ φρουρίου προξενηθέντα.

Εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν φαίνεται ὅτι ἐνίοτε προσεμεδίων αἱ Μοῦσαι· τεκμήριον δὲ τὰ ῥοδάκια αὐτοῦ, τῶν ὁποίων ἐν δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἱστορικὸν ὑπόμνημα. Τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας τῶν Κερκυραίων πόλεως, ἣν αἱ Κορινθιακαὶ τέχναι εἶχον πάλαι ποτὲ κατακοσμήσει πολυτελῶς, διὰ τε τὰς πολλὰς τῶν Γότθων κατερημώσεις, καὶ διὰ τοὺς συντινάξαντας τὴν νῆσον βιαιοτάτους σεισμοὺς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν αὐθόρμητον εἰς ἀσφαλεστέραν χώραν μετανάστευσιν τῶν κατοίκων, φευγόντων ἅμα καὶ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βερβάρων καὶ τὰς ἐκ θαλάσσης ἀδιακόπους τῶν πειρατῶν ὕβρεις, ἔκειντο ἤδη ἐκπολλοῦ κατηρειπωμένα. Ἡγεῖρον δὲ τότε οἱ Ἑνετοὶ, ὅχι μόνον εἰς ὑπεράσπισιν τῆς νήσου ἀλλὰ καὶ πάσης ἐν γένει τῆς χριστεπωνύμου πολιτείας, τὸν πελώριον ἐκεῖνον προμαχῶνα, ὅπου ἔμελλε νὰ θρυσηθῇ τέλος τῶν Ὀθωμανῶν ἢ μανιώδους ὁρμῆς. Ὅθεν, ἐπειδὴ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θεοὶ πείθονται, τὰ ἐρείπια ταῦτα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἂν ὁστᾷ τεθνεῶτος γίγαντος κατεπλήρουν μέγα τοῦ ἐδάφους διάστημα,

ἢ κατωρυγμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς διετηροῦντο, ἔκουςίως ὑπὸ τοῦ κοινοῦ παρεχωρήθησαν τῷ 1675 εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ εἴκοσι λοιπὸν χιλιάδες μεγάλων τετραγώνων μαρμάρων ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν ὀχυρωμάτων ἐκείνων, τὰ ὅποια, θαυμαστὸν τῆς στρατιωτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἔργον, διήγειραν τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὴν πάλιν ἰσχυρῶν ἐφαμίλλων, καὶ ποτὲ μὲν λυπηρῶν, ποτὲ δὲ εὐφροσύνων ἀποτελεσμάτων ἐγένοντο πρόξενα εἰς τοὺς Ἰονίους. Ἐκ τούτου ἔλαβε τὴν ὑπόθεσιν ἡ μουσα τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἀλλ' οὐτ' αὐτοῦ, οὐτ' ἄλλου τινὸς τῶν εἰρημένων ἀκαδημαϊκῶν διαμένει ἔτι ἔχνος ἕτερον τῆς περὶ τοὺς λόγους αὐτῶν ἱκανότητος. Καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· διότι ἡ ἡμετέρα πόλις, ἐνδεὴς οὖσα τότε καὶ τυπογραφίας καὶ ἄλλων ἔτι κοινοτέρων χειροτεχνιῶν, ὥσπερ κηδομένη τῆς ὑπολήψεως τῶν συγγραφέων, δὲν παρῆχεν εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν πρόχειρον δημοσιεύσεως μέσον, οὐδ' εἶχεν ἔτι τοσοῦτον παραλυθῇ ὁ χαλινὸς πάσης συστολῆς, ὥστε ἕκαστος ὑπὸ θρασείας τινὸς μεγαλοφροσύνης νὰ ὑπολαμβάνῃ καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ τυχόντα αὐτοῦ ἐνθυμήματα ἄξια νὰ διαπέμπωνται εἰς τοὺς μακρὰν ἀπωκισμένους ἢ εἰς τὰς γενεὰς τῶν ἐπερχομένων, καὶ τοσοῦτον ἔτι ἐδύνατο ἡ προσωπικὴ ἐκάστου ἀξιοπρέπεια, ὥστε εἰς οὐδένα εἶχεν ἐπέλθει ποτὲ ἡ ἰδέα νὰ μεταχειρισθῇ τὸν τύπον ὥσπερ τοὺς χειραγωγοῦντας αὐτοὺς οἱ τυφλοὶ ἐπαῖται, οἵτινες δι' ἐκείνων θυροκοποῦντες προσαιτοῦσι τὸν ὁδολὸν, μισθὸν τοῦ κακοφώνου καὶ ἐκμελοῦς αὐτῶν ἄσματος.

Μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ τῆς καθιδρύσεως τῆς ἀκαδημίας μνημονεύουσιν αὐτῆς ὁ τε Ἰάκωβος ὁ Σπὼν καὶ Γεώργιος ὁ Οὐήλερος (Wheler), ὁ μὲν Γάλλος, ὁ δὲ Ἀγγλος, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὴν νῆσον, καὶ πολὺ διαφέροντες ἀμφοτέρω τῆς ἀγέλης τῶν περιηγητῶν, πολλὴν δὲ ἔχοντες ἅμα καὶ ποικίλην παιδείαν, ἐδείχθησαν ἐνταυτῷ καὶ παρατηρηταὶ ἀκριβεῖς καὶ κριταὶ συνετοὶ καὶ ἀμερόληπτοι. Τοσαῦτα δὲ περὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν καὶ μετ' εὐνοίας τοσαύτης ἔγραψεν ἡ ἔντιμος τῶν ἀνδρῶν τούτων συνωρίς, ὅχι μόνον τὰ δῶρα ἐκθειάζουσα, ὅσα ἡ φύσις ἐπεδαψίλευσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν φιλοφροσύνην καὶ τὴν παιδείαν ἐπαινοῦσα τῶν πολιτῶν, ὥστε οἱ λόγοι αὐτῆς ὡς ἂν ἀψευδестаῶν καὶ ἀνυπόπτων μαρτύρων, πολὺ καὶ σήμερον ἔχοντες τὸ ἀξίωμα ἐνώπιον τῶν ἀ-

ρείων καὶ ἐνδόξων ἐθνῶν, τὰ ὅποια, διὰ τὴν ἄμαχον τῶν ἀνθρωπίνων πρaxyμάτων φορὰν, περιῆλθον ἐκ διαδοχῆς εἰς τὴν δυναστείαν τῆς νήσου, δύνανται ν' ἀποδείξωσιν ὅτι οὐδέποτε ἡ Κέρκυρα οὔτε ἀπηλλοτριώσεν, οὔτε ἀπέστησεν ἐαυτὴν ἀπὸ τῆς παιδείας.

Ἀναφέρουσι δὲ οἱ συγγραφεῖς οὔτοι καὶ τινες τῶν ἡμετέρων ἀκαδημαϊκῶν, οἷον τὸν διδάκτορα Ἰουστινιανὸν, περὶ οὗ διελάβομεν ἀνωτέρω, καὶ τὸν διδάκτορα Λουπινᾶν, ἀμφοτέρους μεγάλως εὐδοκιμοῦντας ἐν τῇ πόλει· καὶ τὸν ἱατροδιδάκτορα Νικόλαον Βούλγαριν ἄκρον θεολόγον καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐγκρατέστατον· καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρωτοπαπᾶν τότε, νέον δὲ ἔτι τὴν ἡλικίαν, εἰδήμονα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς γλώσσης· καὶ τὸν ἱππότην Μαρμαρᾶν, κτήτορα συλλογῆς τινος ἀρχαίων νομισμάτων, ὧν τὰ πλεῖστα πάτρια, καὶ συγγραφέα τῆς ἱστορίας τῆς Κερκύρας· καὶ τὸν διδάκτορα Σπυρίδωνα Αὐλωνίτην Ναβιφόρην, κτήτορα καὶ τοῦτον μικρᾶς τινος συλλογῆς νομισμάτων, ἐμπαθέστατον δὲ τῶν ἀρχαιοτήτων ἐραστὴν καὶ τοὺς ξένους περιηγητὰς μετὰ πλείστης περιποιούμενον φιλοφροσύνης· καὶ τὸν διδάκτορα Καπέλλον, ὅστις, καὶ τοινούτατος, κατεῖχεν ἐντελῶς τὴν νομικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλολογίαν, καὶ συνέταττε τότε λεξικὸν τῆς καθομιλουμένης Ἑλληνικῆς, τῆς Λατινικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης πολὺ πλουσιώτερον τῶν μέχρι ἐκείνου δημοσιευθέντων. Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν ἡμετέρων

« αἰσχροὶ σιωπᾶν, τοὺς ξένους δ' ἔῃρα λέγειν, » ὁδοῦμαι, ὅτι ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προστεθῶσιν ἐνταῦθα ὀλίγα πινὰ εἰς ἐπιβεβαίωσιν τοῦλάχιστον ὅσων ὁ Σπῶν καὶ ὁ Οὐήλερος ἔγραψαν. Νικόλαος λοιπὸν ὁ Βούλγαρις γεννηθεὶς τῷ 1634, εἶχε πολλὴν τὴν Λατινικὴν, πλείστην δὲ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν. Ἀπελθὼν εἰς Πατάριον ἐσπούδασε περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἰδίως τὴν ἱατρικὴν, ἐφ' ἣ καὶ ἠξιώθη τοῦ στεφάνου τῆς Ἀκαδημίας. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα, ἐδημοσίευσε διὰ τῶν ἐν Ἐνετίᾳ πιεστηρίων τῷ 1679 τὴν Ἑκθεσιν τῆς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ θαυματουργοῦ προστάτου ἡμῶν, καὶ περὶ τοῦ πῶς ἡ τῶν Βουλγάρων οἰκογένεια ἔχει πατρωνικὸν ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα· ἰταλιστὶ εἰς 4ον. — Ἐγράψε δὲ καὶ τὰς θείας καὶ ἱερὰς ἀκολουθίας τῶν πολιούχων καὶ προστατῶν τῆς πόλεως καὶ νήσου Κερ-

κῦρας, ἡγουν Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, Ἰάσωνος καὶ Σωσιπά-
 τρου τῶν Ἀποστόλων μετὰ Κερκύρας τῆς παρθενομάρτυρος, καὶ Ἀρ-
 σερίου μητροπολίτου, Ἑνετ. αχού, εἰς 4ον. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶ-
 ναι δεῖγμα τῆς πολλῆς τοῦ ἀνδρὸς ἱκανότητος περὶ τε τὴν Ἑλληνικὴν
 γλῶσσαν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν μέλος. Ὅστις δύναται νὰ αἰσθανθῇ πό-
 σον ἔχει τὸ ἡδὺ καὶ τὸ σεμνὸν ἐνταυτῷ ἢ πρὸς τὴν θρησκείαν ἀφοσίω-
 σις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ πόσον αὗται ἀμοιβαίως συνεπι-
 σχύονται ἐμφυόμεναι, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἀλλήλας καὶ ταυτιζόμεναι, θέ-
 λει ἀναμφιβόλως ἐπαινέσει τὸν Βούλγαριν, ὅστις, πειθόμενος εἰς τὸ ἀρ-
 χαῖον ἐκεῖνο παράγγελμα, *Τίμα τὸ δαιμόριον αἰεὶ μὲν, μάλιστα δὲ με-
 τὰ τῆς πόλεως*, ἔλαβεν ὑποθέσεις τῶν λόγων καὶ μελογραφιῶν αὐτοῦ
 τοὺς τε ἀποστόλους τοὺς κομίσαντας πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου,
 καὶ τοὺς μάρτυρας τοὺς πιστώσαντας αὐτὸ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος, καὶ
 τοὺς ἐπισκόπους τοὺς διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀναφλέξαντας τὰς καρδίας
 ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἐπαγαγόντας. Πολὺ δὲ μᾶλλον θέλει
 ἐπαινέσει τὸν ἄνδρα, καθ' ὅσον ὑπὸ συνετωτάτης βουλῆς ἐσπούδαζε διὰ
 τοιούτων μέσων νὰ διαθέσῃ τοὺς πρεσβεύοντας τὸ ἐπικρατοῦν δόγμα
 πρῶτον καὶ εὐμενέστερον πρὸς τὸ θρήσκευμα τῶν ὑπηκόων, ἐξ οὗ προήλ-
 θον οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Κυρίου, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ οἱ Δυτικοὶ ὁμοίως καὶ
 τιμὰς παρεῖχον καὶ θυσιαστήρια ἱδρυον. Ἐγραψε προσέτι ὁ Βούλγαρις
 ἑλληνιστὶ *Περὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς σωτηρίαν*, καὶ τὸ πόνημα τοῦτο ἐγὼ
 μὲν οὐδέποτε εἶδον, ὁ δὲ Παπαδόπουλος καλεῖ ὠφέλιμον καὶ εὐσεβεῖς ἔρ-
 γον. Ἀλλ' ἕτερον ὑπάρχει αὐτοῦ ὠφελιμώτατον καὶ εὐσεβέστατον πό-
 νημα. Ὑπὸ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ὡς καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι, ἂν καὶ ὁπωσοῦν
 μετριώτερον, οἱ λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ τυφλῶς ἐχειροτονοῦντο, καθ' ἡλι-
 κίαν παντάπασιν ἄωρον καὶ ὅλως ἀμύητοι τὰ τῆς ἱερωσύνης, ὥστε ὁ λύ-
 χνος, ὃν ὁ Χριστὸς ἔθηκεν ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἔκειτο ὑπὸ τὸν μῶδιον. Πρὸς
 ἀποφυγὴν τοῦ σκανδάλου τούτου ὁ ἀνακριτῆς, ὡς ἐκάλουν οἱ Ἑνετοὶ τὸν
 πρὸς ἐξέτασιν καὶ διόρθωσιν τῶν κατὰχρήσεων ἐκ διαλειμμάτων πεμπό-
 μενον εἰς τὰς ἐπαρχίας συγκλητικὸν, ἐξέδωκε θέσπισμα, οὗτινος ἡ κοι-
 νότης διὰ τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ πρέσβεως, δι' οὗ ὑπὲρ πάντων δικαιομάτων αὐτῆς
 καὶ πρὸς κόλασιν τῶν ἀνθυπάτων εἰσήγγελλε τὰς παρανομίας καὶ ὡς ἐπὶ

τὸ πολὺ εἰσηκούετο, κατώρθωσεν εὐκόλως τὴν ἐπικύρωσιν. Διετάχθη λοι-
πὸν μηδεὶς μήτε εἰς διακονίαν μήτε εἰς ἱερωσύνην νὰ προβιβάζηται, πρὶν
ἢ δοκιμασθῇ ἐνώπιον τῶν Ἑνετικῶν καὶ τῶν ἐγγχωρίων ἀρχῶν καὶ τῆς
ἱερᾶς πεντάδος, καὶ δύο τοῦλάχιστον τριτημόρια τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δοκι-
μαζόντων κρίνωσιν αὐτὸν ἄξιον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἐξήρκει πρὸς τὸν
σκοπὸν, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου, προχειρισθεὶς τότε μέγας πρωτοπαπᾶς,
ἐκρινεν οὐσιωδῶς ἀναγκαίαν τὴν σύνταξιν καὶ δημοσίευσιν βιβλίου δυ-
ναμένου νὰ καθοδηγῇ τοὺς εἰς αὐστηρὰν δοκιμασίαν ὑποβαλλομένους,
καὶ νὰ χρησιμεύῃ ἐνταυτῷ εἰς κρεῖττονα τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐκ-
παίδευσιν. Ἐπέτρεψε λοιπὸν τὸ ἔργον εἰς τὸν Νικόλαον, ὅστις, καί τοι
ὑπὸ πολλῶν περισπώμενος βιωτικῶν καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος φροντίδων,
ὑπήκουσεν ὁμῶς εἰς τὸν ποιμένα καὶ ἀδελφόν, καὶ συνέταξε *Κατήχησιν*
ἱερὰν, ἥτοι τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας ἐξήγησιν καὶ ἐξέτασιν τῶν
χειροτονουμένων ὁμοῦ καὶ μετὰ πολλῶν ἄλλων. Δικαίως ὁ Παπαδό-
πουλος λέγει σοφὸν καὶ ἐξοχόν τὸ σύγγραμμα καὶ ὑγιοῦς διδασκαλίας
πλήρες. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερομνήμων Ἀντώνιος Μάνεσης καὶ ὁ ἀρχίατρος Ἰά-
κωβος Ρίγκης, ἀμφότεροι Κερκυραῖοι, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῶν τῆς Ἀκαδη-
μίας, οὐχ ἥττον προσήκοντες ἀπονέμουσιν εἰς αὐτὸ τοὺς ἐπαίνους. Τὸ
σύγγραμμα τοῦτο, ἔχον ὑπὲρ τὰς διακοσίας σελίδας εἰς 4ον, ἐξεδόθη τῷ
1681, καὶ ἔκτοτε μετετυπώθη πολλάκις μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν,
καὶ ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς ἄριστος τῶν ἱερῶν ὁδηγὸς καὶ μάλιστα τῶν
ἥττον περὶ τὰ θεολογικὰ ἡσκημένων. Διὸ καὶ Ἀθανάσιος ὁ Κοντοειδής,
καὶ οὗτος τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν, ὅστις μετὰ πολλῆς φήμης πεπαι-
δευμένου καὶ χρηστοήθους ἀνδρὸς ἐκήρυξε πρῶτον ἐν τῇ πατρίδι τὸν
θεῖον λόγον, ὕστερον δὲ καὶ ἀρχιεπίσκοπος ἐχρημάτισεν Ἀστραχανίου
καὶ πάρεδρος τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ ἱερᾶς συνόδου, πολλῆς μὲν εὐνοίας ἀξιού-
μενος ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, ἰδίως δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτραπεῖς τὴν ἐξέ-
τασιν τῶν τότε ὑπὸ τῶν διδασκάλων τῆς Σορβόννης περὶ ἐνώσεως τῶν
δύο ἐκκλησιῶν γενομένων προτάσεων, ἐπὶ σκοπῷ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν με-
ταρρύθμισιν τῶν τελετῶν καὶ τὴν τήρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας
ἐν ἐκείνῳ τῷ κράτει, διέταξε νὰ μεταφρασθῇ Ῥωσσιστὶ ἡ κατήχησις.
Ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἡμῶν ἢ ἐπὶ τῆς προπαιδείας ἐν Ἑλλάδι ἐπιτροπὴ ἀπὴν-

θισεν ἐξ αὐτῆς ἐπιτομωτέραν κατήχησιν. Ἦτο δὲ ὁ Βούλγαρις καὶ τῆς ποιήσεως ἐραστής, ἐξ οὗ καὶ τινὰ αὐτοῦ ἐπιγράμματα ἀναγινώσκομεν ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ πεποιημένα. Ἐπαινεῖται προσέτι καὶ ὡς ἀκριβὴς ἀκέστως, καὶ ἥσκησε περὶ τὴν ἱατρικὴν ὕλην τὸν κάλαμον· ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ οὐδέποτε ἐδημοσιεύθησαν.

Νεώτερος τοῦ Νικολάου ἀδελφός, ὁ καὶ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Χριστόδουλος, ὃν ὁ Οὐήλερος ἐξ ἀμνηστῆματος μνημονικοῦ ὀνομάζει Παναγιώτην, συγγραφεὺς ἐπιστολῶν καὶ τετραστίχων Ἑλληνικῶν, ἐμαθήτευσεν ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ' ἀδιάσειστος ἔμεινε πάντοτε εἰς τὸ πατριον δόγμα, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα παρέλαβεν ἀξίως τὴν ποιμαντικὴν τοῦ πρωτοπαπᾶ ράβδον.

Καὶ ἄλλους δὲ Βουλγάρους ἤθελον ἀναφέρει ἐνταῦθα, οἵτινες, ἢ διὰ τὰ βραχέα αὐτῶν συνθέματα ἢ διὰ τοὺς ἐπαίνους τῶν συγχρόνων, ἠδύναντο νὰ συγκροτήσωσι περὶ τὸν Νικόλχον κύκλον ἀνδρῶν λογίων, ἐὰν δὲν ἔμελλον οὕτω νὰ μηκύνω τὸν ἤδη ὑπὲρ τὸ δέον μακρὸν λόγον μου, καὶ ἐὰν οὗτοι ἠδύναντο νὰ συγκαταλεχθῶσι μετὰ πάσης βεβαιότητος εἰς τοὺς ἄλλους ἀκαδημαϊκοὺς, ἂν καὶ οἱ χρόνοι πολὺ καὶ τοῦτο πιθανολογοῦσι.

Περὶ τοῦ Λουπινᾶ, ὅστις ὀνομάζετο Σταμάτιος, λέγει ὁ Ἰωάννης Βαπτιστῆς ὁ Βούλγαρις ἐν τινι εἰς τὰς Κερκυραϊκὰς ἀρχὰς Λατινικῶ ἐγκωμίῳ, ὅτι εἴκοσιν ὅλους ἐνιαυτοὺς μετ' ἄκρας φιλοπονίας ἐθήρευσεν τὴν παιδείαν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ πάντων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων ἀποθησαυρίσας ἐξαίρετον μάθησιν, ὥσπερ διχυλοδρόμος ἀγωνιστῆς, ἐξῆλθεν ἐστεφανωμένος τῶν ἐν Βογωνίᾳ καὶ Παταυτίᾳ πανεπιστημίων.

Ἄλλος μετὰ τούτους ἀκαδημαϊκὸς παρίσταται ὁ ἡμέτερος ἱστοριογράφος Μαρμαράς, ἰταλιστὶ συνυφαίνων τὸ πόνημα ὅχι ἄνευ τινὸς εὐχερείας καὶ γλαφυρότητος, ἀλλὰ χაίρων ὑπερβολῇ εἰς ἀλλόκοτα σχήματα, κομψολογίας καὶ ποικίλας ἄλλας περὶ τὴν λέξιν παιδείας, παραφθείρει συχνάκις τὸ ὕφος, καὶ τῶν ἐλαττωμάτων τούτων ὅχι αὐτὸς, ἀλλ' ὁ αἰὼν καθ' ὃν ἔζη, εἶναι μᾶλλον ὁ αἷτιος. Παρατόπως δὲ ἤθελον διαλάβει ἐνταῦθα περὶ τοῦ πῶς ἐξεπλήρωσεν ἢ παρέβη τὸ ἱερὸν τοῦ ἱστορικοῦ καθήκον· διότι ἢ μὲν περὶ τούτου ἀκριβολογία ὑπὲρ τὸ δέον ἤθελε μ' ἀποπλανήσῃ τοῦ προκειμένου, ἐπιπολαίως δὲ ἀπτόμενος τοῦ ἔργου φοβοῦμαι

μὴ διὰ τὸ ἀπίθανον τοῦ λόγου ἀκούσω ἐνταῦθα περιψιθυριζόμενον τὸ πολυθρύλλητον τοῦ Ἀσκραίου ἐκεῖνο *Κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει*. Καὶ ὁμῶς, ἐπειδὴ τότε ἡ λυδία τῆς κριτικῆς λίθος, ἡ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους εὐχερῶς ἀποκρίνουσα, δὲν ὑπέβαλλε τὰ συγγράμματα εἰς τὴν αὐστηράν αὐτῆς βάσανον, ὁ δὲ Μαρχαῖος καὶ ὑπέθαλψεν, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν ἐξέκχυσε τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ τὴν κενοδοξίαν, πλάττων τοὺς Κερκυραίους ἀρωγοὺς καὶ συμμάχους τῶν Ῥωμαίων, καὶ μετ' αὐτῶν δῆθεν ἢ μετὰ πικρῶς ἄλλου κραταιοῦ ἔθνους τὰ παραβολώτατα τῶν πολεμικῶν ἔργων εὐτόλμως συνεπιχειροῦντας, ὥσπερ ἡ μυῖα ἡ ἀφρόνως μεγαλχυχοῦσα ὥς ἐξαίρουσα αὐτὴ τὸν κονιορτὸν τῆς ἀμάξης, οὐδ' εἰς τοιοῦτον τῆς πατρίδος ἐγκωμιστὴν ἔλειψαν ἐγκωμιατταὶ ἄλλοι. Βικέντιος λοιπὸν ὁ Ματσολένης, Κρής μὲν τὴν πατρίδα, μέτοικος δὲ ἐν Κερκύρα, καὶ εἰς πεζὸν καὶ ἔμμετρον λόγον ἐξύφανεन ἰταλιστὴ τὸν ἔπαινον καὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς βίβλου τοῦ συγγραφέως. Ἀλλὰ καὶ Νικόλκος ὁ Μοτσάνγκας διὰ Λατινικῶν, καὶ ὁ Γάλλος Λουδοβίκος Τορρέδος δι' Ἑλληνικῶν ἐπῶν, καὶ ἕτερος προσέτι ἀνώνυμος δι' Ἰταλικοῦ εἰδυλλίου, ἠγέρθησαν ὡσαύτως ἐπαινέται τοῦ ἱστοριογράφου. Τούτων δὲ ὁ μὲν ἀνώνυμος ὑπογράφεται ἀκαδημαϊκὸς ἐξησφαλισμένος Κερκύρας, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ πιθανὸν λόγον ἦσαν ἐκεῖνου συνέταιροι.

Τοῦ Αὐλωνίου σώζεται χειρόγραφον βιβλιάριον ἐπιγεγραμμένον *Impronti d' onore, ovvero la spiegazione delle medaglie Corciresi coniate sotto il suo dominio aristocratico*, ἐνθα δεικνύει μὲν παιδείαν τινὰ ὁ συγγραφεὺς, ἀλλὰ φαντασίαν μᾶλλον ἢ κριτικὴν, καὶ ἕτερον πονημάτιον περὶ Νικοπόλεως καὶ Λευκάδος.

Τοῦ δὲ Καπέλλου ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1680 ἐννέα *Λόγοι ἡρωϊκοὶ μετὰ προσφωνήσεως πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Κερκυραίων*, διότι ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καὶ συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀπὸ τοῦ 1671 μέχρι τοῦ 1678 εἰς ἔπαινον τινῶν εὐπατριδῶν, οἵτινες ἐκυβέρνησαν τὴν νῆσον. Αἱ δὲ τῶν λόγων ἐπιγραφαί, τῆς φρενητιώσεως ἐκείνης ἐκκτονταετηρίδος ἄσημοι παρατυπώσεις, ἔχουσιν οὕτω: *Ἡ Πολιτικὴ Κιθάρα, ὁ Πηλεκὰρ, ὁ Θρίαμβος, τὸ Ἀγαλμα, ὁ Ναὸς τῆς Δόξης, ὁ Ἀγγελος, ἡ Ἰδέα τῆς Εὐνομίας, ἡ Ἀξία, ὁ Ἥρως*. Ἐπαινετώτερος

βέβαια ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἀνὴρ, ἐὰν συνετέλει τὸ ὑφ' αὐτοῦ ἐπιχειρηθὲν ἔργον, ἦτοι τὴν σύνταξιν τοῦ εἰς τὸν Σπῶν καὶ τὸν Οὐήλερον ἐπαγγελην-
τος λεξικοῦ. Ἀλλ' οὐδένα βέβαια λανθάνει ὅτι τοιούτων πονημάτων τὴν
μὲν ἰδέαν καὶ εἰς μόνος ἀνὴρ εὐκόλως συλλαμβάνει, τὴν δὲ ἐκτέλεσιν μό-
λις πολλοὶ ὁμοῦ κατορθοῦσιν. Οὕτω καὶ ὁ Βαρῖνος ἐμολογεῖ ὅτι εἰς τὴν
σύνταξιν τοῦ λεξικοῦ αὐτοῦ τὰ μέγιστα συνεισέφερεν ὁ ἡμέτερος Ἀλέ-
ξανδρος ὁ Πολυλάς.

Συνεστῶσης ἔτι τῆς ἀκαδημίας τῶν Ἐξησφαλισμένων, ἑτέραν συνῆ-
γεν ὁ Καπέλλος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὀνομάσας τῶν *Εὐκάρπων*, εἴτε *Εὐ-
φόρων* (*dei Fertili*), ἐπὶ σκοπῷ ἴσως νὰ διεγείρῃ τὴν ἀμιλλαν, ἣ καὶ
ἐπ' ἐλπίδι νὰ δρέψῃ ἐκ τῆς δευτέρας κρείττονας καὶ πλουσιωτέρους καρ-
πούς. Ἡ νέα ὁμῶς ἀκαδημία δὲν ἀνεδείχθη φερόνυμος, ἀλλὰ καὶ παν-
τάπασιν ἀκαρπὸς διελθοῦσα, οὐδὲν ἕτερον κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς πλὴν τοῦ
φιλοῦ ὀνόματος.

Ὅτι δὲ καὶ ὁ Γερμανὸς ὁ Ῥασοξέστης, γνωστὸς διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰς
τὴν ἱερὰν λειτουργίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν τελετῶν καὶ ἐθίμων τῆς ἀνα-
τολικῆς ἐκκλησίας συνταχθέντα ὑπομνήματα, πρὶν ἢ καθῆσθαι εἰς τὸν
Ἀγκύρας ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον, καὶ Γαβριὴλ ὁ Βλάσης, ὁ γράψας τὰς
περὶ μυστηρίων *Παρατηρήσεις*, πρῶτον μὲν παρὰ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ
χρηματίσας διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἱερῶν γρα-
φῶν, ὕστερον δὲ μητροπολίτης Ἀρτης, καὶ Φίλιππος προσέτι ὁ Καρτά-
νος, ὁ βίβλον τινὰ κατ' Ἑβραίων συντάξας, συνεκάθηντο καὶ οὗτοι με-
τὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ τῶν ἐξησφαλισμένων, τοῦτο φκίνεται εἰς
ἐμὲ εὐχῆς μᾶλλον ἢ πίστεως ἄξιον.

Χωροῦντες δὲ κατὰ λόγον τῶν χρόνων ἐπιτρέχομεν καὶ τὰ περὶ Μάρ-
κου Ζανδέρη, ἐπαινουμένου διὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ
καὶ τὰ περὶ Στυλιανοῦ Μάστρακx, οὗτινος καὶ ἔχομεν *Theoremata
contra communes jurisconsultorum sententias ex utroque jure
deprompta*.

Ὁ Ἀγγλος καὶ ὁ Γάλλος περιηγητῆς, ἐνῶ ἐξαγγέλλουσιν ἔτι ὑπάρ-
χουσαν τὴν ἐν Κερκύρᾳ ἀκαδημίαν, λαλοῦσι καὶ περὶ δύο Κρητῶν, οἵτι-
νες εὖρον ἐν αὐτῇ ἐντιμον ἐνδιχίτημα, ὅποτε ἡ πατρίς αὐτῶν, ἢ ἐπὶ μα-

σεως (Ἀριστοτέλους) παραφράσεις καὶ ζητήματα, καὶ ὁμοίως παραφράσεις καὶ ζητήματα εἰς τὴν τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγὴν.

Ἀνεψιὸς τοῦ Βλάχου καὶ ὁδηγὸς τῶν περιηγητῶν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ ἱερομόναχος Ἀρσένιος Καλλοῦδης, ἐφημέριος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου, μαθητὴς τοῦ ἐν Παταύῳ πανεπιστημίου, πεπαιδευμένος τὴν ἐλληνικὴν καὶ τὴν θεολογίαν. Καὶ οὗτος δὲ, ὡς οἱ αὐτοὶ περιηγηταὶ ἱστοροῦσιν, εἶχε συλλογὴν τινα χειρογράφων, ἐν οἷς καὶ τι Πολιλλόγιον ἀνέκδοτον Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὡς ἂν ἐπιτομὴ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, καὶ ὑπομνήματα τοῦ Πτωχοπροδρόμου εἰς τοὺς ὕμνους τῆς ἐκκλησίας. Τοῦ τελευταίου τούτου χειρογράφου εἶναι σήμερον κτήτωρ ὁ προσφιλέστατος ἡμῖν συνέταιρος, ὁ μετὰ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν παιδείαν τὴν ἐλληνικὴν κληρονομήσας ἄμ. κ καὶ τὸ περισωθὲν τοῦτο κειμήλιον τοῦ λογίου καὶ ἐναρέτου θεοῦ αὐτοῦ Ἀνδρέου Πετριτσπούλου. Χρηματίσας δὲ ὁ Καλλοῦδης γυμνασιάρχης καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τῷ ὑπὸ τοῦ ἐκ Βερόριας φιλοσόφου ποιητοῦ Κωττουνίου ἰδρυθέντι πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας, ἐπανῆλθεν εἰς Κέρκυραν ἐπὶ βοήθειά τοῦ γηραιότερου θεοῦ. Ὅτε δὲ προσεκλήθη ἐκεῖνος εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἔδραν, διωρίσθη ἀντ' αὐτοῦ ὁ ἀνεψιὸς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἔτι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων ὑπομελανίζων ἱερέας καὶ τὸ ἐπίγραμμα

«Κοινοβιοκράτωρ ἀγνωτόκου κόρης».

Συνθέσας δ' ἐπιγράμματα καὶ πανηγυρικοὺς, ἐτελεύτησεν ἐν Κερκύρᾳ ἐτῶν ἤδη τριῶν καὶ ἐβδομήκοντα, οὐδὲν ἕτερον δημοσιεύσας εἰμὴ Προσκυνητάριον τῶν ἱερῶν τόπων ὅπου εὗρίσκονται εἰς τὴν ἀγίαν Ἱερουσαλήμ. *Ἐνετίησι ἀχπγ', εἰς δογ.*

Τῶν ἐξησφαλισμένων ἡ ἀκαδημία ἔπαυσε τέλος τῷ 1716, κατ' ἐποχὴν δεινοτάτην μὲν πρὸς τὴν Κέρκυραν διὰ τοὺς ἔνεκα τῶν πολιορκούντων Ὀθωμανῶν ἐπηρτημένους κινδύνους, αἰσίως δὲ ἄλλως, διότι κατ' αὐτὴν ἐγεννήθη καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν καὶ τοῦ παννελληνίου ἀριπρεπέστατος φωστήρ ὁ μετὰ ταῦτα Εὐγένιος, τότε δὲ ἐκ τῆς εὐσήμεου ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ Κέρκυρα ἠλευθερώθη, Ἐλευθέριος ὀνομασθεὶς, ὡς πάλαι ποτὲ ὁ Ἀθηναῖος τραγικὸς, γεννηθεὶς καθ' ἣν ἡμέραν οἱ συμπολίται αὐτοῦ κατέστρεψαν ἐν Εὐρίπῳ τοὺς Πέρσας, Εὐριπίδης ἐκλήθη.

Ἀλλὰ τῷ 1732 νέα πάλιν ἀκαδημία ἀνεφάνη ἐν Κερκύρᾳ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Quos Phoebus vocat errantes, ἀνιττομένη ἴσως τὴν διασπορὰν τῶν πρώτων ἀκαδημαϊκῶν, τοὺς ὁποίους διὰ τῆς φωνῆς αὐτοῦ συνήθροισεν αὖθις ὁ θεὸς τῆς ποιήσεως, ὡς πάλαι ποτὲ συνῆγε τὰς ἀγέλας κατ' ὃν χρόνον βουφορβῶν ἐθήτευσεν παρ' Ἀδμήτῳ. Τίνες δὲ οἱ τὴν ἀκαδημίαν ταύτην τῶν πλανωμένων συγκροτοῦντες, ποῖα τὰ ἔργα, καὶ πόσος ὁ βίος αὐτῆς, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξιχνεύσω. Ἐν τῷ πελάγει τῆς λήθης, ὥσπερ λείψανα ναυαγίου, ἑπτὰ ὄχι ἄκομψα Λατινικὰ δίστιχα, ἐπίγραμμα τι συναπχρτίζοντα, ἐπέτυχον ν' ἀνακαλύψω. Ὁ ἄγνωστος αὐτῶν ποιητῆς ἀποτείνεται πρὸς τὸν ἐνταῦθα γενικὸν προνοητὴν, Μιχὴναν ὄντα τῆς ἀκαδημίας, καλούμενον δὲ Γεώργιον ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Γριμανῶν τῶν κοινῶς ἀπὸ τοῦ στέμματος τῆς οἰκογενείας Χρυσοδένδρων ὀνομαζομένων. Αἱ ἀγναι Ἑλικωνιάδες παρθένοι, ἅδει ὁ ποιητῆς, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸν Γετικὸν ζυγὸν ἔκαμψε τὸν γενναῖον αὐχένα, δακρυρροοῦσαι περισκόπουν ἀπὸ τῶν ἄκρων τοῦ Παρνασοῦ ἐὰν ἠδύναντο γὰρ εὖρωσι παρὰ τινι φίλῃν ἐπικουρίαν, καὶ τὸν οἰκτίρμονα ἐκεῖνον ὅστις, συναλγῶν μετ' αὐτῶν τὴν πολυδάκρυτον τύχην, γὰρ ὑποδεχθῇ τὰς τάλαιπώρους ὑπὸ τὴν φιλόξενον αὐτοῦ στέγην. Ἐν ᾧ δὲ τῇδε κακέῖσε περιπλανώμεναι ἐζήτουν καταφυγὴν, προσέπεσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν εὖσκιον καὶ χρυσόχομον δένδρον. Ἐκεῖ αἱ ἀπάτριδες παρὰ τὰς δάφνας τοῦ μουσηγέτου θεοῦ καὶ τῆς Δίρκης τὰ χρυσιαλοιδῆ γάματα, ἀναλαβοῦσαι ἀπὸ τῆς πολυχρορίου καὶ ἀνιαρᾶς αὐτῶν πλάνης, κρούουσι πάλιν δι' εὐκάμπτων καὶ τεχνικῶν δακτύλων τὰς λιγυφώρους νεύρας τῆς ἐκ πολλοῦ σιωπῶσης λύρας.

Εἰς τὰς ἑδρας τῆς Ἀκαδημίας ταύτης εἰκάζομεν ὅτι συνεκάθηντο καὶ δύο Τριαντάφυλλοι, ὁ μὲν, ὀνόματι Ἰωάννης, συγγραφεὺς εἰκοσιᾶς μελυδρίων (soneti) καὶ ἐνὸς ποιήματος δι' ὀκταστίχων ὁμοιοτελεύτων (ottava rima) ἐξυμνοῦντος τὸν βασιλόπαιδα τῆς Πολωνίας Φριδερίχον τὸν Χριστιανόν· ὁ δὲ, Χριστόφορος ὀνομαζόμενος, παραφράσας δι' ἑνδεκάσυλλάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων τοὺς οἴκους τῆς Θεοτόκου. Ἔτι δὲ, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐπεδήμει ἐν τῇ πατρίδι, καὶ Σπυρίδων ὁ Μίλιας, πρεσβύτερος καὶ διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς πρῶτον μὲν ἐν Κερκύρᾳ, ἔ-

πειτα δὲ καὶ ἐν Ἑνετία, οὗτινος ἔχομεν Διδαχὰς εἰς τὴν τεσσαρακοθήμερον, καὶ λαμπράν τινα ἔκδοσιν τῶν Συνόδων, καὶ ὁ χρηματίσας ἀρχιδιάκονος τοῦ Φιλαδελφίας Ἰωάννης ὁ Βούλγαρις, ὅστις εἰς τὰ Ἀρθὴν εὐλαβείας ἐκχυθέντα εἰς τὴν μετὰστασιν τῆς Θεομήτορος προσέθηκεν ᾄσμα λυρικόν, ἐν ᾧ μεταχειριζόμενος τὸ μέτρον καὶ τὴν τάξιν τῶν παρ' Ἰταλοῖς ἀσμάτων (canzone), ἐδίδαξε διὰ παραδείγματος, τὸ ὅποιον οἱ μετὰ ταῦτα δὲν ἐμιμήθησαν κατὰ πάντα, πῶς ἡ νῦν λαλουμένη Ἑλληνικὴ ἀνέχεται εὐκόλως τὸν χαλινὸν τοσούτων πρὸς αὐτὴν ἀγνώστων ποικίλων μέτρων καὶ συνδυασμῶν.

Ἀλλὰ διατί μετὰ τούτων νὰ μὴ συγκατατάξωμεν καὶ Ἀντώνιον τὸν Στρατηγόν, ὅστις καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν καλεῖ Κερκυραῖον, καὶ ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Προκοπίου εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν ὡσαύτως ἀποδιδόμενος, λέγεται ἅμα ὑπ' αὐτοῦ καὶ Καθηγητῆς τοῦ ἐν Παταύῳ Κωττουριαροῦ Φροντιστηρίου, ἀνὴρ ἐλλόγιμος, πεπαιδευμένος τὴν τε θύραθεν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἱερὰν θεολογίαν, εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης ; Κατέλιπεν ὁ Στρατηγὸς βραχέα ἔπη ἐν ἑκάστη τῶν γλωσσῶν τούτων, καὶ Ἰταλικὴν εἰς πεζὸν λόγον μετάφρασιν τῆς Ἑκάβης τοῦ Εὐριπίδου. Ἡ δὲ μετὰ τῶν ἡμετέρων αὐτοῦ συναρίθμησις ὅχι τόσον πρὸς τὴν Κέρκυραν, ἔχουσιν ἄνδρας οὐδαμῶς ἐκείνου ἐλαττουμένους, ὅσον πρὸς αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν διαφέρει, διότι οἱ ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ἐν γῇ ἁλλοεθνῶν γεννηθέντες, ἐπὶ σκοπῷ ἴσως ν' ἀπολαύσωσι πλειόνων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως προνομίων, ἀνέφερον τὸ γένος αὐτῶν εἰς τὴν Κρήτην. Τούτων δὲ ὁ μὲν, ὁξυνοῦστατος καὶ εὐγλωττος συγγραφεὺς, ὁπαδὸς τῶν Ἰανσενίου δογμάτων, ἐψηφίσθη ἐπισκοπος τῆς νήσου Φάρου· ὁ δὲ ἄλλος, ὅστις καὶ εἰς ἔσχατον γῆρας προσελθὼν, προθύμως παρ' ἐμοῦ διαπυνθανόμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπὶ πναστάσεως τὰ θαυμάσια, δακρύων χαρᾶς ἐπλήρου τοὺς ἤδη πεπηρωμένους ὀφθαλμοὺς, ὑπῆρξε καθηγητῆς τῆς φυσικῆς πρῶτον μὲν ἐν τῷ τοῦ Πατρυίου, ὕστερον δὲ καὶ ἐν τῷ τῆς Παύτας πανεπιστημίῳ, διάδοχος τοῦ περικλεοῦς Οὐόλτου (Volta) καὶ γερουσiasτῆς τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου, καὶ πολλὰ κατέλιπε καὶ ποικίλης παιδείας πλήρη συγγράμματα, συνέταξε τὸ ναυτικὸν λεξικὸν καὶ ἐσχολίασε τὸν Οὐϊτρούϊον. Ἀλλὰ τὰ τῆς

ἀκαδημίας τῶν Πλανωμένων καθιστορῶν, καὶ αὐτὸς ἴσως ἀπεπλανήθηεν τοῦ προκείμενου. Συγχωρηθήτω δὲ καὶ τοῦτο εἰς ἣν εἶχον φιλοτιμίαν ν' ἀναφέρω λόγου τινὸς ἀξίους συμπολίτας, καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα συγχρόνως ὅτι πρὸς ὑμᾶς, εὐμενεῖς ὄντας καὶ φιλομούσους, δὲν θέλει διὰ ταῦτα ἀποβῇ δυσχερὴς ἢ ἐπὶ μικρὸν ἔτι καὶ τῶν ἐπομένων ἀκρόασις.

Δύο Κερκυραῖοι, οἵτινες ἠδύναντο βέβαια κατ' ἐποχὰς τῆς ζωῆς αὐτῶν διαφόρους νὰ κοσμήσωσι τὴν ἀκαδημίαν, δὲν φαίνεται πιστευτὸν ὅτι ἐχρημάτισαν ἐταῖροι ἐκείνης. Τούτων δὲ ὁ μὲν εἶναι Φραγκῖσκος εἴτε Φιλόθεος Προσαλέντης ὁ ὀρθόδοξος μαθητὴς, οὔτινος τὸ ἐν Ἀμστελντάμῳ τυπωθὲν βιβλιάριον ὑπῆρξεν ἡ κοπὴς τῶν ἱταμῶν τοῦ διδασκάλου δοξασιῶν, καὶ πολλῶν μέχρι τοῦδε ἀξιούται ἐπαινῶν διὰ τε τὰ ἐν αὐτῷ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὴν περὶ τὰς γραφὰς ἐμφαινομένην τριβὴν. Εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι καὶ ἡ δημοσίευσίς τῶν διδαχῶν αὐτοῦ, ἐν αἷς δι' ἀπλοῦ ὕφους μᾶλλον ἢ δι' ἐντέχνου ῥητορείας εἰσηγεῖται καὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς τὴν ἀλήθειαν. Ἐπίσης ἀξία νὰ προέλθωσιν εἰς τὸ φῶς εἶναι καὶ τὰ διεξοδικὰ αὐτοῦ καὶ σοφὰ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ὑπομνήματα, πέντε ὅλους τόμους συμπληροῦντα εἰς φύλλον. Ὁ δὲ ἄλλος εἶναι ἕτερος Στυλιανὸς Μάστρακας, συντάκτης τῆς Ἐφημερίδος τῶν φιλολόγων, καθηγητὴς δὲ τοῦ δικαίου ἐν τῷ τοῦ Παταυτοῦ πανεπιστημίῳ, ἐνθα καὶ ἐξεφώνησε τοὺς μετὰ ταῦτα ἐν Ἐνετίᾳ τυπωθέντας τέσσαρας λόγους, τοῦτέστι· *De auctoritate atque usu juris civilis—De stipulationum origine et natura —De dominio maris—De fontibus juris civilis.* Ἐπέμφθη δὲ καὶ σύμβουλος τοῦ ἐν Βιέννῃ τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἐνετῶν ἐπιτετραμμένου διὰ τὰς ἀναμέσον τῆς πολιτείας καὶ τοῦ αὐτοκράτορος περὶ τῶν ὀρίων τοῦ Ἰουλίου Φόρου ἐγερθείσας φιλονεικίας, καὶ τὰ μέγιστα ἠὺδοκίμησε κατὰ τὴν ἀποστολὴν ταύτην. Οἱ δύο οὗτοι συμπολιταὶ ἡμῶν δὲν ἦσαν, νομίζω, τοῦ συστήματος τῆς ἀκαδημίας, διότι ὁ μὲν ἀπεδήμει τῆς ἰδίας πατρίδος, ὁ δὲ ὑπὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀρετὰς ἀσκῶν ἀναχωρητοῦ, ἡγάπα μᾶλλον τοῦ σχολαστηρίου τὰ στενὰ ὅρια, ἐνθα καὶ εὐσεβῶς ἀνέτεινε πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς μελέτας.

Μέγα δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶναι τὸ ἀπαντῶμενον χάσμα, καὶ οὐδεὶς ἔκτοτε περὶ ἀκαδημιῶν λόγος. Ἀλλ' αἱ ἐπιστῆμαι καὶ ἡ φι-

λογολογία ἀναγράφουσιν εἰς τὰ χρονικά αὐτῶν ὀνόματα Κερκυραίων τοιαῦτα, ἀφ' ὧν ἡχός τις ἐξικνούμενος ἐνταῦθα φαίνεται διακόπτων τὴν σιωπὴν μου. Ἀσμένως δὲ καὶ εἰς τούτους ἠθέλων ἀπονείμει τὸν προσήκοντα ἔπαινον, ἂν δὲν μ' ἀπέτρεπεν ἰσχυρῶς ἡ σκέψις ὅτι μέχρι μὲν τούτου ἡ ἐξιστόρησις τῶν ἐπιμελοῦς τινος ἀνιχνεύσεως δεομένων δὲν ἦτο ἴσως τῆς εὐμενείας ὑμῶν ἀναξία, ἥδη δὲ ἡ τῶν πασιγνώστων διήγησις καὶ ἀηδίαν ἠδύνατο νὰ κινήσῃ. Διότι τίς ἐξ ὑμῶν ἀγνοεῖ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν Εὐγενίων, τῶν Νικηφόρων, τῶν Βονδιωλῶν, ἢ τίς δὲν δύναται νὰ ἐξαριθμῇ κατ' ἓνα τοὺς συγκροτοῦντας τὸν ἀκόλουθον τούτοις ἐλάχιστον μὲν ἀλλ' ἐντιμον καὶ ἀγαθοεργὸν ὄμιλον; Εἰς τούτους λοιπὸν προσειπόντες τὸ χαίρειν, ὡς ἂν εἰς φίλους, ἀφ' ὧν μακρυνόμεθα ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἴδωμεν πάλιν αὐτοὺς ἐν κειρῷ ἀρμοδιωτέρῳ, ὑπερβῶμεν ἐπὶ τὰς ὅλας δεκαετηρίδας τῆς πατρῴου ἡμῶν γραμματολογίας, ἥτις συναφθεῖσα κατ' ἀνάγκην μετὰ τῆς πολιτικῆς δὲν ἔμεινεν ἀτρεπτος πρὸς τὰς ἀήθεις καὶ συχνὰς καὶ ποικίλας ἐκείνης μεταβολάς. Φθάνομεν οὕτως εἰς τὴν Ἰονικὴν ἀκαδημίαν, τὴν κατὰ τὸ 1808 συσταθεῖσαν, ὁπότε ἡ νῆσος ὑπῆκουεν εἰς τὸ σκῆπτρον τοῦ δορυκτήτορος ἐκεῖνου, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν δόξαν ἐπέλειψεν ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, καὶ θάνατος ὡς ὁ τοῦ τελευταίου τῶν Γραικῶν αὐτοκράτορος.

Ἡ Ἰονικὴ ἀκαδημία συνισταμένη ἐξ εἰκοσιπέντε περίπου μελῶν, εἶχε κατὰ τε τὰς νήσους καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἀντεπιστέλλοντας καὶ ἐπιτίμους ἐταίρους, καὶ τὰς προσηγορίας ταύτας ἐλάμπρυναν ἔτι μᾶλλον ἐνδοξοὶ ἄνδρες, ἀσμένως συνεκφέροντες αὐτὰς μετὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος ἐν τοῖς προμετωπίοις ὅσων ἐδημοσίεον οἰκείων πονημάτων. Ἐσέμνυνε δὲ τὸ καθίδρυμα καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἡ μαγεία, καὶ ἡ κυβέρνησις περιέθαλπεν αὐτὸ διὰ βοηθημάτων. Αἱ τακτικαὶ συνεδριάσεις ἐγίνοντο μὲν ἐν τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ, ἐνίοτε δὲ, αἱ μετὰ πάσης τελοῦμεναι ἐπισημότητος, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ αἰθούσῃ τῆς γερουσίας. Τοῦ αὐτοκράτορος ὁ ἀντιπρόσωπος δὲν ἀπηξίωσε νὰ συναριθμηθῇ μετὰ τῶν ἄλλων ἀκαδημαϊκῶν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μονάρχης ὅχι μόνον δὲν ἠγνόει τὸ ἀρτισύστατον τοῦτο καθίδρυμα, ἀλλὰ καὶ εἶπέ ποτε ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἔμελλε μάλιστα νὰ προέλθῃ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἡ εὐημερία, πρὸς ἣν καὶ

κατέτεινεν ἀληθῶς ἡ ἀκαδημία τὰς ὠφελίμους αὐτῆς μελέτας. Ἐκ τῶν κόλπων αὐτῆς ἐξῆλθε καὶ ἀγρονομικὴ τις ἐπιτροπὴ, καὶ δύο βραβεῖα, ἑκαστον ἑξακοσίων φράγκων, προὔτίθεντο κατ' ἔτος εἰς τοὺς συγγραφεῖς οἵτινες ἤθελον πραγματευθῆ τελειότερον τὰς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀκαδημίας προβαλλομένας ὑποθέσεις. Ἡ ἡμετέρα χώρα εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, αὐτόχρημα ποίησις καὶ ἱστορία διὰ τε τὰς ἐκ φύσεως κοσμούσας αὐτὴν καλλωνάς, καὶ διὰ τὰς ἀναμνήσεις, ὅσας διετήρησαν εἰς ἡμᾶς οἱ συγγραφεῖς, καὶ ὅσας τὸ ἔδαφος καθ' ἑκάστην ἀποκαλύπτει. Πρόχειρα δὲ καὶ εὖωνα εἶναι τὰ πρὸς τὴν ἀσκήσιν τῶν καλῶν γραμμάτων ἐξωτερικὰ βοηθήματα, καὶ αὐτὰ τὰ εἰς τὴν πολυμαθειαν μᾶλλον ὑπηρετοῦντα δὲν εἶναι δυσεπίτευκτον χρῆμα. Ἡ δὲ θρησκεία τῶν πατέρων ἡμῶν, πολεμουμένη ὑπὸ θεολήπτου τινὸς μισαλλοδοξίας, ἐξέκχυσεν ἐν ἡμῖν ἔτι μᾶλλον τῆς ὑπερασπίσεως ἅμα καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τὸν ζῆλον, καὶ ἐντεῦθεν οἱ συγγραφεῖς ἡμῶν ἀνέδειξαν ἴδιον μορφῆς χαρακτῆρα. Ἀλλ' αἱ ἐπιστήμαι δὲν δύνανται ν' ἀκμάζωσιν ἐνθα ἡ ἑκτασις τῆς χώρας εἶναι μικρὰ καὶ ὀλίγος ὁ πληθυσμὸς, ἰσχυρὰ δὲ καὶ πλούσια καὶ βιομήχανα τὰ δυναστεύοντα ἔθνη. Διὰ ταῦτα ἐὰν ἐξαίρεθῇ Πέτρος ὁ Σόντιος (οὗτινος ἱκανὸς ἔπαινος εἶναι ἡ μετὰ τοῦ περιβοήτου Φραγκστόρου συνάψασα αὐτὸν φιλία), ὁ παρατηρήσας τὸν κατὰ τὸ 1532 ἀπὸ τῆς 22 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 4 Δεκεμβρίου ἀναφχνέντα κομήτην, οὐδένα, ὅσον ἐγὼ οἶδα, μέχρι Νικηφόρου καὶ Εὐγενίου, ἀριθμεῖ ἡ Κέρκυρα τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν εἰδήμονα ἄνδρα. Ἀλλὰ καὶ τούτων πάλιν τῶν ἐπισήμων πολιτῶν, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πρώτου κατὰ τὸ 1756 συσταθὲν σχολεῖον, ἐν ᾧ δημοσίως ἐδίδασκε τὴν γεωμετρίαν καὶ πειραματικὴν φυσικὴν καὶ τὰ ὑφ' ἑκατέρου τυπωθέντα τῶν ἐπιστημῶν τούτων πονήματα, οὐδεμίαν εὐρόντα ἐφαρμογὴν, ὥς φυτὸν ἐν ξηρᾷ γῇ ἐμαράνθησαν.

Ὅτε δὲ Γαλλικαὶ φάλαγγες μετέβησαν ἐνταῦθα ἵνα ἐφεδρεύσωσιν ἐν ὀχυρᾷ πόλει, ἦλθον μετ' αὐτῶν καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ μηχανικοῦ, ταῦτὸν εἰπεῖν μαθηματικοί. Οὗτοι προσληφθέντες εἰς τὴν ἀκαδημίαν ἀνεζωογόνησαν τὸ καθίδρυμα, ἀξίως προεδρεύοντος τοῦ τότε συνταγματάρχου Βωδράνδου, οὗτινος τὸ ὄνομα οὐδενὸς χρήζει ἐπαίνου, ἀφ' οὗ ὁ Βασιλεὺς τῶν Γάλλων κατέστησεν ἔπειτα αὐτὸν Μέντορα τοῦ ὠκυπόρου υἱοῦ καὶ

διαδόχου. Τὸ ὄνομα τούτου καὶ τὸ τοῦ περιωνύμου γεωμέτρου, τοῦ νῦν δημοτίμου τοῦ βασιλείου, Δυπίνου, καὶ μόνον δύνανται νὰ ἐφελκύσῃ τὸ βλέμμα τοῦ παρατηρητοῦ.

Διηρέθη ἡ ἀκαδημία εἰς τρία τμήματα, τὸ τῶν φυσικομαθηματικῶν, τὸ τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν, τὸ τῆς γραμματολογίας καὶ καλλιτεχνίας.

«ὥς φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγη, φύλα δὲ φύλοις.»

Πλέον τοῦ δέοντος περὶ τῶν προτέρων ἀκαδημιῶν εἶπον, ἔλαττον δὲ τοῦ δέοντος θέλω εἰπεῖ περὶ ταύτης. Ἐκεῖ μὲν ἡ ἄγνοια τῶν παπραγμένων ἐξέτρεπεν εἰς παρεκβάσεις τὸν κάλαμον, ἐνταῦθα δὲ τῆς ὕλης ἡ ἀφθονία ἀπαιτεῖ ἀναγκασίως συντετμημένον τὸν λόγον, ἂν καὶ ἐκ τῶν ἐπιτά ἐτῶν, ἐφ' ᾧ ἡ ἀκαδημία διήρκεσε, περὶ τεσσάρων μόνον ἡδυνήθην νὰ συλλέξω εἰδήσεις, διότι, ὥς τῆς Σιδύλλης τὰ διεσκορπιζόμενα φύλλα, οὕτω διεσκεδάσθησαν αἱ λοιπαί. Θέλω λοιπὸν ἀπαριθμῆσαι ὅσα κατὰ τὴν τετραετίαν ταύτην ἀνεγνώσθησαν ὑπομνήματα, καὶ μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν θέλετε ἀκούσει καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συγγραψάντων αὐτὰ ἀνδρῶν τῆς ἀκαδημίας, ὧν τις συγκαθήμενος μεθ' ὑμῶν ἐνταῦθα, προτρέπει διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ εἰς μίμησιν ἐκείνης, οἱ δὲ πλεῖστοι, εἴτε προβεβηκότες εἴτε ἄωροι ὑπὸ θανάτου ἀναρπασθέντες, ποθεῦνται μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἣν καὶ ἐκόσμησαν καὶ ὠφέλησαν πολυτρόπως, παρ' ὑμῶν δὲ, καὶ τὴν ἱκανότητα τιμώντων ἀξίως καὶ τὴν ἀρετὴν, ἀπολαμβάνουσιν ἔτι καὶ νῦν τὸν προσήκοντα ἔπαινον.

Τοιαῦται μὲν ἐγένοντο, Κύριοι, αἱ προηγηθεῖσαι ἀκαδημίαι· ἥδη δὲ, ὥσπερ ὀργῶντος ἐδάφους αὐτομάτως ἀναφυόμενον ἄνθος, τετάρτη ἐγείρεται ἡ παροῦσα. Ἴδιον τῶν γερόντων εἶναι νὰ ἱστορῶσι τῶν παρελθόντων χρόνων τὰ γεγονότα, ἴδιον δὲ τῶν νέων νὰ παρασκευάζωσι διὰ τῶν ἔργων ὑπόθεσιν εἰς τῶν μελλόντων χρόνων τὴν ἱστορίαν. Καὶ ὑμεῖς θέλετε, ὥς ἐλπίζω, παρασκευάσει, ὑμεῖς οἱ πολλῆς ἤδη καὶ ποικίλης ἐπιστήμης θεράποντες, φιλομαθεῖς ἅμα καὶ πολυμαθεῖς, ἀήττητοι διαμένοντες πρὸς πάντα τῆς ἀργίας τὰ ἀπατηλὰ θέλγητρα, ἔχοντες μὲν ἀδιαλείπτως πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἡμέτερον στωϊκὸν φιλόσοφον, διατηροῦντες δὲ ὅχι μόνον, ἀλλὰ καὶ προβιβάζοντες τῇ θεῇ συνάρτει τὴν εὐδοξίαν τῆς πατρίδος.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

*Τῶν ἀναγνωσθέντων ὑπομνημάτων εἰς τὴν Ἰονικὴν Ἀκαδημίαν
ἀπὸ τοῦ 1808 μέχρι τοῦ 1812.*

Τ Μ Η Μ Α Α'.

Rapport des poids et mesures des Iles Ioniennes, de l'Albanie et de l'empire ottoman à celles de France. (Arnaud, Augoyat Cassigli et Dupin en commission).

Sur un moyen de faire les moulins dans les Iles Ioniennes, et autres parties de la Grèce et sur la pierre de Milos. (Augoyat).

Projet pour la construction de routes champêtres pour l'île de Corfou. (Τοῦ αὐτοῦ).

Rapport sur le charbon fossile et sur la poix minérale del'île de Corfou. (Augoyat et Dupin).

Saggio sullo stato della Medicina, Chirurgia, e Farmacia, del Ionio. (Capodistria Giovanni).

Sulla leva di seconda specie e sulle ruote di vettura. (Cassigli).

Degli effetti del terremoto negli edificj, specialmente in qual parte di essi. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sulla corallina dell'isola di Cefalonia. (Della-Porta Nicolò ἀντεπιστέλλων).

Sul vajuolo delle pecore. (Donà Giovanni).

Sui prati artificiali— come sieno da anteporsi ai naturali— e come si possano applicare facilmente alla posizione topografica dell'isola. (Τοῦ αὐτοῦ).

Intorno al corallo che pescasi nelle acque corciresi. (Τοῦ αὐτοῦ).

Intorno al vario colore degli uomini. (Τοῦ αὐτοῦ).

Intorno all' acido d' agresto infuso nell' acqua usato dagli Epiroti contra l' epilepsia. (Frank ἀντεπιστέλλων).

Sull' absus alpini o cismè degli Arabi o cismatu de' Turchi, come rimedio contra le oftalmie. (Τοῦ αὐτοῦ).

Corsi pratici sull' innesto vaccino. (Gangadi Stamo).

Esperienze sull' alga marina. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sui marmi di Spartilla. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sulla pescagione del corallo nelle acque di Corfù. (Mordo Lazzaro).

Del pane di ghianda. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sulla voracità di Buto e Milone. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sullo starnuto. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sui marmi di Spartilla. (Τοῦ αὐτοῦ).

Della necessità dell' acqua abbondante in ogni ben regolata città, e della formazione delle cisterne che più convengono all' isola nostra. (Parmesan).

Memoria e riflessioni sull' innesto vaccino. (Petrizzi ἀντεπιστέλλων).

Sul croco dell' isola di Corfù. (Trivoli Pieri Michele).

Flora corcirese. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sulle cause del terremoto. (Τοῦ αὐτοῦ).

Meteorologia per l' anno 1809. (Theotoky Emanuele).

Almanach corcyréen pour l' année bissextile 1812. (Τοῦ αὐτοῦ).

T M H M A B'.

Sui Cimiteri. (Arliotti Demetrio).

Ricerche statistiche intorno alla città e territorio di Prevesa. (Armeni Carlo ἀντεπιστέλλων).

Statistica di Cerigo. (Condoleo Giovanni ἀντεπιστέλλων).

Analyse des offices de Ciceron. (Deluret).

Sull' abolizione nell' isola di Corfù della pesca a vento. (Melichi Antonio).

Sull' amore. (Mordo Lazzaro).

Sulla virtù. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sul commercio di Corfù. (Trivoli Pieri Michele).

Notizie statistiche sull' isola del Zante. (Roma Dionisio).

Sugli studj delle donne. (Teotochi Emanuele).

Dissertazione storico-critica sulle leggi romane da Romolo fino à di nostri. (Vlassopulo Steliano).

Τ Μ Η Μ Α Γ'.

Ode à Napoleon. (Anonyme).

Discours pour l' inauguration de l' Académie. (Bandrand).

Ode a Napoleone. (Calichiopoulo Altavilla).

Sulla morte di Demetrio Macrì. Visione. (Delviniotti Nicolò).

L' Istro domatò. (Τοῦ αὐτοῦ).

Ode a Napoleone. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sullo spirito dell' istituzione atletica. (Donà Giovanni).

Osservazioni intorno alcuni versi d' Omero relativi alla Feacia, e sull' antica città de' Feaci (Τοῦ αὐτοῦ).

Traduction de la seconde Olynthiaque de Démosthènes avec des notes grammaticales et philologiques. (Τοῦ αὐτοῦ).

Ὁδὴ κατὰ μίμησιν Πινδαρικὴν πρὸς Ναπολέοντα. (Ἰδρωμένου Ἀνδρέου Ἰερέως).

Ὁδὴ εἰς τοὺς ἐν Λιβόρνῳ παροικοῦντας φιλογενεῖς Γραικοὺς. (Τοῦ αὐτοῦ).

Ὁδὴ τῇ Ἑλλάδι. (Τοῦ αὐτοῦ).

Λόγος πρὸς τοὺς νέους τοῦ Ἰονίου περὶ ἀνάγκης τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης. (Μυρομάτου Νικολάου).

Εὐγενίου ἐγκώμιον εἰς ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. (Τοῦ αὐτοῦ).

Ὁδὴ εἰς Ναπολέοντα. (Τοῦ αὐτοῦ).

Δοκίμιον περὶ πολιτισμοῦ Φαίακων καὶ Κερκυραίων κτλ. (Μελίκη Ἀντωνίου).

Carattere di Buffon e di Gibbon. (Mordo Lazzaro).

I secoli della poesia. (Pieri Trivoli Michiele).

Dell'uso e dell'abuso della filosofia. (Τοῦ αὐτοῦ).

Elogio di Antonio Trivoli Pieri. (Τοῦ αὐτοῦ).

I secoli della poesia. (Prossalendi Doria Steliano).

Dei recenti scavi praticati in Argos. (Τοῦ αὐτοῦ).

Sulla vita d' Omero attribuita ad Erodoto.

Sui mattoni scritti e sui monumenti fittili dell'antica Corcira.

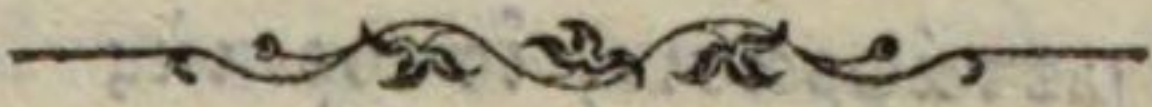
(Τοῦ αὐτοῦ).

Sulla situazione dell'antica città de' Feaci. (Τοῦ αὐτοῦ).

Carmina (Rhodostami Antonii).

Elogio a Napoleone. (Teotochi Emanuele).

Elogio di Cristoforo Colombo. (Vlassopulo Steliano).

B'

ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΝΟΥΚΙΟΣ.

ΕΝ ἔτει 1841 ἐδημοσιεύθη ἐν Λονδίῳ παρὰ τῆς *Camdem Society* τὸ δεύτερον *Βιβλίον* τῶν ἀποδημιῶν *Νικάνδρου Νουκίου* τοῦ *Κερκυραίου* (*The second Book of the travels of Nicander Nueius of Corcyra*). Ὁ ἐκδότης, αἰδέσιμος I. A. Κράμερ (*J. A. Cramer, D. D. principal of New Inn Hall, and public Orator in the university of Oxford*), ἔλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου τῆς Βοδλεϊανῆς, καὶ προσθεὶς ἀγγλικὴν μετάφρασιν, ἱστορικὰς σημειώσεις καὶ πίνακα, ἀπετέλεσε κομψὴν ἔκδοσιν, λείπουσαν μόνον αὐστηροτέρως τινὸς τηρήσεως τῆς ὀρθογραφίας, καὶ μάλιστα τῆς θέσεως τῶν τόνων. Τῶν ἐρευνητῶν ἡμῶν οὔτε τ' ὄνομα οὔτε τὸ σύγγραμμα ἐξέφυγον ἔτη τινὰ προγενέστερον, ὅτε ἐν ταῖς τῆς Ἰταλίας βιβλιοθήκαις συνελέγομεν τὰ ἀνέκδοτα ἅτινα παρήχθησαν εἰς φῶς δι' ἑπτὰ φυλλαδίων *Ἐνετίησιν*. Ἐν ᾧ καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς Βοδλεϊανῆς βιβλιοθήκης (cod. 159) ἀνεφέρετο τὸ σύγγραμμα, ὁ Μομφωκόνιος (*Bibliotheca Bibliothecarum*) ἐγνωστοποιεῖ ὅτι ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἀμβροσιανῇ *Nicandri Nuncii Corcyrensis libri tres*, καὶ τοι, ὡς ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ παρατηρήσωμεν, ἀπατηθεὶς ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἀμβροσιανὸν κώδικα ἐπικειμένου δελτίου, μετέβαλε τὸ ἐπώνυμον Νουκίου, *Nucii* εἰς *Nuncii* καὶ τὰς *Ἀποδημίας* εἰς *ἱστορίας*.

Ὁ Ἀγγλος ἐκδότης πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι τὸ τῆς Βοδλεϊανῆς χειρόγραφον σύγκειται ἐκ 55 σελίδων, περιέχον τὰ δύο πρῶτα βιβλία, πλὴν ὀκτὼ σελίδων, ὧν τινων στερεῖται τὸ δεύτερον. Τοῦ δὲ δευτέρου τούτου

Βιβλίου ὁ Δρ. Κράμερ ἔκρινεν εὐλογον νὰ ἐπιμεληθῇ ἰδίως καθὼς πραγμα-
τευομένου περὶ τῆς Ἀγγλίας. Οὐχ ἦττον ὅμως ἡμεῖς ὀφείλομεν αὐτῷ
τὴν προταχθεῖσαν τῆς ὑποθέσεως τοῦ Α'. βιβλίου ἐπιτομὴν, ἐξ ἧς ἐξά-
γονται εἰδήσεις τινὲς περὶ τε τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν Ἀποδημιῶν αὐ-
τοῦ.

Καταλιπὼν ὁ Νούκιος τὴν πατρίδα ἕνεκα πλείστων δυστυχημάτων,
διέτριβεν ἐν Ἑνετίᾳ, ὅτε ἀφίχθη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ πρεσβεία Καρόλου
τοῦ Ε'. πρὸς τὸν Σουλεῦμάν. Τῆς πρεσβείας δὲ ταύτης πρόστατο ὁ Γη-
ράρδος, ἀνὴρ, καθ' ὃ λέγει ὁ Νίκανδρος, μεγάλας περιβεβλημένος γνῶ-
σεις, καὶ εἰδήμων οὐ μόνον τῶν τε ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν γραμμάτων
ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑβραϊδος, ὡς τὰ ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ πονήματα αὐτοῦ
ἀφθόνως μαρτυροῦσι. Γενόμενος ὁ ἡμέτερος Νούκιος Γνωστὸς εἰς τὸν πρέ-
σβυν, παρέσχεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἔργον ἐν ὅσῳ διέμενεν ἐν Ἑνετίᾳ, καὶ ἐ-
πρότεινε νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Δεχθέντος δὲ τοῦ
Γηράρδου τὴν πρότασιν, ἐπορεύθη οὗτος ἐν τῇ συνοδίᾳ αὐτοῦ διὰ τῆς
Ἰλλυρίας καὶ τῆς Θράκης· ἀλλὰ προτιθέμενος νὰ γράψῃ διὰ μόνους τοὺς
ἰδίους ὁμογενεῖς, ἀρκούντως γινώσκοντας τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ
τοὺς Τούρκους, ἐπιτροχάδην περιγράφει τὴν πρὸς τὸν Βόσπορον ὁδοιπο-
ρίαν του καὶ τὴν εἰς Ἑνετίαν ἐπάνοδον. Διὰ τούτους ὅμως τοὺς ὁμο-
γενεῖς αὐτοῦ, ἀγνοοῦντας τὴν κατάστασιν τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως, ἄρ-
χεται ἀπὸ Ἑνετίας τὸ περιγραφικὸν μέρος τῆς περιηγήσεως αὐτοῦ καὶ
διερχόμενος διὰ Παταυτίου, Φερράρας Μαντούης καὶ Οὐηρώνος, καὶ ση-
μειώσας ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν πόλεων τούτων, περὶ τοῦ Πάδου καὶ τοῦ
ρεύματος αὐτοῦ, παραγίνεται ἐν Τριδέντῳ, ἔνθα εὕρισκει συγκεκροτη-
μένην τὴν περίφημον σύνοδον. Διαβάς δ' ἔπειτα τὰς Ἀλπεῖς διὰ τῆς
Βρεννερίου διόδου κατέρχεται εἰς τὴν Γερμανίαν· ἀφικθέντος δὲ αὐτοῦ
εἰς Αὐγούσταν, ἐφελκύει τὴν προσοχὴν του ἡ νέα θρησκεία, ἡ διαδιδου-
μένη ὑπὸ Μαρτίνου τοῦ Λουθήρου καὶ Φιλίππου τοῦ Μελάγχθονος, ἀν-
δρὸς περιβεβλημένου τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Λατινικὴν καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν
σοφίαν. Ἐκθέτει μετὰ ταῦτα συντόμως τὸ δόγμα, τὴν λατρείαν, τὰ ἔ-
θιμα τῶν αἵρετικῶν τούτων τῶν ἀποκαλούντων ἑαυτοὺς Εὐαγγελικοὺς,
προχωρῶν δὲ διὰ τῆς Οὐλμης, λαμβάνει ἀφορμὴν ὅπως περιγράψῃ τὸν

ρούν τῷ Δουναβίῳ. Ἐκεῖθεν περάσας τὰς πεδιάδας τῆς Σουβίας, διέρ-
 χεται ἀλληλοδιαδόχως τὰς πόλεις Σπίρας, Οὐορματίας (Worms), Μχ-
 γουντίας, Κοβλεντίας καὶ Κολωνίας, ὧν ἐκάστην ἰδίως περιγράφει, μάλι-
 στα δὲ τὴν τελευτήαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πολυάριθμα λείψνα. Εἰς τινὰ τῶν
 παρεκβάσεων αὐτοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῶν Ἀναβαπτιστῶν, καὶ περὶ Ἰωάννου
 τοῦ ἐκ Μύνστερ, ἀρχηγοῦ αὐτῶν, περὶ τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν νόμων αὐ-
 τοῦ, περὶ τοῦ θρυμψμοῦ ὃν διήγειρε, καὶ τοῦ ἐλεεινοῦ θανάτου ὃν ὑπέσ-
 τη. Ἐκ Κολωνίας μεταβαίνει ὁ Νίκανδρος εἰς Ἀκουίτγρανον, καὶ τοῦ-
 το καὶ τὴν ἐν αὐτῷ γενομένην στέψιν τῶν Αὐτοκρατόρων περιγράφει
 κατ' ἑκτασιν· ἐντεῦθεν δὲ ἀπελθὼν εἰς Λουάνιον (Louvain), περὶ τοῦ
 ἐν αὐτῇ περιφήμου καὶ ἀκμάζοντος Πανεπιστημίου ἀναφέρει, περαιοῦ-
 ται δὲ τέλος εἰς Βρυξέλλας, ἔνθα Κάρλος ὁ Ε'. διέτριβε μετὰ τῆς ἰδίας
 Αὐλῆς. Ἐνταῦθα ὁ Γηράρδος τὴν ἑκβασιν τῆς ἰδίας ἀποστολῆς ἐκτί-
 θησι τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὁ Νίκανδρος συνοδεύει αὐτὸν εἰς τὰς πρὸς ὑ-
 ψηλῆς περιωπῆς ἄτομα ἐπισκέψεις, ἐξαίρετως δὲ πρὸς Μαρίαν ἀδελφὴν
 Καρόλου τοῦ Ε'. καὶ χηρεύουσιν ἄνασσαν τῆς Οὐγγρίας. Ὁ Αὐτοκράτωρ
 ἀφέρχεται καὶ περιοδεύει τὴν Βραβαντίαν καὶ τὴν Φλάνδραν, καὶ ἐξα-
 κολουθεῖ τὴν πορείαν αὐτοῦ διὰ Μεκκλίνου (Mecklin) καὶ Ἀντουερπίας.
 Καὶ ὁ μὲν Γηράρδος συνοδεύει τὸν Αὐτοκράτορα ὁ δὲ Νούκιος τὸν Γηράρ-
 δον. Εἶναι δὲ σπουδαία ἡ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως γινομένη περιγρα-
 φὴ τῆς Ἀντουερπίας, τὴν ἐμπορίαν τῆς ὁποίας δὲν διττάζει νὰ ἐκτιμήσῃ
 ὡς ἄνωτέραν τῆς ἐμπορίας πάσης ἄλλης πόλεως. Ἐκεῖθεν μεταβαίνει μετὰ
 τῆς Αὐλῆς εἰς Γάνδανον, ἐπαναστὰν ἤδη κατὰ Καρόλου, δαμασθὲν δὲ ὑπὸ
 τούτου, ἐναλλάξ τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν ἡπιότητα μεταχειρισθέντος.
 Ἀπολείπων δὲ τὴν Φλάνδραν καὶ τὴν Βραβαντίαν, εἰσέρχεται εἰς τὴν
 Ὁλλανδίαν, καὶ ἐπισκεπτόμενος τὸ Ῥοτερδάμον δὲν παραλείπει νὰ ἀνα-
 μνήσῃ, ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἔγινε περιφανὴς ὡς πατρίς τοῦ Ἐράσμου, καὶ
 τούτου ὑπερυψοῖ τὴν σοφίαν, καὶ δίδει βιογραφικὰς τινὰς εἰδήσεις. Δια-
 τρέξας τὴν Ὁλλανδίαν ἐπιστρέφει εἰς Βρυξέλλας, πεμφθέντος δ' ἐντεῦ-
 θεν τοῦ Γηράρδου εἰς Λεόδιον (Liège) ἕνεκα ὑποθέσεων τοῦ κράτους, ὁ
 συνοδοιπόρος αὐτοῦ ἐκπεπληγμένος ἐκ τῆς θέας τῶν ὀρυκτείων τῶν
 γαιανθράκων, περιγράφει ἡμῖν αὐτὰ περιέργως. Ἐντεῦθεν βλέπει αὖθις τὴν

Ἀμβέρσην· διαταγέντος δὲ τοῦ προστάτου αὐτοῦ νὰ ἀπέλθῃ πρεσβευτὴς ἐν Ἀγγλίᾳ, ὁ Νίκανδρος διὰ Βρουγῶν (Bruges), Δουγκέρκης καὶ Καλέτους (Calais) ἔπεται αὐτῷ. Καὶ ἐνταῦθα λήγει τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν Ἀποδημιῶν. Περὶ τῆς ὑποθέσεως δὲ τοῦ ἐκδοθέντος δευτέρου βιβλίου πληροφορεῖ ἡμᾶς αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς λεγομένων· «Ὅσα μὲν
» δὴ ἐς Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν, καὶ συνελόντι φάναι τῆς ἐντὸς τοῦ Ῥή-
» νου Βελγικῆς, ἄχρι πόλεως Καλέτους, συμβάντα μοι, ἐν τῷ πρὸ τού-
» του μοι συντεθέντι λόγῳ, φίλων φίλτατέ μοι Νικόλαε, ἴσως ἀκήκοας.
» Τὰ δ' ἐκ Καλέτης καὶ περαιώσεως αὐτῆς τῆς πρὸς τὴν Βρετανικὴν Ἀγ-
» γλίας νῆσον, τὰ τ' ἐν ταύτῃ μοι ὁραθέντα, καὶ ἐξ ἄλλων ἀκουσθέντα,
» θέσεώς τε πέρι καὶ φύσεως, μεγέθους τε πόλεων, καὶ ἔθνη τῶν ἐν ταύ-
» ταις οἰκούντων, ὅσα τε κατὰ δύναμιν εἰμι ἡθροικῶς, ἐπεξιὼν ἔρχομαι.
» Καὶ τὰ μὲν Βελγικῆς—τῷ πολυμαθεῖ καὶ σεμνῷ προσανεθέμην. Τὰ
» δέ γε νῦν μοι ῥηθήσεται μέλλοντα, σοὶ τῷ φιλτάτῳ μοι Κορνηλίῳ
» ἀφοσιώσω. Ὅρῳ καὶ γάρ σε, πολύτλαν, καὶ πολύμοχθον, καὶ τὸ πλεί-
» στον ἐπὶ ξένης βιοῦντα, πλείστας ὅσας ἀποδημίας ἀνατλάντα, καὶ πό-
» λεις τὰς ἐν τῷ Εὐξείνῳ παρθαλαττιδίους πεπλευκότα, καὶ βαρβαρικῶν
» ἡθῶν πεῖραν διαγνόντα. Ἴνα δὲ μηδὲ τῶν προσαρκτίων καὶ παρωκε-
» νείων ἄμοιρος εἴης, δεῖν ὥήθην, ὅντι τοιοῦτόν, ταῦτά σοι ἐπεξιέναι. Καὶ
» γὰρ σοί τε κάμοι ἀνέκαθεν εἴμαρτο, εἴ τι τοιοῦτόν ἐστιν, δ' ἐπὶ ξένης
» βίος. Διὸ οὐκ ἀπεικὸς πρὸς σέ ταῦτα γράφω, φιλήκοόν τινα καὶ φιλο-
» μαθῇ ἐπιγινώσκων. Ἐνθεν τοι καὶ ἄρξασθαι καιρὸς ἔπεισιν. »

Ἐν τῇ διηγήσει ἐκείνῃ ἀναδεικνύεται παρκτηρητῆς ἐπιμελέστατος, καὶ ποτὲ μὲν γεωγράφος, ποτὲ δὲ χωρογράφος, ποτὲ δὲ φυσιογράφος, πο-
τὲ δὲ ἱστορικὸς, πόλεις, χώρας, ἔθνη, ἄτομα εἰς ἡμᾶς ἐξιστορεῖ μετὰ
δυνάμει ἐρμηνευτικῆς καὶ μετὰ πολιτικῆς συνέσεως. Ἀλλῶν δὲ περὶ Ἑρ-
ρίκου τοῦ Η', περὶ τῶν γάμων αὐτοῦ, περὶ τῶν ψευδῶν θυμμάτων τῶν
φρατόρων, περὶ τῆς τῶν μοναστηρίων καταργήσεως, περὶ τῆς θρησκευ-
τικῆς ἀναμορφώσεως, περὶ τῶν πολέμων τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς Σκο-
τίας, μετὰ Φραγκίσκου τοῦ Α', βασιλέως τῆς Γαλλίας, εὐπρόσδεκτον
προσφέρει εἰς ἡμᾶς δῶρον τὰς ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ διεσπαρμένας καλὰς
καὶ ἐπιζητήτους εἰδήσεις. Ἀλλ' ὥσπερ ἡ τύχη ἀπεσφράβετο σχεδὸν κατὰ

τοὺς παρόντας καιροὺς ν' ἀναπολήσῃ εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ὑπηρεσίαν τινὰ ἄλλοτε ἤδη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαχθεῖσαν, ἢ ἔκδοσις τοῦ χειρογράφου διεκόπη ἐκεῖ ἐνθα εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον μᾶλλον ἐνδιέφερε νὰ δημοσιευθῇ.

Ὡς ἀνωτέρω ἤδη εἵπομεν διασώζεται ἐν τῇ Ἀμβροσιανῇ χειρόγραφον τοῦ Νικάνδρου, καὶ ἴσως μετεβιβάσθη ἐκεῖσε ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὅτε δὲ τὴν βιβλιοθήκην ἐκείνην ἰδρύσας καρδινάλιος Φριδερίκος Βορρόματιος, ἔστειλεν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὰς χώρας ἡμῶν ἀνθρώπους, ὅπως μετὰ εὐσεβοῦς καὶ φρονίμου βουλῆς συνάξωσιν αὐτὰ ἐκ τῶν μοναστηρίων, εἰς ἅτινα προσέφερον ἀντάλλαγμα φελώνια, ἀργυρᾶ θυμιατήρια καὶ ἱερὰ ποτήρια. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἀγγλος ἐκδότης ἐπειράθη διὰ μέσου φίλου καὶ συμπατριώτου αὐτοῦ νὰ προμηθευθῇ ἀντίγραφον τοῦ κειμένου ἐκείνου, ἵνα συμπληρώσῃ τὸ τῆς Βοδλεϊανῆς· ἀλλ' οἱ βιβλιοφύλακες ἀπεποιήθησαν τὴν ἄδειαν τῆς ἀντιγραφῆς, προφασιζόμενοι ὅτι ἐσκόπευον νὰ δημοσιεύσωσιν αὐτοὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πόνημα. Αὕτη ἢ ἀπάντησις, οὐχὶ βέβαια φιλόφρων καὶ ἴσως οὐχὶ ἀληθεύουσα, δὲν μοι ἐφάνη ἀπροσδόκητος. Ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1843, ὅτε ἐγὼ ἀνεύρισκον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐκείνῃ τὸ μακρὸν τεμάχιον τοῦ περὶ Ἀντιδόσεως τοῦ Ἰσοκράτους, ὡς ἂν ἡ τῶν ἄλλων ἐπιμέλεια ἐξήλεγχῃ τὴν ἀμέλειαν αὐτῶν, οἱ βιβλιοφύλακες ἐκεῖνοι ἀνεδείχθησαν μᾶλλον περισκευμένοι. Ἐκ τούτου δὲ παροτρυνθεὶς εἰς ἓξ αὐτῶν, ὅστις μετέπειτα, ὡς σπανίως συμβαίνει, τὴν καρδινάλι-κὴν πορφύραν περιεβλήθη ὡς βραβεῖον τῆς αὐτοῦ σοφίας, Ἀγγελος δὲ Μάϊος, μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς Λατινικῆς τοῦ λόγου ἐκείνου μεταφράσεως, μετὰ τινων διαφόρων τοῦ κειμένου γραφῶν, προοιμιάζε τῶν μετὰ ταῦτα ἐπιτυχῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν, δι' ὧν αἱ ἐργασίαι ἐνὸς καὶ μόνου φιλοπόνου ἀνδρὸς ἀπέβησαν ἐπωφελεῖς εἰς τὰ γράμματα, ὅσον αἱ ὁλοκλήρου Ἀκαδημίας. Ὡς ἐκ τούτου μὴ θέλων ἐγὼ νὰ διεγείρω ζηλοτυπίας, καὶ νὰ ἐκτεθῶ εἰς ἀποποιήσεις, ἔπαυσα τὰς περαιτέρω ἐρεῦνας ἄλλων χειρογράφων, καὶ ἀφῆκα κατὰ μέρος καὶ τὸ τῶν Ἀποδημιῶν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγα ἔτη, ἐν τῇ πατρίδι ἀπονοστήσας, μόλις ὁ Δρ. Κράμερ, ἐδημοσίευσεν τὸ μέρος τοῦ πονήματος τοῦ συμπολίτου μου, θέλων νὰ λάβω σαφεστέραν γνῶσιν τοῦ πράγματος, ἀπευθύνθη πρὸς ἄνδρα οὐχὶ μόνον ἐν τῇ πατρίδι

αὐτοῦ, τοῖς Μεδιολάνοις, ἀλλ' ἐν οἱαδήποτε ἄλλῃ πόλει τῆς Ἰταλίας, δυνάμενον εὐκόλως ἐκεῖνο, ὅπερ εἰς ἄνθρωπον ξένον ἤθελεν ἀποβῆ πιθανῶς δυσκατόρθωτον. Ἦτο δὲ οὗτος Φήλιξ ὁ Βελλότιος, ἐμὸς ἄλλοτε συμμαθητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Παύτας, νῦν δὲ ἤδη ἐπὶ ἡμισυναιῶνα, ἀπὸ τῆς ἐφηβίας μέχρι τοῦ γήρατος πρὸς ἐμὲ συνδεόμενος δι' ἐνδομύχου φιλίας, ἐπαξίως περίδοξος διὰ τὰς λαμπρὰς ἐξαιρέτως αὐτοῦ μεταγλωττίσεις τῶν τριῶν Ἑλλήνων τραγικῶν. Πρόθυμος καὶ ἔτοιμος εἰς τὴν αἵτησιν, διεβίβασέ μοι οὗτος οὐχὶ μόνον ἰδιαιτέραν περὶ τοῦ χειρογράφου πληροφορίαν, ἀλλὰ καὶ ἰδιοχείρως ἀντιγεγραμμένας διαφόρους σελίδας.

Τὸ Ἀμβροσιανὸν κείμενον τοῦ Νικάνδρου, σημειούμενον D. 72, στερεῖται τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους. Σύγκειται ἐκ φύλλων 84, ὧν τὰ μὲν κατεσχισμένα, τὰ δὲ ἐμβλασμένα. Περιέχει δὲ μέρος τοῦ δευτέρου βιβλίου, καὶ μετὰ τὸ φύλλον 26 ἄρχεται τὸ τρίτον καὶ ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ἄλλα 58.

Ἐν τῷ περιθωρίῳ σημειοῦνται τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ κείμενον. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ ἐπόμενα·

Τοῦ δευτέρου βιβλίου.

Ὅσα οἱ μοναχοὶ δι' αἰσχροκέρδειαν εἰργάζοντο.

Περὶ τῆς θαυματοποιουῦ γραφῆς.

Δημηγορία Ἐνρίκου βασιλέως κατὰ τῶν μοναχῶν.

Περὶ τῆς τῶν Ἀγγλῶν ἀποστασίας ἐκ τοῦ Ῥώμης ἀρχιερέως.

Περὶ τοῦ Θωμᾶ ἐπισκόπου Λονδίνης.

Περὶ τῆς Ἐνρίκου πρὸς τὸν βασιλέα Γαλλίας Φραγκίσκον μάχης.

Περὶ τῆς ἐν Πικαρδίᾳ πόλεως Βολωνίας.

Περὶ τοῦ πρεσβευτοῦ Γηράρδου.

Περὶ τῆς μεγίστης νηός.

Περὶ τοῦ στρατηγοῦ Θωμᾶ.

Δημηγορία Θωμᾶ πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Καμέρακον πόλις ἐπίσημος.

Τοῦ τρίτου βιβλίου.

Περὶ τῆς βασιλίδος Πανονίας Μαρίας.

- Περὶ Λευτεκίας τῶν Παρισίων.
- Περὶ τῆς Γαλλίας κατὰ μέρος.
- Περὶ τῶν ποταμῶν Γαλλίας.
- Περὶ τῶν καλουμένων βαρόνων.
- Περὶ τοῦ βασιλέως Γάλλων Φραγκίσκου.
- Φραγκίσκου πρὸς Μεδιολάνων ἐκστρατεία.
- Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Φραγκίσκου ἀλώσεως.
- Περὶ τῆς ἐπανόδου Φραγκίσκου καὶ τοῦ γάμου.
- Περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Ῥωμαίων πόλεως ὑπὸ Βορβώνου.
- Ὅσα οἱ στρατιῶται τοῖς Ῥωμαίοις κακὰ ἐνεδείξαντο.
- Πολιορκία Νεαπόλεως.
- Περὶ Χαϊρατίνεω τοῦ καὶ Βαρβαρώσσα.
- Περὶ Τύνητος πόλεως ἐν Λιβύῃ.
- Περὶ τοῦ Ἀνδρέου δ' Ἀπούρια.
- Περὶ τῆς λυτρώσεως τῶν αἰχμαλώτων εἰς Τύνητα.
- Περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεως Κορώνης.
- Περὶ τῆς Πάτρας πόλεως λεηλασίας.
- Περὶ τῆς Φραγκίσκου καὶ Σουλεϊμάνεω φιλίας.
- Περὶ τῆς ἀλώσεως Ἰαννούζη ἐκ τῶν Χυμάρης (*).
- Περὶ τῆς μάχης Σουλεϊμάνεω κατὰ τῶν Οὐνετεῶν.
- Περὶ τῆς ἐν Κερκύρᾳ πολιορκίας Τούρκων.
- Ὅσα ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει μισθοφόρων ἐπράχθη κακὰ.
- Λεηλασία τῆς Κερκυραίων νήσου.
- Περὶ τοῦ ὀφθέντος ἐν Κερκύρᾳ τέρατος.
- Περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Νχυπλίας πολιορκίας.
- Περὶ τῶν Οὐνετεῶν καὶ Σουλεϊμάνεω συμβάσεως.

(*) Τὸ Κεφάλαιον τοῦτο καὶ τὰ πέντε ἐπόμενα ἐδημοσιεύθησαν ὑφ' ἡμῶν ἐν ἰδίῳ τεύχει πρὸ τινων ἐτῶν χάριν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰς πατρίους μελέτας ὑπὸ τὴν δε τὴν ἐπιγραφὴν «Τῶν Ἀποδημιῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Νουκίου Κερκυραίου» Κεφάλαιον ΟΗ'—ΠΓ' τοῦ Λόγου Γ', περιέχοντα τὴν ἐξιστόρησιν τῆς ἐν ἔτει 1537 πολιορκίας τῆς Κερκύρας, νῦν πρῶτον ἐκδοθέντα ἐξ ἀντιγράφου τῆς Ἀμβρυσσιανῆς Βιβλιοθήκης. Ἐν Κερκύρᾳ, 1863. Σημ. Μ. Μουστοξύδου.

Περὶ τῆς πρὸς Ἀργιέρην αὐτοκρατόρου ἀφίξεως.
 Περὶ τοῦ συμβάντος ναυαγίου ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ στόλῳ.
 Περὶ τῶν καλουμένων Γουέλφων καὶ Γιβελλίνων.
 Περὶ τῆς Λιπαρέων νήσου λεηλασίας.
 Ἐκφρασις τῆς ἐν Γαλλίᾳ καλλιερρόου πηγῆς.
 Περὶ Ἀγγέλου Βεργηνίου ἐκ Κρήτης.
 Περὶ τοῦ εἵδους ἡλικίας Φραγκίσκου βασιλέως.
 Λούγδουνον πόλις ἐν Γαλλίαις ἐπίσημος.
 Περὶ τῆς Ταυρίνης πόλεως διασήμου.
 Περὶ τῆς μεγίστης πόλεως Μεδιολάνων.
 Περὶ Βονωνίας πόλεως ἐπισήμου.
 Περὶ Φλωρεντίας πόλεως περιφανοῦς.
 Περὶ Σιένης πόλεως ἐπισήμου.
 Περὶ Οὐϊτέρβου πόλεως.
 Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων ἐξάγεται πόσον ἐσφαλμένως ἐν τινὶ ἀριθμῷ τῆς Ἐφημερίδος τῶν συζητήσεων τοῦ παρελθόντος ἔτους, νομίζω μάλιστα τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ἀνηγγέλη ὅτι ὁ Κύριος Ζίχελ, δόκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ τῆς Ἀλλης πανεπιστημίῳ, εὔρεν ἐν τῇ Ἀμβροσιανῇ πλήρες τὸ κείμενον τοῦ Νουκίου, καὶ ὅτι περιέχει τὸ τρίτον βιβλίον, τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἀποδημίαν αὐτοῦ· ὡς ἂν μᾶλλον ἢ περὶ τῆς Γαλλίας μὴ ἐποίει λόγον ἐν αὐτῷ περὶ τῆς Ἰταλίας καὶ περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πολέμων καὶ γεγονότων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δέκα περίπου ἔτη προγενεστέρων τῶν τοῦ Νουκίου ἀποδημιῶν. Ὅπως δὴ ποτε ἤθελεν εἶσθαι πάντοτε ἐπιθυμίας ἄξιον νὰ συναπαρτισθῇ ἐκ τῶν δύο χειρογράφων κείμενον σχεδὸν πλήρες, διότι κατ' ὀλίγα μόνον ἤθελε μείνει ἑλλιπές, ἢ μᾶλλον νὰ παραβληθῶσι μετὰ τῶν τριῶν βιβλίων, ἅτινα, καθ' ἃ εὕρισκω εἰς σημείωσίν μου δὲν ἐνθυμοῦμαι πόθεν ληφθεῖσαν (*), ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἐσκουριαλίῳ τῆς Ἰσπανίας βιβλιοθήκῃ.

Ῥέον καὶ σαφὲς κρίνει δικαίως ὁ Κράμερ τὸ ὄφος τοῦ Νικάνδρου. Καὶ

(*) Ἴσως ἐκ τῆς ὑπὸ Ἰωάννου Ἰριάрту (Iriarte) δημοσιευθείσης τὸ 1769 περιγραφῆς τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μαδρίτης.

τῷ ὄντι, ἡ ἀνάγνωσις τῶν Ἀποδημιῶν αὐτοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι τὴν ἐν τῇ ἑλληνίδι φωνῇ πείραν ἀπέκτησε κυρίως, οὐχὶ ὥς συνείθιζον οἱ πλείστοι ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης, ἀλλὰ ποτισθεὶς τοὺς κομψοτέρους τρόπους τῶν δοκίμων τῆς Ἑλλάδος συγγραφέων· ἠθέλομεν μάλιστα εἰπεῖ ὅτι λείως καὶ ὁμαλῶς προβαίνει, ἂν ἐνίοτε δὲν περιέπιπτεν εἰς συντακτικόν τι ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον δὲν θέλει φανῇ παράδοξον, ἐὰν σκεφθῶμεν ὅτι δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπεξεργασθῇ τὸ ἴδιον πόνημα. Μὴ μεμφοθῇ δέ τις τὴν πρὸς τῷ Νικάνδρῳ συχνὴν χρῆσιν ἐκφράσεων ἢ ὑποτυπώσεων, διότι ἂν αὕτη ἐπιτρέπεται ἐνίοτε καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς, πολὺ μᾶλλον ἐπιτρέπεται εἰς συγγραφεῖς ἀποδημιῶν, μεταβάλλοντα πολλάκις τὴν τοῦ λόγου ὑπόθεσιν, καὶ μάλιστα ὅταν οὐχὶ δι' ἐπίδειξιν ἀγχινοίας μεταχειρίζεται αὐτάς, ἀλλ' ἵνα παρυστήσῃ τὰ πράγματα καταφανῇ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου.

Περὶ τοῦ βίου τοῦ Νικάνδρου ἐκτὸς τῶν ὅσα αὐτὸς ἀναφέρει ἐν τῷ ἰδίῳ πονήματι, οὐδὲν ἠδυνήθη ὁ ἐκδότης αὐτοῦ νὰ συνάξῃ. Ἐν τέλει τοῦ πρώτου βιβλίου, τὸ ὁποῖον ἀφιεροῖ τῷ φιλτάτῳ τῶν φίλων αὐτοῦ, οὐτινος ἀποσιωπᾷ τὸ ὄνομα, προσθέτει ὅτι ἡ τούτου ἀγαθότης θέλει ἀναπληρώσει ὅλα τὰ ἐλαττώματα ἅτινα ἐπροξενήθησαν ἐκ περιστάσεων προσερχομένων ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων αὐτοῦ δυστυχιῶν, καὶ ἐκ τοῦ σφοδροῦ ἐκείνου ἔρωτος ὑφ' οὗ κατείχετο, φεῦ! διὰ τὴν Νουκίαν ἐκείνην, ἧς μόνη ἡ ἀνάμνησις συνετάρασσε καὶ ἀνέφλεγε τὴν καρδίαν του, ἔρωτος ἀρχὴ γενομένου τῶν δυστυχημάτων αὐτοῦ, εἰς ὃν μόνον ὥφειλε τὴν γνῶσιν πολλῶν ἔθνων καὶ πόλεων καὶ τῶν διαφόρων αὐτῶν πολιτευμάτων. Ἡμεῖς δὲ νῦν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος Νουκίας εἰκάζομεν ὅτι ἦτο αὕτη σύζυγός του, καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ὑπαινίττεται ἔρωτα ἀτυχῇ διὰ τὸ διαφιλονεικηθὲν ἀντικείμενον τῶν πόθων αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι αὕτη προσφιλεστάτη συμβία αὐτοῦ οὔσα, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ὑπὸ αἵρου θανάτου ἀφηρπάγη, ἢ, ἵνα σκληροτέρᾳ ἀποβῇ ἡ ὁδύνη τοῦ Νικάνδρου, ἐφονεύθη ἢ ἠχμαλωτεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὅτε ὁ στρατὸς τοῦ Σουλεῦμάν, καὶ ὁ Θηριώδης Χαϊρατῖνος, διὰ σιδήρου καὶ πυρὸς κατερημοῦντες τὴν νῆσον Κέρκυραν, ἀπήγαγον εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν οὐχ ἦττον τῶν δισμυρίων καπτοίκων. Καὶ ὑπῆρξεν αὕτη μία τῶν ἐγγεγραμμένων ποσοτήτων ἐν τῷ ἀ-

τελευτήτῳ λογχρισμῷ τῶν δυστυχημάτων, ἅτινα, ὥς αἱ χριστιανικαὶ δυνάμεις πιστεύουσιν ἢ προσποιοῦνται ὅτι πιστεύουσι, δύνανται δοῦν μετὰ τῶν ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν σταυροφόρων καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ὑπ' αὐτῶν εἰς τοὺς Ἑλληνας προξενηθέντων κακῶν, νὰ ἐξωφληθῶσι σήμερον διὰ τοῦ παραδόξου Χάτι-Χουμαγιούν.

Ὅπως δὲ ποτε καταφυγὼν ὁ Νούκιος ἐν Ἑνετίᾳ, ἐγνώρισεν, εἰκάζω, διὰ τῶν δύο Κερκυραίων, Ἀντωνίου τοῦ Ἐπάρχου καὶ Νικολάου τοῦ Σοφικνοῦ, οἵτινες ἐπίσης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διέτριβον ζητοῦντες ἀνακούφισιν τῶν συμφορῶν τῆς πατρίδος, καὶ κοσμοῦντες αὐτὴν διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς καὶ σοφίας, Ἰάκωβον τὸν Μενδόζαν Ἰσπανόν, ἄνδρα πολλὴν κεκτημένον παιδείαν, καὶ μάλιστα τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα περιποιούμενον. Οὗτος ἐτίμα καὶ τὸν Σοφικνὸν καὶ τὸν Ἐπαρχον, ὥστε καὶ τὸν πρῶτον εἶχεν ἀποστέλλει εἰς τὸν Ἀθῶνα πρὸς ἀπόκτησιν χειρογράφων (*). ἦτο δὲ πρεσβευτὴς Καρόλου τοῦ Ε' παρὰ τῇ Ἑνετικῇ πολιτείᾳ. Δυνάμεθα εὐλόγως λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι οἱ δύο αὐτοῦ συμπολίται εἰσήγαγον τὸν Νούκιον παρὰ τῷ Μενδόζᾳ, ὁ Μενδόζας δ' ἔπειτα εἰσήγαγεν αὐτὸν παρὰ τῷ Γηράρδῳ, μεθ' οὗ κοινὰ εἶχε καὶ τὴν παρὰ τῷ αὐτῷ μονάρχῃ διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ τὰ προτερήματα τῆς παιδείας.

Τὸ 1546 ἔτος, ὀφείλοντος τοῦ Γηράρδου νὰ φθάσῃ τὸν ἡγεμόνα τοῦ ἐν Βρυξέλλαις, ὁ Νίκανδρος ἐπετράπη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Σκωτίαν. Ἄς ἀκούσωμεν αὐτὰς αὐτοῦ τὰς λέξεις.

« Ἐπικταληψόμεθα δὲ τῶν πρόσθεν ἡμῖν εἰρημένων, τὰ περὶ τοῦ πρεσβεως Γηράρδου φημί, τοῦ ἐξ αὐτοκράτορος πρὸς Ἑνρίκον ἀποσταλέντος ὅπως τε τὰ καθ' αὐτὸν συμπεράνας ἀπέπεμψε. Χρηματίσαντος τοίνυν τούτου πολλάκις Ἑνρίκῳ, καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτοκράτορος προτεθέντα δεξάμενος, καὶ τούτοις ἐμμένειν συνταξάμενος, τὸν πρεσβευτὴν ἀπέλυσεν. Ἐγὼ δὲ προσμεῖναι ταύτῃ ἐνθυμηθεὶς, ἐνδόσιμον τῷ πρεσβευτῇ ἤτησα. Ὁ δὲ μόλις τοῖς ἐμοῖς εἷξας θελήμασιν, ἵππον τε καὶ ὄπλα

(*) Andres. Προλεγόμενα εἰς τὰς Epist. Antonii Augustini.

καὶ τὰ πρὸς διατροφὴν ἐπιδεδωκὸς, μεθ' ἱλαρότητος ἐξέπεμψεν. Αὐτὸς δ' ἐπανέστρεφε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. »Βουλόμενος δ' ἐγὼ καὶ περαιτέρω τῆς νήσου προβῆναι, ἔσχον οἰτίαν τῆς Ἐνρίκου πρὸς τοὺς ἐν Σκοτίᾳ ἐκστρατείας. Ὁ γὰρ Ἐνρίκος δύναμιν ἀξιοχρεῶν ἀθροίσας, ἐκ τῶν τῆς νήτου, προσέτι δὲ καὶ ξενικὸν οὐκ ὀλίγον κατὰ τοὺς ἐν Σκοτίᾳ ἀπέπεμψεν. Ἦσαν δ' Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγη μοῖρα, καὶ Ἰσπανῶν, προσέτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐκ Πελοποννήσου Ἀργείων, ἔχοντες σφίσι στρατηγὸν Θωμᾶν ἐκεῖνον τὸν ἐξ Ἀργεῶς, οὗ τῆς ἀνδρίας πέρι καὶ φρονήσεως, καὶ τῆς πρὸς τοὺς πολέμους ἐμπειρίας, ἐν τοῖς ἐφεξῆς ῥηθήσεται. Τούτῳ οὖν τῷ Θωμᾷ συνταχθεὶς, ἐς τὸν κατὰ τῶν τῆς Σκοτίας πόλεμον μετὰ τῶν ἄλλων ἐξήειμεν. Φθάσαντες δ' ἄχρι Ταμέσιος ποταμοῦ, ὅς τήν τε Ἀγγλίαν ἐκ Σκοτίας ὀρίζει, ἐγγύς που τῶν ἐν ταῖς ὄχθαις φρουρίων, ἐσκηνοῦμεν. Οἱ μὲν οὖν ἡμέτεροι ψιλοὶ ἵπποι ἐπιδρομὰς καὶ ἐπιθέσεις ὁσημέραι κατεργαζόμενοι, λείαν ἤλασαν τὴν χώραν ἐδήρουν, καὶ ἄπασαν τὴν περίχωρον πόλεις τινὰς οὐ μεγάλας ἐξεπόρθουν. Ἐνδόντων οὖν τῶν ἐπιχωρίων, πρεσβεΐαν πρὸς Ἐνρίκον ἀπέστειλαν, καὶ τινὰ τῶν σφίσι χωρίων καὶ πόλεων προσέδωκαν, καὶ ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου ἐκτήσαντο· ἡμεῖς δ' ἐν Λονδίνῃ ἐπανήλθομεν ».

Περὶ τοῦ Θωμᾶ τούτου οὐδένα ἄλλον γινώσκω ποιῶντα μνησάν. Ἦτο δὲ οὗτος εἷς τῶν ἀνδρείων ἐκείνων ἡμετέρων ὀπλάρχῃγων, οἵτινες μετὰ τῶν ἰδίων συστρατιωτῶν προσέφερον βραχίονα καὶ ζωὴν εἰς ἡγεμόνας ξένους, ἐπειδὴ πατρίδα ἵνα ὑπερασπίσωσι δὲν εἶχον πλέον. Περίφημοι εἶναι αὐτοὶ ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν χρόνων ἐκείνων· ἐστράτευον ἑφιπποὶ, καὶ ἐκαλοῦντο *stradioti*, στρατιῶται. Ἴδου πῶς περιγράφει αὐτοὺς Κοριωλάνος ὁ Κιππικός· «Εἶναι οὗτοι, λέγει, ἄνδρες μεγάλθυμοι καὶ ἱκανοὶ πρὸς πᾶσαν ἀνδρείαν ἐπιχείρησιν, οἵτινες δι' αἰφνιδίων ἐπιδρομῶν τοσοῦτον ἠφάνισαν τὸ ὑπὸ τοὺς Τούρκους διατελοῦν μέρος τῆς Πελοποννήσου, ὥς κατερήμωσαν αὐτό. Οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶναι φύσει λίαν φιλάρπαγες, ἐπιτηδειότεροι εἰς τὰς ἐπιδρομὰς ἢ εἰς τὰς ἐκ τοῦ συζάδην μάχας. Μεταχειρίζονται ξυλίνην ἢ δερματίνην ἀσπίδα (*targa*) καὶ λόγχην· ὀλίγοι δέ τινες θωράκιον (*corsaletto*)· οἱ ἄλλοι φοροῦσι βαμβάκινον θώρακα σκέποντα αὐτοὺς κα-

τὰ τῶν πληγῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀνδρειότεροι δὲ πάντων εἶναι οἱ τοῦ Νευ-
πλίου, πόλεως τῆς Πελοποννήσου, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀργείων » (*).

Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν στρατιωτῶν ἦτο καὶ ὁ Θωμᾶς, ἀλλ' οὐδὲν ἄλ-
λο περὶ αὐτοῦ λέγει τὸ ἐν Λονδίῳ ἐκδοθὲν μέρος τῶν Ἀποδημιῶν. Ἀρ-
χοῦντα ὁμῶς προσθέτει τὸ ἐπόμενον μέρος, ὅπερ νῦν ἐνταῦθα δημοσιεύο-
μεν, συμπληροῦν τὸ δεύτερον βιβλίον, καὶ συνδεόμενον μετὰ τῶν λέξεων
« καὶ Θωμᾶν τὸν τῶν ἐκ Πελοποννήσου στρατηγόν, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐ-
τὸν * * * * * », δι' ὧν τελευτᾷ τὸ τυπωθὲν μέρος τοῦ πονήματος τοῦ
Νουκίου. Προτάττομεν δὲ ὀλίγας γραμμὰς ἐκ τοῦ ἤδη ἐκδοθέντος πρὸς
ἐντελεστέραν αὐτοῦ κατάληψιν.

« Ἀρχομένου δ' ἤρος, αὖθις ὁ Κελτῶν βασιλεὺς δυνάμεις πολλὰς ἐ-
τοιμάζων ἐλέγετο καὶ Βολωνίαν πολιορκήτειν ἢ πείλει. Διὸ δὴ καὶ Ἐν-
ρίκος τὰς δυνάμεις ἐς τὴν ἡπειρον ἔπεμπε, καὶ ἐς Βολωνίαν σιτία καὶ στρα-
τιώτας ἐτίθει. Ἐνθεν τοι καὶ Θωμᾶν τὸν ἐκ Πελοποννήσου στρατηγόν
σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐν ταύτῃ ἀπέστειλλε καὶ τὴν τῆς κάτω καλουμέ-
νης Βολωνίας, καὶ τὴν τοῦ λιμένος φυλακὴν καὶ διοίκησιν αὐτῷ ἐγχειρί-
σας, καὶ πάντας τοὺς ἐν ταύτῃ πείθεσθαι τούτῳ προστάξας, ἐν πολλῇ
τῇ δορυφορίᾳ καὶ δόξῃ κατέστησεν· ὅθεν πρὸς Γάλλους ὁσημέραι ἔργα ἄ-
ξια λόγου ἐπεργαζόμενος, τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἀρετὴν ἐπεδείκνυε καὶ
πολλάκις μετ' ὀλίγων ἐπὶ πλείονας ἐξ ἐπιδρομῆς ἐλαύνων κατετροποῦτο·
καὶ δέει τῷ ἐπ' αὐτὸν οἱ ὑπεναντίοι οὐκ εὐκαταφρονήτῳ εἶχοντο· οὗτος
οὖν ὑπὸ τῶν σκοπῶν ἀπαγγειλάντων πεισθεὶς, ὥς Γάλλοι τῇ ἐπιούσῃ φη-
σάντων, ὅπλα τε σιτία τε καὶ τηλεβόλους καὶ ἄλλ' ἅττα ἐφ' ἀμαξῶν ἐν
τῷ σφῶν φρουρίῳ εἰσάξει μέλλοιεν, εἶπετο δὲ τούτοις καὶ στρατιωτῶν
ἱππέων καταφράκτων φάλαγξ, ὥς εἶχε τάχους τοὺς ἀμφ' αὐτὸν στρα-
τιώτας συναθροίσας, ἐτοιμασθῆναι τούτους ἐκέλευεν· ὁπλισθέντες δὲ καὶ
τοῖς ἵπποις ἀναβάντες, εὐθὺ Ταρωβάνης καὶ Ἀρδεσίας ἡλαυνον πόλεως·
ἔδοξεν οὖν καὶ ἡμῖν τούτοις συναπιέναι· οὐχ ἵν' ἀνθρωπείῳ τὰς χεῖρας εἰ
τύχοι μολύνωμεν αἵματι, εἰ καὶ τοῦτο ἐξὸν ἡμῖν ἐν στρατῷ τεταγμέ-

(*) Coriolano Cippico. Guerre dei Veneziani nell' Asia.

νοις, ἀλλ' ἵνα τὴν παρὰ τῶν στρατιωτῶν θρυλλουμένην ἀνθρώπων ζω-
γρείαν, ἐν ἐπιθέσει καὶ ἐπιδρομαῖς γιγνομένην εἶδοιμεν· ἀμέλει, καὶ τοῖς
ἵπποις ἀναβάντες, ἤλαύνομεν· ἦσαν δ' οἱ μετὰ τοῦ Θωμᾶ πεντήκοντα
πρὸς τοῖς πεντακοσίοις· ἡ δὲ Γάλλων φάλαγξ ἐς χιλίους ἐπεμετρεῖτο· ὁρ-
θρος δ' ἦν βαθεύς, καὶ πλησίον που τῆς ὁδοῦ, ἔνθ' οἱ Γάλλοι πορεύεσθαι
ἔμελλον, ἐν τινι τῶν ἐλωδῶν χωρίων λοχήσαντες, τὴν ἡμέραν ἐμένομεν·
αὐτοῦ δὲ που πρὸς τὸ λυκαυγές, ἠγγελλον οἱ σκοπεῖ τοὺς Γάλλους τῆς
πόλεως ἐξέρχεσθαι, καὶ ἐπ' εὐθὺ τοῦ φρουρίου ἵεναι· τούτων δ' ἔτι λεγο-
μένων, εἶδομεν καὶ τοὶ τοὺς τῆς φάλαγγος προεξάρχοντας, στίλβοντας
τοῖς ὅπλοις, καὶ τῇ ὄψει μαρμαίροντας· ὁ οὖν στρατηγὸς Θωμᾶς συνά-
ξας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ἔφη πρὸς αὐτοὺς τοιάδε· « Ἄνδρες συστρατιῶται·
» ἡμεῖς μὲν ὥς ὁρᾶτε, ἐν ἐσχάτοις τῆς οἰκουμένης τανῦν οἰκοῦμεν μέρεσι·
» στρατευόμεθα δὲ βασιλεῖ καὶ ἔθνει τῶν ὑπ' ἄρκτον τελευταίων· οὐδὲν
» δ' ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἐνταῦθ' ἕτερόν τι φερόμενοι ἤκομεν, ἢ τὴν εὐτολ-
» μον ἡμῖν ἀνδρίαν καὶ γενναϊότητα. Διὸ, πρὸς τοὺς πολεμοῦντας ἡμᾶς
» γενναίως ἀντιπραταξόμεθα, οὐδ' εἰ καὶ πλείονες ἡμῶν οἱ ὑπεναντίοι
» φαίνονται, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν ἀρετὴν. Ἑλλήνων γὰρ
» ἐσμέν παῖδες, καὶ βιβάρων σμῆνος οὐ πτοούμεθα· τοίνυν, τὴν πρέπου-
» σεν ἡμῖν ἀρετὴν, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κερτερίαν ἐπιδείξομεν, ἵν' ἅπαντες
» λέγειν ἔχοιεν, ὡς οἱ ἐξ Ἑλλάδος ἐν τοῖς Εὐρωπαϊοῖς μέρεσιν εὑρεθέντες,
» ἔργα χειρὸς ἀρίστης ἐπεδείξαντο· ὅθεν παρὰ μὲν τοῖς βασιλεῦσι κλέος
» ἀποληψόμεθα· παρὰ δ' ἅπασιν ἐσπερίοις καὶ παρωκεανίοις αἰμνηστον
» εὐνοίαν κτησόμεθα· τοιγαροῦν, ὦ ἄνδρες, ἀνδρείως καὶ συντεταγμένως
» τοῖς ἐχθροῖς ἐπιβάλλωμεν· καὶ τὴν ὠκεάνειον ἀκτὴν αἵμασιν ἐναντίων
» φοινίξωμεν, καὶ τὴν πάλαι θρυλλουμένην Ἑλλήνων ἀνδρίαν, ἔργοις αὐ-
» τοῖς φανερὰν ποιήσωμεν. » Ταῦτα τοῦ Θωμᾶ εἰπόντος, ἅπαντες τὰς ψυ-
χὰς ἐπερρώσθησαν· καὶ τάγμασι δυοῖ τούτους μερίσας, τὸ μὲν Ἐλεαζάρ-
ρω τῷ αὐτοῦ σημαιοφόρῳ ἐπέδωκε, τὸ δ' αὐτὸς ἐπέχεε. Καὶ τῷ μὲν ση-
μαιοφόρῳ κατὰ νότου τοῖς ἐναντίοις εἰσβάλλειν ἐκέλευεν, αὐτὸς δὲ τὸν
ὑπασπιστὴν συμπαραλαβὼν, καὶ ἐς τὰξιν τοὺς σὺν αὐτῷ κατastήσας,
καὶ τὸ δόρυ κλίνας, ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἐχώρει· τὸν προστυχόντα δὲ τῇ
γῇ προσκράξας, καὶ μετὰ τοῦτον ἕτερον, ἐς τὸ πρόσω εἰσέβαλλε· κατast-

κλασθέντος οὖν τοῦ δόρατος, ξιφήρης τοῖς πολεμίοις ἐπέβαινε· καὶ ἔργῳ χειρὸς γενναίας ἐνδειξάμενος, οὐδ' αὖτε ἐνεδίδου· οὐ μὲν δ' ἡμέλουν οἱ ἑταίροι· ἀλλ' ἄνδρες ἀγαθοὶ γιγνόμενοι, ἀξίως ἐμάχοντο· οἱ Γάλλοι δὲ, καὶ τοὶ ἄλκιμοι καὶ καρτερικοὶ ὄντες, ἀλλ' οὖν γε ὑπὸ τῆς τούτων διασκεδασθέντες ῥώμης, ἀτάκτως πῶς ἐφέροντο. Ἐν τούτῳ δ' σηματοφόρος Ἐλεάζαρος ἐκ τῆς οὐραγίας κατὰ νότου εἰσβαλὼν ἐξαπίνης, τούτους πτοίχῃ ἐνέπλησε καὶ συγχύσεως· ὅθεν πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· ὄντος δὲ τοῦ χωρίου ψαμμώδους καὶ χάνου, οἱ τῶν φευγόντων ἵπποι ὠλίσθαινον, καὶ τοὺς ἀναβάτας κατηδάφιζον, οἵτινες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἠλίσκοντο· ἐγγὺς δ' ὄντες Ἀρδεσίου καὶ Ταρωνίης, οἱ τῶν Γάλλων περισωθέντες, πρὸς τὰς πόλεις ταύτας ἐτράποντο· καὶ νίκη λαμπρὰ τῷ Θωμᾷ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγεγόνει· καὶ πλείστων λαφύρων γεγόνασιν κύριοι· καὶ πολλῶν μὲν ἀμαξῶν σιτίχ, πλείονων δὲ τηλεβόλων καὶ ἐτέρων ὅπλων ἐγκρατεῖς γεγονότες, οὐ μὲν δ' ἀλλὰ καὶ ἵππων καὶ ἵππέων καταφράκτων, ὥς τριάκοντα ζωγρεῖαν εἰληφόρες, τροπαιοφόροι πρὸς ἡμετέρους ἐς Βολωνίαν ἐπανεστράφημεν· οἱ καὶ ὑπεδέχοντο ἡμᾶς πρηνίζοντες, τὸν ἡμέτερον στρατηγὸν Θωμᾶν εὐφημοῦντες, ἀνδρίαν τε τὴν τούτου καὶ γενναϊότητα σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκθειάζοντες· ἔπεσον δ' ἐν τῇ τοιαύτῃ εἰσβολῇ, Ἑλλήνων μὲν πέντε καὶ τριάκοντα· ἐτρώθησαν δ' ἐς τεσσαράκοντα· τῶν Γάλλων δ' ἐς τριακισίους ἐξήκοντα· κεκάνωνται δ' ἐς ἑκατὸν ἢ καὶ πλείονες· ἐτρώθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θωμᾶς, τὸν μηρὸν δορατισθεὶς· δυοῖν γὰρ τοῖν ὑπεναντίοις ἐς ταῦτ' ἐσυνελθόντοιν καὶ ἐγκρασίως κατὰ πλευρὰν βαλόντοιν, οὐ μὲν γε τοῦτον τοῦ ἵππου κατήνεγκαν. Ταῦτα δ' ὁ Θωμᾶς κατεργασάμενος, κλέος οὐκ ὀλίγον παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀγγλίας ἀπηνέγκαστο· ὅθεν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν κορυφαίοις στρατηγοῖς ἐναριθμήσας, πρόσοδον οὐκ ὀλίγην χρημάτων αὐτῷ δίδοσθαι κατ' ἔτος ἐπέταττε. »

Εὐχαρίστως δώσαντες εἰς φῶς τὰ ἀφορῶντα τὸν Θωμᾶν, θέλομεν ἐπίσης δημοσιεύσει τὰ ἐπόμενα, συμπληροῦντα τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ Νουκίου, καὶ προοιμιάζαντα τοῦ τρίτου· οὐδὲ θέλομεν παραλείψει τεμάχιόν τι, ἐνῷ παρκακτιῶν ὁ Νούκιος ποιεῖται μνείαν ἑτέρου Ἑλλήνου, διαπρέψαντος οὐχὶ διὰ τῶν ὅπλων, ἀλλὰ διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ τιμωμένου διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φραγκίσκου τοῦ Α'. « Τριβομένων δὲ

δοσημέραι τῶν στρατῶν ἐκατέρωθεν, καὶ οὐδὲν ἄξιον πραττόντων λόγου, ἀλλ' ἐκδρομάς τινας καὶ ἐπιθέσεις συχνάκις ποιουμένων, ποτὲ μὲν ἐκ τούτων ὅτε δ' αὖ ἐξ ἐκείνων ἠλίσκοντο, καὶ λύτρα τιθεμένων ἐκατέρων καὶ ἀνταλλαπτομένων τῶν αἰχμωλῶτων, ἡλευθεροῦντο· καὶ ταῦτα μὲν ὑπὸ τῶν μισθοφόρων ξένων καὶ τῶν Γάλλων ἐπράττετο· ὑπὸ δ' Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων οὐδαμῶς, ἀλλὰ τις ἀπηνεστάτη καὶ ἀμείλικτος μάχη ἀμφοῖν διεκρίνετο· ὥς τὸν ἀλίσκόμενον ἀφ' ἐκατέρων δυσμενέστατα διετίθουν καὶ ὠμότητα κατέκτανον· καὶ μὴν οὐ λύτρα, οὐδέ τι ἕτερον οὐδὲν τῆς ὀργῆς τούτους ἐμάλαττον ἢ πρὸς ἔλεον ἔκλυπτε· μάλλον δ' ἐξηγρίαινε τοιαύτη τις μάχη θηριώδης ἀμφοῖν τοῖν γενοῖν τούτοις ἐπεφέρετο· ἐν τούτοις δ' ὄντων, ἔδοξε τῷ βασιλεῖ Ἐνρίκῳ φρούριον ἐν τῇ παραθαλαττιδίῳ αὐτοῦ ταύτῃ οἰκοδομῆσαι ἀκτῇ· ἀπέχον μὲν ἐκ Βολωνίας μιλίοις ἑπτὰ, ἐκ δὲ Καλέτους ἑνδεκά, ἔνθα καὶ λιμὴν οὐ μικρὸς τις ἐφύστηκε· τοῦθ' ἕνεκεν οἰκοδόμους καὶ τέκτονας, σκαφέας τε καὶ πλινθοποιούς ἐκ τῆς νήσου ἀπέστελλε, καὶ πύργον μετὰ προμαχεῶνων καὶ ἐπάλξεων ἐπικοδόμει, καὶ τάφοις αὐτὸν περιεκίχλου, καὶ τηλεβόλοις καὶ ἑτέροις ὅπλοις ὠχύρου· οὐ πολλοῦ δὲ παρελθόντος χρόνου, καὶ τινες τῶν ἀμφιτοῖς βασιλεῦσι τούτοις ἐς ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου τούτου ἐκίνησαν, καὶ πρὸς εἰρήνην ἠρέθιζον, τῶν συνένων ἐς τοῦτο μεσολαβησασῶν, ὥς ἐλέγετο· πεισθέντων δ' οὖν ποτὲ τοῖς προτεινομένοις, πρέσβεις ἐξ ἐκατέρων ἐστέλλοντο, ἵν' ἐς ταῦτ' ἐσυνέλθοιεν, καὶ τὸ σφίσι δοκοῦν ἀποφάναιτο· καὶ ἐκ μὲν Γαλλίας τρεῖς ἀπεστέλλοντο· ὁμοίως δ' αὖ ἐξ Ἀγγλίας τρεῖς ἕτεροι ἐπήλθοσαν· καὶ ἐς πόλιν Γυνέσιον, ἐν ὁρίοις οὔσαν τῆς Γάλλων γῆς, ἐσκήνωσαν, ἔνθα τὰς ξυμβάσεις διετέλεσαν, καὶ ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου καὶ εἰρήνην ἐπρυτάνευσαν· αἱ δὲ ξυμβάσεις τοιαίδέ τινες εἶναι ἐλέγοντο· ὥς τοὺς μὲν Γάλλους ἐν τρισὶν ἔτεσι διδόναι τῷ βασιλεῖ Ἀγγλίας χρυσίνων μυριάδας διακοσίας, καὶ τὰ μὲν ἡμισυ τούτων οἶνόν τε καὶ πυροὺς καὶ ἕτερα τῶν σπερμάτων ἐς Ἀγγλίαν ἀποστέλλειν, τ' ἄλλα δ' ἐς χρυσὸν ἀριθμεῖσθαι. Καὶ τὸν ἐπέτειον φόρον αὐθις κατ' ἔτος χορηγεῖν· τοὺς Ἀγγλους δὲ, Βολωνίαν μὲν σὺν τοῖς ὁρίοις τῷ Γάλλων ἑάσειν βασιλεῖ, καὶ μηκέτι τὰς πόλεις Γαλατείας κακοῦν, εἶναι δ' ἀμνηστείαν ἐκατέροις καὶ ἀσυλίαν, εἰσιέναι τε καὶ ἐξιέναι ἀκωλύτως, ἔχειν δ' εἰρήνην

καὶ δρυχιμίαν διχιωνίζουσιν· ἄχρι δ' οὖν ἐκ Γαλλίας τὰ χρήματα χορη-
γηθείη, τὴν τε Βολωνίαν ἐνέχυρον Ἄγγλοι σὺν δόρις ἔχουσιν· καὶ ταῦτα
μὲν τῶν πρεσβευτῶν συμπερανάντων, τῶν βασιλέων δ' ἐκτέρων συναινε-
σάντων, εἰρήνη τούτων ἐπεφημίσθη. Καὶ τέταρτον ἔτος τοῦ πολέμου τού-
του ἤδη συνεπεραίνετο. Τῶν πραγμάτων οὖν εἰρηνοποιηθέντων, τὰς δυνά-
μεις ἀπέλυον· καὶ πολλοὶ μὲν ἐς τὰς σφῶν πατρίδας ἐπανέστρεφον· ἕτεροι
δ' ἐς ἑτέρας ἀπήεσαν πόλεις καὶ χώρας, καὶ ἄλλος ἄλλη διεσπάρη παροικῶν.
Θωμᾶς δ' ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς ἐς Ἀγγλίαν ἐπαλινόσσει· ἐγὼ δὲ σὺν ἄλλοις
τισὶν ἰμειρόμενος εἰς Ἰταλίαν ἐπανελθεῖν, ἄδειαν τῷ στρατηγῷ ἤτησα
Θωμᾶ· ὁ δ' ἀσμένως μετέδωκε, καὶ χρήματα καὶ ἵππον ἀποχρώντως
ἐπιδιδούς, ἐλευθερίος τις καὶ μεγαλοπρεπὴς ἔδοξεν· ἡμεῖς δ' ἐκ Βολω-
νίας ἐς Κάλετες ἀπήλθομεν. Καὶ τὰ πρὸς τὴν σφετέραν ὁδὸν ἐτοιμάσαν-
τες, τῆς ὁδοῦ ἠρξάμεθα· ἔδοξεν οὖν ἡμῖν ἐκ Βραβαντίας ἐς Γαλλίαν ἀ-
πελθεῖν, διὰ τὸ ἀπόλεμον καὶ εἰρηνικὴν ἐκ πολλοῦ γεγονέναι τὴν χώραν·
ὅθεν ἐς Βρούγας ἐπανήλθομεν, ἐκ Βρουγῶν δ' ἐς Γάνδανον, ἐκ Γανδάνου
δ' ἐς Βρουξέλλας, καὶ κεῖθεν δ' ἐς πόλιν Βίνσιον, ἐκ δὲ Βινσίου ἐς πόλιν
οὐ μικρὰν καλουμένην Τόρνακον· ἡ πόλις δ' αὕτη ὑπ' ἐπίσκοπον πάττε-
ται, μεγάλη τις οὔσα καὶ πολύανδρος, τετειχισμένη γάρ ἐστι, καὶ τά-
φροις περικυκλουμένη, οἴκοις τε μεγάλοις καὶ ναοῖς εὐθηνουμένη· ποτα-
μὸς δ' ἐκ ταύτης κατέρχεται, οὐ μὴν γε μικρὸς, ἀλλὰ καὶ ναυσίπορος.
Καὶ γὰρ ἐξελθόντες ἐκ ταύτης, ἦλθομεν εἰς πόλιν μεγάλην καὶ περίφη-
μον καλουμένην Καμέρακον. Αὕτη δ' οὖν ἡ πόλις διορίζει τὴν Αὐτοκρά-
τορος ἐκ τῆς τοῦ Γάλλων βασιλέως χώρας· ἐστὶ δὲ προὔχουσα τῶν ἐν
ταύτῃ τῇ περιχώρῳ πόλεων, τείχεσι περικυκλουμένη καὶ ἐπάλξεσι, προ-
πυργίοις τε καὶ τάφροις καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ τὰς πόλεις δυσαλώτους
ποιεῖν εἴωθε, πρὸς δὲ κτίσμασιν οἴκων καὶ ναῶν καὶ ἀλλωπίσμασιν ἀπά-
σας τὰς ὁμορούσας πόλεις πλεονεκτεῖ· καὶ πάλαι μὲν ὑπ' ἐπίσκοπον ἐ-
τάττετο· νῦν δ' ἐπεὶ τῷ αὐτοκράτορι οἱ κατοικοῦντες προσκεκρούκεσαν,
ἀρμοστὴν ἐτήσιον αὐτοῖς ἐπιπέμπει, ὃς τὰ κατ' αὐτὴν διοικεῖ· ἐν τινὶ δὲ
μετεωροτέρῳ τῆς πόλεως τόπῳ ἔγγιστα τείχους, φρούριόν τι γενέσθαι
προσέταξε· καὶ τοῦτ' ἐξαρτύσας καὶ ὀχυρώσας, φρουρὰν ἀσφαλεστάτην
Ἰσπανῶν κατεστήσατο· ὅθεν πρὸς τὰς τῆς πόλεως ἐπαναστάσεις τυχόν

καὶ ἐπιθέσεις, τό τε φρούριον ἀμβλύνον πως τὰς τῶν πολιτικῶν γνώ-
μας ἐφέστηκε. Ταύτης γὰρ ἕνεκα τῆς χρείας οἰκοδομήθη· ἅπαντες δ' οἱ
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ, τῆς Γάλλων φωνῆς ἐπαΐουσι,
καὶ ταύτῃ προσδιλέγονται, πρὶς δ' ἐσθῆτας καὶ ἤθη καὶ ταῖς ἄλλαις
δικιτήσεσι τοῖς Γάλλοις ἐξωμοίονται· ἦν δ' ἡ χώρα πεδιάσιμος τις καὶ
γηλορίαις εὐκάρποις καὶ δρυμῶσι κατὰ πλεως, ποταμοῖς τε καὶ πηγαῖς
κατάρρυτος· ἡμῖν δ' ἐς Καμέρακον αὐλισθεῖσιν, ἔδοξεν ἡμῖν ἐν τυχῶν πού
προσκαρτερῆσαι, μέχρις ἂν τὰ περὶ ἡμᾶς ἐτοιμάσαι· καὶ γὰρ τὴν ἐκ Γα-
λατίας ὁδὸν ἀνύσαι ἔγνωμεν, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πόλεις καὶ χώρας, ὡς
οἶόνθ' ἡμῖν, ἱστορῆσαι, ὅπως ἔχοιεν οἱ φιλομαθεῖς εἰδέναι τὰ τῆς εὐδαί-
μονος Γαλλίας χωρίαι, τὰς τε πόλεις καὶ κώμας, ποταμούς τε καὶ τό-
πων θέσεις, ἀνθρώπων δ' ἀναριθμῶν ιδιότητας, γῆς τε ἀρετὴν καὶ εὐ-
θήνειαν, καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς ἡ Κελτῶν ἐπιφέρει γαῖα, ἐπισκοπῆσαι· σὺ
δέ μοι χεῖρε, φίλων ἄριστε καὶ ὑπερήδιστε καὶ τοῦ σοῦ, εἰ καὶ μακρὰν
ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ, μνημόνευε. Καὶ τῆς ἐκ νεότητος ἡμῖν συναναστρο-
φῆς μὴ ἐπιλάθου, ἧς μεμνημένος, τὸν χρόνον ἐκεῖνον, οἶμοι, στενάζων
ἀναζητῶ· πρόσσεσι δέ μοι ἐλπίς, καὶ τὴν παρὰ κνήμην τῆς ἡμῶν ἡλικίας
πρὸς τὴν τοῦ κρείττονος εὐαρέστησιν μεταρρύθμισσασθαι, καὶ τῆς ἡμῶν
ἐπιθυμίας πληρωθῆναι τὴν ἔφρουν· εἴθε καὶ συμβιώσοιμεν ἐν ἀρετῇ καὶ
σεμνῇ πολιτείᾳ, ἧς ἐφιέμενος καρᾶδοκῶ, εὐχομαι δὲ καὶ σοί, τοιόνδε τι
ἐπινοηθῆναι· τὰ γὰρ αὐτὰ εὐχόμεθα καὶ τοῖς φίλοις ἅπερ ἂν ἑαυτοῖς εὐ-
ξάμεθα· εἰ δ' ἴσως τὰ ἐλλείποντα τῆς ἐμῆς ἀποδημίας μαθεῖν ἐθέλεις,
ἐν τῷ μετὰ τοῦτόν μοι λόγῳ λεχθήσεται.»

Νικάρχου Νουκίου Κερκυραίου ἀποδημιῶν
λόγος Γ'.

«Τὰ μὲν ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἀφηγηθέντα ἀποδημίας περὶ τῆς ἐμῆς,
ὅσα τ' ἐς Βελγικὴν καὶ τὴν Βρετανικὴν ἔτυχε συναντήσαντα νῆσον, φίλ-
τατε, ἴσως ἀκήκοας· καὶ γὰρ τὰ ἀπὸ Ἰταλίας καὶ Τριδέντου καὶ τῆς
πρὸς Ῥῆνον Βελγικῆς, καὶ τῷ παρ' ἀμφοῖν περιποθήτῳ προσανετιθέμην,
ἐπόμενος δὲ τοῖς λοιποῖς καὶ τὰ τῆς καλλίστης Γαλλίας ἐπειγόμενος ἀ-

φηγήσασθαι, δεῖν ὥσθην τῷ καλλίστῳ μοι ἀντιθέναι, εἴθισται γάρ τοις φίλοις τὰ καλὰ δοκοῦντα τοῖς καλοῖς ἀπονέμειν· σὺ δὲ ταῦτα εὐμενῶς πρόσδεξαι, καὶ τοῖς μεμψιμοιροῦσιν, ὡς οἶδας, ἐπάμυνον καὶ πρόστιθαι· καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω μοι, ἡμεῖς δ' ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτου διεξήμεν, εἰς πόλιν Καμέρακον διατρίβοντες, καὶ δόξαν ἡμῖν ἐκ Γαλατείας τὴν ὁδὸν ἐς Ἰταλίαν ἀνύσκει, ἵνα τὰ ἐν μέσῳ παρῶ, τῇ ἐπιούσῃ βαδίζειν ἡρξάμεσθα, καὶ διὰ τῆς πεδιάδος ὁδεύοντες, ἄχρη μεσημβρίας, τοῦ θ' ἡλίου θερμότερον τὰ ἐπὶ γῆς ἀλεαίνοντος, ἔξω πού τῆς ὁδοῦ μικρόν τι ἀποκλίναντες, ἦλθομεν εἰς τι συνηρεφές καὶ παλίνσκιον δένδρον ἀναπαυστήριον· καὶ γὰρ ἐπὶ κορυφὴν λιγυρὸν ἐπήχουν τέττιγες καὶ τὶς πόα χλοάζουσα τῷ ἐδάφει κατέστρωτο· ἔγγιστα δ' ἐκ τῆς τοῦ συνηρεφοῦς ρίζης ὕδωρ ἀνέβλυζε δαψιλέστατον, καὶ ἡρέμα πῶς κελαρίζον τὰς ψυχὰς κατέθελγε· προσπελάσκει τοίνυν ἡμῖν τῇ τοῦ εὐσκιοφύλλου σκιᾷ, καὶ τῇ φιλοτιμίᾳ τοῦ διαυγεστάτου ὕδατος ἐπιτερπομένοις, αἴφνης ἐπιπρός τις ἡμῖν ἐφέστηκεν ἄνωθεν καὶ τὸ μὲν λῆμα, ἀνδρείῳ τινὶ νεανίσκῳ εἰκόνιζε· ξίφος γὰρ διεζώννυτο, καὶ τηλεβολίσκον τῇ τῆς ἵππασίμου καθέδρης ἄντυγι ἀπαιωρημένον ἐπέιχε· καὶ πῖλον τῇ κεφαλῇ πτεροῖς ἀεροπόρων ὀρνίθων κατὰδετον ἔφερε· τὴν δ' ἐσθῆτα γυναικείαν ἐς τὸ ἀκριδέστατον ἀπεικαζομένην ἐνεδιδύσκετο· κύνας δὲ θηρατικοὶ καὶ ἰχθυετικοὶ οὐκ ὀλίγοι ἐπηκολούθουν· ἡμεῖς δ', ὡς εἰκός, τῇ τούτου αἰφνιδίῳ παρουσίᾳ συσταλέντες, καὶ τινὰ τῶν τῆς χώρας κρεϊττόνων, ἐκ τε τῆς τοῦ ἵππου καὶ τῆς τῶν ἐπὶ πλῶν λαμπρότητος, εἶναι τοῦτον ὑποτοπάζοντες, τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας ηὐλαχθούμεσθα, ὁ δὲ δίψει συνεχόμενος, ὕδωρ πιεῖν ἤτησε. Καὶ γὰρ ἰδρῶτι περιέρρεϊτο, καὶ κεκμηκώς τις ἐκ τῆς συντόνου ἱππεύσεως ἐφάνετο· μετ' οὐ πολὺ δ' ἐκ τῆς πλησιαζούσης ὕλης, ἱππόταί τινες ἐξέθορον, καὶ ἐπ' εὐθὺ τοῦ ὕδατος ἔθεον· ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἐξ ἄλλου τοῦ δρυμῶνος μέρους, καὶ αὐθις ἕτεροι ἦσαν, καὶ πάντες ἔκραζον, καὶ φωνὰς ἐς αἶρα ἠφίσσαν· καὶ τὶς μὲν κύνα προσεκάλει, ἄλλος δ' ἱππότην ἔκραζεν, ἕτερος δ' αὖ λχγὼ ταῖν χερσὶν ἔφερε, τινὲς δὲ καὶ δορκάδα καὶ ἑλαφον ἢ μονιὸν ἄγριον ἔσυρον, καὶ πάντες ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἡθορίζοντο· ἡμεῖς δὲ θαυμάζοντες τὴν δαψίλειαν τῆς εὐαγρίας, καὶ γλιχόμενοι μαθεῖν τίς τε εἴη ὁ τῆς θήρας ἑξάρχης, ἐκ τεκμη-

ρίων ἐπέγνωμεν· καὶ γὰρ ἅπαντες τὸν τὴν γυναικεῖαν ἐσθῆτα φέροντα ὑπερβαλλόντως ἐτίμων, καὶ τοῖς τούτου νέυμασιν ὑπέκυπτον· ὅθεν πλησιάζαντες τῶν δορυφόρων τινὶ, τίς ποτ' ἀνείη ὁ τῷ γυναικεῖῳ ἐνδεδυμένος νεανίσκος ἠρωτήσαμεν ἐνδύματι· μαθόντες οὖν, ἐξεπλάγημεν, τῆς θέας ἕνεκα, καὶ τῆς κατὰ συγκυρίαν ἀπαντήσεως. Καὶ γὰρ ἦν ἡ βασιλὶς Πανονίας Καρόλου τοῦ αὐτοκράτορος κασίγνητος καλουμένη Μαρία, ἥτις κυνηγετοῦσα ἐν τῷ ἔλει σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτήν, ὑπὸ τῆς ἵππου συντόνου κινήσεως κεκμηκυῖα, ἥδη μεσημβρίας οὔσης, καὶ τὸν κάσωνα ὑφορωμένη, ἐς τὸ εὐσκιόφυλλον δένδρον σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτήν ὤρμητο, καὶ γὰρ ἵππεύει συνεχῶς, καὶ ἄσκησιν κυνηγετοῦσα μελετᾷ, πρὸς δὲ στρατιωτικὰς διοικήσεις δαμονίᾳ τινὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ καταστάσει κέκτηται· ὅθεν κτλ.

» Ἀλλὰ δὴ καὶ Ἀγγέλον ἐκεῖνον τὸν Βεργίνιον καλούμενον, Κρήτηθεν ἀφικόμενον, ἐπιμελητὴν τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων ἐφίστηκε, σιτηρῆσίον τε δοῦς αὐτῷ ἐνικύσιον, ἐπ' αὐτῇ τῆς αὐτοῦ ἐπιμελείας καὶ ἐπιστήμης· καὶ γὰρ οὐ μόνον τὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ ἀμελείας τῶν πρώην κατεχόντων διεφθάρωτα τῶν βιβλίων ἀνακτᾶται καὶ ἀντιγράφει, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν βασιλέα πρὸς ζῆλον οὐ τὸν τυχόντα ἠρέθισεν, ὥς καὶ πάμπολλα ἐκ τούτων ἐκτυπῶσαι καὶ χελκηγραφεῖν κατασκευάσαι. Καὶ τὰ δυσπόριστα καὶ σπάνια τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐβραϊκῶν, εὐπόριστα καὶ εὐωνα τοῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην καταστῆσαι· ἐνθεν τοι καὶ χαρακτῆρα γραμμάτων ἑλληνικῶν αὐτὸς συνεγράψατο, ἄριστα συνδεδεμένον καὶ κάλλιστα συντηρησμένον, ὥς ὁρᾶν ἔξεστιν, εἰς κάλλος δὲ γράφειν μελετήσας, ἄριστος τῶν καθ' ἡμᾶς, ὥς ἡμεῖς ἴσμεν, ἐν Λευτερίᾳ (Lutetia) τῶν Παρισίων ἐν ἀρίστοις ἐντάττεται. Καὶ παῦτα μὲν οὕτως· ἡ δὲ πηγὴ Καλλιρρόη ἐν τῇ τοῦ βασιλικοῦ οἰκήματι ἐξόδιον κτλ.

Φαίνεται ὅτι ὁ Νούκιος διήνυσε τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας ἐν Ἐννεσίᾳ, διότι εὐρίσκω τυπωθὲν ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνη τὸ 1577, ἥρουν περὶ τὰ τριάκοντα ἔτη ἀφ' οὗτου ἔγραψε τὰς Ἀποδημίας, τὸ Τυπικόν, ἐν ᾧ μετ' ἐπιδιορθώσεων καὶ προσθηκῶν συνέλεξε τὰς τάξεις τῶν ἱεροπρα-

ξιῶν, τῶν νήπτιων, τῶν προεορτίων καὶ ἄλλων τελετῶν, περιχγομένας ἄλλοτε χειρογράφους, σπανίας καὶ ἀτάκτους. Ἐνταῦθα παρρησιάζομαι ὅτι οὐχὶ πλέον Νίκανδρος ὀνομάζεται, ἀλλ' Ἀνδρόνικος, ὡς ἂν κατ' ἀρχὰς εἶχε μετεκθέσει τὰς δύο λέξεις, ἐξ ὧν συνέκειτο τὸ σύνθετον ὄνομα τοῦ Ἰνα δώσῃ εἰς αὐτὸ μορφὴν ἑλληνικωτέραν καὶ ἀρχαιοτέραν. Ὁ Φαβρίκιος ἠγνόει ἴσως τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νουκίου, ὅτε ἐσημείωνεν ἐν ταῖς διατριβαῖς Λέοντος τοῦ Ἀλλατίου περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ὅτι τὸ τυπικὸν Ἰωσήφ τοῦ Ἱερομονάχου περὶ τὸ ἔτος 1584 ἐπιδιορθωθὲν συχνάκις εἶδε τὸ φῶς παρ' Ἀντωνίῳ τῷ Πινελλίῳ τὸ 1603, 1615, 1643 εἰς φύλλον.

Καταλλήλως δὲ δὲ Δρ. Κράμερ ἐπισυνῆψεν εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ προστάτου τοῦ Νουκίου, διότι ἡ ἀξία τοῦ μὲν καθιστᾷ κατάφανεστέραν τὴν τοῦ ἑτέρου. Ὁμολογεῖται δὲ ὀφειλέτης αὐτῶν πρὸς τινὰ κόμητα Μαρτάρην, ὅστις ὡς ὑποθέτω, ἐξάγει αὐτὰς ἀμέσως ἐκ τοῦ περὶ Ἑβραίων συγγραφέων πονήματος τοῦ ἐν Πάρμῃ ὑπὸ τοῦ πολυμαθοῦς Ῥώσση τυπωθέντος, τὸ ὁποῖον λυποῦμαι ὅτι δὲν ἔχω νῦν πρὸ ὀφθαλμῶν. Τῶν εἰδήσεων δὲ τούτων ἡ ἐπιτομὴ ἔχει ὡς ἔπεται.

Γηράρδος Οὐέλτουρύκους ἢ Οὐέλτουϊχ (Velturyekus ἢ Weltvich) ἐγεννήθη ἐξ οἰκογενείας Ἰουδαίας ἐν Ῥαυενστέϊν τῆς Φλάνδρας πρὸς τὰ τέλη τῆς ΙΕ'. ἑκατονταετηρίδος. Ἐχὼν μεγάλην εὐφυΐαν ἀφιερώθη εἰς τὰ γράμματα καὶ ἐπέδωκεν ἐξαιρέτως εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν καὶ εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν. Τὸ 1528 ἐχρημάτισε διδάσκαλος καὶ διευθυντὴς ἐν ταῖς σχολαῖς τοῦ Λουανίου ἔνθα εἶχε μαθητεύσει. Πολλὴν ἀπέκτησε φήμην ἐπὶ σοφίᾳ, πλείστην δ' ἔτι ἐπὶ εὐγλωττίᾳ.

Νικόλαος Περρενὸτ ἐκ Γραμβίλης (Perrenot de Granville), μέγας ὑπουργὸς Καρόλου τοῦ Ε'. ἐξετίμησεν αὐτὸν πρεπόντως καὶ, κληθεὶς τότε εἰς τὰ δημόσια πράγματα ὁ Γηράρδος, τοιοιτοτρόπως διεύθυνε ταῦτα, ὥστε ἐφείλκυσε πρὸς ἑαυτὸν τὴν ὑπόληψιν τοῦ αὐτοκράτορος, ἀναγορεύσαντος αὐτὸν καὶ ἴδιον σύμβουλον. Τὸ 1545 ἀπέστειλεν αὐτὸν πρέσβυν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἵνα συνομολογήσῃ ἀνακωχὴν μετὰ τοῦ Σουλεῦμάν, καὶ λέγεται ὅτι ἡ πρὸς τὸν Σουλτάνον ἀγόρευσις αὐτοῦ ἦτο καλλίστη, ἀλλὰ δὲν ἔπεισεν ἐκεῖνον, ὥστε δὲν κατωρθώθη ἀνακωχή. Ἀποσλαίς δὲ καὶ

ἐκ δευτέρου, ἔτυχε βελτίονος ἐκβάσεως. Τὸ αὐτὸ ἔτος διωρίσθη θησαυροφύλαξ τοῦ χρυσοῦ δέρατος, καὶ ἐξηκολούθησε δικτηρῶν ἄλλα σημαντικὰ ἐπαγγέλματα τῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμβάντος ἐν Βιέννῃ τὸ ἔτος 1555. Ἐκ τῶν πονημάτων αὐτοῦ ἐν μόνον ἔδωκεν εἰς φῶς διὰ τοῦ τύπου Ἑνετίητιν ἐν ἔτει 1539 γεγραμμένον Ἑβραϊστὶ, ἐπιγραφόμενον δὲ *De itinere Deserti, de Judaicis disciplinis et earum varietate, addita etiam nonnulla quæ ex illorum libris eruta cum fide christiana consentiunt*. Ὑπάρχει δὲ τοῦτο γεγραμμένον μέρος μὲν διὰ στίχων μέρος δὲ πεζὸν, πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ τοῦτου ἐπαινέταις, ὁ Οὐόλφιος ἀποκαλεῖ αὐτὸ κομψὸν καὶ βιβλικόν.

Ὁ Κράμερ παρατηρεῖ κατ' ἐπανάληψιν ὅτι καὶ εἰς τὰς ἐπιμελεστέρας βιογραφικὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ Γηράρδου, παρελήφθη πᾶν ὃ, τι ἔχει σχέσιν μετὰ τῶν πρὸς τὸν Σουλεῦμάν καὶ τὸν Ἑρρίκον πρεσβειῶν αὐτοῦ, ἐνῶ ἀληθῶς εἰπεῖν τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω. Καθότι ὁ Παρούτας γράφει (*) ὅτι κατὰ τὸ 1545 ἀποστείλας ὁ Αὐτοκράτωρ πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Σουλεῦμάν τὸν Δ. Γηράρδον ἵνα συνομολογήσῃ τὴν ἀνκωχὴν, διέταξε καὶ μετέβη οὗτος προηγουμένως εἰς Ἑνετίαν, ὅθεν συνοδευθεὶς ὑπὸ τοῦ Γάλλου πρεσβέως ἐφέρθη ὑπὸ τῶν κατέργων τῆς πολιτείας μέχρι τῆς Ῥαγούζης, ἐκεῖθεν δὲ μετέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου, ἔνεκα ἐπελθόντων τινῶν προσκομιμάτων, δὲν κατῴρθη τότε εἰμὴ ἡ συνομολόγησις βραχείας ἐκχειρίδας ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος (**). Ἀλλὰ περὶ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας ἀποστολῆς τοῦ Γηράρδου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἵνα διαπραγματευθῇ περὶ τῆς εἰρήνης ἐξ ὀνόματος τῆς τε Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, λεπτομερέστερον ὁμιλεῖ ἡ τοῦ Ἀμμερ ἱστορία (***) καὶ ἀποσπάσματα τινὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐκθέσεων σωζόμενα ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ Ἀρχιεπιφυλακείῳ τῆς Βιέννης.

(*) *Guerre de' Venez. nell' Asia.*

(**) *Ist. Ven. L. XI.*

(***) *Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας B. 30.*

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ο ΕΠΑΡΧΟΣ.

Ὁ Ἐπαρχος δὲν ἦτο, ὡς τινες ἔγραψαν, τῆς Κερκύρας Ἐπίσκοπος (1), διότι ἡ τῆς νήσου ταύτης ἐκκλησία πρὸ τριῶν ἡδὴ αἰώνων εἶχε τερηθῇ ὑπὸ τοῦ βιαίου αὐτῆς κυριάρχου, τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Ἀνδηγαυοῦ, τοῦ νομίμου ποιμενάρχου· καὶ ἐὰν τοῦ Ἐπαρχοῦ τὸ ἐπώνυμον μετεδόθη αὐτῷ ὑπὸ τῶν προγόνων ἕνεκεν ἀξιώματος κοσμήσαντος αὐτοῦς, οὐχὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν αὐτῷ διακριτικὸν σημεῖον ἀξιώματος, ὡς δοξάζει Γάλλος βιβλιογράφος (2), ὅστις πειρᾶται νὰ ἐνισχύσῃ τὴν βεβαίωσιν αὐτοῦ παρχφέρων ἐνδείξεις τινὰς σεβασμοῦ, ἀποδιδρομέναι τῷ Ἀντωνίῳ ὑπὸ Ἀρσενίου Ἐπισκόπου Μονεμβασίας. Ὁ οἶκος τῶν Ἐπαρχῶν ἦτο ἐγγεγραμμένος μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς πόλεως τῷ 1490 (3). ὅθεν οὐδὲν θαυμαστόν, ἐὰν ὁ Ἀρσένιος ἐτίμα αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο καὶ δι' ἑτέρα δύο προτερήματα ἔτι λαμπρότερα καὶ σπουδαιότερα τῆς καταγωγῆς, τουτέστι τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας. Ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐκαλεῖτο Γεώργιος, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ ἐπίσημος, ὅστις μετὰ Ἰωάννου τοῦ Λασκάρως, Κερκυραίου καὶ τούτου, ὡς φαίνεται ἐκ τινος τῶν ἐπισυνημμένων εἰς τὰς διατριβὰς ταύτας ἐγγράφων, καὶ συγγενοῦς τῶν Ἐπαρχῶν, συνήγαγεν ἐξ Ἑλλάδος κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰδίου Κόσμου τοῦ ἐκ Μεδίκων, ἄρχοντος

(1) Ἐφημερίς τῆς Αὐγούστου τοῦ 1844.

(2) Man. hist. placé à la tête du catalogue des livres import. de la bibl. pratique σ. 10.

(3) Libro d'oro.

τῶν Φλωρεντινῶν, χρησίμους βίβλους πρὸς κόσμησιν τῆς συγκροτουμένης τότε βιβλιοθήκης τῆς Φλωρεντίας (1). Ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Ἀντωνίου, ὡς ἐστὶν ἤδη ἀποδεδειγμένον (2), ὤρματο ἐκ Λακεδαιμόνος, θυγάτηρ οὖσα Ἰωάννου τοῦ Μόσχου καὶ ἀδελφὴ Δημητρίου καὶ Γεωργίου. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι καὶ ἐκ τῶν παρὰδειγμάτων τοῦ προπάτορος, τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν θείων ἢ φυσικῇ αὐτοῦ φιλομάθεια ἔτι μᾶλλον παρωρμήθη εἰς τὰς καλὰς μελέτας, ἐξ ὧν ἐκτῆσατο μεγίστην φήμην. Ἀλλ' ἴσως δὲν ἤθελε τύχη αὐτῆς, εἰμὴ περιέπιπτον αὐτὸς τε καὶ ἡ πατρίς αὐτοῦ εἰς βαρυτάτην συμφορὰν.

Ἐπειδὴ ἐν ἔτει 1568 ἦγε τὸ ἑβδομον καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐπιστέλλων πρὸς τὸν βιβλιοφύλακα τοῦ Δουκὸς τῆς Φλωρεντίας Βάκκιον Παλδίνον, ἔπεται ὅτι ὁ Ἐπαρχος ἐγεννήθη τῷ 1491, ἢ τὸ πολὺ δύο ἔτη ὕστερον, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἄλλης ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ ὡσαύτως ἀναφέρει τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας αὐτοῦ (3).

Ἡ πρώτη περὶ Ἐπαρχοῦ μνεία γίνεται κατὰ τὸ 1536, ἐνῶς ἔτι ἐκείνος μετὰ Ἰωάννου Καρτάνου ἐπέμφθη παρὰ τῶν Κερκυραίων πρεσβευτῆς εἰς Ἑνετίαν, ἐνθα ἔτυχε πλείστων ὑπὲρ τῶν ἐκυτοῦ συμπολιτῶν προνομίων, ἅτινα ἐν δεκάξ κεφαλαίοις περιλαμβανόμενα ἀναγινώσκοντα ἐν τῇ λαμπρᾷ συλλογῇ τῶν εἰς Ἑνετίαν ὑπὸ (τῶν Κερκυραίων) πεμφθεισῶν πρεσβειῶν, τῇ σωζομένῃ ἐν τῷ δημοσίῳ τῆς Κερκύρας χαρτοφυλακείῳ· καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἑνετοὶ ἐμελλόν τότε ν' ἀναλάβωσι τὸ ἔργον τῆς ὀχυρώσεως τῶν ἐν Κερκύρᾳ φρουρίων, ἐπέτυχεν ὁ ἄριστος ἐκεῖνος πολίτης, ἵνα γίνῃ τοῦτο μετὰ τῆς ἡγετονικῆς δυνατῆς φθορᾶς τῶν οἰκιῶν τῶν πολιτῶν, ὧν δύο περίπου χιλιάδες κατηδικρίσθησαν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ. Ἐπανακάμψας δὲ εἰς τὴν πατρίδα ἐπανεῖδε μετὰ ἐν ἔτος τὴν Ἑνετίαν, οὐχὶ πλέον ὡς ἀπεσταλμένος τῶν ἰδίων συμπολιτῶν, ἀλλ' ὡς φυγὰς καὶ πλάνος.

Ὁ Σουλτάνος Σουλεϊμάνος, τρομερὸς ἤδη ὢν ἐν Εὐρώπῃ, κηρύξας ἀπροσδοκῆτως τὸν πόλεμον τῇ Ἑνετίᾳ, ἐπέπεσε κατὰ τῆς Κερκύρας ἐν

(1) Ἐπιστ. πρὸς Βάκκιον Παλδίνον, βιβλιοφύλακα τοῦ Δουκὸς. Φιλίστ. Τόμ. Δ'. σ. 68.

(2) Ἑλληνομν. σ. 190.

(3) Ἐπιστ. πρὸς τὸν Καρδινάλιον Φαρνέσιον, Φιλίστ. Τόμ. Δ'. σ. 68.

ἔτει 1537, καὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθεν ὁ Ἐπαρχὸς πρεσβευτὴς ὅτε ἴσως ὁ Σουλτάνος αὐτοπροσώπως μετέβη εἰς τὸ ἀντικείμενον τῇ Κερκύρᾳ Βουθρωτόν (1). Πολλοὶ τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν περιγράφουσι τὰ οἰκτρὰ γεγονότα τῆς ἐπιχειρήσεως ἐκείνης (2)· ἀλλ' ἐκ πασῶν τῶν τότε γενομένων ἐξισορήσεων ἀρκεῖ ν' ἀναγνώσωμεν τὴν τοῦ περιφήμου Κερκυραίου ἀποδημητοῦ καὶ φιλολόγου Ἀνδρονίκου τοῦ Νουκίου, ὑφ' ἡμῶν κατὰ πρῶτον ἐκδοθεῖσαν (3), καὶ τὴν περιπλοκὴν ἀφήγησιν, ἣν Ἰωάννης ὁ Κρίσπος, δούξ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Νάξου, ποιεῖ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐπιστολῇ ἐκ Νάξου ὑπ' αὐτοῦ γραφείσῃ ἐν ἔτει 1537 πρὸς τὸν Πάπαν, Κάρολον τὸν Ε', Φραγκίσκον τὸν Α', καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας καὶ χριστιανοὺς βασιλεῖς (4). Ἐκ τῶν νησιωτῶν εἴκοσι χιλιάδες περίπου, ἐκτὸς τῶν σφαγέντων, ἀπήχθησαν εἰς οἰκτρὰν δουλείαν. Ἀλλ' ἴσως ὁ Ἐπαρχος, ὡς ἀνὴρ ἐγκρίτος, κατώρθωσε μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν νὰ διασωθῇ ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ, ἐπιζήσας μετὰ τοιαύτην συμφορὰν, ἐστερημένος παντὸς ἀγαθοῦ, ἐζήτησε μετὰ τῆς γηραιᾶς μητρὸς καὶ τῶν τέκνων καταφύγιον εἰς Ἑνετίαν. Αὐτόθι δὲ συνέστησε διδασκτήριον Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἵνα πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, προσπαθῶν συγχρόνως νὰ ἐλκύσῃ τὴν κοινὴν εὐνοίαν διὰ τῶν γνώσεων αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου, ὃν εἶχον γεννήσῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς πάντων τὰ δεινοπλοήματα τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ἰκανῶς δὲ τοῦτο μαρτυρεῖ Λατινικὴ τις ἐπιστολή, γραφείσα πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Πέτρου τοῦ Βέμβου, οὐ μόνον δοκίμου Ἰταλοῦ καὶ Λατίνου συγγραφέως, ἀλλὰ γλαφυρῶς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συγγράψαντος, ἥς πρὸς μάθησιν μετέβη νέος ἔτι ὢν εἰς Σικελίαν καὶ ἐπὶ τρία ἔτη διήκουσε

(1) Ἐπιστ. πρὸς Πέτρον τὸν Βέμβον, Φιλίστ. Τόμ. Γ'. σ. 380.

(2) Ὁ Παρούτας, Κονταρηνὸς καὶ ἄτεροι ἐκ τῶν Ἑνετῶν. Ὁ Σέγγνης καὶ ὁ Γουάτιος ἐκ τῶν μὴ Ἑνετῶν.

(3) Τῶν ἀποδημιῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Νουκίου Κερκυραίου κεφάλαια ΟΗ'.—ΠΓ'. τοῦ λόγου Γ'. Ἐν Κερκύρᾳ 1865.

(4) Καταχωρισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Buchon ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῶν Recherches et Matériaux pour servir à une histoire de la domination Française aux XII, XIV et XV siècles dans les Provinces démembrées de l' Empire Grec. σ. 360, καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Κουγκέστας, σ. 464, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ καταχωρισθεῖσα ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ σελ. 20 τῆς ὑπὸ Φιλίππου Λεονικέρου συλλογῆς τῶν Chronicorum Turcorum. Francf. 1578.

Κωνσταντίνου τοῦ Λασκάρεως. Χρονολογεῖται δὲ αὕτη ἀπὸ Ἰαννουαρίου τοῦ 1537 καὶ ἄρχεται οὕτω. «B. B. Antonio Eparco Corcyraeo S. D. Literæ tuæ quas ad me Græce scriptas misisti, ut vere dicam quod sentio, me cum voluptate tum vero etiam dolore sane magnopere affecerunt. Nam quod erat earum sermo purus, suavis, doctus, Athenas ipsas redolens tum etiam philosophiæ sensu ac præceptis pictus et perpolitus, majorem in modum tuarum literarum lectione sum delectatus, eoque amplius, quod mihi hercle tota ea res inopinata acciderat. Neque enim putabam his quidem tempestatibus, cum è Grecia bonarum literarum studia penitus emi gravissent, tam egregium, tamque præstantem optimis artibus ac disciplinis virum, ut te esse video, Corcyram insulam non nimis elegantem alere ac erudire potuisse κτλ. (1).

Οὐδὲ ἡ πολιτεία ἐλησµόνησε τὸν Ἐπαρχον, διότι, ἂν καὶ τότε ἕνεκα τῶν σκληρῶν καὶ πολυχρονίων πολέμων ἦτο ἐξηντληµένον τὸ ταµεῖον, τὸ Συμβούλιον ὁµως τῶν Δέκκ ἐψήφισε τάδε: «Ἐνεκα τῆς πίστεως, τῆς ἐξαιρέτου παιδείας καὶ τῶν πρὸς τὸ ἡμέτερον κράτος εὐεργετηµάτων τοῦ ἐξόχου Ἀντωνίου Ἐπαρχου, πιστοῦ πολίτου τῆς ἡμετέρας πόλεως Κερκύρας, τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Συμβουλίου τούτου χορηγοῦνται αὐτῷ ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου τοῦ Συμβουλίου ταµείου δουκάτα ὀκτὼ κατὰ μῆνα, μέχρις οὗ λαβὼν ἀνακούφισιν τινὰ ἐκ τῆς ζημίας καὶ βλάβης, ἣν ὑπέστησάν τ' ἑαυτοῦ κτήματα, φθαρέντα παντάπασιν καὶ ἀφανισθέντα κατὰ τὴν οἰκτρὰν λεηλασίαν τῆς νήσου, ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν πατρίδα, ἐφ' ὅρῳ ὁµως νὰ διδάσκῃ ἐν τοσοῦτ' κατὰ τὴν ἐνταῦθα αὐτοῦ διατριβὴν δημοσίᾳ καθ' ἑκάστην τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, ἐν τόπῳ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ὁρισθησοµένῳ.»

Μηδὲ νομισάτω τις, ὅτι τότε οἱ Ἑνετοὶ μικρὰν κατέβαλον σπουδὴν πρὸς θεραπείαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· διότι, πρὸς ἀκρόασιν τῶν παραδόσεων Μάρκου τοῦ Μουσούρου συνωθούμενοι, συνέρρουν καὶ ἄλλοτε οἱ

(1) Μὴ ὑπολαβέτω τις τὴν χρονολογίαν ἡμαρτηµένην. Ὁ Βέμβος χρονολογεῖ τὴν ἐαυτοῦ ἐπιστολὴν κατὰ τὸ πολιτικὸν ἔτος τῶν Ἑνετῶν ἀρχόμενον ἀπὸ Μαρτίου. Ἐνταῦθα λοιπὸν ὁ Ἰανουάριος τοῦ 1537 ἰσοδυναμεῖ τῇ κοινῇ Ἰανουαρίῳ τοῦ 1538.

φιλομαθείς, ὡς γράφει Ἀμβρόγιος ὁ Λεόντης πρὸς τὸν Ἑρασμὸν ἐν ἔτει 1518— «Scias in Senatu Veneto sancitum esse, atque etiam præconio publicatum, eligendum esse successorem Marco Mussuro, qui publice Græcas literas auditores doceat, stipendiumque aureorum centenorum decretum. Eam ob rem quam plurimi se parant et competunt. Namque statutum est tempus duorum mensium quo competitores et nomina dent, et legendo et aperiendo Græcos autores ostendant qui viri sunt et quantum lingua et ingenio poleant. Si quis ergo forte fuerit qui per ista climata nomine et scientia Græcorum literarum claresceret, huic ipsi significato memoratum decretum ut si animo ei sederit competere aperireque Græcanicos libros, huc intra duorum mensium curriculum se conferat ad hanc nostram magnam auditorum turbam, qui veluti pullicini sub gloriante Musuro pipiebant, illorum non pauci jam pullastri magni evaserunt nec pipiunt sed pipant et cantillant, iidem magno animo sunt etiam ascendendi suggestum præceptoris (1)». Τὸν ἑνδοξὸν Κρήτα διεδέχθη δ' Ἑνετὸς Βίκτωρ ὁ Φαῦστος, καὶ ὀψιαιτέρον ἐπαξίως καὶ σχεδὸν ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀμοιβῇ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς καθέδρας ἐκείνης ὁ Ἐπαρχος. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1537 ἐν Ἑνετίᾳ διαμένων ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Καρδινάλιον Βέμβον, ἐν ᾗ λίαν ζωνηρῶς περιγράφων τὴν πενίαν αὐτοῦ καὶ λέγων ὅτι «οὐκ ἔχει δόθεον διαθρέψαι τὰ παιδάκια», καταφεύγει εἰς τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ λογίου καὶ ἐλεήμονος Καρδινάλιου (2), ὅστις θαυμαστῆς ὢν καὶ φίλος τοῦ Ἐπαρχοῦ ἔγραψε τάδε ἐκ Ῥώμης ὑπὲρ αὐτοῦ ἰταλιστὶ πρὸς τὸν Καρδινάλιον Φαρνέσιον τῇ 7 Ὀκτωβρίου τοῦ 1540. «Καί τοι νομίζων ὅτι ἔνεκεν τῆς ὑμετέρας μεγαθυρίας οὐδεμιᾶς μεσολαβήσεως χρήζει ὁ ἐξέχων κατὰ τε ἀρετὴν καὶ σοφίαν ἢ κατὰ τι ἄλλο ἄξιον τῆς Ὑμετέρας εὐνοίας, δὲν ἠθέλησα ὅμως νὰ ἔλθῃ πρὸς Ὑμᾶς ὁ ἐκ Κερκύρας Ἀντώνιος Ἐπαρχος, ἵνα τύχη τῆς Ὑμετέρας πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀγιότητα συστάσεως

(1) Ἐπιστολὰὶ Ἑράσμου. Β. Α'. ἐπιστ. 324. σ. 333.

(2) Φιλίστ. Τ. 3. σ. 380.

ἄνευ ὀλίγων ἡμῶν λέξεων. Οὗτος δ' Ἀντώνιος, προσκληθεὶς τὸ παρελθὸν ἔτος παρὰ τῆς Αὐτοῦ ἀγιότητος νὰ ἐπανεέλθῃ πρὸς Αὐτήν, καὶ λαβὼν πολλὰς ἀποδείξεις ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ εὐνοίας, προσπίπτει νῦν εἰς τοὺς ἀγιωτάτους αὐτοῦ πόδας πρὸς ἱκεσίαν. Διὸ παρχαλῶ Ὑμᾶς, ἵνα εὐδοκήσητε νὰ προστατεύσητε αὐτὸν διὰ τῆς Ὑμετέρης μεγάλης καὶ ἐξόχου δυνάμεως, συνιστῶν τὸν ἄνδρα εἰς τὴν Αὐτοῦ μακαριότητα, διότι ἴσως σπανίως θέλετε ἔχει ἀφορμὴν νὰ μεταχειρισθῇτε αὐτὴν τοσοῦτον ἐπαξίως καὶ προσηκόντως ὥς ἐπὶ τοῦ νῦν. Οὗτος εἶναι ἐκ τῶν προκρίτων τῆς πόλεως καὶ ἕνεκα τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς καλῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἀπήλαυεν αὐτόθι πολλῆς πίστεως καὶ λαμπρᾶς φήμης· ἀπώλεσε δὲ ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν καὶ πολιορκιῶν τῶν Τούρκων πάντα ὅσα κατεῖχεν, οὐχὶ μικρὰ ὄντα, καὶ εἶναι πρὸς τούτοις, ὥς γινώσκετε, τὰ μάλα εἰδήμων τῆς ὥραίας αὐτοῦ γλώσσης. Ἐὰν λοιπὸν συνεργήσητε, ὅπως ἡ Αὐτοῦ ἀγιότης ἀνακουφίσῃ αὐτὸν κατὰ τι πλεόν ἢ πρότερον, θέλετε αὐξήσῃ οὐ μόνον τὴν Ὑμετέραν δόξαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς Αὐτοῦ ἀγιότητος, ἥτις θέλει ἐπαινεῖται οὐ μόνον ἐν ταῖς ἡμετέραις ταύταις χώραις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ θέλει ἐξυμνῆται τὸ μακαριστὸν αὐτοῦ ὄνομα· ὅλον δ' ἐκεῖνο τὸ ἔθνος θέλει νομίσῃ ἑαυτὸ εὐνοοηθὲν καὶ εὐεργετηθὲν ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ ἀγιότητος ἕνεκα τῆς γενομένης πρὸς τοιοῦτον διάσημον αὐτοῦ πολίτην εὐεργεσίας. Ἐνεργήσατε ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μετὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ ὥραίας Ὑμῶν ψυχῆς, καὶ δείξατε ὅτι εἴσθε εὐτυχῆς ὅσον καὶ γενναῖος καὶ συνετός. Ἀσπαζόμενος τὴν δεξιάν Ὑμῶν συνιστῶ ἑμαυτὸν εἰς τὴν Ὑμετέραν προστασίαν (1)».

Ἐξ Ἑνετίας ἔγραψεν ὁ Ἐπαρχος καὶ ἄλλην ἐπιστολὴν πρὸς Ἀρσένιον, ἐπίσκοπον τῆς Μονεμβασίας, ἥτις εἶναι μὲν ἀχρονολόγητος, ἀλλ' ἐγράφη βεβαίως ἐν ἔτει 1538, διότι ἐν αὐτῇ γίνεται μνεία Δόγου τινὸς, ὅστις ὑπῆρξεν Ἀνδρέας ὁ Γρίττης, τελευτήσας ἀκριβῶς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο (2).

Ταλαιπωρηθεὶς, ὥς εἴδομεν, ὁ Ἐπαρχος ὑπὸ τῆς τύχης, ἐβιάσθη νὰ

(1) Lettere di Pietro Bembo, Cardinale. L. 4.

(2) Delitiae Eruditorum, Maximi Margunii, Dionisii Cateliani etc. epistolae σ. 105, ἔνθεν κατεχωρίσθη ἐν τῇ Πανδώρα. Ἐξ ἀκριβοτέρου δὲ ἀντιγράφου ἐξεδόθη καὶ ἐν τῷ Φιλίστορ. Τόμ. Γ'. σ. 358.

πωλήσῃ ἑκατὸν κώδικας οὓς εἶχε, καὶ ὧν μετέδωκεν ἡμῖν τὸν κατάλο-
γον Στέφανος ὁ Le Moyne (1). Πιθανῶς ἕνεκα πενίας ἀντέγραψε καὶ
διάφορα πονήματα, διὸ συγκαταριθμεῖται μεταξὺ τῶν ταχυγράφων (2)
Ἀλλὰ καὶ ἰδιόγραφα αὐτοῦ διατηροῦνται ἐν τῇ Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν
Παρισίων, δύο δὲ ἐν τῇ Λαυρεντιανῇ, ὧν τὸ μὲν περιέχει τὰ σχόλια τοῦ
Ἀσκληπιοῦ Τραλλιανοῦ εἰς τὴν Μεταφυσικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀντι-
γραφὴν ἐκ χειρογράφου ἡμαρτημένου, ὅπερ ὁ Ἐπαρχος ἀπέκτησε βάρυτι-
μως παρὰ τινος Κρητὸς, τὸ δὲ φέρει τὸν τίτλον Τακτικὰ περὶ Ναυμα-
χίας καὶ Στρατηγημάτων καὶ Πειρατικῶν (3). Ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι
ὁ Ἐπαρχος ἡσχολεῖτο περὶ τοιαύτης στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς μελέτης.
Ἐτέραν δὲ τούτου ἀπόδειξιν παρέχουσιν αἱ Πράξεις (rubriche) τοῦ Συμ-
βουλίου τῶν Δέκα, ἐνθα ἀναγινώσκεται ἡ ἐπομένη σημείωσις. «D. An-
tonio Eparchus audiatur a tribus nobilibus pro segreto suo in ma-
teria pugnae navalis,» γενομένη καθ' ὃν καιρὸν οὗτος ἐδίδασκε τὰ Ἑλ-
ληνικὰ γράμματα. Τοῦς ὑπὸ τοῦ Ἐπάρχου πωλουμένους κώδικας ἐπεθύ-
μησε νὰ ἀγοράσῃ Κάρολος ὁ Ε', ἵνα δι' αὐτῶν πλουτίσῃ τὴν Καισαρικὴν
βιβλιοθήκην, ἀλλ' ὕστερον, εἴτε διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ ταμείου, εἴτε δι' ἄλλους
λόγους, μετέβαλε γνώμην καὶ ἡγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ
Φραγγίσκου τοῦ Α'. (4). Ἀντίγραφά τινα ἡγόρασε παρὰ τοῦ Ἀντωνίου
καὶ ἡ βιβλιοθήκη τῆς Αὐγούστης, ἀντὶ ὀκτακοσίων δουκάτων (5), καὶ
Μάρκελλος ὁ Β' καὶ Πίος ὁ Δ' οἱ Ποντίφικες, ἐπεφόρτισαν αὐτὸν ἵνα
συλλέξῃ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ Ἑλληνικὰ ἀντίγραφα, κοσμήσαντα
οὐχὶ τὴν Βατικανὴν βιβλιοθήκην, ἀλλὰ τὴν τῆς Φλωρεντίας, ἕνεκα τῶν
πρὸς τοῦτο γενομένων παρὰ τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Κόσμου παρικλήσεων
πρὸς τὸν Καρδινάλιον Σιρλέτον (6).

Ἡ χρηματικὴ βοήθεια ἐχορηγεῖτο τῷ Ἐπάρχῳ μέχρι τοῦ ἔτους 1544,

(1) Prolegomena Varia Sacra.

(2) Montfaucon Paleogr. κεφ. 8.

(3) Bandini Cat. Plut. LVII. Cod. XXXI.

(4) Proleg. αὐτόθι Lamber. Bibl. Vindob. B. 6. ἀρ. 3.

(5) Michaud, Biogr. Universelle. T. I.

(6) Bandini. Ἐπιστολὴ ἐπὶ τινῶν Ἀνατ. Κωδ. μεταβάντων εἰς τὴν Λαυρεντιανήν.
Praef. Catal. Cod. Bibl. Laur.

ἐν ᾧ πρὸς τῆς Ἑνετίας ἔλαβε καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν τιμῆς καὶ μεγαλο-
 δωρίας. Μεταξὺ τῶν τιμαρίων, εἰς αἱ οἱ δορυκτῆτορες Ἀνδηγαυοὶ διήρουν
 τὴν νῆσον Κέρκυραν, καὶ ἅτινα παρεχώρησαν εἰς ἀμοιβὴν πρὸς τοὺς ὀπα-
 δοὺς αὐτῶν, Ἰταλοὺς τε καὶ Γάλλους πολεμιστάς, ὑπῆρχε τὸ λεγόμενον
 τῶν Ἀθιγγάνων, διότι πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν ἐκείνην καὶ ἐν
 Κερκύρᾳ, Πάργᾳ, Βαστίᾳ, Βουθρωτῷ, Συβότοις καὶ Χιμάρᾳ, κατοικοῦντες
 ὑπήγοντο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Βαρόνου τοῦ τιμαρίου ἐκείνου· ὥφειλον
 δὲ οὗτοι νὰ τελῶσιν αὐτῷ κατ' ἔτος ὠρισμένον ποσὸν χρημάτων καὶ ὀρνί-
 θων, καὶ κρατοῦντες τὴν σημαίαν τοῦ Βαρόνου νὰ συνέρχωνται τὴν πρῶτην
 τοῦ Μάϊου ὑπὸ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ νὰ στήνωσιν ἔμπροσθεν αὐτῆς,
 ἡχούρων τυμπάνων καὶ κυμβάλων, μέγα δένδρον καλούμενον Μάϊον,
 «παντοδαπῶν ἀνάπλεων καταργμάτων», ὅπερ ἀναπολεῖ τὴν Εἰρεσιώνην
 τοῦ Ὀμήρου. Ὁ Βαρόνος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ αὐτοὺς πολιτικῶς
 περὶ παντὸς ὀφειλομένου ποσοῦ, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς πᾶσαν ποινὴν
 πλὴν τῆς θανατικῆς, ἣν ὥφειλε νὰ ἐπιβάλλῃ, συμπαραδρείων ὡς δικασ-
 τῆς μετὰ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τῆς νήσου. Τελευτήσαντος τοῦ τελευ-
 ταίου Βαρόνου τῆς οἰκογενείας τῶν Οὐγότων, κυρίων τοῦ Ὀτράντου, ὁ
 Ἐπαρχος ἐζήτησε τὸ τιμᾶριον τοῦτο. Ὦθεν τῇ 15 Ἰανουαρίου 1541
 ἀπεφασίσθησαν τάδε ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῶν Δέκα. «Ἡ ἐξαίρετος πίστις,
 παιδεία καὶ τὰ εὐεργετήματα τοῦ κυρίου Ἀντωνίου Ἐπάρχου, εὐγενοῦς
 ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς Κερκύρας, πρὸς τὸ κράτος ἡμῶν, καὶ αἱ μεγάλαι
 ζημίαι, αἵς ὑπέστη ἡ περιουσία αὐτοῦ, καὶ αἱ παρελθοῦσαι ταραχαὶ ἐκεί-
 νης τῆς ἡμετέρας νήσου, ποιοῦσιν αὐτὸν ἄξιον τῆς χάριτος, ἣν αἰτεῖ ἐν
 τῇ νῦν ἀναγνωσθείσῃ ἀναφορᾷ αὐτοῦ. Διὸ, τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Συμβουλίου
 τούτου, πρὸς χωρεῖται τῷ εἰρημένῳ κυρίῳ Ἀντωνίῳ καὶ τοῖς κληρονό-
 μοις καὶ νομίμοις διαδόχοις αὐτοῦ τὸ τιμᾶριον, ὅπερ ἐσχάτως κατεῖχε
 καὶ ἐκκρποῦτο ὁ Κύριος Βίκτωρ Δελιγότης, μεταβιβάσθην ἡμῖν ἕνεκα τοῦ
 θανάτου αὐτοῦ, καὶ καλούμενον τιμᾶριον τῶν Ἀθιγγάνων καὶ Γιανέλου
 τῶν Ἀβιταβούλων κατὰ τοὺς νόμους τῶν τιμαρίων Κερκύρας, ἐφ' ὅρῳ νὰ
 τρέφῃ ἓνα ἵππον πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς νήσου ἐκείνης, καὶ ἅμα τύχῃ τῆς
 χάριτος ταύτης, νὰ παύσῃ μὲν πρὸς αὐτὸν ἡ χορήγησις τῶν κατὰ μῆνα
 διδομένων ὀκτὼ δουκᾶτων, νὰ διατελῇ ὅμως διδάσκων καθ' ἐκάστην δε-

μοσία τὴν Ἑλληνικὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὡς ἐποίησε καὶ ποιεῖ ἀπὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν (1)».

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει 1541 ἤρξατο καὶ ἡ ἐν Ῥατισβόνη σύνοδος, τῇ παρακελεύσει Καρόλου τοῦ Ε', ὅστις προὔτίθετο νὰ συνδιαλλάξῃ τὰς διεστώσας ψυχὰς τῶν τε καθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων, ἵνα οὕτω συνενώσῃ τὰς δυνάμεις τῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ Γαλλίας. Καὶ σοφοὶ ἐκατέρωθεν συνῆλθον, διότι ὁ μὲν Κάρολος ἔπεμψε δύο μετριοπαθεῖς καθολικοὺς θεολόγους, τὸν Γρόπερ καὶ Plfug, πρὸς ὑπεράσπισιν δὲ τῶν διαμαρτυρομένων ἦλθεν ὁ Βούκερος καὶ ὁ Μελάγχθων, καὶ ὁ Πάπας ἔπεμψεν ἑαυτοῦ ληγάτον τὸν Γάσπαρον Κονταρηνόν. Οὐδὲ ἄνδρα ἱκανώτερον τούτου ἠδύνατο τφόντι νὰ πέμψῃ, διότι σοβαρὸς ἄμα καὶ ἁπλοῦς, πρᾶος καὶ γαλήνιος, εἰς τὴν ἄκραν παιδείαν συνήνου ἄκραν ἀλερσιότητα, καὶ ἡσκημένος ὢν εἰς σπουδαίας πολιτικὰς ὑποθέσεις ἐν τῇ Ἑνετικῇ Πολιτείᾳ, ἧς ἦτο εἷς τῶν πρωτίστων πολιτῶν, ἀπεσπάσθη ἀπὸ ταύτης αἰφνιδίως ὑπὸ Παύλου τοῦ Γ'. ἀναγορεύσαντος αὐτὸν Καρδινάλιον (2). Καρδινάλιος δὲ ὢν ἐπεχείρησε νὰ ὑποδείξῃ καὶ ἐπανορθώσῃ τὰς καταχρήσεις τῆς Ῥωμαϊκῆς Κουρίας. «Ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος — ἔγραφεν οὗτος πρὸς τὸν Πάπαν— ἐστὶ νόμος ἐλευθερίας, κωλύων τὴν ἀχρείαν ἐκείνην δουλείαν, τὴν δικαίως ὑπὸ τῶν Λουθηρανῶν παραβαλλομένην πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος. Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἐκείνη, ἥτις ἔχει κανόνα τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου, φυσικῶς κλίνοντος πρὸς τὰ πονηρὰ καὶ κινουμένου ὑπὸ πολυειδῶν παθῶν. Μόνη ἀρχὴ ἐστὶν ἡ τοῦ λόγου, σκοπὸν ἔχουσα νὰ χειραγωγήσῃ διὰ τῶν ἀληθῶν μέσων εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Ἀρχὴ τοῦ λόγου ἐστὶ προσέτι ἡ τοῦ Πάπα ἐξουσία, ἣν ὁ Θεὸς ἀπένειμε τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ, ἵνα ὀδηγῶσι τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς ποίμνιον πρὸς τὴν αἰωνίαν εὐδαιμονίαν. Ἄς γινώσκῃ δὲ ὁ Πάπας— προσέθετεν ἐκεῖνος— ὅτι ἀσκεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν ἐπὶ ἐλευθέρων ἀνθρώπων, οὐδὲ πρέπει κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ νὰ προστάτῃ, νὰ κωλύῃ,

(1) Σώζεται ἐν τῷ χαρτοφυλ. Κερκύρας καὶ παρὰ τῷ ἐντίμῳ Κ. Φ. Κοσκινᾷ, εἰς δὲ περιῆλθεν τὰ τῆς Βαρονίας τῶν Ἀνθιγγάνων ἔγγραφα.

(2) Giovanni della Casa, Vita Gasparis Contareni.

ν' ἀπολύη, ἀλλὰ κατὰ τὸν κανόνα τοῦ λόγου, τῶν θείων ἐντολῶν καὶ τῆς ἀγάπης, κατὰ τὸν κανόνα τὸν ἀποδίδοντα τὰ πάντα εἰς Θεὸν καὶ τὸ κοινὸν ἀγαθόν, διότι οὐχὶ ἡ αὐθαιρεσίᾳ ποιεῖ τοὺς θετικούς νόμους, ἀλλὰ γεννῶνται οὗτοι ἐκ τῶν περιστάσεων, συμμορφουμένων πρὸς τὸ φυσικὸν δίκαιον καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ Αὐτοῦ ἀγιότης ὡς προσέχη μὴ παρεκτραπῇ ἐκ τοῦ κανόνος τούτου. (1)» Ἐκρίναμεν εὐλογον, καί τοι ἀτελῶς, νὰ ποιήσωμεν γνωστὸν τοῖς ἡμετέροις τὸν Κονταρηνόν, διότι ἡ ὑπόληψις, ἧς ἀπήλαυεν οὗτος, ἀντανακλᾶται πρὸς τὸν Ἐπάρχον, ὃν ὁ Κονταρηνὸς περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο, καὶ ἵνα μὴ νομίσῃ τις, ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐπάρχου δεικνυόμενον αὐτῷ σέβας ἀπεδίδετο τῷ πορφυρῷ πύλῳ μᾶλλον ἢ τῇ ἀρετῇ.

Μεταξὺ λοιπὸν τῶν ἐν Ῥατισβόνῃ γενομένων συζητήσεων ὁ Κονταρηνὸς ἀνεμνήσθη τοῦ Ἐπάρχου καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζητημάτων, περὶ ᾧ ἔμελλε νὰ στραφῇ ἡ συζήτησις· οὗτος δὲ ἐτοίμως ἀπήντησεν ὥδε.

ΓΑΣΠΑΡΕΙ ΚΟΝΤΑΡΗΝΩ.

Τῷ Αἰδεσιμωτάτῳ ΚΑΡΔΙΝΑΛΕΙ

ΕΝ ΡΑΤΙΣΒΟΝῃ.

«Χθὲς συντυχὼν ἡμῖν Βικέντιος ὁ τιμιώτατος, τῆς σῆς αἰδεσιμότητος ἀδελφός, ἤτησεν ὡς ἀπὸ σοῦ, ὑποτύπωσίν τινα περὶ τῆς τῶν ἁγίων τιμῆς· εἰ τιμῶντο δηλαδὴ καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἅγιοι, καὶ μέχρι τίνος ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία τούτους σέβοιτο. Εἶπεν οὖν μετὰ τὴν αὔριον τῶν γραμματοφόρων τινὰ στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῇ Ῥατισβόνῃ πορείαν, εἰ βούλοιτο διὰ τοῦτο ἔτοιμον ἐκ παντὸς τρόπου τὸ ζητούμενον ἔχειν. Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν καὶ διεξοδικώτερόν τι περὶ τούτου διαλαβεῖν, καὶ πρὸς τὸ ἱερὸν συνέδριον ἅπαν ὑπεραπολογήσασθαι τῆς τῶν ἁγίων

(1) G. Contareni Cardinalis opera, Parisiis. 1871. Ap. Paulum III P. M. de Potestate Pontificis in compositionibus. Τὸ παρὸν χωρίον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ranke ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Παπῶν. Τ. 1, σ. 291 τῆς Γαλλ. μεταφράσεως.

τιμῆς· καίτοι γε τοῦ πράγματος ὑπὲρ ἡμᾶς τυγχάνοντος. Ἴσως γὰρ ἐπε-
 ρεισάμενος ταῖς αὐτῶν εὐχαῖς, εἵποιμι ἅντι καίριον, ὥς οὐκ ἀπαδὸν
 τῇ ἀληθείᾳ. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκπρόθεσμος γένωμαι, συντόμως ὀλίγα ἄττα
 περὶ τούτων ἐρῶ. Σὺ δὲ, ὦ καὶ μᾶλλον ἀνήκει ταῦτα, διδάξεις ἐκφρα-
 στικώτερον ἐξῆς ἕκαστα κατὰ τάξιν ἐν τῷ ἱερῷ Συνεδρίῳ· πείσεις δὲ
 πάντα τὸν ἀντιλέγοντα τῇ ἀληθείᾳ, Θεοῦ συναιρουμένου τῇ σῇ πολυμα-
 θείᾳ καὶ λογιότητι· Ἡμεῖς, Θεοφιλέστατε Δέσποτα, ὅσοι τυγχάνομεν ἐ-
 νοικοῦντες τὴν πρότερον μὲν εὐδαίμονα, νυνὶ δὲ πολύστονον καὶ τρισα-
 θλίαν Ἑλλάδα, σεβόμεθα καὶ τιμῶμεν τοὺς Ἁγίους. Οὐ μὲν τοι γε καὶ
 λατρευτικῶς προσκυνοῦμεν αὐτούς· τούτῳ γὰρ Θεῷ τῷ μόνῳ βασιλεῖ
 ὑπεξήρηται τε καὶ τετήρηται. Τιμῶμεν δὲ τοὺς μὲν ὡς στρατιώτας ἐκ-
 λελεγμένους Χριστοῦ, τοὺς δὲ ὡς κήρυκας καὶ διδασκάλους, τοὺς δ' αὖ
 ὡς ἀδελφοὺς καὶ κοινωνοὺς αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ ταῖς ἱεραῖς ἀγιστείαις ψάλ-
 λοντες καθ' ἐκάστην τὴν ἄχραντον αὐτοῦ μητέρα ἐπιβοώμεθα λέγοντες·
 Ὑπεραγία Θεοτόκε, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν· καὶ Βαπτιστὴς
 τοῦ Χριστοῦ, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν· καὶ Ἅγιοι Ἀπόστο-
 λοι, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀλλὰ καὶ ὕμνοι φέρονται πανταχοῦ τῆς ἐκκλησίας
 τοῖς Ἁγίοις ἀναγραφέντες ἀνκρίθμητοι, ἀδόμενοι μετ' εὐλαβείας ὅ,τι
 πλείστης, κατὰ τὸν ἐκάστῳ τεταγμένον καιρόν. Καὶ ναοὺς ἐγείρομεν τῷ
 Θεῷ ἐπ' ὀνόματι τῶν εὐαρεστησάντων αὐτῷ Ἁγίων. Ἐπικαλούμεθα δὲ
 τούτους, οὐχὶ ὡς οὕτω δυσδυσώπητον, ἢ δύσκολον ὑπολαμβάνοντες τὸν
 Θεόν, ὥς ἐπάναγκες εἶναι τῷ προσιόντι μετίτης ἐπάγεσθαί τινος τῶν
 φίλων, ἢ τῶν οἰκείων αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ εὐδιάλλακτον, ἢ ἴλεω ἡμῖν καταστῆ-
 σαι τὸν ὑπεράγαθον, ἀλλὰ ταπεινῶσιν ἀσκοῦντες, ταύτην τε ὀλοφύχως
 ἀσπαζόμενοι, κατὰ τὸ, πᾶς ὁ ὕψων ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται, μηδὲν ἄ-
 ξιον ἡμῖν συνειδότες τοῦ συντυχεῖν ἐν προσευχῇ καὶ γε μακρόθεν τῷ
 Σωτῆρι, οὐ τολμῶμεν εὐθὺς ἐκ πρώτης ἀφετηρίας αὐτῷ προσελθεῖν· καί
 τοι γε μεγάλη τῇ φωνῇ καλοῦντι ἡμᾶς καὶ φιλανθρώπῳ προσιεμένῳ.
 Ἀλλ' εὐλαβούμενοι τοὺς ἁγίους ἐπικαλούμεθα, οὐ μὲν τοι γε ἀποχω-
 ροῦμεν διὰ τοῦτο τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀεναίου πηγῆς αὐτοῦ τοῦ λυτρώσαν-
 τος ἡμᾶς Σωτῆρος Χριστοῦ. Οὐ μὲν οὐδὲ δυσκολίαν ἐγκαλοῦμεν ἢ ἑτε-
 ρόν τι τοιοῦτον Θεῷ, ἀλλὰ τὴν ἐαυτῶν καταγγέλλομεν ἀχρεϊότητα καὶ

εὐτέλειαν· ἐξ ἧς φρονήματος συγκορυφοῦται ταπεινώσεις, καὶ πιστῶν ἀνδρῶν εὐλάβεια γνωρίζεται. Ὡστε μηδὲν μηδὲν ἀσεβὲς δύνασθαι κατηγορεῖν ἡμῶν τῆς τοιαύτης ἐπικλήσεως. Οὐ μὲν τοι γε αὖθις τοσοῦτον ἀφελεῖς εἰσὶν Ἕλληνες, ὥς οἴεσθαι τοὺς ἁγίους οἴκοθέν τι εὐεργετεῖν αὐτοὺς, καὶ δι' αὐτοὺς ἐλαυνομένους δρῶσιν, καὶ ἰάσεις παρεχόμενους, καὶ μῦρα βρύοντα τοῖς ἐνίων τάφοις, καὶ ἄλλα μύρια θαυματουργήματα ἴδοιεν. Οἶον δὴ καὶ τοῦ τὰ μακκαρίου Μάμαντος ἐν Κύπρῳ νῦν φαίνεται, μέχρι τῆς σήμερον καὶ σωζόμενον καὶ δεικνύμενον. Ἀνεδίδοται γὰρ κατὰ τίναν καιρὸν μῦρον ἐκ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ θήκης· ὅπερ οἱ λαβόντες ἐν πίστει καὶ καθαρᾷ τῇ καρδίᾳ πολλῶν ἀλγημάτων καὶ παθημάτων ἀπαλλάττονται. Εἰ δέ τις μεμολυσμένος ὢν μετὰ χειρὸς λάβῃ τὴν ὑαλουργὴν φιάλην ἐκείνην, ἐν ᾗ τὸ μῦρον συντηρεῖται, προφανῶς δρᾶται τὸ μῦρον ἐκλείπον καὶ ἀφανιζόμενον, κενουμένης κατ' ὀλίγον καὶ τῆς φιάλης ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ τοι γε ἀσφαλῶς τῷ στόματι ἐπικειμένου τοῦ πώματος. Οὐ μὲν τοι γε παρὰ τοῦτο νομίζουσιν Ἕλληνες τοὺς ἁγίους οἴκοθεν αὐτὰ χορηγεῖν, ἀλλὰ πιστεύουσιν ἐκ Θεοῦ δι' αὐτῶν ἡμῖν χορηγεῖσθαι. Ἰνα δὴ πού καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ὥσπερ δὴ καὶ ἄλλοις μυρίοις, καὶ ἔργοις καὶ πράγμασι, θαυμάζεται καὶ δοξάζεται τὸ ὑπέραγνον ὄνομα αὐτοῦ. Ὅτι δὲ παρρησίαν ἔχουσιν οἱ ἅγιοι, καὶ τῆς αὐτῶν εὐχῆς ἀντιλαμβάνεται τὸ Θεῖον καὶ ζῶσιν αἰωνίως αὐτῷ, ἢ τῶν Θεῶν Γραφῶν ἀληθῆς ἐπιστήμη γινώσκειν δίδωσιν. Ἦν ἐρευνητικῶς ἀνακρίναντες οἱ πατέρες ἡμῶν, ἔγνωσαν σέβεσθαι τε τοὺς ἁγίους, καὶ πρεσβευτὰς ἡγεῖσθαι πρὸς κύριον. Πρῶτος δὲ πάντων ἀφορμὴν αὐτοῖς δέδωκεν ὁ ἐπιστήθιος Χριστοῦ φίλος, Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής, υἱοῦ Θεοῦ καὶ συγκληρονόμους Χριστοῦ τούτους ἀποφαινόμενος, ἐν οἷς φησὶν. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. Ἐκ τούτων γὰρ συνάγεται μηκέτι δούλους εἶναι, ἀλλ' υἱοὺς καὶ συγκληρονόμους.

Αὐτὸς δὲ αὖθις ὁ Σωτὴρ ἡμῶν τοῖς Ἀποστόλοις διαλεγόμενος, ἔφη· Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, οὐκέτι ὑμᾶς δούλους καλῶ. Ὅτι δὲ δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι πολλαχρῶς τῆς θείας φέρεται Γραφῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ, τὸν Σχμουήλ ἀναβῆναι ζῶντα ἐκ τῆς γῆς καὶ λαλῆσαι τῷ Σχοῦλ, ὥς ἐν τῇ Βίβλῳ γράφεται τῶν Βασιλειῶν, καὶ προειπεῖν αὐτῷ ἐς αὔριον κατὰ τρέ-

ψαι τὸν βίον αὐτός τε καὶ τὸν υἱὸν συμβάλλεται μάλιστα τῷ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν τε τοὺς ἁγίους. Ἔτι δὲ ἔξεστι καταμαθεῖν τοὺς ἁγίους ἡμῶν ὑπερευχομένους παρὰ τῶν ἐγκεχαραγμένων ἱερῶν συλλαβῶν ἐν τῇ τοῦ Θεολόγου ἀποκκλύψει. Γέγραπται γάρ· ὡς οἱ εἰκοσιτέσσερες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων αἷ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων· καὶ μετ' ὀλίγον Ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἔχων λιθινὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώτῃ ταῖς εὐχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, ἐνώπιον τοῦ θρόνου. Ταῦτα μὲν οὖν, Πάτερ αἰδέσιμε, τῆς Θείας Γραφῆς καὶ τοῦ εὐαγγελίου διαγορεύοντος, εὐλόγως Ἕλληνες τιμῶσι τοὺς ἁγίους εἰς δόξαν Θεοῦ, πάντως κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν· ἣν ἐπεξεργασμένως ὕψει κάλλιστα παρὰ τῷ ἐν Δαμασκῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ· τάχα δέ που καὶ παρ' ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν διδασκάλοις. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου, διὰ τὸ τοῦ καιροῦ κατεπεῖγον, ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω. Καθόλου δὲ περὶ τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Συνόδῳ ζητημάτων, συμβουλευσάμην ἂν, ὦ Δέσποτα, Ῥωμαίοις τε καὶ Γερμανοῖς ἐπίσης μὴ πάνυ φιλονείκως ἐπίστασθαι καὶ λογομαχεῖν· ἀλλὰ μετριώτερον ἐκχτέρους συγκαταβαίνοντας, εὐσεβῶς συντίθεσθαι, ἐνθα μάλιστα Θεὸς ἡ πίστις μὴ εἴη τὸ κινδυνευόμενον. Μηδ' ὁ τῆς ἀληθείας λόγος μηδὲν βλαπτόμενος φαίνοιτο· χρὴ γάρ ἐν τῷ παρόντι, μηδὲν ὅλως τῶν ἰδίων φροντίζοντας, ἀλλὰ πρὸς τῷ κοινῇ συμφέρον μόνον ἀφορῶντας, ὑπεξελεῖν ἐκ τοῦ μέσου πᾶσαν σκανδάλου ὑπόθεσιν. Νεύοντα δὲ αἰεὶ πρὸς τὸ φιλάδελφον καὶ εἰρηνικόν, εἰ μέλλειν μέντοι καλῶς ἔξον ποιήσῃν, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν συνέχειν μέγα ποιουμένους τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὸ μὴ ἀποσπᾶσθαι ἀλλήλων. Ἀλλ' ἐν ὀνόματι τῷ τοῦ Κυρίου πάντας συνηαμένους καὶ κατὰ χώραν καὶ κατὰ πόλιν εἶναι. Πᾶσα γὰρ Βασιλεία, κατὰ τὸ ἀψευδὲς τοῦ Χριστοῦ στόμα, ἐφ' ἑαυτὴν μερισθεῖσα, καὶ πᾶς οἶκος μεριζόμενος, ταχέως ἐρημοῦται. Ἡ μάτην ἡγούμεθα προαγορεύεσθαι ταῦτα, καὶ οὐ πρὸς διδασκαλίαν καὶ σύστασιν τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας; Δεῖ γοῦν αἰεὶ τῶν θείων τούτων ῥημάτων μεμνημένους λογίζεσθαι πρὸς τούτοις καὶ τοὺς συμπίπτοντας καιροὺς, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, καὶ μηδὲν τῷ ἑαυτῶν

στοιχοῦντας θελήματι τοῦ εἰκότως ἐκπίπτειν αἰσχροῦς. Ἀλλὰ τῷ εὐαγγελίῳ Χριστοῦ πάντα ρυθμίζειν καὶ συντηρεῖν εὐσεβῶς, ἵνα μήτι καὶ χειρόν τῆς ἐρημώσεως ἡμῖν προσεπιτεθῇ τίμημα. Ἡ οὐπω γε ἱκανὴν ἔχομεν πεῖραν ὁπόσων κακῶν αἴτιον ἐγένετο τὸ διίστασθαι καὶ φιλονεικεῖν χριστιανούς; ὁπόσων θρῆνων, ὁπόσων ἀνδραποδισμῶν, ὁπόσων ὀλέθρων; οἷας καταστροφῆς τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς περὶ δύο μόνον γραμμάτων διαφερομένους πρὸς Λατίνους; Τί γὰρ ἀνέπαθεν ἡ Τριάς ἡ Πανηγία, προστιθεμένης ἢ μὴ προστιθεμένης τῆς ἐκ ἢ τῆς διὰ προθέσεως; Ἡ τίποτ' ἂν ἐβλάπτετο ὁ τῆς ἀληθείας λόγος μηδαμοῦ δύο ἀρχῶν ὁμολογουμένων, ἀλλὰ μιᾶς καὶ μόνης ἐν τρισὶν ὑποστάσει παρ' ἐκατέρων καὶ κηρυττομένης καὶ προσκυνουμένης; Ἀλλ' ὅμως ἐς τοσοῦτον μίσους ἀλλήλων ἐγένετο τὰ γένη ταῦτα, δυοῖν ἕνεκα γραμμάτων, ὥστε, καταστρεφόμενου τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς ἄλλης ἀπάσης Ἑλλάδος, τοὺς Ἑσπερίους μήτε αἰσθάνεσθαι τὸ σύνολον, μήτε ἐπιστρέφεσθαι τῆς τοῦ πλησίον συμφορᾶς. Καὶ νῦν δὲ, οὐκ οἶδ' ὅν τινα μοι τὸν τρόπον δοκοῦμεν ἔχειν ἡμᾶς. Τῶν Τούρκων ἐπιστρατευόντων ἤδη ὡς ἡγγέλθη χθὲς, πάση τῇ στρατιᾷ καὶ δυνάμει πρὸς Πηνονίαν· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν λεληθότως ἐρπόντων πρὸς πάντας χριστιανούς, καὶ ἤδη πρὸ τῶν θυρῶν ὄντων οὐδὲ περὶ τούτου λογιζόμεθα. Ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἡμετέρῳ διαφερόμεθα περὶ τινων ἱασίμων ζητημάτων, ἐνίων δὲ καὶ παροράσεως ἀξίων, ἀλλ' ἴσως μεγίστων ἐσομένων αἰτίων τῆς τῶν χριστιανῶν πανωλεθρίας, ἣν μὴ Θεὸς ἡμῶν φείσεται. Ληρείην εἶθε καὶ ψευδῆς μάντις λεγοίμην, ὦ Δέσποτα! Ἐγὼ δὲ οὐδέποτ' ἔξω κινδύνων εἵποιμ' ἂν εἶναι τὰ χριστιανῶν, ἣν μὴ συντιθεμένους ἶδω Γερμανοὺς καὶ Ῥωμαίους. Δεῖ γὰρ πάντα τὸν καλῶς φύντα καὶ τραφέντα ἐλευθέρως τὰληθῇ λέγειν καὶ ταῦτα πρὸς ἄνδρα πεπαιδευμένον, καὶ ταῖς ὑλικαῖς ἡδοναῖς καὶ δόξαις μὴ καταβαπτιζόμενον. Οἶδας ὅτι διττὸν τὸ τῶν ἐρίδων γένος, διδαχθεὶς παρ' Ἡσιόδου, καὶ ὅτι διάνδιχα θυμὸν ἔχουσι· καὶ τὴν μὲν αἰὲ κακὴν οὖσαν, τὴν δ' αὖ ἀγαθὴν· φανερόν δὲ καὶ ὅτι, δύο κακῶν προκειμένων, τὸ μὴ χειρόν βέλτιον, καὶ μάλιστα ἐν οἷς οὐκ ἔστι Θεὸς ἢ πίστις τὸ περιφρονούμενον. Ἐχεις καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων καταστροφῆς τὸ παράδειγμα· ὁρᾷς καὶ τὸνλέοντα κεχηνότα καὶ ἡμῖν ἐπικείμενον. Ταῦτα πᾶσι τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ Συνεδρίῳ τιμιωτάτοις ἀδελφοῖς ἡμῶν Γερμανοῖς ὑπόμνησον· ἐξαιρέτως

δὲ τοῖν σοφωτάτοις Φιλίππῳ τῷ Μελάγχθονι καὶ Μαρτίνῳ τῷ Βουκέρω-
τι, συνετοῖν γε ὄντοι ἀνδράσι, καὶ δεινοῖν συνιδεῖν ἅμα πρότῳ καὶ ὀπί-
σω. Θεὸς δὲ, ὁ τῆς εἰρήνης διδάσκαλος, δώῃ μετριώτερον καὶ συγκαταβα-
τικώτερον ἑκτέρῳ τῷ γένει χρηστέσθαι τοῖς πράγμασιν, εἰς κοινὴν ὠφέ-
λειαν τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας. Ἐρρώσο.

Ἐκατομβαιῶνος, πρώτη ἱσταμένου, αἴμα.

Ἐνετίησι.»

Ἐξ ἐπιστολῆς γεγραμμένης ἐν τοσούτῳ βραχεῖ χρόνῳ δυνάμεθα νὰ
συμπεράνωμεν τὴν ἀξίαν τοῦ Ἐπαρχοῦ περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, μὴ
ἔχοντος ἀνάγκην νὰ θηρεύῃ καὶ διονυχίζῃ τὰς λέξεις· καὶ ἐὰν, παρέχων
ἱκανὰ ἐπιχειρήματα, ἵνα ἐκθέσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλη-
σίας περὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, περρίνη τὸν λόγον ἥττον εὐσεβῶς, ἀποδο-
θῇ τῷ τοῦτο εἰς τὴν πρὸς τὴν δύσηνον πατρίδα εὐσέβειαν. Ἀλλ' ἔτι μᾶλ-
λον ἀνχλάμπει τὸ αἶσθημα τοῦτο, ὅπερ ἀπὸ τεσσάρων καὶ ἐπέκεινα αἰώ-
νων κυριεύει καὶ θέλει κυριεύσῃ τὰς ψυχὰς πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐν
τῇ ἐξῆς ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς Φίλιππον τὸν Μελάγχθονα, θεολόγον ἐπι-
σημότατον ἐν διαμαρτυρομένοις, συγγραφέα τῆς πολυθρυλήτου ὁμολο-
γίας τῆς Αὐγούστης καὶ μόνον δυνάμενον νὰ διαδεχθῇ ἐν τῇ φιλολογίᾳ
τὸν Ἑρασμον, ἀρχηγέτην τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Λουθήρου καὶ ἄνδρα,
ὅστις κατ' αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν τοῦ δεινοῦ ἀντιπάλου τῶν διαμαρτυρο-
μένων Bossuet συνήνονεν εἰς τὴν εὐπροσηγορίαν τὴν πολυμαθεῖαν, καὶ εἰς
τὴν εὐγλωττίαν καὶ γλαφυρότητα τοῦ ὕφους, ἐξαιρετικὴν μετριοπάθειαν.

«Φιλίππῳ τῷ Μελάγχθονι, Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχος

εὖ πράττειν.

«Τὸ σεμνόν σου τῶν τρόπων, καὶ τὴν λοιπὴν ἐπιείκειαν οἶδα παρὰ
πολλῶν ἀκούσας, Μελάγχθον αἰδέσιμε, ἔγνω ἔτι δὲ καὶ τὴν παιδείαν,
καὶ τὸ φιλόσοφον ἥθος σου, καὶ τὴν περὶ τοὺς λόγους δεινότητα, ἐντυχὼν
τοῖς λογιωτάτοις ὑπομνήμασί σου. Ἐπυθόμην δὲ αὖθις καὶ τὸ ἀξίωμα,

ὃ φέρεις παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν τέλει χριστιανοῖς. Ἐπὶ τούτοις καὶ ἦν κέ-
κτησαι παρρησίαν πρὸς Οὐελβετίου, τε καὶ Γερμανοῦς, καὶ τοὺς λεγο-
μένους Φράγκους, παρ' οὐκ ὀλίγων ἔμαθον. Ταῦτα μέγιστα ὄντα σοι, εἴ-
τε παρὰ Θεοῦ, εἴτε παρὰ τῆς φύσεως, εἴτε παρὰ τῆς φιλοπονίας εὖερ-
γετήματα, ἐκκαλυπτικὰ γίνεται σημεῖα, τοῦ μέγα τι δύνασθαι κατορ-
θοῦν ἐν τῷ βίῳ. Ὅθεν πολλάκις πρὸς ἐμυτὸν σκεψάμενος τὴν εὐμοιρίαν
ταύτην τῶν προσόντων σοι πλεονεκτημάτων, ἐν μέρει δὲ καὶ τοὺς πα-
ρόντας καιροῦς λογισάμενος, ὥρμήθην, καὶ ἂν μήπω πρότερον ἢ γράμμασι
περιτετυχήκαμεν ἀλλήλοις, ἢ ἄλλως συνεληλύθαμεν, ἐν τῷ παρόντι γε ἐ-
πιστεῖλαί σοι. Ἄρα μὲν φιλίας ἀρχαῖον καταβιβλάμενος πρὸς σέ,
ἅμα δὲ καὶ συμβουλευσάμενος τὰ δοκοῦντα πρὸς τὸν παρόντα θόρυβον ἐνθυ-
μούμενος. Ὅρων γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας κάμνου-
σαν ἤδη τὰ λείψθαι καὶ τὸν ὑπὲρ ψυχῆς ἀγωνιζομένην ἀγῶνα, μηδένα
δὲ τῶν δυναστευόντων ἢ ἐπικουρῆσαι προκιρούμενον, ἢ ὅλως αἰσθανόμε-
νον τοῦ κακοῦ, ἄχθομαι καὶ περιπαθῆς γίνομαι : κινδυνεύων καὶ τούτης
τῆς κοινῆς ἀπάντων πολιτείας ἀποστερηθῆναι, ὥσπερ δήπου καὶ τῆς ἰ-
δίας. Ἀσπαζόμενος γὰρ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸ τῆς δουλείας ἐπάρατον
αἶσχος ἀποφεύγων, ἐν ἀλλοδαπῇ νυνὶ διατρέβω. Ὅθεν οὐδ' ἐξ ἀπόπτου
μοι γίνεται θεάσασθαι τὸ πατρῷον ἔδαφος ἀδακρυτὶ, Ἑλλάδα τὴν ποτὲ
κλεινὴν ζυγὸν δουλείας ἀκλεῶς ὑποφέρουσιν. Συμφέρομαι δ' ὅπως δήποτε
τοῖς παροῦσιν, ἀρκούμενος τῇ κοινῇ τούτῃ τῶν χριστιανῶν εὐδαιμονίᾳ,
ἧς ἀρχὴν ἤγημαι καὶ πηγὴν τὴν αἰόδιμον ἐλευθερίαν. Τὸ δὲ καὶ τούτης
στερηθῆναι κινδυνεύειν χριστιανοῦς, δεινὸν πάντως, καὶ οὔτε οὐρανοῦ,
οὔτε γῆς ἀπτόμενον φαίνεται. Ἀλλ' οἱ μὲν οὐ φασι ταῦτα γενήσεσθαι
ποτε, ἐγὼ δὲ τοῦτο μόνον ὑπόθεσιν τῆς ἐπιστολῆς ποιούμενος καὶ σέ
ποτε προσκαλέσομαι μάρτυρα, ἂν μὴ πρὸς τὸ βέλτιον μεθαρμοσθῇ τὰ
χριστιανῶν. Τί γάρ, αἰδέσιμε Φίλιππε, Σολιμάνης ὁ πάσης ἀρετῆς ἐχ-
θρὸς, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρανπραγματεύεται ; οὐδὲν ἄλλο πάντως, ἢ
τὸν τοῦ ψευδοπροφήτου νόμον κύριον ἀνὰ πᾶσαν κατκαστῆσαι τὴν οἰκου-
μένην. Μή τιγε χρημάτων ἀπλήστως ἔχει ; μή τιγε προσόδων ; ἤκι-
στα. Καὶ χρήματα γὰρ καὶ προσόδους, ὅσας οὐδεὶς ἄλλος, ἔχει· μή τιγε
πόλεων καὶ χώρας ἐπιθυμεῖ ; καὶ μὴν παρὰ πάντα πλείονα μόνος ἔχει.

Τί δ' ἔστιν, ὃ βούλεται ; εὐτεδές τι, νή τὰς χάριτας καὶ θεῖον, ὥς οὐκ οἶδ' εἴτις ἄλλος, λογιζέται ; ὥσπερ ἕτερος Ἡρακλῆς, ἐξέλαται τοῦ κόσμου τὴν κακίαν προήρηται, καὶ κατὰσπῆσαι τὴν ἀρετὴν, μακκρίους τε ἡμᾶς ἀπαξάπαντας ἀποδείξει· τί τοῦτο λέγεις ; παπαὶ τῆς εὐεργεσίας. Οἰόμενος μηδένα τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμόνως οἶόν τε βιοῦν, ἂν μὴ κατὰ τὴν Μωυσεῖο πολιτείαν βιώῃ, βούλεται τὸν νόμον αὐτοῦ ἄρχοντα πάντων ἀποφῆναι. Τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖνο, Φίλιππε, τοῦτ' ἔστι τὸ σπουδάζομενον αὐτῷ. Κἂν δαίμονι τινι πονηρῷ, τὴν οἰκουμένην ἄπρακτον ὑπὸ χεῖρά οἱ συμβαίῃ γενέσθαι, τούτου δὲ μόνου μὴ τύχοι, οὐ παύσεται ἂν αὖθις πολέμων ἡμῖν, ἔστ' ἂν ὕδωρ τὸ νάη, καὶ δένδρεα μικρὰ τεθήλῃ. Οἱ δὲ τὰ χριστιανῶν διοικοῦντες, τίνων ἔχονται πρὸς Θεοῦ, ἢ τί πρὸς ἐπαινόρθωσιν κατορθοῦσι τοῦ βίου ἐν πέντε σισύραισιν ἐγκεκορδουλημένοι καὶ ῥέγχοντες, φησὶν ὁ κωμικός, οὐδ' ὄναρ λογιζόνται τῶν σφίσι προσηκόντων. Οὔτε γὰρ τῶν παρόντων ἐπιμελοῦνται, οὔτε τοῦ μέλλοντος πρόνοιαν τίθενται : ἀλλ' ἔργον κηφῆνων ἐργαζόμενοι, μάτην αἰετρίβουσι τὸν χρόνον. Κἂν δέ ποτ' ἐνθυμηθῶσί τι τῶν δεόντων ποιεῖν, αὖθις ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἀναβαλλόμενοι, ἄτησι παλαίουσι, κατὰ τὸν ἀσκραῖον Ἡσίοδον. Ἡ γὰρ τῶν καιρῶν ὑστεροῦντες, οὐδὲν συμπρατύνουσιν, ἢ διίστάμενοι, πρὸς ἀλλήλους, ἐπ' οἴκου πάλιν ἄπρακτοι γίνονται. Διὸ συμβαίνει τὸν τύραννον, οὐ μόνον ἀνεπιλήπτως ἄρχειν φαίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἐπιανετῶς. Ἡμᾶς δὲ ἀτημελήτως, καὶ εἰμὴ προπετὲς εἰπεῖν πάνυ ψυχρῶς. Ἐνθεν δὴ τὰ μὲν ἡμέτερα, σάλῳ πολλῷ καὶ κλύδωνι, καὶ ἑκάστην κατὰ κρημοῦ φέρεσθαι συμβαίνει· τὰ δὲ τῶν πολέμιων, ἀλληλουχίας ἀρρήτῳ τινὶ τάξει ὀρθούμενα καὶ κατευοδούμενα δείκνυσθαι, εἴθ' ἡμεῖς ποτνιώμεθα, καὶ τὰς χεῖρας αἵρομεν, καὶ τὸ θεῖον ἐπιβοώμεθα· οἱ δὲ κατὰ γελῶσιν ἡμῶν. Ἀλλ' εἰ μὲν ἡ κάκωτις αὕτη θεόθεν ἐφέρετο τοῖς πράγμασιν· ἦν ἂν παντὸς νοῦν ἔχοντος τὴν θεομηνίαν γενναίως ἐνεγκεῖν. Ὅταν γὰρ τις Θεῶν βλάβη, δύναται ἂν οὐδ' ἂν ἰσχύων φυγεῖν, λέγει Σοφοκλῆς. Ἐπειδὴ δὲ, οὐδὲν ἄλλο τοῦ σφάλλεσθαι, καὶ κακῶς διατίθεσθαι τὰ ἡμέτερα, αἷτιον εἶναι φαίνεται, ὅτι μὴ μόνον τὸ ῥαθυμεῖν, καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους διίστασθαι, τί δεῖ Θεῷ προσάπτειν τὰ ἡμῖν ἀμαρτανόμενα, ἢ τύχη μέμφεσθαι, ὅταν ἡμεῖς ἀμελῶμεν, καὶ μηδὲ τὴν χεῖρα τοῖς

πράγμασιν ἐπιβάλλωμεν ; δεῖ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν , τὰν χεῖρα πο-
τιφέροντα, καὶ τὰν τύχην ἐπικαλεῖν. Ἐπειδὴ τοῖς ῥαθυμοῦσι, καὶ ἀμελῶς
ἔχουσι, καὶ τὸ δαιμόνιον ὀργίζεσθαι πέφυκεν. Ὅπερ γὰρ οἰκίας δεσπό-
της, καὶ στρατοπέδου στρατηγός, καὶ νοσούντων ἰατρός, τοῦτο καὶ βα-
σιλεὺς πόλεων ἐστὶ καὶ δήμων. Ὡς περ δὲ, ἂν μὴ καλῶς ἐκεῖνος τὰ τῆς
οἰκίας οἰκονομήτῃ, μὴ δ' ὁ στρατηγός τὰ τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὰ πε-
ρὶ τοὺς νοσοῦντας ὁ ἰατρός, συμβαίνει κακῶς ἀπόλλυσθαι πάντα, οὕτω
καὶ βασιλεὺς δήμων καὶ πόλεων, ἢ δι' ἄγνοιαν, ἢ διὰ κακίαν, ὀλιγωρή-
σας, ἀνάγκη κακεῖνον καὶ ταύτας καταστρέφει κακῶς. Ὡστε οὐκ ἀπὸ
τοῦ δέοντος λέγοιτο· τότε τὰς πόλεις ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι, ὅταν οἱ
βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν ἢ βασιλεύσωσιν οἱ φιλόσοφοι. Καλῶς ἔχει ταῦτα,
εἴποι τις ἂν μὴ φρενῶν ἀμοιρῶν. Ἀλλὰ δεῖ καὶ τὰς πόλεις, καὶ τὸν δῆ-
μον, πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως ἀρμόζεσθαι βούλημα· εἴπερ ὅλοσχερῶς μέλ-
λοι καλῶς ἔξιν τὰ πράγματα. Ὡς περ γὰρ οὔτε νοῦς ἄνευ χειρῶν ἰσχυ-
ρός, οὕτως οὔτε χεῖρες ἰσχύουσιν ὑπὸ νοῦς μὴ ὑπηρετούμεναι. Ἰσχύς οὖν
καὶ σοφία συνδυασθεῖται, ἄμαχόν τι καὶ δυσχεύρωτον γίνεται. Ὁ γὰρ
νοῦς ἐν ἀνθρώπῳ, τοῦτο βασιλεὺς ἐν πόλει. Ὁ δὲ χεῖρες, τοῦτο τὰ πλή-
θη. Ἀμφοτέρω μὲν οὖν συγγενόμενα, δυσπολέμητα γίνεται. Θάτερον δὲ
ἀλυσιτελές παρὰ θάτερον φαίνεται. Ὁρθῶς οὖν καὶ ὁ Κῶος κρίνων Ἰπ-
ποκράτης, δεῖ φησὶν οὐ μόνον τὸν ἰατρὸν ἑαυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα
ποιεῖν ἐθέλοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ
ἐκτός. Ὡς τε δοκεῖ, καὶ τὸν οἶκον καλῶς διιθύνεσθαι, ἂν ἀρμοδίως ἔξῃ
καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην· καὶ τὸν ἰατρὸν εὐδοκιμεῖν, ἂν εὐ-
πειθὴς ὁ νοστῶν ᾖ. Οὐκοῦν καὶ τὸν βασιλέα ὡσαύτως, ἂν οἱ δῆμοι τὰ
δέοντα ποιῶσιν. Ἀλλ' εἰκε καὶ κατὰ τοῦτο δυσμενεία τινὶ τύχης, ἐ-
λαττοῦσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς. Τοὺς γὰρ ὑπὸ τὸν τύραννον δῆμους, συμφο-
ρῶντας ἅπαντας πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὸν νοῦν αὐτῷ μόνῳ προσέχον-
τας, ἴδοι τις ἂν οἶκοι τε μένοντας, καὶ ταῖς πολεμικαῖς περιστάσεσι γε-
νομένους. Ὅθεν συμβαίνει, τὸ δέον αἰετὶ διαφερόντως ἐξ αὐτῶν γίνεσθαι.
Χριστιανὸς δὲ παραπλήσιον πάσχειν συμβαίνει τοῖς ἀδеспότοις σκάφειν.
Ὅταν γὰρ καταφρονῶσι τῶν προεστώτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους στασιάζ-
ωσιν οἱ πλωτῆρες, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν πᾶσι τὰ αὐτὰ, τῶν μὲν προτεινόν-

των τοὺς καλῶς καὶ πλέειν προαιρουμένων, τῶν δὲ ἐκσειόντων, καὶ προσορμίζειν ἀναγκαζόντων, ὁ πλοῦς ἐπισφαλὴς τότε γίνεται, καὶ τὸ σκάφος ὑπὸ μικροῦ πάνυ χειμῶνος περιτρέπεται. Οὐ μόνον δ' ἔξω γινόμενοι χριστιανοὶ ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλ' ἔστι καὶ οἴκοι μένοντες θεάσασθαι οὐκ εὐκρμόστως ἔχοντας. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῶν ἀνθρώπων γένη, κατὰ τοὺς κειμένους νόμους, τὰ μὲν αἰρούμενοι, τὰ δὲ φεύγοντες, κατ' ἰδίαν τοὺς βίους ἔχουσι σὺφρονας καὶ δόσιους. Ἡμεῖς δὲ ἔθεσι καὶ δόξαις διαφόροις ἐπόμενοι, καθ' ἑκάστην πρὸς ἀλλήλους μαχόμεθα, καὶ εἰς αἰῶνά γε μαχησόμεθα, ἂν μὴ Θεὸς εὐμαρίσῃ τὸ πάθος. Οὐ λέγω δὲ ἰδιώτας, ὧν οἱ μὲν εὐξίαν σώματος τάχθον εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ οἰνοφλυγίαν, οἱ δὲ καὶ χεῖρονά τινα τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν δοκούντων παιδείας μεταλαχεῖν. Οἱ μὲν γὰρ νῦν πλεῖστον διχθιώσωσιν ἐδόμενοι, τοῦτο εὐδαμονίαν ἡγνῆται τὴν ἀνωτάτω.

Οἱ δὲ ἐν ἀρετῇ τὸ μακχάριον τίθενται. Καὶ οἱ μὲν λόγους καὶ μαθήματα πρὸς τὸν εὐδαίμονα συντελεῖν νομίζουσι βίον. Οἱ δὲ φεύγουσι ταῦτα, ὑπότινων κακοδαίμωνων γοήτων περσυσθέντες. Καὶ οἱ μὲν γάμους, οἱ δὲ τὴν μοναυλίαν ἐπκινουῦσιν. Οἱ δὲ περὶ τὰ χρήματα ἐπτόηνται, οἱ δὲ ἄλλο νομίζουσι τάχθον. Καὶ αὖτις, ἄλλο ἄλλῳ. Ἐκαστοὶ δὲ τούτων, ταῖς ἰδίαις ἐπόμενοι δόξαις, τὸν ἀκήρυκτον ἄγουσι πόλεμον πρὸς τοὺς λοιπούς. Συμβαίνει γὰρ, τῶν ὄχλων τοὺς μὲν τούτους, τοὺς δ' ἐκείνους, τοὺς δὲ τοῖς ἄλλοις προστιθεμένους διχφέρεσθαι περὶ πάντα τὸν βίον. Τὰς μὲν οὖν ἀληθεστάτας αἰτίαι τοῦ νοσεῖν καὶ κακῶς ἔχειν τὰ χριστιανῶν, Θεὸν ἀνάγκη μόνον εἰδέναι. Τὰς δὲ πιθανὰς καὶ εὐλόγους εἶναι δοκούσας, ταύτας ἡγημαὶ μόνας, ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ στοχαζόμενος, ἀλλὰ τί ταῦτα πρὸς τὰ παρόντα; ἐν ἄλλῳ χρόνῳ πολυπραγμονεῖν ἔστι περὶ τούτων. Ὁ γὰρ παρὼν κκίρδς, ὃ συνετώτατε Φίλιππε, κατὰ Δημοσθένην εἰπεῖν, μονονουχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἔστιν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε. Ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅν τινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Ἔστι δὴ τάγε ἐμοὶ δοκοῦντα, ἔρωτι κκτεχομένῳ τῆς εὐσεβοῦς πολιτείας, ἐν τῷ παρόντι τὰς ἐριδας ὑπερβάντας, ἐν τοῦτο μόνον ζητεῖν, ὅπως εὖ διαγενώμεθα. Δῆλον γὰρ, ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης, οὐδ' ὑπὲρ μέρους

χώρας ὁ τύραννος ἡμῖν πολεμεῖ, ἀλλ' ἀνχιστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος. Σὲ γοῦν ὑπολαμβάνων μόνον ἱκνώτατον εἶναι πάντων, ἐπὶ τὸ βέλτιον μετ' ἀγαθῶν τὰ παρόντα, παρὰ κληῖ τοῦ θεοφιλοῦς ἕνεκα, πείθειν ἐθέλειν Γερμανοὺς, οἷς οἶδας τρόποις καὶ ὥς ἔχεις δυνάμει, ἐς ἄλλον ἀναφέρεισθαι καιρὸν τὴν τε πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλονεικίαν. Δεινὸς δὲ εἴ τοῦτο δρᾶσθαι, διὰ τε φρονήματος ὕψους, καὶ λόγου δυνάμει καὶ τὴν λοιπὴν ἀρετὴν. Τοῦτο γὰρ μόνον ἀρκέσει τὴν ὁρμὴν ἀνχιστεῖλαι τοῦ Σολιμάνου, τάχα δὲ καὶ τὸ θράσος ἐπιτρέψει. Ἐν γὰρ βούλευμα σοφὸν πολλὰς χεῖρας ὑπερνικᾷ, κατὰ τὸ σοφὸν κλεινὸν ἔπος. Ἀμεινον μὲν ἂν ἦν, εἰ μὴ ἐγένετο τὰ σκάνδαλα τὴν ἀρχήν, ἀλλ' οὖν γεγονότα, τὸ, βυθῷ λήθης παρὰδοθῆναι, κράτιστον ἔοικεν ἐν τῷ παρόντι γίνεσθαι. Ὁ γὰρ Σολιμάνης, ὥς ἐπυθόμην παρ' ἀνδρῶν οὐ ψευδομένων, κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὥς οὐδέ ποτ' ἄλλοτε, παρασκευαζόμενος, πρὸς Γερμανοὺς πλησίστιος φέρεται, λεληθότως δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς, οὐδενὶ μᾶλλον ἄλλῳ θαρρόν, ὢ γῆ καὶ ἥλιε, ἢ ταῖς πρὸς ἀλλήλους διαστάσεσι. Σωφρόνων μὲν οὖν ἀνδρῶν ἐστὶ, καὶ λογισμῷ χρωμένων, ἐν τοῖς τειούτοις καιροῖς, τῶν οἴκοι διαφορῶν ἐπιλανθανομένους, μόνῳ προσέχειν τῷ πολέμῳ. Ἡλίθιον γὰρ ἂν εἴη, καὶ πάνυ σχέτλιον, τῶν καθόλου, καὶ τοῦ περὶ ψυχῆς ἀγῶνος ἀμελήσαντας, τὸ λεγόμενον περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιάς διαφέρεισθαι. Ὅπου γε καὶ τῶν ἀλόγων ὁρῶμεν τὰ πλεῖστα παρὰ τῆς σοφωτάτης φύσεως διδασκόμενα, ἐν ταῖς χρείαις ὁμοφρονεῖν, καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος μὴ ἀμελεῖν. Κύνες γάρ τοι πολλάκις περὶ μικρῶν ὀστροῦν οἴκοι διαφερόμενοι, τὸν κλέπτην ἰδόντες προκύψκντα, εὐθὺς πρὸς ἀλλήλους συνέστητ' ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λυμαντῆρος. Καὶ σύες ὑπὲρ πόας ὀλίγης ἢ βελάνου διῆστώμενοι, τῶν θηρευτῶν παραστάντων, ἐπὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ἐτράποντο, ὁμόσε γινόμενοι καὶ συνασπίζοντες ἀλλήλοις. Ἀνθρώπους δὲ, γενομένους ἐν περιστάσεσι, πόσῳ μᾶλλον εἰκὸς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος συμφρονῆσαι; ἄτοπον παντελῶς καὶ ξένον, περὶ μετεώρων φιλονεικεῖν ἐν τῷ παρόντι. Γρηγορεῖν ἀκριβῶς ὀφείλομεν, ἂν μὴ μαινώμεθα, καὶ πρὸς μόνον ἀτενίζειν τὸν κίνδυνον, ἵνα μὴ τὸν οὐρανὸν ζητοῦντες, τὴν γῆν ἀπολέσωμεν. Οὐ γὰρ οἱ νοῦν ἔχοντες τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχουσι περὶ τῶν πραγμάτων, κινδυνεύον-

τές τε καὶ μὴ κινδυνεύοντες: ἀλλ' αἰεὶ πρὸς τὰ παρόντα βουλευόμενοι, ταῖς περιστάσεσιν ἐπακολουθοῦντες, οὐδ' ἀκριβολογοῦσι τὸ δίκαιον, οἳ ἐν δεινῷ γενόμενοι, ἀλλὰ τοῦ συμφέροντος ἔχονται. Πέπεισμαι δὲ νῆ τὸν ἐποπτεύοντα πάντα, ἂν ἄπαξ ὁμονοῦντας ὁ τύραννος αἴσθηται Γερμανοὺς, καὶ γὰρ τινὶ πειθομένους ἡγεμόνι, μὴδ' ἐπιβῆναι τῆς χώρας αὐτῶν, ἄλκιμον παρὰ τὰ λοιπὰ τὸ γένος ἡγούμενος καὶ πολεμικώτατον. Ἀλλ' ὅπου γε διέστανται, καὶ γυναῖκες ἂν αὐτῶν περιγένοιτο. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐλευθερίας ἐραστῆς ὦν διάπυρος, τοῦ εὐσεβοῦς ἔνεκα, ταῦτα πρὸς σὲ διέξηλθον. Σὺ δὲ συνετώτατε Φίλιππε, ἐς ἄκρον ἐληλακὼς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, οὐκ ἀπορήσεις παρὰδειγμάτων ἑλληνικῶν, δι' ὧν Γερμανοὺς πείσεις ἐλέσθαι τὸ κράτιστον, εἰ τυχόν τις οἴκοθεν οὐ πείθοιτο. Ἐρῶ σο, καὶ μὴ ἀπαξιώσης ἡμῖν ἀντεπιστεῖλαι, ἢ ἑλληνιστὶ ἢ ῥωμαϊστὶ. Ἐλαφροβολιῶνος ζ' φθίνοντος ἀφγ'. Ἐνετίησι.»

Περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ βιογράφος καὶ φίλος τοῦ Μελάγχθωνος Ἰωακεῖμ ὁ Καμεράριος γράφει ταῦτα: «Ἦν ἀναγνούς ἡγήθη τε τῆς λέξεως εὐαρμοστίᾳ καὶ γνώμης εὐστοχίᾳ, καὶ ἐδόκουν ἐν ἐκείνῃ ἐναργῆ τινα εἰκόνα τῆς πάλαι Ἑλληνικῆς σοφίας καθορᾶν, ἐχάρην δὲ καὶ ὑπὸ τοιούτου ἀνδρὸς ἀξίως ἐπαινούμενον ἰδὼν τὸν Φίλιππον » (1).

Ὁ Γυράλδης συνχριθμεῖ τὸν Ἐπαρχὸν μετὰ τῶν περιφανῶν ποιητῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ (2). Περὶ τούτου δὲ καὶ περὶ τῆς πατρὸς αὐτοῦ ἀγάπης τεκμήριον ἔχομεν τὴν θρηνην εἰς τὴν τῆς Ἑλλάδος καταστροφὴν, οὗ τινος μνείαν ποιεῖται καὶ αὐτὸς ὁ Μελάγχθων (3). Θεόδωρος δὲ ὁ Ζυγομύτης, ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ γεγραμμένῃ ἐν ἔτει ἀρχαί πρὸς Μαρτίνον τὸν Κρούσιον, ἀναφέρει καὶ τὰ τρία πρῶτα δίστιχα, εἰς ἃ συνδέει ἐφεξῆς τὸ πέμπτον, προσθεὶς περὶ τε τοῦ πονηματίου καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοὺς λόγους τούτους: «Ὅρῳ δὲ νῦν μετοικήσαντα πάντα τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ » τῶν Ἑλληνικῶν τόπων, καὶ οἰκήσαντα ἐν ὑμῖν. Ἦ, τε σοφία καὶ αἰ » τῶν μαθημάτων ἐπιστήμη, αἱ τέχναι αἱ ἄρισται, ἡ εὐγένεια, τὰ ὅ-

(1) Crus. Turcograec. σ. 346.

(2) Dial. VII. de Poetarum historia.

(3) Crus. Turcograec. σ. 343.

»πλα, ὁ πλοῦτος, ἡ πείδευσις καὶ ὁ λοιπὸς τῶν χαρίτων χορός. Ἑλλη-
 »νικῶν δὲ χαρίτων τὸ κλέος, βρὺς ὤλεσεν αἰῶν, βρβάρικοις δαμάσας
 »ἤθεσιν ἀγλατήν, ὥς τις τῶν λογίων ἀνδρῶν (Ἀντώνιος Ἐπαρχος οὗ-
 »τος Κερκυραῖος] θρηνῶν τὴν Ἑλλάδος καταστροφὴν, ζυγὸν δουλείας
 »ἀκλεῶς ὑποφέρουσιν, ἐκλυσεσίχους ἥρωελεγείοις δακρυχέων ὑπὲρ τοὺς
 »διχκοσίους» (1). Τοὺς τέσσαρας πρώτους στίχους μεταφέρει καὶ ὁ Μεούρ-
 σιος εἰς τὸ πόνημα *De fortuna attic.*, λαβὼν αὐτοὺς παρὰ τοῦ Ζυγομαλά
 καὶ τὸ πρῶτον δίστιχον ὁ Φαβρίκιος· ὁ δὲ Ὅδιος, ὅστις ὀλίγιστα λέγει
 περὶ τοῦ Ἐπαρχοῦ, ἀναφέρων καὶ οὗτος τὸ χωρίον τοῦ Ζυγομαλά, παρα-
 πέμπει τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτόν, ἵνα ἴδῃ τὸ τεμάχιον τῆς Ἑλεγείας (2).
 Ἄλλ' αὕτη δλόκληρος ἐξεδόθη ἐν Ἑνετίᾳ τῷ 1544 μετὰ τῶν δύο προη-
 γουμένων ἐπιστολῶν πρὸς τὸν Κονταρηνὸν καὶ τὸν Μελάγχθον, καὶ με-
 τὰ τρίτης τινὸς πρὸς Μάρκον Ἀντώνιον τὸν Ἀντίμαχον, ἐν τινι πονη-
 ρικτῷ ἀφιερωθέντι τῷ Πάπᾳ Πύλῳ Γ' καὶ φέροντι τὴν ἐπομένην ἐπι-
 γραφὴν· «Ἀντωνίου Ἐπαρχοῦ τοῦ Κερκυραίου εἰς τὴν Ἑλλάδος κα-
 ταστροφὴν θρῆνος. — Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαί τινες πρὸς δμόνοιαν συν-
 τείνουσιν τῆς Χριστιανῶν πολιτείας. *Antonii Eparchi in eversionem*
Græciæ deploratio. — Eiusdem Epistolæ quædam ad concordiam
Reipublicæ Christianæ. Venetiis 1544» καὶ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ἐ-
 παναλαμβάνεται· «Ἑνετίῃσι τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας ἀφιδέ-
 μηνι Σεπτεμβρίῳ ε'»

Ὅθεν ὁ Μετέρος καὶ ὁ Πάνζερ (3) ἡμαρτημένως βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ ἐκδο-
 σις αὕτη ἐγένετο τῷ 1524, ὅ ἐστιν ἐν ἐποχῇ προγενεστέρᾳ τῶν τε ἀνθρώ-
 πων καὶ τῶν συμβάντων τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ πονήματι ἀναφερομένων. Ἐ-
 πειδὴ δὲ τὸ πόνημα τοῦτο κατήντησε τοσοῦτον σπάνιον, ὥστε μόλις καὶ
 μετὰ βίας ἀπαντᾶται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἑνετίας, οὐχὶ περιττὸν ἐ-
 νομίσαμεν νὰ μετεκδώσωμεν ἐνταῦθα δλόκληρον τὴν τε ἐπιστολὴν πρὸς
 τὸν Ἀντίμαχον καὶ τὴν Ἑλεγείαν, ὡς ἀποδεικνύουσιν ὅποσον θερμὸν

(1) Crus. *Turcograec.* σ. 94.

(2) Hodijs, *De Graecis illustrib.* σ. 323.

(3) *Annal. Typ.* Vol. VIII σ. 487.

ἦτο τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα τοῦ Ἐπαρχοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Ἑλλάς ἐπιέζετο ὑπὸ βχρείας δουλείας καὶ μικραὶ ἦσαν αἱ τῶν Ἑλλήνων ἐλπίδες.

ΘΡΗΝΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ.

- 1 Νῦν ὀλοφυδνῆς, Πιερίδες, νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς,
 Δάκρυα νῦν Ἑλικῶν λείβ' ἄμωτον γοόων.
- 2 Νῦν Χάριτες τρισσαὶ Ζηνὸς περικχλλέα τέχνα,
 Ἑλλάδος οὐλομένην συντυχίην κλάετε.
- 3 Ἄγχει θῆρ ὀλοὸς γνυμπτοῖς ὀνύχεσσι κιχήσας
 Πρόρριζον Δαναῶν ἡμερόεντα δόμον.
- 4 Δεινὸν ἐπιβρωᾶται δ' ἄλλοις αἰὲν ὀρούων,
 Οὐδέποτε ἀφρικτὶ δέρεται ὃν κεν ἴδοι.
- 5 Ἄθρει, Ζεῦ, περίσημον, ἄθρει, γένος οἶον ὀλεῖται·
 Μύρεο σὴν, Ἑλλάς, μύρεο δυσμορίην.
- 6 Ἀλκείδην κικλήσκω, ποῦ νῦν παῖς ἀγέρωχος
 Ἀλκμήης· ἥ γὰρ τοῦδ' ἀποθεν προσιδῶν
- 7 Οὐκ ἂν μείνεν, ἐπισκύνιον καὶ χεῖρα βχρεῖαν,
 Θῆρ δ' τόδ' ὑβρίζων ἔθνος ὑπερφιάλως.
- 8 Ἄλλ' ἀστοῖσιν φάνηθι ἀνήμερα φῦλ' ἀπελαύνων
 Ἀμφιτρωνιάδῃ σοῖσιν ἀπ' οὐρανόθεν.
- 9 Καδμηΐς γὰρ Θήβῃ, κεδνὴ σεῖο τιθήνη,
 Ρίγιον ἔνδον ἔχει γηρυόνοιο κύνα.
- 10 Τίρυνθος περιβώτου δέδμηται μέγα δ' ἄστυ,
 Δούλειον τ' ἡμᾶρ δίψιον Ἄργος ἴδεν.
- 11 Οἱ δὲ Μυκῆνας καὶ Πέλοπος χθόνα πᾶσαν ἐπεῖχον
 Αἶ, αἶ βχρβχρικὰ νῦν ζυγόδεσμι' ἔλαβον.

- 42 Ἄρχετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς.
 Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἶλινα νῦν στονάχει.
- 43 Ἐγρεο ταρταρίων ποτὲ κευθμώνων ἄπο Θησεῦ,
 Ὅρμασι μυδαλέοις Κεκροπίην δ' ἔσιδε,
- 44 Μυρίον αὖθις πέμπουσιν κρατερᾶς ὑπ' ἀνάγκης
 Οὐχ ἔνεκ' Ἀνδρόγεω δασμὸν ἀπ' ἡϊθέων.
- 45 Δέρκεο δ' ἐξ Οὐλύμπου σὺν Πολυδεύκει Κάστορ
 Ἄλγεα δουλοσύνης, οἷα Λάκωνας ἔλον.
- 46 Ἀλκαθόοιο βίη νῦν ἄλλον βάλλε λέοντα,
 Ὅς λόφον ἀστερίου Μεσσηπίοιο ἔχει.
- 47 Οὐ τάρουσι νῦν ἀναιδέα θυμὸν ἰέντα μόνοισιν,
 Ἀλλὰ βροτῶν σαρκὶν φεῦ! ἐπιμαϊνόμενον.
- 48 Ὅρσε, Ἀχιλλεῦ, δεῦρ' ἐπάμυνον σοῖσι Πελασγοῖς
 Τειρομένοις ὀλοῶν ἔγχει δυσμενέων.
- 49 Λάμβανε δ' ὦμοις τὰ κλυτοτέχνης κυλλοποδίων
 Εἵνεκ' Πατρόκλου ἔντεα τεύξαστό σοι.
- 20 Ἦριπε νῦν προθέλυμνον Φθίης, ἦριπεν ἄστυ
 Αἶ, αἶ, Θετταλίη δ' ἄλγεα πολλὰ φέρει.
- 21 Ἄρχετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς,
 Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἶλινα νῦν στονάχει.
- 22 Ἦδη κλεινὸν ἀπάσης ὕβρισθ' Ἑλλάδος οὐδας,
 Ἐκποθεν ἄλλ' οὐ τις φαίνεται ἀμυνόμενος.
- 23 Οὔτις ἀπὸ χθονὸς, οὔτις Ὀλύμπου ἀπ' ἀστερόεντος,
 Δύσμερε νῦν Ἑλλάς, σείο δέδορκε τύχας.
- 24 Φύτλην εὐόρκων γὰρ θεοῦρος ἐβρόχθισεν Ἀρης,
 Λοιπὰ δὲ μοῦν' ἐν γῇ πῆματ' ἐλέγχεά τε.
- 25 Τῶν αἰδῶς εἰν ὀφθαλμοῖς, οὔτ' ἄλλο τέθηλε
 Σύμβολον εὐσεβέων, Ζεὺς γὰρ ἀφείλε πρόφρων.
- 26 Οὐ γάρτοι Ζηνὸς μέλλει ἀέκητι τὰδ' εἶναι,
 Φῦλον ὀφρ' ἐσθλῶν μὴ κῦρμα γένοιτο κακοῖς.
- 27 Τίς νεμέσησε βροτὸς, τίς τοσσάδ' ἐχώσατο δαίμων,
 Παισὶν δὲ ἡμιθέων τοῖον ἔοργε κακόν.

- 28 Βάσκανος ἦν δῆπου θς τίς ποτ' ἄρ' ἐπλεθ' ὁ βλάπτων
 Νύχθ' ὅς ἀμορβαίην Ἀονίην δ' ἄγαγεν.
- 29 Ἴλαθι δῆμοισι, Ζεῦ, Ἴλαθ' ἀποφθινύθουσι,
 Παλλὰς ἐπάρκει νῦν οἶον ὑπέσχεό που.
- 30 Ἀφραδίην ἀπο πέμπε μελάθρων, ὦ πολιοῦχε,
 Μητέρα δυσπραγίας αἰὲν ἱαπτομένην.
- 31 Ἀρχετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς,
 Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἴλινα νῦν στονάχει.
- 32 Τίς πραπίδεςσι κακὰς Δακνῶν ἀπο κῆρας ἀλάλκων,
 Οἷα Λεωνίδεω δεξιτερὴν δολίσει.
- 33 Μειλίχια φρονέων δέ τις ἀγρομένοις ἀγορεύσει,
 Οἷα Θεμιστοκλέης οὐ κτεάνων ἀλέγων.
- 34 Τίς δ' οἶσει ψῆφον σκορπίμβροτον οἷα Περικλῆς
 Ἐξ ἀπόροιο πόρον πλήθεσιν εὐράμενος.
- 35 Πηγαὶ μὲν πύσσαντο φρενῶν, φεῦ! καὶ ῥαθάμ' ἵγγετο
 Ἑλλάδος ἐν δαπέδῳ δάιμονος ἐξέλιπον.
- 36 Πάντα δ' ἔρημ' ἠΰφρονος ἀνδρὸς ἐγερσινόοιο,
 Ἀγλαΐης προτέρης ὦχετο πᾶσα χάρις.
- 37 Δευκαλίων, λάας νῦν ἤδη βάλλετο ἄλλους,
 Λήθη γὰρ κωφὴ Ἑλλάδα πᾶσαν ἔχει.
- 38 Ἀρχετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς,
 Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἴλινα νῦν στονάχει.
- 39 Θρέπτειραι ψυχῶν νοῆς ἡγεμονῆες ἄτρεστοι
 Μοῦσαι Μνημοσύνης ἔκγονα καλλικόμου,
- 40 Εἵπατε λυσομένῳ μοι ποῦ νῦν αὖτις ἔθεσθε,
 Κασταλίας γάρ τοι γνῶριμον οὐδ' ὄνομα.
- 41 Μῶν ἔχεθ' Ἑσπερίην; ἥ καὶ κρυμώδεας Ἀλπεις
 Πάμπαν ὑπερβάμεναι χάρεστε Λευκετίη;
- 42 Φεῦ! ὧς ἡλλάχθη πάντ', ἥ καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 Κεκροπιδῶν ἄστ' ἀποχόρ' ἀποιχομένη.
- 43 Καὶ μάκαρες τὰ σφῶν ἀέκοντες προὔλιπον ἄλλοι,
 Ἀχθος ἀναινόμενοι βαρβαρικῶν θορύβων.

- 44 Μοῦνος ἀν' Ἑλλάδα λυσιμέριμος νῦν ὑπόλοιπος, 82
Καὶ Μῶμος τρισὶ σὺν ταρταρίαισι Κόραις.
- 45 Ἄρχετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς, 82
Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἴλινα νῦν στονάχει.
- 46 Δισσὰ φάει κόσμου τρίτατον φάος ἄλλο βροτοῖσι, 80
Δεῦτ' ἀποπαυόμενον λοίσθιον εἰσίδετε.
- 47 Αἴγλην δ' ὑμετέρην σκαιοῖς κρύψαντα νέφεσσι, 81
Πένθιμα δυσμορίην οὐρανόθεν στένετε.
- 48 Εἶπατε δ' Ἡλιάδεσσιν ὀδυρομέναις Φαέθοντα, 88
Ἡλέκτροιο πάλιν δάκρυα βαλλέμεναι.
- 49 Ἦ γὰρ ἀπειρέσιον φέγγος ψυχαῖσιν ἰάλλων, 88
Ἄλλος νῦν ἀστήρ ὤλετο παμφανόων.
- 50 Ἦπειροι τόνδ' ὠδύραντο, ξὺν δ' ἅμα τῆσιν, 84
Εἰνάλεια νῆσοι νωλεμέως ἰαχόν.
- 51 Τέμπεα δ' ἦσθον τ' ἄλγεος, οὐρεά τ' ἠνεμόεντα, 88
Καὶ λειμῶνας ὁμοῦ πένθος ἐπεσκέπασε.
- 52 Κρυφίδρομοί τε κρῆναι καὶ ποταμοὶ γρόονται, 88
ὦμοι! τοῖον, Ζεῦ, κάλλος ἀπολλύμενον!
- 53 Ἄρχετε, Πιερίδες, γοερῆς ἄρχετ' αἰοιδῆς, 82
Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἴλινα νῦν στονάχει.
- 54 Ἄστεα πάνθ' ὅποσα πρὸς ἔω, καὶ ὅς' ἔσπερον ἄγνόν, 88
Ὅσσα τε πρὸς Βορέην καὶ Νότον οἰκί' ἔχει,
- 55 Ὑμετέρης μύρεσθε τιθήνης αἰπὺν ὄλεθρον, 88
Κειράμενα πλοκάμους, ὥς ἐπέοικε, κάρης.
- 56 Οἴσατε δὲ στεφάνους στυγνῷ πλεκτοῦς ὑακίνθῳ, 80
Οἴσατε μητέρι νῦν δῶρον ὀφειλόμενον.
- 57 Μειλιχίη γὰρ ἀπάντων χεῖλεσι μαζὸν ἐνῆκεν, 84
Ἡδύπνοα ψυχαῖς σπέρματ' ἐρευγόμενον.
- 58 Πρώτη δ' ἀμφήκει σοφίης Ζηνὸς παρέδροιο, 82
Ἐγχεῖ, ἀμαθίης αἰσχος ἀπεσκέδασε.
- 59 Δειλοῖσι θνητοῖσι δ' ἄλωομένοις κατὰ βένθος, 84
Νυκτὸς ἀπειρεσίης λαμπρὸν ἔδειξε φάος.

- 60 Ὑψιφόρητον ἀταρπὸν δ' ἀθανάτων ἐπέδωκε,
Στέλλεσθ' ἀστροθέτοις βήμασιν εὐνομίης.
- 61 Φαύλων τ' ἀνδρῶν πρῶτον ἐπευνάζειν μέγα κῦμα,
Κᾶτα δὲ μάρνασθαι μήσῃτ' ἐπισταμένως.
- 62 Τίς κεν μυθήσαιτο εὐφρονέους ὅσα μήτηρ
Παισὶ φίλοισι διδοῖ εὐμενίη φύσεως ;
- 63 Ἄρχετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν ἄρχετ' αἰοιδῆς,
Δακρυχέων δ' Ἑλικῶν αἴλινα νῦν στονάχει.
- 64 Κεῖται δῆθ' Ἑλλάς μὴ θαύμαιν' οἷον ἐτύχθη.
Πάντα κάτω βάλλει αἶψα διχοστασίη.
- 65 Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίησι μακρὸν τοῖς ἄν κοπέσοιτο,
Τεύζουσιν ὀνητοῖς πήματ' ὀλεθρογόνα.
- 66 Ἄλλ' ἡπείρων ὦ βασιλῆες ὑπέρτατοι ἄλλων,
Ἦδη κλύεθ' ἅπερ θυμὸς ἄνωγε λέγειν.
- 67 Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀληθέα πάντ' ἀγορεύειν
Αἰγιόχοιο Κόραι Ζηνὸς ἐριβρεμέτα.
- 68 Θῆρ' ὀλοφώϊος αὖθις ἐπασσύτερον ποσὶν ἔρπων,
Αἰεὶ τοῦ πρόσθεν μείζον' ὀλεθρον ἄγει.
- 69 Φράζεο Ἰταλίη, καὶ Γερμανῶν ἀγέρωχον
Φῦλον, φράζεό μοι Παννονίων δάπεδον.
- 70 Φραζέσθω Κέλτης μεγαθύμων τ' ἔθνος Ἰβήρων,
Ὅττι μεταστρέφεται πάντα διχοστασίη.
- 71 Οὔτε πόλις, ναὶ μὰ Ζῆν', οὔτ' ἔθνος, οὐδὲ μὲν οἶκος,
Ἄρδην ἐκ θεμέθλων ἤριπε τῆς δε δίχα.
- 72 Λήγετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν λήγετ' αἰοιδῆς.
Κέκλυται γὰρ ἄδην πήματα Κεκροπίης.
- 73 Ὅσσα μὲν Λύσονίων ἀρειμανέων ἔθνεα ἀνδρῶν,
Ὅσσα δὲ Γερμανῶν, ὅσσα τε Παννονίων,
- 74 Φυλά τε Κελτῶν, ἡδ' ἔτ' Ἰβήρων βόσκειτ' ἐπ' αἶαν,
Οἶκον ἓνα φράζει πᾶς θεράπων σοφίης.
- 75 Παῦλον δ' οἴκου τοῦδ' αὖθις πατέρ' εὐμενέοντα,
Χαῖρε Φράγκισκόν τ', ἡδὲ κάρην Κάρολον.

- 76 Οὐενετῶν βαθυύλβων δῆμον, ἐμῶν δ' αὖ ἀνάκτων,
 Πᾶς ἰθὺ φρονέων οἶδ' ἔμειναι ταμίην.
- 77 Ἴλαος αὐγάζου, Ζεῦ, οἶκον τηλεθόοντα,
 Εὐμφρονα δ' ἐνναέταις πάντεσι νοῦν παρέχου.
- 78 Παῦε δ' ἐπισταμένως ἀμφοῖν μέγα νεῖκος ἀνάκτοιν,
 Ἄχλυν ἐκάς θυμοῦ μῆνιδος ἐκσκεδάσας.
- 79 Σαῖς δ' ὑποθυμοσύναις δὸς βουλὴν ἥτις ἐρύκοι,
 Ῥιγεδανοῦ Δακέτου ἐξ ὀνύχων μέλαθρον.
- 80 Πηνονίηνδε γὰρ αὖτις ὀρούων θῆρ' ὅδ' ἀπηνῆς,
 Οἴκῳ παντὶ φέρει κῆρ' ἀ τάνηλεγέα.
- 81 Νῦν Θηρὸς, Κάρολ', ἄντα πελώριον ἔγχος ἄειρε,
 Βάλλε δράκοντ' ὀλοὸν πνεύμενα βάλλε μέσον.
- 82 Μῆδ' ἐντόσθιον ἔχθος ἔχων, δν ἔεικε σαώζειν,
 Οἶκον ἀπ' ἐκβάθρων σκάπτειο ληθόμενος.
- 83 Λάξεο καὶ σὺ, Φράγκισκ' ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης,
 Ἐδρανα ῥυόμενος, θῆρα βάλ' αἰμοχαρῇ.
- 84 Μὴ παίδων κάτα χειρὶ τινάξαις ὀμβριμον ἔγχος,
 Καίνων οὐς εἰκὸς ῥυέμεναι θανάτου.
- 85 Ἀμφοτέροισι, λέγω, μὴ μέσσης ὥσπερ ἀήτης,
 Πνεῖτε νέφος κεφαλῇ σπώμενοι ὕμετέρη.
- 86 Μὴ Κάδμοιο ἕκαστος νίκης κάρτ' ἐφίεσθω,
 Ἀλλὰ μάλ' ἀμφὶς ὄρων, τόξον ἐπαντινέτω.
- 87 Μουσάων ἱεραῖς, νῦν εἵκετε ἐννεσίησιν,
 Ὀφιγόνων ἀνδρῶν μῶμον ἀλευόμενοι.
- 88 Ἴστρος ὁδὸν δεικνύει, καὶ πλοῦς πόντον ἐφ' Ἑλλῆς.
 Νίκης αὐτοκράτορ σφῶν μάλ' ἐριπρεπέος.
- 89 Οὔτις μνήσεθ' ὑμῶν, οὐδὲ λόγῳ βασιλῆας,
 Οὔτ' ἔργοισιν ἐρεῖ, ἄλλον ἰδὼν πόλεμον.
- 90 Οὔτις αἰδῶν εὐκλείσει γένος, οὔτε τοι ἔργα,
 Φόρμιγγ' ἀμφὶ χέρας μειλιχόγηγυν ἔχων.
- 91 Τύμβος δ' ἀράσιμος μερόπεσσι μετεσσομένοισι,
 Ζεὺς δ' ἄρ' ἀνάρσιος αὖ κἄν φθιμένοις ἔσεται.

- 92 Οὐνεχ' εἰδὼ ἐφεστυῶν οὐκ ἀλέγοντες, ἔθεσθε
 93 Ἐγχοῦ ἐπ' ἀλλήλους λυγρὸν ἐνυαλίου.
 94 Ἀμφαδίην τεύχοντες νίκην ἀλλοοφύλῳ,
 Αἶμασιν ὑμετέροις, αἰδέομαι δὲ λέγειν.
 95 Ἄλλ' ἐρέω μούσαισι πιθήσας ἀρτιεπίαις,
 Οὐδέτερος νίκην ἱμερόεσσαν ἀρεῖ.
 96 Τρίττατος ἀμφοτέροιν γὰρ κίπερ ἀγῶνα δ' οἰόντοιν
 Νίκης λαμπρὰ γέρα ληψόμενος τροχάει.
 97 Κλυτέ μευ, ὦ βασιλῆες· ἐμὸς λόγος ἐν φρεσὶ δ' ἔστω,
 Μηδ' ἄνεμος φορέοι πᾶν ὅ,τι περ λελάκω,
 98 Μάντις ἐτώσια βάζων ὑμῖν εἶθε γενοίμην,
 Πνεύμασιν ἄρπαχθεῖς, ἢ κορυβαντιόων!
 99 Ἀλλὰ δέδορκ' ἀποθεν, φεῦ! Δυκεὺς, οἷά περ ἄλλος,
 Ἰχνησι λαίψηροῖς πῦρ ἐπινυσσόμενον.
 100 Λήγετε, Πιερίδες, γοερῆς νῦν λήγετ' αἰοιδῆς,
 Κέκλυται γὰρ ἄδην πῆματ' αἰκροπίνης.
 101 Ζεῦ, πάλιν ἴλαθι δὴ σοῖσι προτέροισιν ἐδέθλοισι,
 Οὐχ ἕτερον γὰρ ἔγνων κηδόμενον χθονίων.
 102 Νῦν ἱερῆς ποτὲ χώρας μνήσασθ' Οὐρανίονες,
 Καὶ λύσατε κακῶν ἅσπερ ἀπειρεσίων.
 103 Σώφρονα νοῦν τε δότ' ἀστοῖς, χρῆμα βροτοῖσιν ἄριστον,
 Νύκτα δ' ἀπο δνοφερὴν Ἑλλάδος ἐξέλετε.
 104 Ἰαχεο μνηυθομοῖο δίκη παλιδερκέα γλήνην,
 Ἰμερόεν δὲ δίδου τέρμα κακοπραγίης!

ΜΑΡΚΩ. ΑΝΤΩΝΙΩ. ΤΩ. ΑΝΤΙΜΑΧΩ.

«Τῶν νῦν ὄντων ἀνθρώπων ἦθος παρὰβάλλων τοῖς τῶν ἀρχαίων ἦθεσι
 Μάρκε' Αντώνιε, τούς τε παρόντας κχιρούς τοῖς παρεληλυθόσι συγκρίνων,
 ἐπειδὴ κατ' οὐδὲν ἀλλήλους εἰκότας εὔρισκον, διηπορούμην. Καὶ τί ἂν
 εἶη τὸ αἷτιον τῆς ἐνὶ τὰ χεῖρω μεταβολῆς μαθεῖν ἐζήτουν· πολλῶν δέ

μοι συναπαντώντων κατὰ νοῦν, νῦν μὲν τοῦτο ἐδόκει, νυνὶ δ' ἐκεῖνο, καὶ αὖθις ἄλλο. Ἐπιστήσας οὖν τὴν διάνοιαν, καὶ καλῶς πάντα λογισάμενος, τέως αἴτιον ἔδοξεν εἶναι τὸ, τὴν συγγένειαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἔσχομεν ἄνθρωποι πρὸς τὸν Θεόν, συμφραθεῖσθαι πολλῷ τῷ θνητῷ, ἐξίτηλον εἶναι γεγονέναι· ἐπικρατῆσαι δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ θνητὸν καὶ γεῶδες, κἀντεῦθεν ἀνεστράφηται τ' ἀνθρώπων πάντα. Ταύτης γὰρ τῆς ὑπολήψεως καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ἐχόμενοι, ἐπ' οὐδενὶ καλῷ περιηρμόσθη· τῇ ψυχῇ τουτὶ τὸ ἄλογον ὦντο σῶμα, καὶ οὐδέν· ἢ κομιδῇ ὀλίγον τοῦτον λόγον ἐπεποίητο. Πόνοις δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς ἀγαθοῖς προσέχοντες, ὅξυ καθεώρων καὶ νήφοντες ἦσαν, καὶ τὸ θεῖον παρέμεναν αὐτοῖς, καὶ ἐξήρκει παρὰ πάντα τὸν χρόνον. Καὶ οἱ ἄνδρες κάλλιστα παρὰ τοῦ συγγενοῦς βοηθούμενοι, τὰ φρονήματα ἀληθινὰ πάντα τε μεγάλα ἐκέκτηντο· καὶ πρὸς ἀλλήλους μὲν πραότητι μετὰ φρονήσεως ἐχρῶντο· τὴν κοινὴν δὲ φιλίαν πάσῃ σπουδῇ καὶ τιμῇ θεραπεύοντες ἐφάινοντο· καὶ πλὴν τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἄλλο λόγου ἄξιον ἐνόμιζον. Αἱ δὲ γυναῖκες σωφρονοῦσαι καὶ αὐταί, μεθ' ἡμέραν τε καὶ διὰ νυκτὸς περὶ τὴν ἐργάνην ἦσαν. Ὅθεν τὰς πολιτείας ἀρεταῖς ἐρειδομένας τοιούτων ἀνδρῶν, καλῶς ὀρθοῦσθαι ξυνέβαινε καὶ διασώζεσθαι. Οἱ λαοὶ δὲ χρηστὰ δόγματα ἔχοντες, παρ' ἀλλήλων συνετηροῦντο, καὶ οἱ πόλεμοι μεγαλοφῶνως ἠνύοντο· πάντα τε ὑγιῶς εἶχε καὶ οὐδὲν οὔτ' ἐνοθεύετο, οὔτ' ἐμολύνετο, ἀλλὰ τὸ λαχὸν ἔσωζον ἐκάστοτε σχῆμα. Καὶ τοιαῦτα τότε δὴ τέλος ἦν τοῖς ἀνθρώποις τὰ πρὸς Θεόν, ὥς καὶ τὴν γῆν ἔσθ' ὅτε ἀνήροτον καὶ ἄσπορον παντοίαν καὶ ἱκανὴν ἀναδιδόναι τὴν τροφήν αὐτοῖς. Νυνὶ δὲ πάντα ἐξήλλαχται, καὶ ἐν ἰδρώτι τῷ τοῦ προσώπου ἡμῶν σῖτον σπείροντες, ἀκάνθας καὶ τριβόλους θερίζομεν· καὶ ποικίλας ταλαιπωρούμεθα τύχαις, πάντοθεν τε ἡμῖν ἀπαντᾷ τὰ δεινὰ, ὥς καὶ αὐτὴν τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν μικροῦ δεῖν ἐκλελοιπέναι ἤδη.

Ταῦτα δὲ συμβαίνειν ὑπελάμβανον, ὅτι τὸ θνητὸν ὑπερεπλεόνασεν· οἱ γὰρ ἐν τῷ παρόντι ἐμπαθέστερον γεγονότες, καὶ ταῖς γεῶδεσι μεθυσθέντες τρυφαῖς, ὥσεί τιφλώπτοντες παραπαίουσι, καὶ χαμαὶ κατασπῶνται μακρὰν πού τοῦ συγγενοῦς ἀποκεχωρηκότες· λόγος γὰρ οὐδεὶς ἔτι τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ τῆς κοινῆς ἐκείνης· καὶ πάντα τ' ἀγαθὰ πληθυνούσης φιλίας. Ἀλλ' ἕκαστος, καὶ ἄρχων καὶ ἰδιώτης, ἑαυτὸν μόνον φιλεῖ, καὶ τοῖς ἰδίοις

μόνον προσέχει· τῷ χροσῷ δὲ πάντα μετρεῖται, καὶ πὶ τούτῳ σεμνύνεται· καὶ οὐδέν ἐστιν, ὅπερ οὐκ ἂν αὐτὸς ἕκαστος γένοιτο διὰ τοῦτον. Διὸ φθίνει μὲν τὰ κοινὰ, συναπόλλυται δὲ τὰ ἴδια, ταύτης τῆς ἐμπαθοῦς ἐπικρατησάσης βδελυρίας· καὶ ὁ βίος ἀνέστραπται καὶ ἡ κατὰστασις μετέβαλε, καὶ ἤδη πάντα κυκεῶν ἐγένετο τ' ἀνθρώπινον. Ταῦτα λογιζομένῳ μοι κατ' ἐμαυτὸν, μετὰ καὶ λυπεῖσθαι ξυνέβαινε, Ἀντίμαχε φίλτατε, οὐ τοσοῦτον τοῖς περὶ Κέρκυραν ὑπὸ Τούρκων συμπεσοῦσιν ἡμῖν ἀλγεινοῖς τὴν ψυχὴν νηττόμενοι, ὅσον ὅτι καὶ τῶν βαρβάρων αὐτῶν, μακρότερον ἀποκεχωρηκέναι τοῦ ξυγγενοῦς οἱ δαίλαιοι ἐφαινόμεθα καὶ μᾶλλον ἀνοηταίνειν ἐδοκοῦμεν. Ἐν τούτοις περιπολουμένης μου τῆς ψυχῆς, ἄφνω φανείς τις τῶν σῶν φίλων, οὐκ οἶδα τοῦνομα, ἦν μοι πέπομφας ἐνεχείρισεν ἐλεγείαν. Τάυτην δὲ ἀναγνοὺς εὐθὺς ἀνέδραμον ἐπὶ τὴν μητέρα· περίεστι γὰρ ἔτι φεύγουσα καὶ τὴν τῶν βαρβάρων ὠμότητα νῦν τὸ δεύτερον μεθ' ἡμῶν, ἢ καὶ πρότερον ἐκ Λακεδαιμόνος ἀποφυγοῦσα. Ὡς οὖν τὰ περὶ σοῦ παρ' αὐτῆς ἐπυθόμην, πόσης οἶμαι με χαρᾶς ἐμφορηθῆναι, ἀπροσδόκητον κέρδος εὐρόντα, φίλον προγονικὸν καὶ, ὡς αὐτὸς φῆς, ὠγύγιον, Ἑλληνα, ὦ ξένιοι, καὶ τὴν φωνὴν καὶ τὸ ἦθος! Οὐκ οἶμαι με, πρὸς Θεοῦ, μὴ μόνον ἀπλῶς χαρῆναι, ἀλλὰ καὶ μὴ βουθυτῆσαι ἂν ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ὡς πάλαι Πυθαγόρας ἐπὶ τῷ διαγράμματι; Φίλου τυχῶν ἀρχίας χάριτος πνέοντος, καὶ τῇ ψυχῇ τὸν Ἑλικῶνα περιφέροντος ὅλον, καὶ ξενίας πεντηκοντούτιδος ἤδη μεμνημένου. Οἶμαι δὲ, μὴ καὶ τῆς δεξαμενῆς ἂν ἐκπηδῇσάι με γυμνὸν, καὶ πολλάκις τὸ εὖρηκα φθέγγεσθαι, εἰ λουόμενος ἐτύγχανον, ὥσπερ Ἀρχιμήδης; φίλον μὲν εὐρών, δὲ οὐκ ἤδη πώποτε πρότερον. Τοιοῦτον δὲ ἐν καιροῖς οὕτω χαλεποῖς, οἷους μόνους πρὸ μικροῦ τοὺς ἀρχαίους ἐλογιζόμεν γεγονέναι. Ἄλλ' ὄναι, Ἀντίμαχε, τὸ ἱερόν μοι φιλίας καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα. Ὀναι τοῦ γενναίου φρονήματος, καὶ τῆς φιλανθρώπου σου γνώμης, ὅτι δυστυχοῦντας ἡμᾶς, καὶ ἐν ξένοις καὶ ἀλλοδαπῇ περιϊόντας οὐ περιεΐδες, ἀλλ' ἐκ μέσης περιεβάλου τῆς ψυχῆς· καὶ πολλοῖς ἀλγεινοῖς τρυχομένους παρεμυθήσω. Ἄγω δέ σοι χάριτας πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τῶν παρὰ τῆς ἐλεγείας ἐπαίνων· ὧν περ οὐκ ὀλίγον ἀποδέων, ἐρυθριῶ μὲν ἀκούων, ἀποδέχομαι δ' ὅμως καὶ τὴν περὶ τούτους σου φιλοτιμίαν. Εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐλεγείοις ἀμεί-

Θομαί σε νυνί, σύγγνωθί μοι ἀσχολουμένῳ περὶ τ' ἀνγκυαῖα. Τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Ἀρχιερέα ἐπιστολῆς κάλλιστα δυνήσῃ μαθεῖν· ἥς τὸ ἀντίγραφον τῇ παρούσῃ προσδεδεμένον πέμπω τῇ σῇ Σεμνότητι. Ἐρ-
 ρωσο.

Προσιδεῶνος, ὁγδόη ἐπὶ δέκχ' ἀφθ' Ἐνετίησι.

Ὅτι δ' Ἐπαρχος διέτριβεν εἰσέτι ἐν Ἐνετίᾳ τῷ 1544, ἐν ᾧ ἔτει, ὡς εἶδμεν, ἐξεδόθη ἡ Ἐλεγεῖα, μαρτύρεται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς. Ἐν τοῖς πρα-
 κτικοῖς τῶν συνεδριάσεων τῆς ἐν Ἐνετίᾳ Ὁρθοδόξου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐκκλησίας ἀναγινώσκομεν ὅτι τῇ 11 Μαρτίου 1544 Γεώργιος ὁ Κορίνθιος, Γεώργιος Σοφικὸς καὶ Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχος προετάθησαν ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐψηφίσθησαν κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ ἔτος, δημοσιεύσας ὁ συμ-
 πολίτης τοῦ Ἐπαρχοῦ Νικόλαος Σοφικὸς τὴν ἐκυτοῦ μετάφρασιν *Περὶ παιδων ἀγωγῆς*, συγκαταλέγει ἐν τοῖς σοφοῖς καὶ πεπαιδευμένοις καὶ κατ' ἀλήθειαν εὐγενέσι λειψάνοις τῆς ἀθλίας καὶ δυστυχοῦς Ἑλλάδος τὸν περίφημον καὶ λογιώτατον Ἀντώνιον Ἐπαρχον, τὸν δημόσιον διδάσκα-
 λον τῆς λαμπροτάτης πόλεως τῶν Ἐνετῶν, ὃν, ὡς λέγει μετὰ τῶν ἄλ-
 λων, συνεβουλεύθη περὶ τοῦ πῶς νὰ ἀναζωπυρήσῃ ἐν τῇ δυστήνῳ πατρί-
 δι τὸν ζῆλον τῶν καλῶν σπουδῶν (1).

Τὸν Ἐπαρχον διατρίβοντα ἐν Ἐνετίᾳ, εἶδεν ἐν ἔτει 1545 ὁ Γεσνέρος, ὅστις συγκατατάσσει τὸν λόγιον ἄνδρα μετὰ τὸν ἐκείνων, οἵτινες ἐχορή-
 γησαν αὐτῷ εἰδήσεις (2). Ἀλλὰ καὶ ἐν ἔτει 1548 διέτριβεν εἰσέτι ὁ Ἐ-
 παρχος ἐν Ἐνετίᾳ, διότι γενομένης τότε τῆς ἐκδόσεως τῶν Μηναιῶν ὑπὸ τοῦ Σπινέλλου, προετάχθη ὡς πρόλογος ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπαρ-
 χου πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Διονύσιον, ἥτις ὑπὸ τοῦ Ὁδίου ἀναφέρεται ὡς ἀνέκδοτος σωζομένη ἐν τῇ Βιενναίᾳ Βιβλιοθήκῃ (3), ἐν ᾧ αὕτη οὐ μόνον κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1548 ἐκδοσιν τοῦ Σπινέλλου καὶ εἰς
 πάσας τὰς μετατυπώσεις τὰς γινομένας ἐντὶς τῆς εἰκοσαστοῦς ἐποχῆς

(1) Ἑλληνομ., σ. 232.

(2) Hist. Anim. ἐν ἀρχῇ.

(3) Hodus de Graec.

τοῦ χορηγηθέντος αὐτῷ προνομίου προετάρχθη ἐκείνων τῶν Μηναίων, ἀλλὰ μετετυπώθη καὶ ἐν ἑτέρῃ τῶν Μηναίων ἐκδόσει, γενομένη τῷ 1594 τῇ ἐπιστάσει Ἐμ. Γλυζωνίου· εἶναι δὲ ἡ ἐξῆς.

«Τῷ Παραγιωτάτῳ Ἀρχιερεῖ Κυρίῳ Διονυσίῳ Πατριάρχῃ Κων-
σταυτινουπόλεως, τῷ κηδεμόνι καὶ ἀντιλήπτορι τοῦ Ἑλληνικοῦ γέ-
νους, Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Ἡ ἔξοσι παντὶ τῷ σωφρονεῖν βουλομένῳ, θεσπέσιε πάτερ, ἀναβιβά-
σαντι τὸν λογισμὸν εἰς τινὰ περιωπὴν ἄνω τῆς ψυχῆς ὑψηλοτάτην, πε-
ρισκέψασθαι τὰ περὶ τὸν ἀνθρώπινον, ὁπόσων εἰσὶ θορύβων μεστά· ὁπό-
σης κουφότητος καὶ μεταβολῆς καὶ ἀπιστίας· εἶτα ὁρθῶ κανόνι χρησα-
μένῳ τῷ λόγῳ, κρίνειν τὰς ὕλας τοῦ βίου· καὶ τέλος αἰρεῖσθαι μὴ τὴν
μηδὲν ὑγιὲς καὶ στάσιμον ἔχουσιν, ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ καὶ βελτίονα· ταύ-
της δὲ μὴ ἀφίστασθαι μέχρις ἂν τὸν πλοῦν διανύσαντι ξύμπαντα τὸν
τοῦ ζῆν, καὶ τὰς ἐνταῦθα κῆρας ἀποφυγόντι, πρὸς τὴν ἄνω μακκρυότητα
γέννηται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τύχης ἐπηρεία, ἡ φθόνου βασκάνου τινὸς δαίμο-
νος, ἡ τυχὸν καὶ διὰ τι μῆνιμα θεῖον, τὸ γένος ἡμῶν, μικροῦ δεῖν ἄ-
παν, τοσοῦτον ἠτύχηκεν, ὥς ἅμα τοῖς ἐκτὸς λεγομένοις ἀγαθοῖς, ἐκπε-
σεῖν ἤδη καὶ τῶν τῆς ψυχῆς, οὐ δύναται ῥαδίως οὔτε τὸ τῆς διανοίας
ὅμμα πτερῶσαι σχεδὸν οὐδεὶς, οὔτε τὸν λογισμὸν μετεωρῆσαι πρὸς τὴν
τοῦ βελτίονος θέαν· ὅθεν συμβαίνει τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀποτειχι-
σθέντων ἡμῖν, τῷ γηίνῳ μόνῳ προσέχειν σώματι· καὶ λοιπὸν ἡμῖν γίνε-
σθαι τὸν ἀπολαυστικὸν καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀποκλίνοντα βίον· ὅς δὲ τὴν
ἐσχάτην ἔλαχεν τάξιν, ἀγχιθυρὸς ὢν τῷ βροσκηματώδει· ἐντεῦθεν ἔριδες,
φθόνοι, ἐπιβουλαί· ἐντεῦθεν φιλαργυρίαι, ἀναισχυντίαι· ἐντεῦθεν τῶν λοι-
πῶν κακῶν ὁ σωρὸς παντὶ τῷ γένει τῶν Ἑλλήνων· τί γὰρ ἂν καὶ γένοιτο
ἐλκεϊνότερον ἀνθρώπου ἀμειρήσαντος τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν, παναγιώτα-
τε δέσποτα; πῶς οὐ τυφλοὶ τὴν ψυχὴν καὶ λέγοιντο καὶ κατ' ἀλήθειαν εἶεν,
πάντες εὐπαιδείας καὶ μαθήσεως ἔρημοι; ὥσπερ γὰρ τὸ φῶς φασὶ πάντες
οἷγε νοῦν ἔχοντες, τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ἀσφάλειαν παρασκευάζει τοῦ κα-

λῶς πορεύεσθαι, οὕτως ἢ μάθησις ἀνθρώπῳ τοῦ μὴ σφάλλεσθαι καὶ πα-
ραπαίειν ἐν τῷ βίῳ· τοῦτο δὲ, τὸ τῆς μαθήσεως φῶς, οὐκ ἔστι τῶν φύσει
γινομένων, ὥς περ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν, εὐθὺς τεχθέντων ἡμῶν παρὰ τῆς
φύσεως χορηγούμενον· ἀλλ' ἔστι κτητόν· οὐ μέντοι γε, ὦνιον· ἀλλὰ πό-
νῳ καὶ χρόνῳ θηρευόμενον, καὶ δεξιότητι σοφωτάτων ἀνδρῶν ποδηγε-
τούμενον, καὶ λόγῳ τῷ τῆς ἀληθείας διαδιδόμενον τῇ ψυχῇ· τού-
τῳ τῷ φωτὶ ζωπυρουμένη ψυχῇ, ἀναμιμνήσκειται τῶν ἐαυτῆς ἀ-
γαθῶν, καὶ παρασκευάζεται πρὸς τὰς ἀρετάς· εἴτα τούτων ἐγκρατῆς
δι' ἀσκήσεως γινομένη, τυγχάνει τῆς ἀληθείας· ἐξῆς δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν
λόγον βαδίζουσα, οὐδέποτε τοῦ λοιποῦ σφάλλεται· οὕτως ἀνδρεῖοι
γινόμεθα· οὕτω δίκαιοι· οὕτω σώφρονες· οὕτω φρόνιμοι· οὕτω θεωρητι-
κοί· τοιούτους ὁ ποιήσας ἡμᾶς κατὰ τὴν ἐαυτοῦ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἐξ
ἀρχῆς ἐδημιούργησε· νυνὶ δὲ, τί τοῦτο, θεσπέσιε πάτερ, τὸ περὶ ἡμᾶς
ἀτύχημα; τῶν ἐκτὸς ἀφηρέθημεν ἀγαθῶν, ἔστω ταῦτα· τὰς πόλεις ἀ-
πεβαλόμεθα, τοὺς οἴκους, τὰ κτήματα, τὴν χώραν ἅπασαν, τὴν ἀρχὴν·
οὐδὲν θαυμαστόν· ταῦτα τύχης ἀγαθὰ, γίνεσθαι πεφυκότα καὶ ἀπογίνε-
σθαι· τίς τὰς τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἐσύλησεν ἕξεις; τίς τὰς δυνάμεις ἀπώ-
λεσε; τίς ἀφείλε τὸν ὑγιῆ λόγον; τίς ἀρετὴν; τίς πολιτείας ἐπιστή-
μην; τίς δίκης γνῶσιν καὶ νόμων; τίς τὴν ἐπινοίαν θείαν ταῖς ψυχαῖς
ἡμῶν ἀνακραθεῖσαν εὐγένειαν ἔσβεσε; τίς ἀπετύφλωτε τὸν νοῦν; τίς
βαρβάρων ἀγριωτέρους ἐποίησε; τίς θρεμμάτων ἐλβεινοτέρους; πότε-
ρον, ἢ τύχη; καὶ μὴν αὕτη τῶν ψυχικῶν δυνάμεων οὐ δεσπόζει· ἄρ'
οὖν ἡ θεία πρόνοια κατημέλησεν ἡμῶν; καὶ μὴν αὐτεξουσίους ἐξ ἀρ-
χῆς ἐδημιούργησε· καὶ τὸ θεῖον οὐ μεταμέλει· οὐκοῦν ἦν Ἑλλήνων
παῖδες εἰμαρμένην φασίν, αὕτη τὸ γένος ἡμῶν κατηνάγκασεν; ἀλλ' οὐ-
δὲ ταύτην τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐφάπτεσθαι λέγουσι· τίνοι γοῦν μέμφεσθαι δεῖ;
τίνας ἡμᾶς ἀδικεῖν ἐροῦμεν; πάντως οὐδέν· οὔτε βάρβαρον οὔθ' Ἑλ-
ληνα ἐν αἰτίαις ἔχειν εἰκός· οὔτε πολίτην, οὔτε ξένον· οὔτε ἀστόν, οὔτ'
ἀγροῖκον· οὔτ' ἄλλον τινὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων· οὐ ληστὴν, οὐ τοι-
χωρύχον, οὐ λωποδύτην, οὐ κακοῦργον οὐδέν· ἡμεῖς αὐτοὶ ἐχθροὶ καὶ
λησταὶ καὶ λωποδύται ἐαυτῶν ἐγενόμεθα· ἡμεῖς τὸν θεῖον σπινθῆρα τὸν
παῖς ψυχῆς ἡμῶν ἀνακραθέντα σβεννύομεν· ἡμεῖς τὸν ἀνθρωπισμὸν ἀ-

πωλέσχαμεν· ὅταν γὰρ ἑαυτῶν ἀμελῶμεν, τί δεῖ προσδοκᾶν ἄλλο ; ἡ τὰς
 μὲν ἀμπελούς δοκοῦμεν μὴ δύνασθαι, μήτε καλόν, μήτε πολὺν οἶσιν
 οἶνον ἂν μὴ καλῶς ἐπιμεληθῶσι παρὰ τῶν γεωργῶν· ἄνθρωπον δὲ μήτε
 καλῶς τραφέντα παρὰ τῶν γεννησάντων, μήτε προσηκόντως παρὰ τοῦ
 διδασκάλου παιδευθέντα, σῶζειν δύνασθαι καὶ αὐτὴν γε τὴν ἀνθρώπου
 προσηγορίαν· γελοῖον τοῦτο, καὶ πέρα παντός ἀτόπου· πῶς δὲ μὴ τοῖς ἡ-
 θεσιν ἀχθεῖς, καὶ μὴ μαθὼν μετριότητα, ἀλλ' ἀρπάζων καὶ ληστεύων
 καὶ διασπῶν καὶ φονεύων, οὐ λύκος, ἀλλ' ἄνθρωπος ; πῶς δὲ χείρων ταῖς
 ἡδοναῖς καὶ λαβροφάγων καὶ καθ' ἐκάστην μεθύων, οὐ χοῖρος, ἀλλ' ἄν-
 θρωπος ; δεῖ πάντως τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐσόμενον ἄνθρωπον, ἐπιμε-
 ληθῆναι ἑαυτοῦ, καὶ προπαρασκευάσαι τὴν ψυχὴν· τραφῆναι δεῖ καλῶς
 εὐθὺς ἐξ ἀπαιτῶν δυνάμεων· παιδευθῆναι· διδαχθῆναι· ταῦτα μόνον ποιεῖ
 τὸν ἀληθῆ καὶ τέλειον ἄνθρωπον· οἱ γονεῖς τοῦ γενέσθαι μόνον ὄντες αἰ-
 τιοι, ἂν ἄλλως οὐ φροντίσωσι τῶν τέκνων, ἢ κολοῦν καὶ ἡμιτελῆ ταῦτα
 διαμένει, ἢ οὐδ' ὅλως τελεσφορεῖται· ἐπιμεληθέντες δὲ καὶ θρέψαντες τὰ
 σώματα μὲν διωσώζουσι, καὶ παῖδας ἔχουσι, ζῶα τινὰ ὁλόκληρα τῷ σώ-
 ματι μόνον· τί δὲ τὸ ἐξῆς ; ἂν φρένας ἔχωσι, διδασκάλοις καὶ σοφοῖς ἀν-
 δράσιν ἐπιτρέπουσι τὰ σφῶν γεννήματα· οἱ δὲ λαβόντες, ἐκτρέφουσι τὴν
 ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ρυθμίζουσι νηπιάζουσιν, καὶ τὸ φῶς τὸ παρὰ ταῖς αὐ-
 τῶν ψυχαῖς μετοχετεύουσι τῆς ἐκείνων· εἴθ' οὕτως ὁλόκληρον ὁ ἄνθρω-
 πός γίνεται ζῶον καὶ τέλειον· μηδενὸς ἐπιδεῖς, φυτὸν οὐράνιον· θεῖον
 ὄντως ἀπόσπασμα· οὐ πρηνὲς καὶ χαμηλίζηλον ὡς τὰ λοιπὰ τῶν ζώων·
 ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτυμον τῆς ἐπικλήσεως, ἄνω θεωροῦν· ἐπτερωμένον· ὀ-
 ξυοπές· περιφερόμενον ἐν τῷ αἰθέρει· ἐποπτεῦον τὰ ἐν γῇ πάντα παθή-
 ματα, καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ θεῖα δημιουργήματα· οὐκ ἔτι ζῶον ἔνυλον, ἀλ-
 λά θεῖον καὶ ἀθάνατον· τοιούτους ἡ Ἑλλάς ἔφερεν ἄνδρας πάλαι· νυνὶ δὲ
 ὦ τῆς ἀφορίας· οὔτε βούλομαι, οὔτ' ἔχω λέγειν· μήτι μετέβηλε τὸ πε-
 ρὶ τὴν Ἑλλάδα κλίμα ; μή ὁ ἀῆρ ἐξήλλακται ; μή τοι διεφθορὸς τὸ πε-
 ριέχον, κακῶς διέθηκε τὰ σώματα ; μή τὰ ὕδατα ; μή γένοιτο πάτερ·
 πάντα τὴν αὐτὴν κράσιν ἣν ἔλαχεν ἐξ ἀρχῆς σῶζει· οἶνον τὸν αὐτὸν ὄν
 καὶ πρότερον ἢ ἄμπελος ἔφερε πίνουσιν· ὕδωρ τὸ αὐτὸ βλύζουσιν αἱ πη-
 γαί· πυροὺς τοὺς αὐτοὺς φέρει τὸ λῆιον· ἰχθύων τῶν αὐτῶν καὶ κρεῶν

γεύονται πάντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχήματος πάντα μεμένηκε· οὐχί ππος, οὐ
 βοῦς, οὐ κύν, οὐ λύκος, ἄνθρωπος μόνος ὁ τῆς Ἑλλάδος μετέβαλε· ἄν-
 θρωπος μόνος, ὃ γῆ καὶ ἥλιος, ἀμελήσας ἑαυτοῦ· ἄνθρωπος ἐκτραπείς
 τῆς λεωφόρου, ὡς τὸ πλανώμενον ὀρεῖσται πρόβατον· ἀλλὰ πρὸς τί
 ταῦτα εἶπει τίς ἄν, ὃ δέσποτα, εἰ καὶ δεινὸν τὸ κακὸν τοῦτο δοκεῖ καὶ
 μέγα ὥσπερ δὴ καὶ ἐστίν, ἀλλ' ὅμως εὐδιόρθωτον ἐν τῷ παρόντι, καὶ ὀ-
 λίγων δεῖται πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν, σοῦ γε λαχόντος ἡνιοχεῖν τοὺς
 ἱεροὺς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν οἴκους· ἦκε γὰρ ἡ φήμη τῶν ἀρετῶν σου καὶ
 πρὸς ἡμᾶς· φανερόν κατέστησε τοῦ βίου σου τὸ ἀνεπίληπτον πᾶσι τοῖς ἐν
 Χριστῷ πιστοῖς Μητροφάνης ὁ αἰδέσιμος Καισαρείας Ἐπίσκοπος· ἐξ ὧν ὑπε-
 λάβομεν δύνασθαι σε μόνῳ τῷ λόγῳ παρακαλέσαι πρὸς ἀρετὴν ἅπαντας·
 καὶ τοὺς μὲν νωθεῖς καὶ ἀμελοῦντας ἐγείραι καὶ παροτρύναι· τοὺς δὲ μὴ
 βουλομένους ἀναγκάσαι· τοῖς μὴ πειθομένοις ἐπιτιμῆσαι οἷς οἶδας τρό-
 ποις· δύνασαι διδασκάλους μεταπέμψασθαι· βιβλία χορηγήσαι· ἕξεις ἔτοι-
 μα πάντα Θεοῦ συναιρουμένου· ἕξεις τοὺς ὑπακούοντας εὐχερῶς ὁσημέραι,
 εὐδαιμονήσει πάλιν τὸ γένος ἡμῶν ἐπὶ σοῦ· ταῦτα λογιζόμενος ὁ παρ
 ἡμῖν ἐπιφανέστατος Ἰερώνυμος ὁ Κορνήλιος, ἀνὴρ τῶν πρωτευόντων ἐν
 τῇ μεγαλοπρεπεῖ· ταύτῃ γερούσι τῶν Ἑνετῶν, φιλέλλην μάλιστα καὶ
 φιλάνθρωπος ὢν, χρόνον διατρίψας ἐν Κρήτῃ μακρὸν καὶ πείραν λαβὼν
 ἱκανὴν τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, ἔγνω συμβουλευσαι Ἀνδρέᾳ τῷ Σπινέλλῃ, ἀν-
 δρὶ σεμνοτάτῳ καὶ θεοσεβεῖ ἐντυπῶσαι πρὸς ὠφέλειαν τοῦ γένους ἡμῶν,
 τὰ μηναῖα ταυτὶ καινοῖς τις τύποις, καὶ γλαφυροῖς χαρακτῆρσι· δε-
 ξιῶς εἰργασμένοις καὶ καλλίστοις ἰδεῖν· ὅς δὴ τὴν συμβουλίαν ἀσμένως
 δεξάμενος, οὐ μόνον τὴν χαλκουργίαν οἶκον οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρότερον
 παρυσκεύασεν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ χάρτας ἐξεῦρε τῶν λευκοτάτων,
 καὶ κατὰ τέχνην ἀκριβῆ πεποιημένων· πρὸς ἐξαρκοῦσαν τῶν βιβλίων
 διαμονήν· ἔτι δὲ πόνων οὐκ ἐφείσατο· οὔτε δαπάνης· λαβὼν ἐπὶ πᾶσι
 συλλήπτορα καὶ τὸν εὐλαβῆ τοῦ Ναυπλίου πρωτοπαπᾶ Νικόλαον τὸν
 Μαλαξόν· ἄνδρα θεοσεβῆ καὶ τὰ θεῖα ἄκρως πεπαιδευμένον· ὅστις διε-
 φθορότων τῶν πρωτοτύπων, ἐπληροθώσατο πάντα, καὶ εἰς τὸ ὑγιέστα-
 τον ἀποκατέστησε· τὴν μὲν οὖν ὠφέλειαν ὅσῃν χορηγήσει τὰ ψυχωφελῆ
 ταυτὶ βιβλία, οὐδεὶς ἀγνοεῖ· ἐμοί τε περιττὸν ἔδοξε γράφειν, ὁποῖον

ἔσονται κέντρων πρὸς ἀμιλλαν, τοῖς αἰδεσιμωτάτοις ἀρχιεπισκόποις τε καὶ Ἐπισκόποις, καὶ ἡγουμένοις καὶ πρεσβυτέροις καὶ παντὶ τῷ χριστιανύμῳ λαῷ, οἱ βίαι τῶν ἁγίων καὶ τὰ ἐγκώμια, ἀναγινωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα· ὧν ταῖς εὐχαῖς Θεὸς ὁ πάντας οἰκτεῖρων δώη γε πέρας καὶ τοῖς ἀτυχήμασι τῶν Ἑλλήνων· σοῦ δὲ τὴν ἀκεραιότητα σώζοι ἐν βαθεὶ καὶ πῖονι γήρῃ εὐσεβῶς διοικοῦσιν τὸ ἑαυτοῦ ποίμνιον. Ἑρρωσο».

Τῷ 1550, ἀναγκαζόμενος νὰ ἐκδώσῃ εἰς γάμον «θυγάτριον ὠραῖον γάμου» ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ πεντήκοντα ἀρχαιοτάτα χειρόγραφα, καὶ γράφει ἐπὶ τούτῳ ἐξ Ἑνετίας ἐπιστολὴν πρὸς Ἀντώνιον Πινερότον, σύμβουλον τοῦ Αὐτοκράτορος, ἐν ᾗ θρηνῶν τὴν δουλείαν τῆς Ἑλλάδος, παρακινεῖ τὸν ἄνδρα ἵνα μεσιτεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς (1). Μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθεν, ὡς φαίνεται, ἐπὶ ὀλίγον εἰς τὴν πατρίδα, διότι ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1551 ἐπέμφθη ἐκ νέου εἰς τὴν πρωτεύουσιν ὡς πρέσβυς τῶν Κερκυραίων μετὰ Σταματίου Βοζορζίκη, ἵνα τύχῃ προνομίων τινῶν παρὰ τοῦ Ἡγεμόνος. Ἐν τινὶ δὲ πονηματίῳ ἐκ περγαμηνοῦ χάρτου, διατηρουμένῳ ἐν τῷ ἐν Κερκύρᾳ Χαρτοφυλακείῳ, φαίνεται κομψῶς ζωγραφηθεῖσα ἡ εἰκὼν τοῦ Ἐπαρχοῦ, ὅστις φορῶν πορφυροῦν ποδήρη χιτῶνα καὶ καθειμένον ἔχων τὸν πώγωνα, ἵσταται γονυπετῆς μετὰ τοῦ συμπρεσβευτοῦ ἐνώπιον τῆς σημαίας τοῦ ἁγίου Μάρκου, κυριαζούσης ἐπὶ τῆς μείζονος ἀκροπόλεως τῆς Κερκύρας.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Κώδικος τῶν Τακτικῶν φαίνεται ὅτι τῷ 1561 ἦτο ἐν Κερκύρᾳ, ἐνθα λέγει ὅτι ἀντέγραψεν αὐτόν. Ἀλλὰ κηδόμενος τὰ μέγιστα περὶ τῆς ἐντελοῦς ἐκπαιδεύσεως τῶν δύο αὐτοῦ ἀρρένων τέκνων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀξιέπαινον αὐτοῦ ἐπιθυμίαν, ἀπεφάσισε καὶ πάλιν νὰ μεταναστεύσῃ. Ὅθεν ἐν ἔτει 1565 ἰκέτευσεν τὸν ἄκρον ἀρχιερέα Πῖον τὸν Δ'. ἵνα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον βοηθήσῃ αὐτὸν χρηματικῶς.

Οὗτος δὲ οὐ μόνον ἔπεμψεν αὐτῷ ἱκανὰ ἀργύρια, ἀλλὰ καὶ μηνιαίαν σύνταξιν ὥρισεν ἐκ δέκα χρυσίνων. Ἐπὶ τούτοις πεποιθὼς ὁ Ἐπαρχος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πατρίδος τῷ 1566, ἀγαγὼν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς δύο

(1) Φιλίστ. Τόμ. Γ'. σ. 431.

υίου· ἵνα παιδευθῶσιν ἐν Παταβίῳ, καὶ πλεῖστα κομισάμενος ἑλληνικὰ ἀντίγραφα. Ἐπειδὴ δ' ἐλθὼν εἰς Ἰταλίαν εὔρε τὸν Πάπαν ἀποθανόντα, ἐδήλωσε τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν διάδοχον αὐτοῦ Πιον τὸν Ε'. Οὐδεμίαν ὁμῶς λαβὼν ἀπάντησιν, καὶ καταπονούμενος ὑπὸ τῶν χρεῶν καὶ τῶν τόκων καὶ τῆς δαπάνης, ἠναγκάσθη νὰ καθικετεύσῃ δι' ἐπανελημμένων ἐπιστολῶν τὸν Καρδινάλιον Φαρνέτιον, τὸν Καρδινάλιον Σιρλέτον καὶ τὸν Καρδινάλιον Τράνης, ἵνα μεσιτεύωσι παρὰ τῷ Πάπᾳ, ὅπως τύχῃ τῆς πρώην ὑπὸ Πίου τοῦ Δ' ὀρισθείσης αὐτῷ τοσοῦτον ἀναγκασίας συντάξεως. (1)

Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἐπάρχου, γραφείσης ἐν ἔτει 1568 (2), ἐξάγεται, ὅτι ἦγε τότε τὸ ἐβδομηκοστὸν ἐβδομον ἔτος, πιεζόμενος ὑπὸ ποδᾶγρας. Ἐπειτα οὐδεμίαν ἔχομεν περὶ αὐτοῦ εἴδησιν. Κατέλιπε μίαν θυγατέρα καὶ δύο υἱοὺς, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐκκαλεῖτο Νικηφόρος, ἐξ οὗ ἐγεννήθη Λιβερία τις, ἥτις κληρονόμος γενομένη τοῦ τιμαρίου τῶν Ἀθιγγάνων, μετεβίβασεν αὐτὸ τῷ υἱῷ Φράγκῳ Καρτάνῳ, ἀφ' οὗ μετέβη εἰς ἑτέραν Λιβερίαν, σύζυγον τοῦ ἱππότου Προσαλέντου, οὗτινος οἱ ἀπόγονοι διακράτησαν τὸ τιμᾶριον τοῦτο μέχρι τῆς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τελευτησάσης Κομήσσης Ἰουλίας.

(1) Φιλίστ. Τόμος Γ' καὶ Δ'.

(2) Αὐτόθι. Τόμος Δ'. σ. 63.

Δ

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1537

ΚΑΙ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΚΑΡΤΑΝΟΥ,

συζύγου γενομένης του

ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ ΣΕΛΗΜ.

Α

Αί συμβουλαι, αί υπό του βασιλέως της Γαλλίας Φραγκίσκου δοθείσαι
προς τον Σουλτάνον Σουλεϊμάνον, και αί μεταξύ των δύο ήγεμόνων γε-
νόμεναι διαπραγματεύσεις, έπεισαν τον Σουλτάνον να κινήτη πόλεμον
κατά του αυτοκράτορος Καρόλου Ε', πλήρη έχοντα πεποίθησιν ότι ήθελε
κατακτήσει πλείστας και άρίστας χώρας. Έπειδή δέ ο βασιλεύς υπέσχε-
το να καταβή μετá στρατού εις Ιταλίαν, άμχ ως οι Τούρκοι πλησιάσω-
σι διά ξηράς εις τας παραλίας του Ιονίου πελάγους, και να πέμψη ισχυ-
ρόν στρατόν ίνα επιπέση κατά της Απουλίας, υποκειμένης τότε τω Κα-
ρόλω, μετá την υπογραφήν των συνθηκων ο Σουλεϊμάνος, αρχομένου του
έαρος του 1537 έτους, ανεχώρησεν εκ Κωνσταντινουπόλεως μετá ισχυ-
ρου στρατού, και διελάσας την τε Μακεδονίαν και Θεσσαλίαν, ούδόλως
φροντίζων περι της τραχύτητος της όδοϋ και της δριμύτητος του χρόνου,
ήλθεν αυτοπροσώπως εις Αλβανίαν και έστρατοπεδεύσατο εν Αύλωνι,
ίνα έχη υπ' όψιν την Ιταλίαν και χρείας τυχούσης διαπλεύση τον κόλ-

πον μετὰ τοῦ στόλου, ὅστις ἐξελθὼν τοῦ Ἑλλησπόντου, συνέκειτο ἐκ τετρακοσίων καὶ ἐπέκεινα νεῶν ἐχουσῶν ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας τηλεβόλων, πολεμικὰς μηχανὰς, πολεμεφόδια καὶ ἄπειρον πλῆθος ζωοτροφῶν. Τῆς στρατιᾶς ταύτης ἡγεμὼν ἦτο ὁ πασᾶς Λουτοῦφος, ἀνὴρ ἀνδρείας ἐν τῇ τυχοῦσῃ καὶ γαμβρὸς τοῦ Σουλεϊμάνου· τὰ δὲ δευτερεῖα εἶχεν ἐν τῷ στρατῷ Χαῖρατίνης ὁ Ἐρυθροπώγων, ὁ τρόμος τοῦ Ἀρχιπελάγους· παρῆν δὲ καὶ ὁ Ἀγιάς πασᾶς, σύμβουλος αὐτοῦ καὶ ἄλλοι πασάδες καὶ ἀγάδες. Εἰκοσιπέντε χιλιάδες πεζῶν ἐπέβηκινον εἰς τὰς ναῦς, ἐν οἷς τέσσαρες χιλιάδες Γενιτσάρων μετ' ἄλλων δέκα χιλιάδων, τῶν μὲν ἠσκημένων πρὸς πόλεμον, τῶν δὲ νεοσυλλέκτων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν δώδεκα νομαρχῶν, ἑξ ἑκ τῆς Ἀσίας καὶ ἑξ ἑκ τῆς Ἀρμενίας, ἐκτὸς πολυαρίθμων ἱππέων.

Ὑποπτεύσασα ἡ ἐνετικὴ πολιτεία τοσοῦτον φοβερὰν παρασκευὴν, ἐπεχείρησε μετὰ μεγίστης δραστηριότητος νὰ ἐνισχύσῃ τὸν στρατὸν αὐτῆς καὶ νὰ ἐπαυξήσῃ καὶ προμηθεύσῃ διὰ τῶν ἀναγκαίων τὰς θαλασσίους φρουράς. Ἐξ ὧν δ' ἐφάνετο ὁ Σουλεϊμάνος ἐπεθύμει νὰ πειραθῇ τοῦ ἀγῶνος ἰδίως ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως· καὶ τοι δὲ τῶν Ἑνετῶν ὑποσχεθέντων οὐδετερότητα ἐν τῷ κατὰ τῶν χριστιανῶν ὑπ' αὐτοῦ κινουμένου πολέμου, ὁ Σουλτάνος ὅμως δὲν ἠρκεῖτο εἰς τοῦτο, ἰσχυριζόμενος ὅτι οὐχὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ὤφειλον νὰ συμμετάσχῃ τοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον ἀγῶνος. Ἀθέβαιοι ὄντες περὶ τε τοῦ πολέμου τοῦ συνισταμένου ἐν ταῖς μεθορίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ, ἀνέδειξαν οἱ Ἑνετοὶ κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα ἀρχιναύαρχον τὸν Ἰερώνυμον Πέζαρον, ἄνδρα διοικητικὰς ἀρετὰς ἔχοντα, ἰδίᾳ ἔμπειρον ὄντα περὶ τὰ ναυτικά, καὶ ἐπεμψαν εἰς Κέρκυραν, λόγου διανοθέντος ὅτι οἱ Τούρκοι ἔμελλον νὰ διαβῶσιν ἐκεῖθεν πρὸς λεηλασίαν τῆς νήσου. Ἐβδομήκοντα κάτεργα ἦσαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Πεζάρου, καὶ εἰς ταῦτα προσετίθεντο ἄλλα δέκα ἐξηρτυμένα ἐν Κρήτῃ, ἐν ἐν Κεφαλληνίᾳ, δύο ἐν Ζακύνθῳ καὶ δύο ἐν αὐτῇ τῇ Κερκύρᾳ. Οὐχ ἦττον ὅμως ἐδόθη ἐντολὴ τῷ Πεζάρῳ ἵνα διατηρήσῃ οὐδετερότητα, χορηγήσῃ ἐξ ἴσου τοῖς τε Τούρκοις καὶ τοῖς αὐτοκρατορικοῖς ζωοτροφίαις, καὶ μὴ ἐνοχλήσῃ παντάπῃ τὰ σχέδια αὐτῶν, ἀλλὰ

μόνον νὰ ἐξασφαλίσῃ τοὺς ὑπηκόους ἀπὸ πάσης ἐνδεχομένης προσβολῆς. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἡ πολιτεία ἐπέταξε τῷ Ἰωάννῃ Βιτούρῃ ἵνα μετὰ τεσσαράκοντα κατέργων ἐπαγρυπνῇ τὸν κόλπον.

Καί τοι δ' ἔχοντες ὁδηγίας οἱ Ἑνετοὶ ὅπως ἄγωσιν ἡτυχίαν καὶ μὴ διακόψωσι τὴν μετὰ τοῦ Σουλεϊμάνου ἀνακωχὴν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκφύγῃ τὴν ὑπόψιν ὅτι ὡμοφρόνουν Ἀνδρέα τῷ Δωρίᾳ, ἀρχιναύαρχῳ τοῦ αὐτοκράτορος. Οὗτος μαθὼν τὴν διάβασιν τῶν Τούρκων ἀνήχθη ἐκ Μεσσηνίας, καὶ παρὰπλέων τὴν Κέρκυραν, ἀπὸ Λευκίμνης ἄχρι Κασσιόπης, καὶ τὴν Χιμάραν, ἤρχισε νὰ λεηλατῇ, νὰ ταλαιπωρῇ καὶ νὰ πειρατεύῃ τὰς τουρκικὰς ναῦς, καὶ συναντήσας δεκαπέντε ἐκ τῶν τῆς ὀπισθοφυλακῆς πλήρεις ζωοτροφῶν καὶ ἐμπορευμάτων μεγίστης ἀξίας, συνέλαβεν ἐννέα μεταξὺ Κασσιόπης καὶ τοῦ νησιδίου Ἐρικρούσης. Ὅθεν ὁ Σουλεϊμάνος, εἴτε προσποιούμενος, εἴτε τῷ ὄντι πιστεύων ὅτι ὁ Δωρίας ἐλάμβανε παρὰ τῶν Ἑνετῶν καταφύγιον καὶ βοήθειαν, ἔτι δὲ διαταραχθεὶς ἕνεκα προσβολῶν τινῶν, ἃς διὰ τὸ ἀρχαῖον μῖσος ἢ ὑπὸ φιλοτιμίας ἐποίησαν τὰ τῶν Ἑνετῶν κάτεργα πρὸς ἐν τῶν ἐκείνου κατέργων, καὶ νομίσας ὅτι προὐδίδετο ὑπὸ τοῦ τῆς Γαλλίας Βασιλέως, ὅστις καίτοι εἰς Ἰταλίαν καταβάς εἶχε μετ' οὐ πολὺ ποιήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνακωχὴν ἐπὶ ἐννέα ἔτη, ἐκέλευσε τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ὅστις εἶχεν ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐξολόθρευσιν τοῦ Κάστρου, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Αὐλῶνα, διότι διανοεῖτο νὰ κηρύξῃ κατὰ πάντα τρόπον πόλεμον τοῖς Ἑνετοῖς, καὶ νὰ στρέψῃ ἀπάσας τὰς τε χερσικάς καὶ θαλασσίους αὐτοῦ δυνάμεις κατὰ τοῦ Ἑνετικοῦ κράτους, ἰδίᾳ δὲ νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῆς νήσου καὶ τοῦ φρουρίου Κερκύρας, νομίζων τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἀρμοδιωτέραν καὶ εὐχερστεράν.

Τῇ 17 Αὐγούστου ἐπισκευάσας ὁ Δωρίας τὰ ἐξ αὐτοῦ κάτεργα καὶ πληρώσας αὐτὰ ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν, εἰς ἀγίαν Αἰκατερίνην, οὐ μακρὰν τῆς Κασσιόπης· πλὴν προφορήσας δὲ τὸν Πέζαρον περὶ τῆς ἀφίξεώς του ὑπεσχέθη αὐτῷ βοήθειαν αὐτεπαγγέλτως. Τῇ 20 Αὐγούστου ἀνήχθη ἐξ Αὐλῶνος καὶ Χαῖρακτίνης ὁ Ἐρυθροπώγων μετὰ ὀγδοήκοντα πλοίων καὶ μετέβη εἰς Σάσωνα, ὕστερον δὲ διευθύνθη πρὸς τὸν πορθμὸν τῆς Κερκύρας. Περὶ τούτου ὁ Πέζαρος ἐπλ. ηροφόρησε τὸν Δωρίαν, ὅστις ἀπάραις διευθύνθη πρὸς

τὴν Κεφαλληνίαν. Ὁ ἐνετικὸς στρατὸς ἔμεινεν ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα ἐν παρατάξει πολέμου, τὴν δὲ πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ὁ Ἐρυθροπώγων παρὰ πλέων τὴν στερεάν, διέβη τὸν πορθμὸν καὶ συμφώνως πρὸς τὰ στρατιωτικὰ ἔθιμα ἐχαιρέτισε τὸ φρούριον, πυροβολῶν καὶ ποιῶν διάφορα ἄλλα δείγματα φιλίας, ὧν ἔλαβεν εὐμενῇ ἀνταπόδοσιν. Ἐπέστρεψε δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Αὐλῶνα, ἐνῶ ὁ Πέζαρος ἀνεχώρησεν εἰς Κεφαλληνίαν καὶ Ζάκυνθον. Τότε ὁ Σουλταῖμάνος συνεσκέφθη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τοῦ Ἀγιᾶ πασχ, Ἰανούση βεΐ (1) καὶ Ἐρυθροπώγωνος καὶ τοι δὲ τοῦ Ἀγιᾶ γνωματεύοντος ὅτι δεόν ἦτο νὰ μὴ κινήσῃσι μηδόλως πόλεμον κατὰ τῶν Ἐνετῶν, ἐκεῖνος ὁμῶς, προτρεπόμενος ὑπὸ τῶν ἐτέρων δύο, οἵτινες ἀπέδιδον τοῖς Ἐνετοῖς τὴν αἰτίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Δωρίου κατορθωθείσης νίκης ἐν αὐτῷ τῷ μέσῳ τοῦ κράτους αὐτῶν, καὶ ἐνθυμούμενος τὰς ὑπ' ἐκείνων διαπραχθείσας ὕβρεις εἰς τὰ κἄτεργά του, ἐκίνησε μετὰ τοῦ στρατοῦ, καὶ διαβὰς τὸν ποταμὸν Ἀβοῖοῦσαν, ἔχων πάντοτε πρὸ αὐτοῦ ἀπείρους σκαπανεῖς ἐξομαλύνοντάς τὴν ὁδὸν, διέβη καὶ ἄλλον ποταμὸν, καὶ τοῦτον διελθὼν ἔφθασε διὰ τοῦ Ἀργυροκάστρου εἰς Βαστίαν ἐνθα ἐστρατοπεδεύσατο.

Μαθὼν ὁ Πέζαρος τὸ κίνημα τῶν Τούρκων ἔκρινεν εὖλογον νὰ μὴ περιμείνῃ τὴν ἐφοδὸν τηλικαύτης δυνάμεως, καὶ ἐφοπλίσας κατὰ πρῶτον πέντε τῶν κἄτέργων αὐτοῦ ὠχύρωσε καὶ ἐπεστίτισε τὰ τῆς Κερκύρας φρούρια· κελεύσας δὲ νὰ πυρπολήσῃσι τὰ προάστεια, διευθύνθη εἰς τὸν κόλπον καὶ ἠνώθη μετὰ Ἰωάννου τοῦ Βιτουρίου, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ δύο κἄτεργα ἐκ τῶν νήσων, ἓν ἐκ Κερκύρας καὶ ἕτερον ἐκ Ζακύνθου Μαρίνου τοῦ Συγούρου· ἅμα δὲ ὡς οἱ δύο ἀρχηγοὶ συνήλθον, συνεβουλευθήσαν περὶ

(1) Ὁ Ἰανούσης Βεΐς ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ, ὡς ὁμολογεῖ ὁ Brantôme (Mém. Disc. 1. Part. T. IV. 22)· ἐλάλει δὲ μετ' ἀπιστεύτου εὐκολίας δεκαεπτὰ γλώσσας, ἥτοι τὴν ἀρχαίαν καὶ νέαν ἑλληνικὴν, τὴν ἑβραϊκὴν, τὴν λατινικὴν, τὴν ἰταλικὴν, τὴν γαλλικὴν, τὴν ἰσπανικὴν, τὴν ἀρδικὴν, τὴν τουρκικὴν, τὴν περσικὴν, τὴν τῶν Μαύρων, Ταρτάρων καὶ Ἀρμενίων, τὴν γερμανικὴν, τὴν σλαβικὴν, τὴν οὐγγρικὴν καὶ τὴν ῥωσικὴν. Ὁ δὲ Σουλτάνος, εἴτε διότι ἡγάπα τὴν σπουδὴν τῶν γλωσσῶν, εἴτε διότι οἱ Τούρκοι νομίζουσι τινὰ τοσάκις ἄνθρωπον ὅσαι εἰσὶν αἱ γλῶτται ἃς ὁμιλεῖ, ἐφέρετο τοσοῦτον γενναίως πρὸς τὸν Ἰανούσην, ὥστε οὗτος ἀπεποιήθη ὅλας τὰς πλουσίας προσφοράς, δι' ὧν ἐπειράθη νὰ ἐλκύσῃ αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὁ Ε', μεγάλως ἐπιθυμῶν νὰ ἔχῃ τὸν ἄνδρα παρ' ἑαυτῷ.

τοῦ πρακτέου, καθόσον ισχυρότατος ἦν ὁ στόλος, ὁ πλησίον τῆς Κερκύρας εὐρισκόμενος, καὶ μέγας ὁ στρατός, ὅστις εἶπετο τῷ αὐτοκράτορι.

Τὴν νῆσον τότε διώκουν ὁ Βάϊλος Συμεὼν καὶ ὁ προνοητὴς Ἀλοΐσιος, ἐπὶ κλην ἀμφοτέρωι δὲ Ῥίβη. Φρούραρχος δὲ τοῦ παλαιοῦ φρουρίου ὁ Ἀνδρέας Φαλιέρος· ἡ δὲ φρουρὰ συνέκειτο ἐκ δύο χιλιάδων περίπου Ἰταλῶν καὶ ἴσου ἀριθμοῦ Κερκυραίων, ὧν πλεῖστοι, ἀπογεγραμμένοι κατὰ πρῶτον καὶ ἡσκημένοι ἐν τῷ τάγματι τῶν βομβαρδιστῶν, προσήνεγκον ὠφέλιμον ὑπηρεσίαν. Τῶν στρατιωτῶν τούτων ἀρχηγὸς ἦτο Ἰάκωβος Νοβέλλος, ἀνὴρ μεγίστης πείρας περὶ τὰ πολεμικὰ, ἀλλ' ἀποθανόντα κατ' ἐκείνας ἀκριδῶς τὰς ἡμέρας, διεδέχθη αὐτὸν Βαρβόνος ὁ Νάλλδος, ὅστις κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους τῆς Ἰταλίας εἶχεν ἀποκτήσῃ λαμπρὰν φήμην ἀνδρείας καὶ πίστεως πρὸς τὴν πολιτείαν· ἔφερε δὲ τὸν βαθμὸν συνταγματάρχου καὶ προσήνεγκεν ἐκουσίως τὴν ἐκυτοῦ ὑπηρεσίαν ἐν Κερκύρᾳ, ἐπιποθῶν νὰ ἐξαλείψῃ διὰ τινος θυμωσίας πράξεως τὴν δυσφημίαν τοῦ τε προπάτορος καὶ πατρὸς, θανάτῳ ζημιωθέντων. Ὁ Νάλλδος ἐκομίσατο παρὰ τῆς Συγκλήτου ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς κυβερνήτας τῆς νήσου, δι' ὧν ἐνετέλλοντο νὰ προτρέψωσι τοὺς τε δικηκτὰς καὶ πολίτας νὰ φανῶσι γενναῖοι καὶ πιστοὶ, ἀνθ' οὗ ἤθελον χορηγηθῇ τοῖς ἀριστεύουσιν ἐτοίμη βοήθεια καὶ ἀντάξια βραβεῖα. Ἐν τῷ φρουρίῳ ἦσαν προσέτι τὰ πληρώματα τεσσάρων κατέργων, ἅτινα μείναντα πρὸς φύλαξιν τῆς νήσου ὥρμουν ἀσφαλῶς ἐν Μανδρακίῳ. Μεγίστη ἦτο ἡ ἀφθονία τῶν πυροβόλων καὶ ἱκανὰ τὰ πολεμοφόδια, αἱ δὲ ζωοτροφίαι ἤρκουν ἐπὶ τρεῖς ἔτη. Τοῦ στρατοῦ τὰ ὑπουργήματα ἀνετέθησαν εἰς διαφόρους, κατὰ τὴν ἀνάγκην· τῆς πύλης ἡ φυλακὴ ἀνετέθη Νικολάῳ τῷ Σεμιτεκόλῳ, ἐπὶ τῶν ἐφοδίων προέστη Ζαχαρίας ὁ Βάρβαρος καὶ ἐπὶ τῶν πυροβόλων Ἀλοΐσιος ὁ Σανοῦτος, καὶ οἱ τρεῖς κυβερνῆται τῶν καταλειφθέντων πρὸς φυλακὴν κατέργων.

Τῇ 26 Αὐγούστου ἡ, ὡς ἕτεροι σημειοῦσι, τῇ 27 περὶ τὴν 14 ὥραν ὁ Ἐρυθροπώγων ἐνεφανίσθη μετὰ στρατοῦ καὶ μετὰ τινων δολιχάδων, κομιζουσῶν χιλίους ἵππους καὶ πλείστους πεζοὺς, ἵνα πράξῃ ὅσας βλάβας συνήθως ἐπιφέρουσιν ἔθνη βάρβαρα καὶ ἐχθρικά. Προέπεμψε δὲ οὗτος δύο κάτεργα, ἅτινα φθάσαντα εἰς μέρος τι, ἐνθα ὀλίγοι ὑπῆρχον οἰκίαι· ἀν-

τικρὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ προκστείου, ἐπυρπόλησεν αὐτὰς, καὶ ἐντοσού-
τῳ ἅπας ὁ στρατὸς ἀνεφάνη ἐν τῷ στομίῳ τοῦ πορθιμοῦ πρὸς δυσμὰς
τοῦ σκοπέλου τοῦ ὀνομαζομένου Σέρπα, ἀπέχοντος τῆς πόλεως δώδεκα
μίλια. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν ἔφθασε καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ στόλου καὶ ἐπυρ-
πόλησεν ὅσας οἰκίας εὔρεν, πρὸς τούτοις καὶ τὸ χωρίον τοῦ Ποταμοῦ, δύο
μίλια τῆς πόλεως ἀπέχον. Οὕτως ἱστόρησεν ὁ Γουάτιος, ἀλλ' ὁ Μορο-
ζίνης σημειοῖ ὅτι οἱ τῆς νήτου ἀντέστησαν μετὰ ἰσχυροῦ πλήθους Χιμα-
ραίων εἰς τὴν τοῦ Ἐρυθροπώγωνος ἀποβίβασιν, καὶ ὅτι μετὰ θηριώδη ἀ-
γῶν καὶ ἀμοιβαίας σφαγῆς κατῆλθεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐπέδραμε καὶ
ἐλεηλάτησε πᾶσαν τὴν χώραν. Ἀκολούθως δὲ ἔγραψε πρὸς τοὺς Μοιράρ-
χους παρακινῶν αὐτοὺς νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν καὶ τῶν κατοίκων
παρκαδίδοντες τὸ φρούριον, κατὰ τοῦ ὁποίου ἤθελεν ἄλλως ὁρμήσῃ αὐ-
τὸς ὁ Σουλτάνος, καὶ οὔτε ἡ δριμύτης τοῦ χειμῶνος, οὔτε ἄλλα κωλύ-
ματα ἤθελον ἀποτρέψῃ αὐτόν. Ἀλλ' οἱ Μοίραρχοι θαρρόυντες τῷ φρου-
ρίῳ, φύσει καὶ τέχνῃ ὀχυρῶ, ἀπέκρουσαν τὴν πρότασιν.

Ἐν τούτοις ἡ Σύγκλητος, μαθοῦσα ὅτι Σουλεϊμάνος ἤρχισεν ἀναφαν-
δὸν τὸν πόλεμον, κατελήφθη ὑπὸ βαρυτάτης ἀνητυχίας, διότι, ἂν καὶ
τὸ τῆς Κερκύρας φρούριον ἐλογίζετο ἱκανὸν πρὸς ἄμυναν, οὐχ ἦττον ὁ-
μῶς πάντων αἱ σκέψεις ἐστράφησαν πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
προσβολῶν τοῦ τουρκικοῦ στόλου, διότι ἐγίνωσκον ὅτι, ἐνόσῳ οὗτος ἔ-
μενεν ἀκέραιος, ἤθελε χορηγῇ νέας δυνάμεις τῷ στρατῷ, ἡ δὲ νῆσος ἤ-
θελεν εἶσθαι ἐκτεθειμένη εἰς πολλοὺς κινδύνους, ματαίᾳ δὲ ἤθελεν ἀπο-
βῆ ἡ δαπάνη ἡ γενομένη πρὸς παρασκευὴν τοῦ πολυακρίθμου καὶ ἰσχυροῦ
στόλου, ὃν οἱ Ἑνετοὶ εἶχαν ἤδη ἑτοιμον. Βλέποντες λοιπὸν ὅτι ὁ πό-
λεμος ἦτο ἀναπόδραστος καὶ κατεπείγουσα ἡ ἀνάγκη νὰ φέρωσιν ἐ-
πικουρίαν τῇ Κερκύρᾳ, ἐστράφησαν πρῶτον πρὸς τὸν Πάπαν, οὗτος
δὲ μὴ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων συμμαχίας, ἔσ-
πευσε ν' ἀνακηρύξῃ αὐτὴν πρὶν ἢ ἔτι τελεσθῇ. Ἀπειρον πλῆθος ἐπερσιώθη
ἐκ Βρεντησιῶν εἰς Κέρκυραν, πλεῖστοι προσήνεγκον τάς τε οὐσίας καὶ τὴν
ἐργασίαν αὐτῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ ὁ Δούξ τῆς Μαντούης προσή-
γαγε τετρακοσίους ἐρέτας. Οἱ Ἑνετοὶ ἐν βραχεὶ διευθέτησαν τὰ πάντα,
ἵνα ὁ στρατὸς πορευθῇ εἰς προὑπάντησιν τοῦ ἐχθροῦ, ὁ δὲ Πέζαρος, οὐ-

τινος ὁ στόλος συνέκειτο ἐξ ἑκατὸν εὐκινήτων κατέργων, ἐκ δέκα βρεϊῶν καὶ δέκα νηῶν, ἐπετάχθη ἵνα καταλείψῃ τὴν φυλακὴν τοῦ κόλπου καὶ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Ἀνδρέου Δωρίου, ὃν ἐκέλευσαν νὰ πλεύσῃ εἰς Βρεντήσιον. Ἀλλ' οὗτος ἤκιστα εὐνοῶν τοῖς Ἐνετοῖς καὶ ἐπιποθῶν νὰ ἐκδικηθῇ διὰ τὴν δοθεῖσάν πρὸς αὐτὸν ἀποποίησιν, ὅτε διαπλέων μετὰ μοίρας τοῦ στόλου τοῦ τὸν παρθμὸν τῆς Κερκύρας προέτεινεν αὐτοῖς νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τῆς περιστάσεως, ἵνα κατανχυμαχήτωσι τὸν Ἐρυθροπώγων, ἀπέπλευσε μὲν ἐκ Νεαπόλεως, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ στόλου τῆς πολιτείας καὶ ν' ἀνυπάκοι τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀνεχώρησεν εἰς Γενούην προφρασιζόμενος ὅτι ἤθελε νὰ δώσῃ ἀναψυχὴν εἰς τὰ κεκοπιακότεα πληρώματα, καὶ νὰ προνοήσῃ περὶ ἄλλων ἀναγκῶν· ἀπέπεμψε δὲ τὰ κατέργα τῶν τε ἵπποτων τῆς Μελίτης καὶ τοῦ Πάπυ πρὶν ἢ λάβῃ παρὰ τούτου ἰδιόχειρον ἐπιστολὴν, δι' ἧς προέτρεπεν αὐτὸν νὰ ἐλευθερώσῃ κυρίως τὴν Κέρκυραν, ἧς ἡ ἀπώλεια ἤθελεν ἀνοίξῃ τῷ ἐχθρῷ τὴν ὁδὸν τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διεπραγματεύοντο, ὁ Σουλταῖνος τῇ 29 Αὐγούστου διεπεραιώθη ἐπὶ πεντήκοντα κατέργων καὶ εἴκοσι πέντε χιλιάδων στρατιωτῶν εἰς τὴν νῆσον, ἡγεμονευομένων ὑπὸ τοῦ Ἀγᾶ τῶν Γιαννιτζάρων, Βελέρβεϊ τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Ἀγᾶ τῶν Ἰγκάγκων ἢ ἀλητῶν καὶ τοῦ Μουσταφᾶ πασᾶ. Ἦλθε δὲ καὶ ὁ Ἀγῆς πασᾶς, ὅστις πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς στερεᾶς μετέβαινεν εἰς τὴν νῆσον, ἵνα πληροφορῇ τὸν Σουλτάνον περὶ τῶν πραττομένων. Οὗτος δὲ μετὰ τοῦ Ἐρυθροπώγωνος, ὀρίζων τὰς ἐπικειροτέρους θέσεις, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ φέρων τριάκοντα πυροβόλα, ἐπεχείρησε τὴν κατασκευὴν διαφόρων πολιорκητικῶν ἔργων, καὶ μετὰ βαρβάρου σκληρότητος ἔσπευσε νὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν, νὰ κόψῃ τὰς ἐλκίνας, τὰς λεμονέας καὶ τὰ λοιπὰ δένδρα, νὰ διαρπάσῃ τὰ ζῶα, νὰ πυρπολήσῃ τὰς οἰκίας, καὶ μετὰ πολλῶν βαςάνων ν' ἀπαγάγῃ ἀνθρώπους πάσης ἡλικίας καὶ φύλου εἰς δουλείαν.

Β'.

Ἡ πόλις ἢ μᾶλλον τὸ προάστειον, καθότι αὕτη δὲν ἦτο εἰσέτι ὠχυ-

ρωμένη διὰ τειχῶν, ἐγένετο ὡσχύτως πικράλωμα τοῦ ζίφους καὶ τοῦ πυρός· ἡ δὲ πυρκαϊὰ διήρκεσε τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἐπηρειῶν τούτων προσετέθησαν καὶ αἱ τῶν Ἑνετῶν διοικητῶν καὶ τοῦ οὐρανοῦ, διότι κατέσκαψαν τὰ πέριξ τοῦ μεζονος προαστείου προάστεια, ἅτινα ὁ Σέγνης (1) καλεῖ ἐπιστημότατα καὶ πλουσιώτατα, ἵνα μὴ δυνηθῇ ὁ ἐχθρὸς νὰ καταλύσῃ ἐν αὐτοῖς, ἐξήγαγον δὲ ἐκ τοῦ φρουρίου τοὺς ἀχρήστους ὑπὸ σκληρᾶς ἀνάγκης, ἵνα κάλλιον ὑπομείνωσι τὴν πολιορκίαν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι καὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ προαστείου κατέφυγον ὑπὸ τὰ τείχη καὶ εἰς Μανδράκιον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ καὶ ἐσχάτου φόβου, προτιμῶντες τὸν θάνατον ἢ νὰ παραδοθῶσιν ἐθελουσίως τῷ βαρβάρῳ· ἀλλ' ἐν ᾧ δὲν εἶχον τὰ πρὸς το ζῆν, συνώμασε πρὸς καταστροφὴν αὐτῶν καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς, διότι τοιαύτη λαίλαψ, καὶ ἄνεμος καὶ χιλάζα ἐξερράγησαν τῇ νυκτὶ τῆς 30 Αὐγούστου, ὥστε πλεῖστοι τῶν ἀθλίων ἐκείνων μὴ δυνάμενοι νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπέθανον. Καὶ ἦτο τῷόντι ἄξιον οἴκτου τὸ νὰ βλέπῃ τις τὰ τέκνα ἐνώπιον τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων αὐτῶν ἀποθνήσκοντα ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης, καὶ, ὡσπερ προέκειτο περὶ πολυτίμου δώρου, οἱ ταλαίπωροι γονεῖς ὀρώντες αὐτὰ θνήσκοντα, ἀνέτεινον τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἠὺχάριστουν τὸν παντοδύναμον. Ἀπεσώθησαν δὲ μόνον ὀλίγοι ἀναβιβασθέντες εἰς τὸ φρούριον διὰ σχοινίων, ὅθεν, ἵνα μὴ ἐπαναληφθῶσι τοσοῦτον τρομερὰ κακὰ καὶ ἵνα κάλλιον ὀχυρωθῶσι, τοῦθ' ὅπερ συνέβη περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνός, οἱ μοίραρχοι ἀπέφραξαν τὰς τοῦ προαστείου ὁδοὺς διὰ πύλων καὶ δοκῶν, καὶ ἐπεχείρησαν νὰ κατασκευάσωσι τρεῖς προμαχῶνας, τὸν μὲν ἐν τῷ Ἀγίῳ Μιχαήλ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ κρεουργίου (*della beccaria*), περιέχοντα ὀκτὼ κανονοστάσια, τὸν δὲ πλησίον τῆς τοῦ Ἀγίου Βασιλείου ἐκκλησίας, περιέχοντα πέντε, καὶ τὸν τρίτον πλησίον τῆς τοῦ Ἀγίου Μιχαήλ τῶν Καθασσιλῶν ἐκκλησίας περιέχοντα δώδεκα.

Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἔστησαν οἱ Τοῦρκοι τὴν 1 Σεπτεμβρίου μέγιστον πυροβόλον ἐπὶ τοῦ νησιδίου τοῦ Μαριπέτρου ἢ τοῦ Βίδου· ἀλλ' ἐν διαστήματι τριῶν ἡμερῶν οὐχὶ πλέον ἢ ἐννεαδεκάκις ἐτηλεβόλησαν, καὶ πεντάκις μόνον αἱ

(1) Stor. Fiorent. L. IX.

σφαῖραι προσέκρουσαν εἰς τὸ φρούριον καὶ εἰς μίαν νῆυν, κατὰ δὲ τὰ λοι-
 πὰ τηλεβολήματα, αἱ σφαῖραι διερχόμεναι ὑπεράνω τοῦ φρουρίου, ἐπι-
 πτον κατὰ τὸ ἕτερον μέρος εἰς τὴν θάλασσαν, διὸ οἱ Τοῦρκοι ἔπαυσαν
 παντάπασιν τὸ τηλεβολεῖν. Ἀρχίσας ἐν τοσούτῳ ὁ ἐχθρὸς τὸν τηλεβολη-
 μὸν ἐνόησεν ὅτι ἡ ὁρμή τῶν σφαιρῶν, ῥιπτομένων ἐκ τοῦ τόπου, εἰς ὃν ἔ-
 κριναν συμφερώτερον ν' ἀποσυρθῶσιν, ἐμηδενίζετο ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀ-
 ποστάσεως πρὶν ἢ προσκρούσωσι, καὶ οὐδεμίᾳ ἐπομένως ἐπεφέρετο βλά-
 βη. Ὁ δὲ στόλος, στρεφόμενος πρὸς τὸ νότιον μέρος τοῦ φρουρίου, ἐνθα
 τὰ τείχη χαμηλότερα ὄντα παρεῖχον μείζονα ἐλπίδα ἐπιτυχίας, ἤρχισε
 νὰ ἐκपुरσοκροτῇ ἐκ τῶν πρῶν διὰ τῶν ὀγκωδεστέρων τηλεβόλων, τρό-
 μον μᾶλλον ἐμποιησάντων ἢ βλάβην τοῖς πολιορκουμένοις, οἵτινες κατε-
 βύθισαν διὰ τηλεβολημάτων ἐκ τοῦ ὕψους τῶν τειχῶν ἐν τῶν τουρκικῶν
 κατέργων καὶ κατέθραυσαν τὸ ἐπίσημον τῆς νεῶς αὐτῆς τοῦ Ἐρυθροπώ-
 γωνος. Δὲς ὁ Ἀγιᾶς πασᾶς μετέβη ἐκ τῆς στερεᾶς εἰς τὴν νῆσον, ἀνὴρ
 δὲ μεγάλθυμος ὢν καὶ ζηλωτῆς τῆς τε τιμῆς καὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ
 κυρίου αὐτοῦ, σκοταῖος ἦλθε κατὰ τὴν νύκτα τῆς 5 Σεπτεμβρίου, με-
 ταξὺ ῥαγδασιότητος βροχῆς καὶ ἐξηγριωμένων ἀνέμων, μεθ' ἑνὸς μόνου
 συντρόφου εἰς τὴν τῆς Κερκύρας τάφρον. Ἰδὼν δὲ καὶ ἐξακριβώσας αὐ-
 τὴν, ἔγνω ὅτι ἦτο ἰσχυρῶς ὠχυρωμένη οὕτως, ὥστε μόλις μετὰ πρέ-
 λευσιν μακροτάτου χρόνου ἦτο δυνατόν νὰ ἐκπολιορκηθῇ. Ὅθεν ἀναχω-
 ρήσας ἐπληροφόρησε περὶ πάντων τούτων τὸν Σουλεϊμάνον, καὶ συνε-
 βούλευσε ν' ἀποστῇ τῆς ἐπιχειρήσεως διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν ἤθελεν εὐ-
 δοκιμήσῃ, ἐπελθούσης μεγίστης ἐπιδημίας ἐν τῷ στρατῷ αὐτοῦ καὶ σι-
 τοδείας καὶ προσεγγίζοντος τοῦ χειμῶνος, καὶ πρὸς τούτοις διότι δὲν ἦ-
 το συνετὸν, χάριν τῆς δυσκόλου ἀλώσεως τῆς Κερκύρας, νὰ περισπάσῃ
 τὰς δυνάμεις καὶ τὸν νοῦν ἀπ' ἄλλων κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος εὐκολω-
 τέρων ἐπιχειρήσεων, ὧν ἕνεκα ἐγένετο ἡ πολεμικὴ ἐκείνη παρασκευή. Καὶ
 ταῦτα μὲν συνεβούλευεν ὁ Ἀγιᾶς τὸν Σουλεϊμάνον· οὗτος ὁμῶς ἔιναι ποιή-
 σῃ καὶ τελευταίαν ἀπόπειραν ἔπεμψε τὴν ἐπομένην πρωΐαν Κερκυραῖόν
 τινα πρὸς τοὺς Προβλεπτάς, παρχινῶν αὐτοῦ νὰ παραδώσωσι τὴν
 γῆν τῷ Σουλτάνῳ, καὶ λέγων ὅτι οὗτοι μὲν ἐγίνωσκον ὅτι ἐστεροῦντο
 ζωοτροφῶν καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους πιεζόμενοι ἐκ τῆς πείνης ἤθελον παρκα-

δοθῇ, ἀλλὰ τότε οὐδεμίαν ἔπρεπε νὰ ἐλπίσωσιν εὐτυχεῖν, διότι ἔμελλον νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τρομερώτατον θάνατον. Ἀποκρουσθεῖσιν δὲ τῶν προτάσεων, ὁ Σουλεϊμάνος ἰδὼν ὅτι αἱ διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης προσπάθειαι αὐτοῦ οὐδόλως ἐπέτυχον διὰ τε τὸ ἀπόρητον τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ λιμένος, καὶ διότι ἡ ἐπιδημία καὶ ἡ σιτοδεία ἤρχισαν ἐνσκήπτουσαι ἐν τῷ στρατῷ, ἡσπάζθη τὴν τοῦ Ἀγιά συμβουλὴν καὶ ἀπεφάσισε νὰ διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν. Ὅθεν ὁ Βεζίρης ἀνήγγειλε τῷ Βαίλῳ Κανάλῃ, ὅστις διέμενεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὅτι ἐὰν ἤθελον οἱ Ἑνετοὶ νὰ ἱκανοποιήσωσι τὰ πταίσματ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπανορθώσωσι τὰς προπράτους πρὸς τὸν ἐχυτοῦ Κύριον ἐπενεχθείσας ζημίας, ἀσμένως ἤθελε στέρξῃ εἰς συνομολόγησιν εἰρήνης μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τέλους τῇ 11 Σεπτεμβρίου ἀναζεύξας ἐκ Κερκύρας ἀνεχώρησε· τῇ δὲ ἐπιούσῃ ὁ Χαιρατίνης ἐπιβιβάσας τὴν στρατιὰν ἀνήχθη ἄγων μεθ' ἐχυτοῦ εἴκοσι χιλιάδας αἰχμαλώτων πάσης ἡλικίας καὶ παντὸς φύλου καὶ πολυάριθμα τετράποδα. (1) Ἐκ τοσούτων σκληρῶν ἀπηνειῶν, ἀπηλλάγησαν μόνοι οἱ εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀγίου Ἀγγέλου καταφυγόντες χωρικοί, καὶ τρομερὰ σημεῖα τῆς τῶν Τούρκων παρόδου κατελείφθησαν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Παξῶν.

Τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἰκτρὰ συμβάντα τῆς νήσου οὐ μόνον Ἑνετοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι Ἴταλοὶ ἱστορικοὶ ἀφηγήθησαν, μετὰ χρωμάτων δὲ λίαν ζωηρῶν καὶ περιπαθῶν περιεγράφησαν ὑπὸ Ἰωάννου Κρίσπου, δουκὸς τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἐν τῇ πρὸς τὸν πάπην Κάρολον τὸν Ε΄. καὶ ἐτέρους δυνάστας χριστιανοὺς ἐπιστολῇ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ Ἀνδρονίκου τοῦ Νουκίου, μάρτυρος αὐτόπτου γενομένου. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐλευθερώσεως ταύτης τῆς Κερκύρας ἐτελέσθησαν τῇ ἐπιταγῇ τοῦ Δόγου καὶ τῆς Συγκλήτου λιτανεῖαι ἐν τῇ Δουκικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀπενεμήθησαν δημόσιαι ἐλεημοσύναι, καὶ πρὸς τὸν ἐν Σκαρδώνῃ τότε γενικὸν μοίραρχον

(1) Ἡ μεγάλη πλὴθὺς τῶν τότε ἀπυχθέντων εἰς δουλείαν Κερκυραίων βαβαίουται ὑπὸ πλείστων ὄσων ἱστορικῶν. Ἐν ἐγγράφῳ δὲ σπουδαίῳ τῶν χρόνων ἐκείνων, οὗ τινος τὸ πρωτότυπον σώζεται ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Καρτάνων καὶ ὅπερ θέλομεν δημοσιεύσῃ παρακατιόντες ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἐγγράφων, ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἀναριθμᾶται εἰς εἴκοσι τέσσαρας χιλιάδας.

Πέζαρον παρηγγέλθη νὰ πλεύσῃ εἰς Κέρκυραν, ἵνα παντὶ σθένει παρὰ μὴ-
θήσῃ τοὺς τε νησιώτας καὶ πολίτας καὶ ἀναρρίψῃ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν
καὶ τὸ πρὸς τὴν αὐθεντίαν τῆς Ἑνετίας θάρρος, ἥτις χάριν αὐτῶν προ-
νόησασα ἔπεμψε τὸ ἀνγκυλίον ὕλικόν καὶ ἀνέκτισε τὰ καταστραφέντα
προάστεια.

Γ.

Ἐν τοσούτῳ τοὺς ἐν Κερκύρᾳ ληφθέντας αἰχμαλώτους μετὰ τὴν εἰς
Κωνσταντινούπολιν ἐπάνοδον ἀποδιβάσχοντες οἱ Τοῦρκοι ἐξέθηκιν ἐν τῷ
φρουρίῳ τοῦ Γαλατᾶ, ἀνακηρύξαντες ὅτι ἡδύνατο ὅστις ἐπεθύμει ν' ἀγο-
ράσῃ χριστιανούς αἰχμαλώτους ἄρρενας ἢ θήλεις, νέους ἢ γέροντας ἐπὶ
μετρία τιμῇ. Τούτου δὲ γενομένου τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἀθλίων ἐ-
κείνων χρήματα κατετέθησαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς (1).

Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ ἐπταετὴς νεᾶνις, ἥτις ἀκολούθως κατέστη
προσφιλεστάτη σύζυγος τοῦ Σουλτάνου Σελήμ, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ
Σουλεϊμάνου, ὑπερβαλλόντως ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπηθεῖσα ἕνεκα τῆς ἁκρας
ὠραιότητος καὶ σπηνίας εὐφυΐας. Οἱ ἑνετοὶ συγγραφῆς, εἴτε διὰ τὸν
λόγον ὅτι ἡ Κέρκυρα ἦτο ὑποτεταγμένη εἰς τὴν πολιτείαν αὐτῶν, εἴτε
ἕνεκεν ἀγνοίας λέγουσιν αὐτὴν εὐγενῇ κυρίαν Ἑνετὴν, ἔλκουσιν τὸ γένος
ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Βάφων, ἃν καὶ Λάζαρος Σοράντιος προστίθῃ μετ' ἐ-
πιφυλάξεως, ἐὰν τοῦτο ἀληθεύῃ· ἀλλὰ πάντες ἀμαρτάνουσι, διότι δ
ἀοίδιμος ἡμῶν πατὴρ ἐτύχησε ν' ἀνγκυλύψῃ ἐν τῇ διπλωματικῇ ἀλ-
ληλογραφίᾳ τῶν ἑνετῶν πρέσβειων παρὰ ταῖς διαφόροις αὐλαῖς τῆς Εὐ-
ρώπης, τῇ μετανακομισθείσῃ ἐκ τῆς πρώτης αὐτῶν ἀποθήκης πρῶτον
μὲν εἰς Παρισίους, εἶτα δὲ εἰς Μεδιόλανα, καὶ ἔγγραφον μεταξὺ τῶν ἐ-
πισήμων, ἃτινα ὁ Βάϊλος Ἰάκωβος Σοράντιος ἐπέστειλε τῇ 26 Ὀκτω-
βρίου 1566 πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν, ὅπερ, ὡς ἐπίσημον ἅμα δὲ καὶ
ἄγνωστον παρὰ θέτομεν αὐτολεξεῖ πρὸς διαφώτισιν τῆς ἱστορίας τῶν χρό-
νων ἐκείνων.

(1) Van. Ali Effendi. Gran Cancel. Λατιν. μετάφρ. τοῦ Ἰω. Lennel παρὰ τῷ Ge-
ropoldi, Bilancia. Istorico-politica dell' impero Ottomano.

Μετάφρασις ἐπιστολῆς τουρκιστὶ γεγραμμένης, ἐγχειρισθείσης ὑπὸ Μιχάλη Παπαδοποδίου, ἣτις εἶναι, καθ' ἃ λέγει, ἡ μετάφρασις ἐπιστολῆς ἐλληνιστὶ γεγραμμένης, ἣν ἡ Κυρία 'Ρεγγίνα Καρτάνου ἐκ Κερκύρας ἔπεμπε πρὸς τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα, γυναῖκα τοῦ Σελήμ καὶ μητέρα τοῦ Μουράτ.

«Κυρία μου καὶ θύγατερ, σοὶ πέμπω μυρίους χαιρετισμούς. Ἀπὸ εἰκοσιεννέκ ἡδὴ ἐτῶν περὶ σοῦ μόνον διαλογιζομένη, ἐὰν ζῆς ἢ ἀπέθανες, οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμουν εἰρὴν ἢ νὰ ἀκούσω εἰδήσεις, αἵτινες νὰ μὲ ἀπαλλάξωσιν ἐκ ταύτης τῆς ἀμνηχνίας. Ἐπὶ τέλους δὲ μαθοῦσα ὅτι εἶσαι γυνὴ τοῦ αὐθέντου Σουλτάνου Σελήμ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπέκτησες υἱὸν ὀνόματι Σουλτάνον Μουράτ, εὐχαρίστησα τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ. Βέβαιον ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν σου πολλὰ ἐδείκνυες σημεῖα ὅτι ἔμελλες νὰ γίνῃς μεγάλη, καὶ ἐλπίζω ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θέλεις λάβῃς εὐτυχίας μείζονας τῆς παρούσης. Ἐγὼ δὲ, ὦ θύγατερ, ἔμεινα 27 ἔτη αἰχμάλωτος, καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπέφερα πολλοὺς κόπους καὶ ταλαιπωρίας· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, θεία χάριτι ἀπὸ δύο ἡδὴ ἐτῶν ἐλευθερωθεῖσα ἐπέστρεψα εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν Κέρκυραν, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν κατοικίαν, ἔνθα μαθοῦσα τὰ περὶ σοῦ ἔγραψα τὴν παροῦσαν καὶ ἔπεμψα αὐτὴν διὰ μέσου τοῦ θείου σου. Ἐγὼ ὀνομάζομαι 'Ρεγγίνα, ὁ πατήρ σου Νικόλαος, σὺ δὲ Καλή. Εἶχες δύο ἀδελφοὺς καὶ μίαν ἀδελφήν. Οἱ ἄρρενες ὀνομάζοντο Γεώργιος καὶ Μανόλης, τὸ δὲ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς ἦτο Φωτεινή. Ὅτε ἡχμαλωτίσθημεν ἡσο ἑπταετής. Ὁ πατήρ σου ἀπέθανεν ἐν τῷ κατέργῳ. Οἱ λοιποὶ ἀδελφοί σου ἀπεπλανήθησαν, ὥστε οὐδέποτε ἔλαβον περὶ αὐτῶν εἰδήσεις. Ἐὰν δὲ δυσπιστῆς εἰς τοὺς λόγους ἐμοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖ ὁ θεῖός σου, ἐρώτησον αὐτὸν καὶ βεβαιώθητι περὶ παντὸς πράγματος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπάρχει ἐκ τῆς γενεᾶς σου ὁ Ἀντώνιος Καρτάνος, ὅστις, ὡς γινώσκεις, ἐφοίτα εἰς τὸ διδασκαλεῖον, τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἠκούσα δὲ ὅτι εἶναι σκλάβος σοῦ καὶ τοῦ στόλου τῶν Σπαχίδων. Τὸ ὄνομα τῆς κώμης ἐξ ἧς ἐζωγρήθη καλεῖται Ἀσουμέτη, κειμένη πλησίον τῆς Κερκύρας. Ἡ τοῦ πατρός σου ἀδελφὴ ὀνομάζετο Φραγκεσκίνα. Ἡ γενεὰ σου κατὰγεται ἐξ ἐνὸς Κυρ Ἀντωνίου Καρτάνου. Σὺ συνείθιζες νὰ λέγεις, Μητέρ μου, μητέρ μου, θὰ ἔλθωσιν οἱ Τοῦρκοι καὶ θὰ μᾶς

πάρωσι· θὰ ἔλθῃ ὁ Χαιράτιν-πασᾶς νὰ μᾶς ἄρπάσῃ, ἡμεῖς δὲ ἐλέγομεν ἡ κόρη αὕτη ἐπὶ τέλους θὰ τουρκεύσῃ. Καὶ μετ' οὐ πολὺ, κατὰ θείαν βούλησιν, ἐπληρώθησαν οἱ λόγοι σου. Θύγατερ, ἐὰν δὲν ἐλησμονήσῃς τὰ καθήκοντα, ἅτινα χρεωστεῖς νὰ ἔχῃς πρὸς τὴν μητέρα σου, θέλεις πέμψῃ ἄνθρωπόν τινα, ἵνα μὲ παραλάβῃ καὶ ἔλθῃ πλησίον σου. Ἐὰν δὲ καταισχύνῃς νὰ μὲ καλῇς μητέρα σου, οὐδὲν ἄλλο δύναμαι νὰ πράξω εἰμὴ νὰ εὐχηθῶ νὰ σὲ ἀπαντήσω εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλεις μοὶ ἀρνηθῇ τὸ τοιοῦτον, διότι τὸ πρὸς τὴν μητέρα ὀφειλόμενον καθήκον εἶναι μέγιστον.»

Διὰ τῶν λόγων τούτων ἡ μήτηρ ἀναζωογονεῖ τὰς πρώτας ἐντυπώσεις τῆς θυγατρὸς τῆς ὡς σημεῖα ἀναγνωρίσεως. Πραττεῖ ὁ Σοράντιος ὅτι ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς ἦσαν αἱ ἐπόμεναι λέξεις, γεγραμμέναι ὡσαύτως τουρκιστὶ καὶ διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς, αἵτινες, ὡς φαίνεται, ἐγράφησαν κατὰ παρακίνησιν τοῦ Παπαδοπούλου.

«Κυρία μου, ἡ ἐπιστολή, ἣν ἐγὼ ὁ θεῖος καὶ δοῦλός σου ἐκόμισα, ἦτο γεγραμμένη ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν χριστιανῶν καὶ οὐδεὶς ἤξευρε ν' ἀναγνώσῃ αὐτήν. Ὅμως εὔρον τὸν συγγενῇ σου Ἀντωνάκην τὸν Σπαχίδην, ὅστις μετὰ μεγίστου κόπου εὔρε μετὰφραστὴν εἰς ταύτην τὴν γλῶσσαν. Καὶ οὕτω μετέφρασεν αὐτήν ὅσον ἡδυνήθη κάλλιον».

Ἐπὶ κεφαλίδος τῆς ἐπιστολῆς ἀνεγινώσκοντο αἱ ἐπόμεναι λέξεις γεγραμμέναι ἐξ ἄλλης χειρὸς, αἵτινες, καθ' ἃ ἰσχυρίζετο ὁ Παπαδόπουλος, περιεῖχον τὴν δοθεῖσαν παρὰ τῆς εἰρημένης Κυρίας ἀπάντησιν.

«Ὅπουδῆποτε καὶ εἰς χεῖρας οἰουδῆποτε εὔρῃς τὴν μητέρα μου θέλεις λάβῃ καὶ ὁδηγήσῃ αὐτήν ἐνταυθα ἀνυπερθέτως».

Μετάφρασις διατάγματος εὐρισκομένου παρὰ τῷ Παπαδοπούλῳ ἐπ' ὀνόματι τῆς μητρὸς τοῦ Σουλτάνου Μουράτ.

«Διὰ τοῦ παρόντος ἐντέλλεται εἰς πάντα Σαντζάκην, Καδὴν, Βοϊβόδαν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Καπιτάνον τῆς Σμύρνης, ἵνα πορευομένου Μιχάλη τοῦ ἐκ Κερκύρας μετὰ τοῦ πλοίου αὐτοῦ εἰς οἷονδῆποτε σκάλωμα συγχωρήσωσιν αὐτῷ νὰ ἀπιβιβάσῃ ὅ,τι βούλεται, μηδόλως ἐνοχλοῦντες ἢ κωλύοντες αὐτὸν καὶ ὡσαύτως ἵνα μὴ ἐνοχλῶσι τὰς ἐν ταῖς

χώραις ἐκείναις κειμέναις ἐκκλησίαις· ἔτι δὲ ἵνα δύνηται νὰ ἐλευθερῇ σκλάβους Κερκυραίους ὅπουδὴποτε ἀνέυρῃ αὐτούς».

Θέσις τῆς σφραγίδος φερούσης τάδε·
«Μήτηρ Σουλτάνου Μουράτ».

Ἀναπύεται ἡ ψυχὴ διαλογιζομένη ὅτι οὔτε τὸ αὐτοκρατορικὸν μεγαλεῖον, οὔτε ἡ ἐκ νηπιότητος συμβίωσις μετ' ἀλλοφύλων ἡδυνήθησαν ν' ἀποσβέσωσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τῆς νέας Καρτάνου τὴν μνήμην τῆς μητρὸς, τῶν συγγενῶν, τῆς πατρίδος, ἴσως δὲ καὶ αὐτῆς τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Τοῦτο προσέτι δυνατὸν εἰκάσαι καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἰωάννου Φρχκίσκου Μοροζίνου, ἐτέρου βαίλου, ἐπανακάμψαντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ τῇ ἀνγνωσθείσῃ ἐν τῇ Συγκλήτῳ μετὰ τῶν ἐτῶν 1558 καὶ 1586, ὅτι τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα Μουράτ ἡ γυνὴ αὐτῇ διέταξε κρυφίως νὰ βαπτίσωσι, ἂν καὶ προστίθῃτιν ὁ Μοροζίνης ὅτι αὕτη ἔπραξε τοῦτο οὐχὶ τοσοῦτον χάριν τῆς θρησκείας, ὅσον ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης παρὰ τοῖς Τούρκοις δοξασίας, ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν βαπτισθέντα ἔχουσι καλλητέραν τύχην καὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς ἐπιληψίαν, ἣν πάσχουσι πλεῖστοι ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἀπήλλαξε τοιοῦτου νοσήματος τὸν υἱὸν αὐτῆς ἔνεκα τῆς ἐκείνου ἀκрасίας (1).

Ὅθεν οὐδεμίαν ἀνάγκην ν' ἀποδειχθῇ ἐπὶ πλέον τίς ὑπῆρξεν ἡ οἰκογένεια τῆς μητρὸς τοῦ Μουράτ, ἣν οὐδ' ἐκείνη βεβαίως ἠγνόει, ἀλλ' ἵνα δοξάσωσιν ὅτι ἦτο ὑψηλοτέρως περιωπῆς, διηγείτο ὅτι δὲν ἐγίνωσκε τὰ ὀνόματα τῶν συγγενῶν αὐτῆς καὶ ὅτι ἦτο ἐνετὴ, αἰχμαλωτισθεῖσα ἐν Κερκύρῃ, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτῆς διέμενεν αὐτόθι ἐν στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ.

Ὄντος τοῦ Μουράτ τὸ 1546, ἐν ᾧ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, μόλις 28 ἐτῶν, δῆλον ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ συνεζεύχθη μετὰ τοῦ Σελήμ τὸ 16 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς, καὶ ὅτι κατὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου δὲν ὑπερέβαινε τὸ τεσσαρακοστὸν πέμπτον. Ὁ θάνατος τοῦ Σελήμ ἀπεσιωπῆθη ἵνα μὴ παράσχη λαβὴν εἰς τὴν αὐθάδειαν τοῦ στρατοῦ. Ὁ Μουράτ ἅμα λαβὼν τὴν εἰδήσιν, ἐν Ἀρμασίᾳ εὐρισκόμενος, ἀπῆλθε καὶ νύ-

(1) Relazione dell' Ambasceria a Costantinopoli di Gianfrancesco Morosini Bailo della Rep. di Venezia dal 6 Maggio 1582 al 12 Giugno 1583. Ven. 1854. p. 26.

κτωρ ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Μαθὼν δὲ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ ὁ μέγας Βεζύρης, πρῶτον μὲν εἰτήγαγεν αὐτὸν εἰς τὰ δωμάτια τῆς μητρὸς, ἣν ὑπερβαλλόντως ἐλάτρευε καὶ ἠγάπα, καὶ μετ' αὐτῆς συνεβουλεύθη, εἶτα δὲ αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ μεγιστᾶνες προσεκύνησαν τὸν νέον ἡγεμόνα. Συνετὴ καὶ ἔμπειρος ἡ γυνὴ αὕτη ἐν ταῖς μηχανορραφίαις τοῦ σεραγίου πλεῖστον ἴσχυε παρὰ τῷ Μουράτ, καὶ φοβουμένη μὴ ἐλαττωθῇ ἡ ἐπιρροὴ αὐτῆς ἔνεκα τῆς στιθερᾶς καὶ τρυφερᾶς ἀγάπης, ἣν ἐδείκνυεν ὁ υἱὸς πρὸς τὴν σύζυγον, προσεπάθησε νὰ σαγηνεύσῃ αὐτὸν δι' ἄλλων καλλωνῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὠφελήθη ἐκ μιᾶς Οὐγγρίδος αἰχμαλώτου, ἥτις εἰς τὴν γοργότητα τοῦ χοροῦ ἤνωνε τὴν γοητείαν τοῦ ἄσματος δι' ὧν διεσκέδαζε τὸν Μουράτ· καὶ ἐπειδὴ ἡ ζηλότυπος σύζυγος, ἵν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν τῆς νέας συμπαιδείας καὶ μηδενίσῃ τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις τῆς ἀντιζήλου μετεχειρίσθη ἐβραΐας τινὰς καὶ ἀπεπειράθη νὰ ποιήσῃ γόητρον καὶ μαγείας, ἡ πανοῦργος Καλὴ ἐπληροφόρησε περὶ τῶν τεχνασμάτων τούτων τὸν υἱὸν αὐτῆς.

Ἐτελεύτησε δὲ ἡ Καρτάνου ἐν ἀκμαίᾳ ἔτι ἡλικίᾳ πεντήκοντα τεσσάρων ἐτῶν. Μαθὼν ὁ Σουλτάνος ὅτι ἡ ἀσθένεια αὐτῆς προέβαινεν ἐπὶ τὰ χεῖρω, ἐπορεύθη ἵνα ἀποδώσῃ αὐτῇ τὰ τελευταῖα καθήκοντα· ἡ δὲ συνετὴ μήτηρ, ἥτις ζῶσα εἶχε μετριάσῃ τὰ πάθη τοῦ υἱοῦ, τελευτῶσα ἔδωκεν αὐτῷ διαφόρους συμβουλὰς διαδοθείσας καὶ ἐπευφημισθείσας καθ' ὅλην τὴν Κωνσταντινούπολιν. Κατέλιπε δὲ δύο ἑκατομμύρια χρυσοῦ, ὧν τὰ μὲν δύο τρίτα ἐκληροδότησε τῷ υἱῷ, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὰ τζαμιά. Ὁ δὲ Μουράτ παρέπεμψε τὸν νεκρὸν τῆς μητρὸς μέχρι τῆς τελευταίας θύρας τοῦ σεραγίου, καὶ διέταξε νὰ ταφῇ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ τοῦ ἀνδρός.

Ε'

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΛΑΤΙΝΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

ΜΕΤΑ

ΒΡΑΧΕΙΩΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ.

1310 — Μάρκος Κονταρηνός. Ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας Μαρίας τοῦ Καρμήλου ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἐνετίᾳ, ἡ δὲ ἐπιτάφιος αὐτοῦ ἐπιγραφή ἐστὶν ἡδε. *Hic iacet F. Marcus Contareno ordinis Carmelitarum, Archiepiscopus Corphiensis, qui obiit anno MCCCX, die XIV Novembris* (1). Ὁ Le Quien ἀναφέρει τὸν ἄνδρα ὡς ἀκμάσαντα ἐκ τὸν ὕστερον ἔτεσιν (2), ἀλλ' ἐν τῇ *Bibliotheca Carmelitana* τοῦ Cosmas de Villiers a S. Stephano, 1752 εἰς φύλ. (3) ὁρθότερον μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ Κονταρηνοῦ ἐν ἔτει 1310.

1317 — Ἀγνοοῦμεν τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου, οὗ χάριν Φίλιππος πρίγκηψ τοῦ Τάραντος ἐξέδωκε τὸ ἐξῆς δίπλωμα χρονολογούμενον ἀπὸ μηνὸς Ἰανουαρίου, Ἰνδ. 5'. τοῦ ἔτους 1317. — *Philippus Dei gratia*

(1) Flam. Corner Venet. Eccl. Illustr. T. VI σ. 266 T. XII. σ. 170 Daniel a V. M. Speculi Carmel. T. 2. σελ. 942.

(2) Oriens Christianus, Τόμ. III. σ. 289.

(3) Τόμ. II. σ. 1002.

Imperator C. P., Domicus insulae Corphoy ec. Fideli nostro dilecto Episcopo et Presbyterio suis Capitularibus concedimus omnes locos et incultas in dicta nostra insula Corphoy ut possint disponere illos in colonias ad suam et successorum sustentationem. Ἀλλὰ μεγάλως ἀμφιβάλλομεν περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ ἐγγράφου τούτου καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἡμετέρας ὑποψίας σημειοῦμεν τὴν οὐδανοῦ οὐδέποτε ἀπαντωμένην προσηγορίαν τοῦ Dominus insulae Corphoy καὶ τὴν τοῦ Episcopo ἀντὶ τοῦ Archiepiscopo.

1340 — Σαλβιανός (1).

1341 — Γάδδος Δομενικάνος. Μετετέθη ἐκ τῆς Ἐπισκοπικῆς ἑδρας τῆς Μελαίνης Κερκύρας (Curzola) εἰς τὴν τῆς Κερκύρας (2).

1348 — Ἰωάννης, ἔλκων τὸ γένος ἐκ τοῦ εὐγενοῦς οἴκου τῶν Δελλαπόρτα, ὡς δοξάζει ὁ Οὐγέλιος, εἶχε πατρίδα τὸ Σάλερνον, μετετέθη δὲ ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κερκύρας εἰς τὴν τοῦ Βρεντησίου (3). εἶτα δὲ ἐχρημάτισε σύμβουλος καὶ οἰκεῖος τῆς βασιλίσσης Ἰωάννας καὶ νούντζιος τῆς Ἀποστολικῆς ἑδρας· μετατεθεὶς δὲ εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἑδραν τῆς Καπύης τῷ 1352, ἐτελεύτησεν ἐν ἔτει 1357. Ὁ Καρονέλλιος λέγει ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος οὗτος ὀρμαῖται ἐκ Κερκύρας καὶ ὅτι Ἐπίσκοπος ὦν τοῦ Comonago ἐτελεύτησε τῷ 1353. (4).

1359 — Μαρτελάνος Ἰταλός (5). Οὗτος δέον νὰ ᾔηται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, πρὸς ὃν Ἰννοκέντιος ὁ Δ΄. γράφει ὅτι, ἵνα προνοήσῃ ὑπὲρ τῆς ταλαιπωρουμένης ἐκκλησίας διώρισεν ἴδιον αὐτοῦ ληγάτον ἐν διαφόροις τῆς Ἑλλάδος μέρεσι, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ ἐν Κερκύρᾳ, Πέτρον Θωμᾶν Καρμηλιτανὸν, ὅστις ὕστερον κατετάχθη ὑπὸ τῶν Λατίνων εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀγίων (6).

(1) Corner. T. I. σ. 56.

(2) Farl. Cavel. T. 1. σ. 121. Ἀριθ. 18. Bremond T. 2. Bull. σ. 203—221. Raynald. ann. 1345. Ἀριθ. 16. Bullar. Dom. T. 1. σ. 121.

(3) Βούλα Κλήμεντος τοῦ Ζ΄. ἐκδοθεῖσα ἐν Λυονίῳ τῇ 30 Μαΐου 1348 παρὰ τοῦ Ughelli ἐνθα ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀρχιερέων Βρεντησίου.

(4) De Leo. σ. 77.

(5) Ἐγγράφον σωζόμενον ἄλλοτε ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῶν Αὐγουστινιανῶν μοναχῶν, γυν δὲ ἐν τῷ Εἰσπρακτορεῖῳ Κερκύρας.

(6) Lami Deliciae erudit. L. IV. Corner. Cretæ sacræ. T. II. σ. 47.

1371 — Καστελλίνος Ῥωμανόπουλος. Ἐν ἐγγράφῳ τινὶ, ἀρχῆθεν Ἑλληνιστὶ γεγραμμένῳ, ἀλλ' οὐ τινος ἐν τοῖς Τόμοις τῶν πράξεων τῆς πόλεως (Volumi degli atti della Città) διατηρεῖται μόνον ἐπίσημος Ἰταλικὴ μετάφρασις, γενομένη ὑπὸ Ἀνδριόλου Σκληροῦ δημοσίου νοταρίου πρὸ τοῦ ἔτους 1523, ἀναγινώσκεται ὅτι ἐν ἔτει 1371 τῇ 14 Ὀκτωβρίου Ἰνδ. Θ'. Καστελλίνος Ῥωμανόπουλος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐλέω Θεοῦ καὶ τῆς Ἀποστολικῆς ἑδρας Ἀρχιεπίσκοπος τῆς τε πόλεως καὶ νήσου Κερκύρας καὶ πρῶτος τοῦ αὐτοκράτορος σύμβουλος, τουτέστι Φιλίππου πρίγκιπος τοῦ Τάραντος, ἐπιτίτλου αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως, ἀναγνωρίζει ὅτι κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους ἡ ἐν τῇ περιοχῇ Νυφῶν κειμένη Μονή, Ἀσκηταριὸν καλουμένη, ἦτο ἐλευθέρη. Ὅθεν χάριν Μεθοδίου τοῦ ἐξ Ἀχριδῶν καὶ ἐτέρων δύο μοναχῶν τοῦ κοινοβίου ἐκείνου ἀνακηρύττει ἐς αἰεὶ ἐλεύθερον καὶ ἀσύδοτον αὐτό τε καὶ τοὺς ἀνήκοντας αὐτῷ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, καὶ δωρεῖται πρὸς τοῦτοις τῇ Μονῇ τὴν κτῆσιν μύλου τινός (1).

(1) 1622 a di 10 Marzo. Presentata nella Cancellaria della Magnifica città di Corfù per il magnifico S.r Cesare Forcio Sindico per essere registrata nelli atti di essa Cancellaria et poi essergli restituita.

In nomine patris, et filii et Spiritus Sancti amen. Regnante Illustrissima Domina nostra, Donna Zuana Dei Gratia de Hierusalem, et de Sicilia Regina, Duchessa d' Apulia et del Principato de Capua, Provincia et de Forcalqueria, ac etiam de Pendemonte comitissa, del suo regno anno 34. Dominando in la città et insula di Corfù il forte et Santo nostro Sig. et Domino Ecc.mo et Ill.mo Imperator di Costantinopoli Principe di Taranto et d' Acaja, D.o Filippo del suo imperio et potentato Regnante et signorezante anno septimo, Castellin Romanopulo della città di Costantinopoli per misericordia d' Iddio et della sede apostolica Archiepiscopo della città et isola di Corfù, et Imperial primo Consegliaer. Venuto avanti di noi l' onoratissimo Jeromonaco Metodio dalla città d' Acridon, insieme etiam con altri doi Monachi per domandare elemosina per il Solitario, cioè Monasterio dell' Onnipotente Salvator nostro, no neupato Aschitariò, et vedendo l' umiltà nostra et havendo inquirito come ab initio, et supra libera et miracolosa, et Santa Cella era, perciò vogliamo, et iterum che ella sia libera et in tutto exempta in tutto il tempo et seculo, insieme con li legati prodotti, da vigne, terreni, ollivari, albori fruttiferi, et non fruttiferi. Similiter l' umiltà nostra conciede in gratia al Monasterio sopradetto dell' Omnipotente et Salvator nostro Gesù Cristo il Molino, il quale è di sotto il Casal di Nifes, confinante alla via, la qual va alla santa Veneranda, insieme con la sua utilità, et non sia mossa per alcun modo la Chiesa sopradetta del Salvator Christo per alcun tempo, ovver impedita, ovvero infe-

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου δὲ τούτου ἐξάγεται ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἡ ὀρθό-
δοξος ἐκκλησίᾳ ὑπέκειτο τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τῶν Λατίνων καὶ ὅτι ὁ Κασ-
τελλίνος, καίτοι Ἕλλην, ἦτο ὁπαδὸς τοῦ Πάπα.

1378—1386— Ἰωάννης ἐξ Αὐρηλίας ἢ d' Aureille, ἐφημέριος τῆς
Ἀγίας Σαβίνης, ἀναδεχθεὶς Καρδινάλιος ὑπὸ τοῦ Πάπα Οὐρβανοῦ τοῦ
Δ'. τῷ 1378. Ὁ Πάπας οὗτος ἐλθὼν εἰς ἔχθραν πρὸς Κάρολον τὸν Γ'.
βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, διέτριβεν ἐν Νοκερίᾳ εἰς τὸ πεῖσμα τοῦ τε
βασιλέως καὶ τῶν καρδιναλέων. Νομομαθὴς τις δὲ Βερτολίνος ἐκ Πλα-
κεντίας διέδωκε τότε ἐν ἐγγράφῳ αὐτοῦ, ἐν ᾧ πολυτρόπως ἰσχυρίζετο
ὅτι ὁσάκις ὁ πάπας ἤθελεν εὐρεθῇ λίαν ἀμελής ἢ ἄχρηστος πρὸς τὴν κυ-
βέρνησιν ἢ ἤθελε πράξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ οὕτως ὥστε νὰ ἐμβάλῃ
εἰς κίνδυνον τὴν ἐκκλησίαν, ἠδύναντο οἱ καρδινάλιοι νὰ ἐπιστήσωσιν αὐ-

stata per nissuno, nè per la nostra umiltà, nè per quelli averanno et singnorezerano la
nostra sedia della Santissima madre Chiesa dell' Isola di Corfù, ma più presto debba
haver essa tal donatoria et liberatoria Chiesa del Salvator nostro immutabiliter et fir-
mo et certo l' imutabile et irrevocabile in seculum semper et in omne tempus.

Scritto et dato il presente singolar privilegio dell' umiltà nostra. Bollato con la no-
stra bolla et subscriptione per grazia alla sopradetta Chiesa del Salvator nostro Cristo
et a detto Jeromonaco Metodio et alli Monachi, che s' attoveranno nelli secoli postea
venturi in essa Chiesa et per maggior fede io Notario Sevastò Dimitrio Malachi,
comandato per il sopradetto Honoratissimo et Reverendissimo Metropolita della Santa
Ecclesia di Corfù et di tutta l' isola, et Imperial primo Consiglier D.o Castellin Ro-
manopulo, ho scritto il presente liberatorio singolare per mia mano, come quello che
ho per autorità Imperial l' Ofizio di esser Nodaro della città di Corfù.

Mensis Octob. 14, Indictione nona, anno Nativitatis 1371.

Sevastus Dimitrius Malachis.

1323 a di 28 Settembre. Io Niccolò Cuvàrà, Interprete della Corte, facio fede am-
plissima et indubitata, come oculata fide o scontratto l' antescritto in seguito interpe-
trato per Andriolo Selirò Nodaro Publico di Corfù da Greco in Latino, scritto detto in
seguito in publica forma, interpetrato etiam per il detto S.o Andronello come coadiu-
tor della Cancellaria et cossi per fede et confirmation della verità ut supra ho sotto-
scritto de mia propria mano.

Reggistrato a di 20 Marzo 1622 per me Costantin Politi V.e Cancelier della magni-
fica comunità di Corfù.

Restituito al presentator sotto li 8 Gennaro 1623 l' autentico cc.

ἔγγραφον διατηρούμενον ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Μαρμαράδων καὶ ἐν τῷ Τόμῳ τῶν Πράξεων
τῆς πόλεως τοῦ ἔτους 1610 μέχρι τοῦ 1624.

τῷ ἑνὰ ἢ πλείονας ἐπιμελητὰς, ὧν τῇ συμβουλῇ νὰ διαχειρίζη τὰ πράγ-
ματα.

Παρὰ τοῦ καρδινάλεως τοῦ Μανουπέλλου ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ὁρσίνων
ἠγγέλθη μυστικῶς πρὸς τὸν Οὐρβανὸν ὅτι πέντε ἢ ἑξὶ καρδινάλιοι ἐκ τῆς
ἀκολουθίας αὐτοῦ, τουτέστιν οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Τάραντος καὶ Κερκύρας,
καὶ οἱ Καρδινάλιοι τῆς Γενούης, τοῦ Λονδίνου, τοῦ Ἀγίου Μάρκου καὶ
τοῦ Ἀγίου Ἀδριανοῦ, ἅπαντες ἐκ τῶν σοφωτέρων καὶ ἐπισημοτέρων προ-
σώπων τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου, εἶχον ἴδῃ τὸ ἔγγραφον τοῦ Βαρτολίνου καὶ
συνεμερίζοντο τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ. Ἐβεβίωσαν πρὸς τούτοις τὸν Πάπαν
ὅτι οἱ ἱεράρχαι οὗτοι εἶχον μηχανευθῇ συνωμοσίαν, ἵνα συλλάβωσιν αὐ-
τὸν τῇ 13 Ἰανουαρίου 1385 καὶ καταδικάσωσιν ἀκολούθως ὡς αἵρετι-
κόν. Ὁ Οὐρβανὸς, ἀνὴρ ὀξύθυμος, ἀγέρωχος καὶ σκληρὸς, ἐνέβριχεν αὐ-
τοὺς εἰς τὰ δεσμὰ καὶ εἰς σκληρὰν εἰρκτὴν, ἐπιτάξας τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ
Φραγγίσκῳ Βουτέλλῳ ν' ἀνακρίνη αὐτούς· ἀλλὰ, καί τοι ὑποστάντες
βαρυτάτας βασάνους, οὐδὲν ἄλλο ὡμολόγησαν εἰμὴ ὅτι ἦσαν ἀθῶοι.

Εἰς μάτην ὁ βασιλεὺς Κάρολος καὶ οἱ ἐναπολειφθέντες ἐν Νεαπόλει
Καρδινάλιοι ἐμεσολάβησαν ὑπὲρ τῶν ἀθλίων ἐκείνων. Ὁ ἀδυσώπητος
Ποντίφηξ οὐ μόνον καθήρεσεν αὐτοὺς τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν καὶ ἀξιώμα-
τος, ἀλλ' ἀφώρισε καὶ τὸν Κάρολον καὶ τὴν βασίλισσιν Μαργαρίταν καὶ
τοὺς ἐν Νεαπόλει ὀπαδοὺς αὐτῶν. Ὁργισθεὶς ὁ Κάρολος ἕνεκεν τούτου ἐ-
πολιόρκησε τὴν Νικερίαν, ὁ δὲ Οὐρβανὸς, πολιορκούμενος, τρεῖς ἢ τε-
τράκις τῆς ἡμέρας ἐνεφνίζετο εἰς τὸ παράθυρον καὶ κρατῶν τὸν κω-
δωνίσκον καὶ τὴν ἀνημμένην λαμπάδα ἀφώριζε τὸν στρατὸν, ὅστις ἔ-
μενεν οὐχ ἥττον ἀμετακίνητος. Διαρκούσης τῆς πολιορκίας εἰ φυλκκι-
σθέντες Καρδινάλεις καὶ πάλιν ἐβασανίσθησαν ἀπηνῶς, ἐν ᾧ ὁ Πάπας
περιπατῶν ἀνεγίνωσκε τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἐκεῖνοι πάντοτε διω-
μολόγουν τὴν ἐχυτῶν ἀθωότητα. Θεόδωρος ἐκ Νιέμ, γραμματεὺς αὐτοῦ
παρευρεθεὶς εἰς τοσοῦτον φρικτὸν θέαμα συνεκινήθη σφόδρα.

Ἀποπεμφθέντες δὲ εἰς τὴν εἰρκτὴν ἀλυσίδετοι, ἔχοντες τὰ μέλη πα-
ραλελυμένα, ὑπέστησαν ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας πῆνάν τε καὶ δίψαν διατρίβον-
τες ἐν τῷ μέσῳ τῶν σκολήκων, ὅτε τῇ 8 Αὐγούστου πεζοί τε καὶ ἵπ-
πεῖς ἐλθόντες πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Οὐρβανοῦ ἐπέτυχον νὰ ἐλευθερώσω-

σιν αὐτὸν καὶ νὰ κομίσωσι δι' ἀποκρήμων ὁδῶν πρὸς τὸ Σάλερνον μέ-
χρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα εὔρεν ἔτοιμα κάτεργα Γενουηνσίων, ἐφ' ὧν ἔ-
πλευσεν εἰς Γενούην. Προσορμισθέντων δὲ τῶν κατέργων εἰς τὸ τῆς Πίσσης
ἐπίνειον, Πέτρος ὁ Γαμβακόρτας, ὁ τότε τῶν Πισσέων αὐθέντης, ἦλθεν
εἰς προσκύνησιν τοῦ Πάπα καὶ ἐμεσίτευεν ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων.
Ἐνδοῦς ὁ Οὐρβανὸς εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ Γαμβακόρτα προσεκάλεσεν
ἐνώπιον αὐτοῦ τοὺς δεσμίους, αὐχμηροὺς ὄντας καὶ ῥακενδύντους, καὶ διὰ
τραχέων λόγων ὠνείδισεν αὐτοῖς τὸ διαπραχθὲν κακούργημα, ἀλλ' οὗτοι
διαμαρτυρόμενοι περὶ τῆς ἐχυτῶν ἀθωότητος ἀνεβόησαν ὅτι ἤθελόν πο-
τε διὰ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ σκληρότητα κατηγορήσῃ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ
ὑπερτάτου δικαστηρίου τοῦ Θεοῦ. Οἱ λόγοι ἐξώργισαν ἔτι μᾶλλον τὸν
ὀξύχολον ποντίφικα, ὅστις ἀπέπεμψεν αὐτοὺς εἰς τὰ κάτεργα καὶ, φθά-
σας εἰς Γενούην, ἀκλόνητος εἰς τὰς μεσιτείας πάντων τῶν λοιπῶν πλήν
τῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, ὅστις ἔσχυσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄγγλον
Καρδινάλιον Ἀδάμ Ἐστὸν, ἐθανάτωσε τοὺς ἀθλίους ἱεράρχας. Καί τινες
μὲν λέγουσιν ὅτι ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ἐντὸς σάκκων, τινὲς δὲ
ὅτι ἐστρεβλώθησαν ἐν τῇ εἰρκτῇ, ἄλλοι δὲ ὅτι ἐσφάγησαν καὶ ἐτάφησαν
ἐντὸς σταύλου, καὶ ἄλλοι τέλος ὅτι ἐθανατώθησαν διὰ πελέκεως καὶ ὅτι
μετὰ ταῦτα ῥιφθέντες εἰς κλίβανον μεταποιήθησαν εἰς τέφρα, ἐξ ἧς ἐ-
πληρώθησαν κιβώτια τινα. Ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαθὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ
Χριστοῦ, ὁ σάκις ἐξήρχετο ἔφιππος, περηκολουθεῖτο πάντοτε ὑφ' ἡμιό-
νων, ἐφ' ὧν ἦσαν ἐπιτεθειμένα τὰ τε κιβώτια ἐκεῖνα καὶ οἱ ἐρυθροὶ πύ-
λοι τῶν καρδινάλεων, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐμπνεύσωσι τρόμον εἰς ὅσους τυχὸν
ἐν τῷ μέλλοντι ἤθελον ἐπιχειρήσῃ ὁμοίαν κατ' αὐτοῦ συνωμοσίαν (1).

1389. Νικόλαος (2).

1393. Ἀλβανὸς Μιχαήλ, εὐπατρίδης Ἐνετὸς, ἀββᾶς Βενεδικτῖνος ἐν
τῇ μονῇ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Λίδου ἐν Ἐνετίᾳ ἀπὸ τοῦ 1384 μέ-

(1) Baluzius De Papa Avent. T. 1. col. 1243. Oldoinus in vitis Pontif. D. D. card.
T. 2. col. 633. Raynald. Fleury L. XCVIII. Collenuccio. Panvin. Gian. T. 3. σ. 336.
Murat. Ann.

(2) Ἐγγράφον ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῶν Αὐγουστινιαν. φθάρων.

χρι τοῦ 4839. Τῷ 1406 μετετέθη εἰς τὴν ἑδρὰν τοῦ Παταβίου (1). Ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ, Πέτρος τις στρατηγὸς (*capo di milizia*) ἔκτισεν ἰδίους ἀναλώμασιν τὴν ἐν Κερκύρᾳ Λατινικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Εὐαγγελιστρίας (*dell' Annunziata*) καὶ εὐρύχωρον κοινόδιον ἐπὶ σκοπῷ νὰ παρχωρήσῃ αὐτὴν πρὸς τοὺς Καπουκίνους τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου. Ὁ δὲ Φρα-Νικόλαος Ρουσίνος ἦλθε πρὸς τοῦτο εἰς Κέρκυραν ἐν ἔτει 1394 φέρων μεθ' ἑαυτοῦ παπικὰ διατάγματα καὶ ἐπιτροπικὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τάγματος, καθ' ὃν χρόνον καὶ ἔλαβε τὴν κατοχὴν τῆς ἐκκλησίας, τῆς Μονῆς καὶ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς (2). Οἱ δὲ Αὐγουστινιανοὶ πατέρες ἐκ τῆς ἐπαρχίας τῆς Παλαιστίνης διετέλεσαν κάτοχοι τῆς Μονῆς ἐκείνης μέχρι τοῦ ἔτους 1683.

14....1414. Διάδοχος τοῦ Μιχαὴλ ὑπῆρξε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἀββᾶς Ἰλαρίων ἐν τῇ ἐν Ἑνετίᾳ Μονῇ τῶν Ἁγίων Ἰλαρίωνος, Γεωργίου καὶ Βενεδίκτου, ἐμπειρότατος ἐν ἀμφοτέροις τοῖς δικαίοις, ὅστις ἐν ἔτει 1414 ἐτελεύτησεν Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας (3).

1414. Τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1414 ἀνεβιβάσθη εἰς τὴν Λατινικὴν τῆς Κερκύρας ἀρχιεπισκοπὴν Γεώργιος Δολφῖνος, εὐπατρίδης Ἑνετός, ἐκ τοῦ τάγματος τῶν ἱεροκηρύκων, καὶ δεινὸς θεολόγος (4).

1425. Ἀνδρέας Γρίττης, εὐπατρίδης Ἑνετός (5).

142. 142....Μαρτίνος δὲ Βερνάρδης, πολίτης Ἑνετός. Ἐχρημάτισε κανονικὸς ἐν Τριβίζῳ καὶ Κρήτῃ ἐν ἔτει 1398, εἶτα δὲ ἐφημέριος καὶ ἡγούμενος ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

(1) Le Quien, *Oriens. Chr.* Ughelli. *Ital. Sacr.* T. 5. σ. 434. Albanus Michael, nobilis Venetus, Abbas commendatarius S. Nicolai in littore Venetiarum, Ordinis S. Benedicti et Archiepiscopus Corphiensis, ad hanc Patavinam Ecclesiam fuit translatus ab Innocentio VII an. 1406. VII. Idus Martii. Fato functus est anno 1409. Porro in Corphiensi Ecclesia successorem nactus est Hilarium Abbatem. SS. Hilarii, Georgii et Benedicti de Venetiis, juris utriusque peritissimum, qui decessit anno 1414, cui successit eodem anno Georgius de Cadolfino ordinis Praedicatorum insignis Theologus.

(2) Ἐγγραφα ἐν τῷ δημοσίῳ Ἀρχιεπισκοπῇ.

(3) Corner. *Decade XIII.* σ. 119. Ughelli T. 5. σ. 434.

(4) Ughelli. *αὐτόθι* 533. Bremond *Bull.* T. 2. σ. 528. Caval. T. 1. σ. 297. Fontana, *Teatro Dom.* σ. 70. Tit. 32.

(5) Onofri. *Cron. Ven.*—Corner.

μενος ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις τῆς Ἑνετίας, Ἐπίσκοπος δὲ Ἰουστινουπόλεως ἐν ἔτει 1428, εἶτα δὲ Μεθώνης, καὶ τέλος ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας. Διήγαγε μέγα μέρος τοῦ βίου αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Κουρίᾳ. Ἴσως ὁ Μαρτῖνος, εἰ μὴ ἄλλος τις τῶν προκατόχων αὐτοῦ, εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας, περὶ οὗ Ἀμβρόσιος ὁ Καμαλδουλαῖος ποιεῖ μνείαν ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ (1). Τῇ ὁγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου 1438, ἔφθασεν ὁ Αὐτοκράτωρ Καλοϊωάννης εἰς Ἑνετίαν, ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Φερράριᾳ σύνοδον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πατριάρχης τῆς Ἱεροσολύμων, ὅστις ἐτύγχανεν ὦν αὐτόθι, μετὰ πλείστων Ἐπισκόπων ἐπεσκέφθη τὸν Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπεδέχθη αὐτὸν ἐξ ὀνόματος τοῦ Πάπα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπισκόπων τούτων ἦτο ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Καστέλλου, τῆς Κερκύρας, τοῦ **Recanati**, τῆς Βικεντίας, τῆς Πόλας, τῆς Νόνας, τοῦ Καττάρου, τῆς Κροίας καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου μετὰ πλείστων ἄλλων ἡγουμένων καὶ ἐφημερίων, οὓς ὁ Πατριάρχης ἐδέχθη φιλοφρόνως, ἀναστὰς καὶ ἀσπασθεὶς τοὺς πάντας μετὰ μεγίστης προσηθείας (2).

1458. Πέτρος Ἰουστινιανός, Ἑνετός, ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Δομινικάνων, ἤδη ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῶν Ἀγίων Ἰωάννου καὶ Παύλου (3). Ἴσως εἶναι ὁ αὐτός καὶ ὁ διδάκτωρ Πέτρος Φριγέριος, περὶ οὗ ἀναγινώσκεται εὐνοϊκὴ κρίσις ἐν τοῖς πονήμασι τοῦ εὐσεβοῦς Κερτοσινοῦ Ἰωάννου. Ἡμαρτημένως λοιπὸν συγχέεται ὑπὸ τοῦ Τομαζίνου μετὰ Πέτρου τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ αὐτοῦ τάγματος (4).

1459. Ἰσίδωρος. Τινὲς μὲν νομίζουσιν αὐτὸν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τινὲς δὲ ἐκ Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ πραγματικῶς ἦτο Πελοποννήσιος καὶ μαθητὴς Γεμιστοῦ τοῦ Πλήθωνος. Ἐπὶ πολὺ προέστη τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἀρχιμανδρίτης, ὁψιαίτερον δὲ ἐπεδόθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰλλυρίας. Ἰωσήφ ὁ πατριάρχης ἀνηγόρευσε αὐτὸν πατριάρχην τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Κιέβου

(1) T. 3. Vet. Script. Ampl. Coll. Litt. XIII. L. 10.

(2) Sanuto Cronaca, παρὰ τῷ Καπελλέτῃ, Storia della Rep. di Venez. B. 10. κεφ. 24.

(3) Ughelli. T. 3. Coll. 390. Corner. T. 2. σ. 234. Eccl. Ven. Ant. Monum. Atti del Capitolo gen. dell' ord. celebrato in Noviomagi.

(4) Bernardo Giustiniani. Vita di L. Giust. Corner. T. 14 σ. 348.

ένώσας τὰς δύο μητροπόλεις. Ὁ Ἰσίδωρος προσεπάθησεν ἅ παίση τὸν μέ-
γαν Δοῦκα Βασίλειον τὸν Γ'. ἵνα συγκατανεύσῃ εἰς τὴν ένωσιν, αἰτήσας
παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν νὰ συνοδεύσῃ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸν Πατριάρ-
χην εἰς Φερόαρίαν, ἵνα συντελέσῃ εἰς τὴν εἰρήνην καὶ ένωσιν τῶν ἐκκλη-
σιῶν. Ὁ Βασίλειος, καίτοι ἄκων, συγκατένευσεν, ὅθεν ὁ Ἰσίδωρος κατέ-
λιπε τὴν Μόσχην τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1437 συνοδευόμενος ὑπὸ ἱερέων καὶ
μεγιστάνων ἕως ἑκατόν. Ἦλθεν δὲ εἰς Φερόαρίαν τῇ 18 Αὐγούστου 1438,
καὶ έντεῦθεν μετέβη εἰς Φλωρεντίαν. Αἱ συνεδριάσεις τῆς αὐτόθι συγκρο-
τηθείσης Συνόδου ἤρξαντο τῇ 26 Φεβρουαρίου 1439 καὶ ἔληξαν τῇ 20
Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Κατὰ δὲ τὴν 17 Αὐγούστου ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ
Πάπα λεγάτος a latere εἰς Λιτουανίαν, Λιβονίαν καὶ Ῥωσσίαν καὶ ἔ-
λαβε τὸν πῖλον τοῦ Καρδινάλεως κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα. Ὁ Ἰ-
σίδωρος ἀνεχώρησεν ἐκ Φλωρεντίας τῇ 26 Δεκεμβρίου συνοδεύσας
τὸν Αὐτοκράτορα. Ἐν Ἐνετίᾳ δὲ ἀπεχωρίσθησαν, καὶ ὁ Ἰσίδωρος διερ-
χόμενος τὴν Δαλματίαν, τὴν Κροατίαν καὶ, πρὸς τὴν Βοῦδαν διευθυ-
νόμενος, ἔγραψε ποιμαντικὴν ἐπιστολὴν ὑπερεπαινῶν τὴν ένωσιν καὶ πα-
ρακελεύων εἰς αὐτήν. Φθάσας δὲ εἰς Μόσχην μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν
έν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Θεοτόκου τοῦ Κρεμλίνου ἐκέλευσεν ἕνα τῶν ἑαυτοῦ
διακόνων ν' ἀναβῇ ἐπ' ἄμβωνος καὶ ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς Φλω-
ρεντινῆς συνόδου. Ἀλλ' οἱ παρεστῶτες ἤκουσαν αὐτὸν σιωπηλοὶ καὶ ἀ-
πῆλθον τετραγυμένοι εἰς τὰ ἴδια.

Μεθὼν τὸ πρᾶγμα ὁ Μέγας Δοῦξ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἐνέκλεισεν ἐν
τῇ Μονῇ τοῦ Tschudow, ἔνθεν ἐδραπέτευσεν τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1443
καὶ μετέβη εἰς Ῥώμην, ὅπου ἀνενέωσεν τὰς περὶ ένώσεως τῶν δύο ἐκκλη-
σιῶν προσπαθείας αὐτοῦ (1).

Ἐλθὼν εἰς Ἐνετίαν τῷ 1456 παρεκάλεσε τὴν Πολιτείαν, ἵνα παρα-
χωρήσῃ τοῖς Ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις τινὰ πρὸς τέλεσιν τῆς θείας λειτουρ-
γίας κατὰ τὸ δόγμα αὐτῶν, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ τὸ ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν ἐν
τῇ καταπιεζούσῃ αὐτὸ συμφορᾷ ὑπὸ πάντων ἐξουθενῇται, εἰς δὲ τὰς πα-
ρακλήσεις αὐτοῦ προστετέθησαν αἱ τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἐνετίας ἐξ ὀνό-

(1) Vicissitudes de l' Eglise Cattolique des deux rites en Pologne et en Russie ou-
vrage écrit en allemand par un pretre de la Congregation de l' oratoire (L. Theiner).

ματος τοῦ Πάπα. Εἰς τὰς ἱεσείας ταύτας συγκυτανεύσασα ἡ Πολιτεία ἐπεφόρτισε τὸν Πατριάρχην νὰ εὕρῃ ἐν Ἑνετίᾳ ἐκκλησίαν τινὰ χάριν τῶν Γραικῶν ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ, καὶ, ἐὰν μετὰ ἐπιμελεῖς ἐρεῦνας μὴ εὕρῃ αὐτήν, νὰ ἐκλέξῃ χώρον τινὰ ἐν τῇ πόλει, ἵνα ἐν αὐτῷ ἐπιτραπῇ τοῖς Γραικοῖς νὰ οἰκοδομήσωσι τὴν ἐαυτῶν Ἐκκλησίαν. Ἐπὶ τοῦτῳ δὲ προσδιωρίσθη αὐτοῖς τῷ αὐτῷ ἔτει γωνία τις ἐν τῷ Ἀγίῳ Βλασίῳ, διότι εἰς τὰς παρκειμένους παρχίας προσωρμίζοντο οἱ Ἕλληνες πλοίαρχοι, ἀλλ' ἐκωλύθησαν νὰ ἱεουργῶσιν ἐν ἄλλαις ἐκκλησίαις κατὰ τὸ ἴδιον δόγμα ἐπὶ ποινῇ ἑκατὸν λιτρῶν τῷ ἱεουργοῦντι ἱερεῖ καὶ λιτρῶν πεντήκοντα τοῖς ἀκροωμένοις (1). Ἐπειδὴ ὅμως ὁ τόπος δὲν ἐξήκει αὐτοῖς, οὐδ' ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι τὴν ἱεροτελεστείαν λατινιστὶ ἐκφωνουμένην, ἤτησαν παρὰ τοῦ Πάπα νὰ παρχωρήσῃ αὐτοῖς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγίας Οὐρσούλης γειτονεῦον τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου καὶ Παύλου, ἣτις ἀνῆκεν εἰς τὸ τάγμα τῶν Φράρων ἱεροκηρύκων. Ὁ δὲ Σῆξτος ὁ Δ' συμπο- νῶν μετὰ πατρικῆς σοργῆς τὰς συμφορὰς τῶν Χριστιανῶν τούτων, οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦ Χριστοῦ μετὰ σκληροῦς πολέμου καὶ τὴν ἐλβεινήν ἐρή- μωσιν τῆς ἐαυτῶν πατρίδος ἠνυχάσθησαν νὰ πλανῶνται εἰς ξένας χώρας, ἔγραψε τῷ 1478 τῷ ἡγουμένῳ τῆς Μονῆς ἵνα παρχωρήσῃ τοῖς Ὁρθοδόξοις τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἀγίας Οὐρσούλης ἐπὶ ῥητῷ ἐτησίῳ μισθῷ καὶ ἵνα οὗτοι λατρεύοντες τὸν Κύριον κατὰ τὰ ἴδια δόγματα καὶ ἔθιμα ἀσκῶσιν ἐν αὐ- τῷ ἀκωλύτως τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην, ἣν ἀσκοῦσιν οἱ ἐφημέριοι ἐν ταῖς ἐαυ- τῶν ἐφημερίαις. Διὰ τοιούτων λόγων ὁ Κάλλιστος καὶ ὁ Σῆξτος συνίστανον τότε τοὺς Ὁρθοδόξους, οἰκτείροντες αὐτοὺς ὡς Χριστιανοὺς καὶ φυγάδας. Ἀλλ' αἵτησις γενομένη ὑπὸ τοῦ Καρδινάλεως Ἰσιδώρου, καὶ προσχίστα, ὑπό τε τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἑνετίας παρεχομένη, οὐδὲν ἄλλο δη- λοῦσιν εἰμὴ ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ἐκεῖνοι ἐθεωροῦντο ὡς πειθήνιοι τῇ Ἐκκλη- σίᾳ τῆς Ῥώμης καὶ ὡς τοιοῦτοι πραγματικῶς χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ διατάγματος ἐν ᾧ Καθολικοὶ καλοῦνται καὶ Ὁρθόδοξοι.

(1) Pregadi 18 Giugno 1436. Ὁρα τὴν ἀρτίως δημοσιευθεῖσαν σοφὴν πραγματείαν τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ τιμῶντος τοῦ Ἑλληνικὸν ὄνομα Κ. Ἰωάννου Βελοῦδου, Ἑλλήνων Ὁρθο- δόξων Ἀποικίαι ἐν Βενετίᾳ. 1872. σ. 7.

Ὁ Ἰσίδωρος ἐτελεύτησεν ἐν Ῥώμῃ τῇ 27 Ἀπριλίου 1463 Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥς τὴν τρομερὰν γενομένην ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσιν περιέγραψεν ἐν πενθίμῳ ἐπιστολῇ (1), ἐτάφη δὲ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγίου Πέτρου. Πίος ὁ Β΄. κατέταξεν αὐτὸν μετὰ τῶν Καρδινάλεων ἐπὶ τῇ προσηγορίᾳ τῶν Ἀγίων Πέτρου καὶ Μαρκελλίνου, καὶ ἐχρημάτισε Σαβίνης ἐπίσκοπος. Ὁ Ὀλδοβίνος καλεῖ αὐτὸν προϊστάμενον τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Κερκύρας καὶ Νικοσίης, καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας ὀνομάζεται ἐν τινι διπλώματι Πίου τοῦ Β΄. μνημονευομένῳ ὑπὸ τοῦ Ῥαϊνάλδου. Ὁ δὲ Φιλέλφος γράφει πρὸς αὐτὸν ἐν ἔτει 1461 ὅτι ζητήσας κατὰ παρὰγγελίαν αὐτοῦ σύνταξιν τινα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Μουτίνης, ἣν οὗτος ὥφειλε τῷ Ἰσίδωρῳ, ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι οὐδὲν ἄλλο πλέον ὥφειλεν αὐτῷ εἰμὴ ἀγάπην καὶ σεβασμὸν ἀφ' οὗ παρὰ τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Β΄. ἔλαβεν ὁ Ἰσίδωρος τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κερκύρας (2).

1462. Φραγκίσκος Γρίττης, εὐπατρίδης Ἑνετός. Τὸν Ἰσίδωρον ἔτι ζῶντα, διεδέχθη ὁ Γρίττης, συχνῶς μνημονευόμενος ὑπὸ τοῦ Κορνέρ ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν Ἑνετικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀρχιεπίσκοπός τις Γρίττης ἐκ Κερκύρας, ἀγνοοῦμεν ἐὰν οὗτος ᾖ ὁ Ἀνδρέας, ἔκειτο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Πανταλέοντος ἐν Ἑνετίᾳ (3). Τὸ δὲ οἰκόσημον τῶν Γριττῶν ἐφάνετο μέχρις ἡμῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μητροπόλει τοῦ φρουρίου.

1498. Ξάνθος Βανέριος, εὐπατρίδης Ἑνετός. Ἐν ἔτει 1497 ἦτο κανονικὸς τοῦ Πατριαρχίου (4).

1514. Χριστόφορος Μάρκελλος, εὐπατρίδης Ἑνετός (5). Υἱὸς τοῦ Ἀντωνίου καὶ ἑγγονος τοῦ ὁμωνύμου διασήμεου γενικοῦ Καπιτάνου. Διήνυσεν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Πατριαρχίῳ, ἐνθα ἐν ἔτει 1503 ἔλαβε τὸν βαθμὸν Διδάκτορος καὶ ἐγένετο Κανονικὸς καὶ ἀποστολικὸς προτονοτά-

(1) Ἐν ταῖς Τούρκαῖς ἐπιστολαῖς, ταῖς ἐκδοθείσαις ὑπὸ Reusnero, B. Δ'.

(2) Gobellinus. Comment. Pii II. L. VIII. Eacnici chalcondylae, De rebus Turcicis. L. VI. Pius II in Europae cosmogr. c. 3. Ughelli. Ital. sacr. T. I. σ. 208 καὶ T. II. σ. 496. P. Just. Hist. Ven. L. VII.

(3) Sanson. Ven. descr. L. VI.

(4) Salomonii. Inscr. agr. Patav. σ. 66.

(5) Foscarini della Let. Ven. L. 3. σ. 249 καὶ L. 4—Ducange L. 4. — Vogt, Cat. Rar. Libr. Rar. T. I. σ. 430. Nomencl. Delfino L. XII. Giorn. d' Ital. Vol. XVIII.

ριος. Τῷ 1514 ἐν Ῥώμῃ ἔλαβε παρὰ τοῦ Πάπα τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κερκύρας, χηρεύσασαν ἕνεκεν τοῦ θανάτου τοῦ Βενερίου, καὶ περιττὸν ἐκρίθη ἡ τῶν ἡθῶν αὐτοῦ ἐξέλεγχσις, ἡ κατὰ νόμον γινομένη πρὸ τῆς χειροτονίας ἐκάστου ἐπισκόπου, διότι ἐν ὅλῃ τῇ Ῥώμῃ, ἔνθα ἐπὶ μακρὸν χρόνον διέτριβεν, ἀπήλαυνεν ἀρίστης ὑπολήψεως. Καὶ κατὰ πρῶτον δὲν ἐφάνη εὐδιάθετος νὰ δεχθῇ τοιοῦτον ἀζώωμα, διότι ἀπήλαυνεν ἐν Παταβίῳ τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἐσταυρωμένου, ἀναβαίνοντα εἰς τετρακόσια δουκάτια, ἀλλ' ἐπὶ τέλους συγκατετέθη εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ Πάπα. Ἦτον εἰδημονέστατος τῆς ῥητορικῆς, φιλοσοφίας καὶ θεολογίας. Πολλὰ δὲ πονήματα μαρτυροῦσι τὴν παιδείαν αὐτοῦ, ἐν οἷς Λατινικὸς τις λόγος ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Παταβίου Πέτρου Βαρότση (Πατάβιον εἰς τέταρ. ἄνευ χρονίας)—*Universalis de anima traditionis. Ven. 1508—De auctoritate Papae κατὰ τῶν δογμάτων Μαρτίνου τοῦ Λουθήρου—Exercitationes in septem primis Psalmis. Romæ, 1523 εἰς τέταρ.—Oratio ad Julium II. P. M. in diem omnium Sanctorum*, ἐκφωνηθεὶς ἐν ἔτει 1512 ἐν τῇ Λατεραναίᾳ συνόδῳ, ἐν ᾗ παρεγένετο ὡς ἐπίσκοπος βοηθός. Περιέγραψε δὲ ἐν τινὶ ἐπιστολῇ Λατινιστὶ γεγραμμένη τὸ ὅρος τῆς Ἀλβερνίας καὶ τὴν ἔρημον τῶν Καλμαδουλέων (Φλωρ. 1557 εἰς τέταρτον). Ἐδωκεν εἰς φῶς κατὰ πρῶτον τὸ τυπικὸν τῶν Παπικῶν τελετῶν, οὗτινος οὐχὶ αὐτός, ὡς βεβαίως ὁ Δουκᾶγγιος, ἀλλὰ Αὐγουστῖνος ὁ Πατρίκιος, ὑπῆρξεν ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἀφιέρωσεν αὐτὸ Λέοντι τῷ Ι'. (ἐν Ἑνετίᾳ 1546, ἐν Ῥώμῃ 1560). Ἀλλὰ Πάρις ὁ Γράσσης Τελετάρχης τοῦ Ποντίφικος κατέστρεψεν ὅσα ἀντίτυπα ἠδυνήθη καὶ ἰσχυρίσθη ὅτι δεόν ἦτο νὰ καῇ τὸ βιβλίον μετὰ τοῦ συγγραφέως ὡς διαθροήσαντος τὰ θεῖα μυστήρια καὶ ἐπιγράψαντος τὸ βιβλίον διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀνόματος. Ἐξέλεξε δὲ τότε ὁ Πάπας τρεῖς Καρδινάλιους, Ἀντώνιον Δελμόντην, Πέτρον Ἀκόλτον καὶ Ἀχιλλέα Γράσσην ἀδελφὸν τοῦ Πάριδος, οἵτινες ἀνεκήρυξαν τὸν Χριστόφορον ἀθῶον, ὅθεν τὸ βιβλίον διεδόθη ἀκολούθως πανταχοῦ καὶ πλεονάκεις ἐν Ῥώμῃ μετετυπώθη.

Τῷ 1521 ἐκλήθη εἰς τὴν χηρεύουσαν θέσιν τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἑνετίας καὶ ἦττων ἐγένετο Ἱερωνύμου τοῦ Κυρίνου κατὰ ἑπτὰ μόνας ψή-

φους (1), ἐξ οὗ δύνανται τις νὰ συμπεράνη ὅτι κακῶς εἶπεν ὁ Ἀλβέρτης ὅτι ἐτελεύτησεν ἐν Κερκύρᾳ ἐν ἔτει 1512. Τῷ ὄντι ἀλλαχοῦ ἔλαβεν οὗτος μετὰ πεντεκαίδεκα ἔτη οἰκτρότατον τέλος ἐν τῇ τρομερᾷ ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν γενομένῃ τῆς Ῥώμης διαρπαγῇ, καθ' ἣν συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ ἀπήχθη εἰς Γαλήταν. Ἀπαιτούντων δὲ τῶν ἐχθρῶν λύτρα ἑξ χιλιάδων δουράτων πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ, ἔγραψεν οὗτος ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ συγκινητικωτάτην ἐπιστολὴν πρὸς Ἰερώνυμον τὸν ἀδελφόν, ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ Συγκλήτῳ (2), ἥ δὲ πολιτεία ἐφάνη εὐδιάθετος εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, ἀλλ' εἴτε διότι πάντα τὰ χρήματα δὲν εἶχον εἰσέτι συναθροισθῇ, εἴτε διότι ὁ κομιστὴς αὐτῶν δὲν εἶχε φθάσῃ ἐγκαίρως, οἱ ἄπληστοι καὶ θηριώδεις στρατιῶται ἐπέθηκον αὐτῷ βαρεῖας ἀλύσεις καὶ δέσαντες αὐτὸν γυμνὸν εἰς κορυὸν δένδρου, διετρύπων τοὺς ὀνυχας αὐτοῦ, οὕτως ὥστε ἕνεκα τοῦ δρυμέος ἄλγους, τοῦ νυκτερινοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης ἐτελεύτησεν ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ ἔτους 1527 (3).

1527. Ἰάκωβος Κόκκος, εὐπατρίδης Ἐνετός. Ἐπειδὴ οἱ Ἐνετοὶ ἐσπούδαζον νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐκλέγειν τοὺς ἐπισκόπους ἣν ὁ Ποντίφης ἐβούλετο νὰ σφετερισθῇ, καὶ ἐπειδὴ ἡ πεισμὸσύνη τοῦ Κλήμεντος εἶχεν ἐξυγριώσῃ τοὺς πλείονας τῶν Συγκλητικῶν, τούτου ἕνεκεν ἀπεποιήθησαν οὗτοι νὰ δώσωσι τὴν κατοχὴν τῆς Κερκυραϊκῆς ἑδρας τῷ Κόκκῳ, διαδεξαμένῳ τὸν Μάρκελλον καὶ ἀπορρίψαντες τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένην πρότασιν ὑπὸ τοῦ πρώτου συνεδρίου τῶν Σαβίων, δὲν ἔστεργον νὰ παρχωρήσωσι τὴν ἑδραν εἰμὴ εἰς Ἰερώνυμον τὸν Βαρβαρίγον ἐκλεχθέντα παρὰ τῆς πολιτείας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐτάρχξε τὸν Ποντίφικα πολλὰ καὶ διαφοραὶ ἦσαν αἱ τῶν Συγκλητικῶν γινώμαι, ἀλλὰ τέλος ἀπεφάσισεν ἡ Σύγκλητος (1533) νὰ συναινέσῃ ἐπ' ἐλπίδι ὅτι διὰ συγκαταβατικωτέρων διαπραγματεύσεων ἤθελεν εὐτυχέστερον περατωθῇ ἡ διαφορὰ, ἥτις διεκόπη ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν Πύλην πολέ-

(1) Tiepolo cron.

(2) Diar. Sanuto. καὶ Em. Cic. Inscr. Ven. T. 2. σ. 79.

(3) Gian Pierio Valeriano De Litteratorum infelicitate L. 1. σ. 10, διεξοδικῶς δὲ πραγματεύεται περὶ τοῦ Μαρκέλλου Ἀπόστολος ὁ Ζῆνος ἐν ταῖς Diss. Voss.

μου. (1) Παρευρέθη ἐν τῇ Τριδεντινῇ Συνόδῳ (2) καὶ ἐτελευτήσεν ἐν Ῥώμῃ τῷ 1565, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐπομένης ἐπιγραφῆς, διατηρουμένης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ Ὁρους, ἐν ᾗ ἐτάφη D. O. M. Jacobus Gaucus Venetus Patricii generis—Corcyrae Archiepiscopus—Praestans omni laude vir—cujus erga Deum pietatem—Cum alia multa tum hoc—Sacello ab eo vivente—Exornatum annisque—Dotatum Fructibus—Declarat anno aetatis — LXXIX. Post nostram salutem — MDLXV ad Caelestem. sedem evocatus — H. S. E.

1568. Ἀντώνιος Κόκκος, εὐπατρίδης Ἑνετός. Ἀνεψιὸς τοῦ εἰρημένου, παρευρέθη καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Τριδεντινῇ Συνόδῳ καὶ ὑπέγραψε τὰς πράξεις ἐν ἔτει 1563 (3). Τιτλοφορεῖται προῖστάμενος τοῦ Ἀποστολικοῦ οἴκου ἐν ἔτει 1575. Ἀλέξανδρος ὁ Πικολόμινης ἀφιέρωσεν αὐτῷ ἐκ Σιένης τῷ 1557 τὴν ἑαυτοῦ πραγματείαν περὶ τοῦ μεγέθους τῆς γῆς καὶ τῶν ὑδάτων (Ἑνετία 1561) καὶ ἐπαινεῖ αὐτὸν οὐ μόνον ἐπὶ σοφίᾳ, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ οἰκία αὐτοῦ ἦτο ἀνοικτὴ πρὸς πάντας τοὺς λογίους καὶ ἐναρέτους, οἵτινες ἐφοίτων αὐτόσε συχνότατα (4). Φαβρίκιος ὁ Ῥίνιος, ἱατρὸς, ἀφιέρωσεν αὐτῷ ὁμοίως, ἀγνοοῦμεν πόσον προσηκόντως, τὴν περὶ Γαλλικῶν νοσημάτων πραγματείαν τοῦ ἱατροφιλοσόφου Βενεδίκτου Ῥινίου, πατρὸς αὐτοῦ (5). Συνέγραψε τὴν Ἱστορίαν de Graecorum recentiorum haeresibus ad Gregorium XIII.

Ὁ Ἀλλάτιος, θερμὸς θιασώτης τῶν Λατίνων, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀξιοπίστος, μετὰ σφοδρότητος κατ' αὐτοῦ καταφέρεται καὶ ἀποδεικνύει αὐτὸν ψεύστην, ἀμαθῆ καὶ συκοφάντην (6). Καὶ ἦτο πραγματικῶς τοιοῦτος, ὅθεν ματαίως φαντάζεται Ῥικάρδος ὁ Σίμων ὅτι ὁ Ἀλλάτιος κατηγόρησεν αὐτὸν ἵνα γίνῃ ἀρεστὸς τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ πείσῃ αὐτοὺς εἰς

(1) Morosini. Ist. L. IV.

(2) Lab. Concil. T. XIV. coll. 743, 749, 771, 773, 778, 790.

(3) Lab. Conc.

(4) Rocab. T. 6.

(5) De morbo Gallico ὑπὸ Λουδοβίκου Λουζίνου. Ἑνετ. 1566. 1567 εἰς φύλλον.

(6) De consensu. L. 2. c. 4. L. 3. c. 10—16—17.

τὴν ὑπὸ Οὐρβανοῦ τοῦ Η΄. ποθουμένην ἔνωσιν (1). Τῷ 1564 ὁ Κόκκος καθίδρυσεν Ἱεροσπουδαστήριον ὑπὸ τὴν ἐφορίαν καθηγητοῦ ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἵνα διδάσκη τὰ πρὸς τὴν ἱερωσύνην ἀναγκαῖα μαθήματα.

Πέτρος ὁ Φορτιγουέρης, εὐγενὴς ἐκ Πιστοίας, διδάκτωρ ἀμφοτέρων τῶν δικαίων, ἐπίτιτλος Ἐπίσκοπος Κερκύρας, μετατεθεὶς τῷ 1574 εἰς Βιτόντον. Τχῦτα βεβαίως ὁ Οὐγέλης (2) οὐδὲ εἶναι τοῦτο τὸ πρῶτον παράδειγμα ἀνδρὸς μὴ εὐπατρίδου ἢ ὑπηκόου Ἐνετοῦ, φαινομένου ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἐν Κερκύρᾳ Λατίνων Ἐπισκόπων.

1580. Βερναρδῖνος Σουριανὸς, εὐπατρίδης Ἐνετός. Ἐὰν πρὸ τοῦ Σουριανοῦ κατεῖχεν ἄλλος τὴν Λατινικὴν ἑδραν ἐν Κερκύρᾳ ἀγνοοῦμεν. Οὗτος ἀκολουθῶν τὰ ἔχνη τοῦ Κόκκου παρέσχε πράγματα τῷ Ὀρθοδόξῳ κλήρῳ, ὅθεν ἡ πόλις παρεπονήθη πρὸς τὴν αὐθεντίαν, ἥτις ἐχαλίνωσε τὴν κατάχρησιν. Παῦλος Γριζάλδης Δομενικανὸς, ὅστις ἐπήνεσεν αὐτὸν δι' ἐπικηδείου λόγου (Ἐνετ. 1585), ἐδημοσίευσε μετὰ δύο ἔτη (Ἐνετ. 1587 εἰς τέταρτ.) πόνημά τι ἐπιγραφόμενον *Malleum convincendis Græcorum erroribus oppositum in gratiam Bernardi Suriani Archiepiscopi Corcyrensis et in decisionibus fidei catholicæ editum*, πόνημα, ὅπερ πλῆρες ἀμαθείας καὶ μίσους δικαίως κατεφρονήθη καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλλατίου (3).

1583. Μαφέος Βενέριος, εὐπατρίδης Ἐνετός, υἱὸς τοῦ Λαυρεντίου. Ἐλαβὲ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα δύο ἐτῶν, ἀξίωμα, ὡς γράφει πρὸς αὐτὸν ἐν τινι συγχαρηταρίῳ ἐπιστολῇ, ὁ φίλος αὐτοῦ Ἰωάννης Βαπτιστῆς Λεόντης, ἐναντιούμενον πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ζωηροτάτου αὐτοῦ πνεύματος (4). Ἐποίησε διάφορα Τοσκανικὰ ποιήματα, ἅτινα μετὰ τῶν τοῦ θείου Δομενίκου Βενερίου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἢ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Ἀλοῖσίου ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Σερᾶση (ἐν Βεργάμῳ 1751).

(1) Hist. crit. de la créance et des coutumes des nations Orientales, c. 1. Bibl. crit. T. 1. cap. XI.

(2) Ital. Sacr. T. 7. σ. 443.

(3) De consensu.

(4) Lett. famil. 3 Maggio 1583.

Ὁ Ἀμμιράτος ἐπαινῇ τραγωδίαν τινὰ τοῦ Μαφέου, καλουμένην *Idalba*, καὶ ἔτερι δύο ποιητικαὶ συνθέσεις αὐτοῦ ἀναγινώσκονται ἐν τῷ τοῦ πατρὸς Γεντίλι στεφάνῳ τοῦ Ἀπόλλωνος, δηλαδὴ ἡ *Eina* καὶ τὸ ἄγιον ὄρος τῆς Ἀλβερνίας. Πλείονα δὲ ποιήματα ἔγραψεν ἐν τῇ πατρίῳ διαλέκτῳ, δηλ. τὰ Ἰταλιστὶ λεγόμενα *capitoli*, *ottave*, *sonetti* καὶ ᾠδὴν τινὰ, ἐπονομαζομένην *la Strazzosa*, ἔχουσιν μὲν πρωτοτύπους καλλονάς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ σεμνότητα εἰς Ἐπίσκοπον ἀρμόζουσιν (1). Τινὲς τῶν ὑπερχλπίων συγγραφέων ἀποδίδουσιν αὐτῷ αἰσχροτάτον ποίημα, ἐπονομαζόμενον *la Zaffeta*, καὶ τὸ ποιημάτιον *la Puttana errante*, ὅπερ ἄλλοι ἀποδίδουσι Πέτρῳ τῷ Ἀρετινῷ. Εἰς αὐτὸν ὡσαύτως ἀναγράφουσιν ἑκατὸν δεκατέσσαρα χυδαιότατα ὀκτάστιχα ἐπιγραφόμενα *il trentuno*, ἅτινα μετετυπώθησαν ἐν Λουκέρνη τῷ 1651 μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ ἐν προμετωπίῳ. Ἀλλ' ὅτι εἰσὶν αὗται συκοφαντίαι πρὸς δυσφημίαν τῶν Ῥωμαίων κληρικῶν, οὐδόλως ἀμφιβάλλει ὁ Ματζουκέλλιος καὶ ἀποδεικνύει τοῦτο δι' ὕγιους κριτικῆς καὶ ἀκταμαχήτων ἀποδείξεων, μάλιστα δὲ διότι ἡ *Zaffetta* ἦτο ἐκδεδομένη τῷ 1531, τουτέστι πρὶν ἢ ὁ Μαφέος γεννηθῇ, καὶ ὡσαύτως τὰ ἔτερα δύο πονήματα, ἅτινα ἐποιήθησαν ὑπὸ Λαυρεντίου Βενερίου, πατρὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὅστις ὑπῆρξεν ὄντως ποιητῆς αἰσchrῶν ἀσμάτων καὶ σατυρογράφος (2). Σώζεται ἐν τῇ Βατικανῇ ἀνεκδοτός τις ἐπιστολὴ τοῦ Μαφέου, ἐν δὲ τῇ Συλλογῇ τοῦ Alberi ἐδημοσιεύθη Ἐκθεσίς τις τοῦ αὐτοῦ, γεγραμμένη τῷ 1586, περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ πολεμῆσαι αὐτό (3). Ὁδεύων ἐκ Ῥώμης εἰς Φλωρεντίαν ἐτελεύτησε τῷ τριακοστῷ ἔκτῳ ἔτει τοῦ βίου αὐτοῦ (4). Τὴν εἰκόνα δὲ τοῦ ἀρχιερέως τούτου ἐποίησεν Ἰάκωβος ὁ Τιντορέτος (5).

1586. Ἰωάννης Βάλβης, εὐπατρίδης Ἑνετὸς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν

(1) Ἐξεδόθη ἐν Βικεντίᾳ τῷ 1616 καὶ μετετυπώθη ἐν Ἑνατίᾳ τῷ 1817, ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ποιητῶν τῆς Ἑνετικῆς διαλέκτου.

(2) Mazucchelli, *vita di Pietro Aretino* σ. 208 καὶ ἐξῆς.

(3) *Relaz. degli Amb. veneti al Senato. Serie III. vol. II. σ. 293. Firenze 1844.*

(4) Προοίμιον τῶν Ἑνετῶν ἐκδοτῶν ἐν ταῖς ποιήσεσιν αὐτοῦ.

(5) *Ridolfi delle meraviglie dell' Arte. T. 2. σ. 47.*

Φραμενούρων. Ἐτελεύτησεν ἐν Κερκύρα καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μητροπόλει.

1591. Ἀλφόνσος Παλεότης ἐξ ἐπισήμου οἴκου τῆς Βονωνίας, εἶτα δὲ ἐπίσκοπος τῆς ἐαυτοῦ πατρίδος τῷ 1597. Συνέγραψε *de Christi stigmatibus in sudario Taurinensi impressus* (1).

ἄγνοεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῶν χρόνων τούτων. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ἐν τοῖς ἐγγράφοις τῆς πόλεως ὅτι οὐ μόνον ἐκώλυε τοὺς μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Λατίνων γάμους παρὰ τὰ νόμιμα, ἀλλὰ καὶ πτωχόν τινα ἄνδρα ἐχώρισε τῆς ἐαυτοῦ συζύγου, εἰς ἄλλον δὲ ἀφήρπασε τὴν σύζυγον, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἕνεκεν τῆς διαφορᾶς τοῦ δόγματος ἦτο λελυμένος ὁ δεσμός.

1603. Βιγκέντιος Κυρίνης, εὐπατρίδης Ἑνετός. Περιώρισεν εἰς ἑνδεκατὰ πρῶην δέκα κανονικάτα, ἅτινα μετὰ τῶν ἀνηκόντων εἰσοδημάτων εἶχε συστήσῃ Ἀντώνιος ὁ Κόκκος. Ὀκτάκις τοῦ ἔτους ὁ κληρὸς καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι ἤρχοντο εἰς τὴν Μητρόπολιν τῶν Λατίνων εἰς προσκύνησιν τῶν λειψάνων τοῦ ἁγ. Ἀρσενίου, τουτέστιν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγ. τούτου καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς τοῦ ἁγίου Σεβαστιανοῦ, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ ἁγ. Μάρκου, τοῦ ἁγ. Βερναρδίνου, τοῦ Κυριακοῦ Σώματος, τῆς ἁγ. Ἰουστίνης καὶ κατὰ τὴν μεγάλην Παρασκευήν. Ἀλλ' ὑπόπτως ἔχων πρὸς τοσαύτην εἰς τὸ φρούριον συρροὴν Φίλιππος ὁ Πασχαλῖτος, γενικὸς προβλεπτῆς, ἐκέλευσεν ἵνα τὰ λείψανα ἐκεῖνα μετακομισθῶσιν εἰς τὴν Νέαν Μητρόπολιν καὶ τὸ Ἀρχιεπισκοπεῖον κτισθῇ ἐν θέσει ἀπεχούσῃ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὥς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπεθύμει, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς βλάβης τῶν ὁχυρωμάτων καὶ τῶν οἰκιῶν τῶν πολιτῶν (2).

1619. Βενέδικτος Βραγαδῖνος, εὐπατρίδης Ἑνετός ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Φραμενούρων καὶ Ἐπίσκοπος βοηθός, ἐκλεχθεὶς ὑπὸ Οὐρβανοῦ τοῦ Η'. Ἐτάφη ἐν τῷ πριμικηρίῳ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐπὶ ἀπλυστάτης ἐπιγραφῆς ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα, τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ, 28 Αὐγούστου 1658.

? Λουκᾶς Στέλλας, ἐχρημάτισε κατὰ πρῶτον Ἐπίσκοπος

(1) Ughelli. Ital. Sacr. T. 3. σ. 58.

(2) Disp. Ottobre 1606.

Ἰαδέρων, εἶτα δὲ ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας καὶ ἀκολούθως ἐπίσκοπος τῆς Βικεντίας καὶ τέλος τοῦ Παταβίου. Ἐπηνέθη διὰ τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν παῖραν, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ συνέγραψε Φέρχιος ὁ Ματθαῖος. (ἐν Παταβ. 1639 εἰς τέταρτ.) (1).

1659. Κάρολος Λάβιας, εὐπατρίδης Ἑνετός. Ἡύξησε καὶ ἐκόσμησε τὴν Μητρόπολιν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ Κλήμης ὁ Ζ' προσέθηκεν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Κερκύρας τὴν Ottava καὶ τὴν ἀκολουθίαν εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος (2). Ἦλθεν εἰς διενέξεις πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶν τῆς Ζακύνθου (1676). (3)

1678. Μάρκος Ἀντώνιος Βερβαρῆγος, εὐπατρίδης Ἑνετός, κανονικὸς τοῦ Παταβίου, προαχθεὶς τῷ 1677 εἰς τὴν τοῦ Ἀδρία ἑδραν καὶ μετατεθεὶς τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τὴν τῆς Κερκύρας. Ὁ Παπαδόπουλος προτίθησιν αὐτὸν τοῖς Ὁρθοδόξοις ὡς ὑπογραμμὸν ἁγιότητος, γενναιότητος, ἀγνότητος καὶ ἐλευθεριότητος (4). Εἰς τὸ ἱεροσπουδαστήριον, τὸ ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Κόκκου, ἀφιέρωσε διάφορα εἰσοδήματα τῆς Μητροπόλεως καὶ, δυνάμει διατάγματος τοῦ Ἰννοκεντίου ἀπὸ 23 Ὀκτωβρ. 1681, ὥρισε πρὸς τοῦτο τριακόσια ἑξήκοντα ρεάλια ἐτήσια, λαβὼν αὐτὰ ἐκ τῶν ἀρχιεπισκοπικῶν εἰσοδημάτων. Φραγγῆσκος Μοροζίνης, γενικὸς Καπιτάνος, εἶτα δὲ Δόγης, εὐρισκόμενος ἐν Κερκύρᾳ ἐν ἔτει 1685, προσεκλήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἵνα παρευρεθῇ εἰς τὴν ἑκθεσιν τοῦ Κυριακοῦ σώματος. Προσβληθεὶς δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἕνεκα διατάξεων τινῶν γενομένων ἐν τῇ τυπικῇ τάξει τῆς τελετῆς, δὲν ἠθέλησε νὰ παρευρεθῇ ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ διατάξας νὰ σβέσωσι τὰς λαμπάδας ἐκλείδωσε τὸ ἀρτοφόριον καὶ ἠπέλθησε τοὺς ἱερεῖς. Ἀκάμπτου μένοντος τοῦ ἐπισκόπου εἰς πᾶσαν παράκλησιν, ὁ Μοροζίνης ἐκέλευσε τὸν Βερβαρῆγον νὰ μεταβῇ εἰς Ἑνετίαν ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου ἵνα δώσῃ λόγον τῆς ἐχυτοῦ πράξεως, ἀλλ' οὗτος πρῶτον μὲν ἀνέβαλε τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐπὶ τινὰς μῆνας, εἶτα

(1) Cicogna. Bibl. Ven. Ὁ Κορνῆρ (Vet. Sac. T. 11. σ. 102) λέγει αὐτὸν οὐχὶ Κερκύρας, ἀλλὰ Κρήτης ἀρχιεπίσκοπον.

(2) Βουλγάρεως Κατήχησις.

(3) Term. Priuli. 1676.

(4) Praen. Mystag. σ. 157.

δὲ μετέβη λάθρα εἰς Ῥώμην (1686), ὅπου ἀνηγορεύθη ὑπὸ Ἰννοκεντίου τοῦ ΙΑ΄ καρδινάλιος τῆς Ἀγίας Σωσάννης. Τοσοῦτον ἀπῆρσε τῇ Συγκλήτῳ ἢ τοῦ Βαρβαρίγου διαγωγῇ, ὥστε οὐδὲν ἐπιδοκιμασίας σημεῖον ἔδειξεν ὑπὲρ αὐτοῦ, οὐδ' ἀπῆντησεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν, δι' ἧς ἡγγέλλετο τῇ Συγκλήτῳ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἑνετοῦ εὐπατρίδου. Εἶτα δὲ κληθεὶς Ἐπίσκοπος τοῦ Μοντεφιασκόνε καὶ Κορνέτου συνέστησεν αὐτόθι Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν καὶ ἐν Γυμνάσιον (1).

46 . . Νικόλαος ὁ Ζῆνος, εὐπατρίδης Ἑνετός.

1687. Γεώργιος ὁ Ἑμος, εὐπατρίδης Ἑνετός. Ἐτάφη ἐν τῷ πριμικηρίῳ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἀναγινώσκεται ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή. Georgius Emo — Triremium Gubernator in classe bis Praefectus et Commissarius—Senator Consiliarius et Archiepiscopus—Coreyrensi Cathedrali Donatus — Hoc iacet in tumulo—Utriusque status exemplar—optimi civis et Praesulis — De Republica et Ecclesia benemeriti — Obiit Nonis januarii—Anno MDCCV aetatis—Vero sue LXI.

1706. Αὐγουστος ὁ Ζάκος, Παταβινὸς καὶ εὐπατρίδης Ἑνετός. Συνέταξε τὸ τελετικὸν τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ ἡ Σύγκλητος ἐν ἔτει 1783 καὶ 1790 ἐπέταξεν ἵνα ἀκριβῶς τηρῇται. Κατήργησε τὴν Μονὴν τῶν Αὐγουστινιανῶν τῆς ἐπαρχίας τῆς Παλαιστίνης, διότι οἱ ἐν αὐτῷ μονάζοντες πρῶτον μὲν περιωρίσθησαν εἰς ὀλίγα πρόσωπα, τῷ δὲ 1713 εἰς ἓν μόνον, καὶ μετεποίησεν αὐτὴν εἰς Ἱεροσπουδαστήριον, μορφωθὲν, ἐκ τῶν ἐνόντων, κατ' ἐκεῖνο τοῦ Παταβίου, ἔχον τρεῖς διδασκάλους Λατινικοῦ δόγματος πρὸς διδασκαλίαν τῶν κληρικῶν. Ὁ Ζάκος τῷ 1723 ἀνηγορεύθη Ἐπίσκοπος τοῦ Τρεβίζου.

172. . . . Κορνέρ.

1724. Ἀγγελος Μαρίας Κυρίνης, εὐπατρίδης Ἑνετός, Βενεδικτῖνος. Ἄνθρωπος περικλεῆς, περὶ οὗ γράφουσιν ἐκτενῶς οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπομνήμασι. Τῷ 1727 ἐξελέχθη Ἐπίσκοπος Βριζίας καὶ Καρδινάλιος τῆς Ἀγίας Σωσάννης.

(1) Coronelli, Bibl. Univ. ἐν λέξει Barbarigo. Ὁ αὐτός. Cosm.—Le Quien, Oriens, Chr. T. 3. σ. 878. Garzoni Stor. di Ven. T. 2. Locat. Campagne del Moros.

1727. Βιγκέντιος Μαρίας Μοτσολένης. Ἐγεννήθη ἐν Βεργάμω ἐξ εὐγενοῦς οἴκου τῷ 1667. Ἐν ἔτει 1683 ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα τῶν Δομενικάνων ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου ἐν Faenza, εἶτα δὲ ἐγένετο δεκτὸς ὡς τέκνον τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Βενεδίκτου ἐν Ἑνετίᾳ. Μετῆλθε τὴν ἐπ' ἁμβωνος διδασκαλίαν καὶ ἐδίδαξεν ὅτε μὲν φιλοσοφίαν, ὅτε δὲ θεολογίαν, ὅτε δὲ τὴν ἁγίαν γραφὴν ἐν Πάρμῃ, ἐν Βονωνίᾳ, ἐν Βριξίᾳ καὶ ἐν Ἑνετίᾳ. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει, καὶ ἐν Πάρμῃ, καὶ Βονωνίᾳ ἀνεδέχθη τὸ ἔργον τοῦ γενικοῦ ἰγκουιζίτωρος. Ἐκλεχθεὶς ὑπὸ Βενεδίκτου ΙΓ'. τῷ 1727 Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας ἐπεδοκιμάσθη ὑπὸ τῆς Συγκλήτου. Ἀπὸ τοῦ 1727 μέχρι τοῦ 1731 διέμεινεν ἐν Κερκύρᾳ, εἶτα δὲ μεταβὰς εἰς Ἑνετίαν ἔνεκεν δικῶν τινῶν περὶ τῶν ἀρχιεπισκοπικῶν εἰσοδημάτων μετετέθη εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἑδρὰν τοῦ Παρέντζου. Ἐτελεύτησε τῷ 1741 καὶ ἐτάφη ἐν τῇ Μητροπόλει αὐτοῦ. Κατέλιπε τὴν ἰδίαν οὐσίαν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Δομινίκου ἐν Ἑνετίᾳ, ἧς ἐγένετο τρόφιμος, καὶ ἐν αὐτῇ ἤγειραν εἰς τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς προτομὴν μετ' ἐπιγραφῆς (1). Περὶ αὐτοῦ λεπτομερῶς γράφει Ἰωάννης Βαπτιστῆς Μ. ὁ Κονταρηνὸς ἐν τινὶ πραγματείᾳ de Episcopis ad Istrianas ecclesias ex ordine praedicatorum assumptis (Ἑνετ. 1760). Ἀποθεμένου τοῦ Μοτσολένη τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν ἀξίωμα, προέτειναν αὐτὸ πρὸς Βικτώριον Μαζόκκον Ἐπίσκοπον τῆς Cittanova, Ἑνετὸν, διδάσκοντα τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ ἐν Ῥώμῃ, ἀλλ' ἔνεκεν τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας ἀπεποιήθη αὐτὸ καὶ μετὰ ἓν ἔτος καὶ τινὰς μῆνας ἐν τῷ ἐβδόμηκостῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας ἀπεβίωσεν, ὡς ἀνεγινώσκετο ἐν τῇ ἐπιτυμβίῳ ἐπιγραφῇ τῇ κειμένη ἐν τῇ κατεδαφισθείσῃ Μονῇ τοῦ Ἀγίου Δομινίκου ἐν Ἑνετίᾳ (2).

1734. Ἰωάννης Ἀντώνιος Φοσκαρηνὸς, εὐπατρίδης Ἑνετός. Κληρικὸς τακτικὸς τῆς ἀδελφότητος τοῦ Σωτῆρος ἐν Ἑνετίᾳ. Λαβὼν τὴν κατοχὴν τῆς ἑδρᾶς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα, ἔνθα ἐτελεύτησεν τὸν Δεκέμβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1739 (3).

(1) Corner. VII. σ. 331 Cicogna Inscr. Ven. I. σ. 143.

(2) Cicogna Inscr. Ven. σ. 146.

(3) Mem. Eccl. T. 2. Ms.

1742. Ἀντώνιος Νάνης, εὐπατρίδης Ἑνετὸς καὶ ἐπίσκοπος παρὰ τῇ Παπικῇ ἑδρᾷ. Ἐτελεύτησεν ἐβδομηκοντούτης τὴν ἡλικίαν. Ἐτάφη ἐν τῷ πριμικηρίῳ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἡ ἐπιγραφή, ἀληθεστέρα τῶν συνήθως ἐπιγραφομένων, δεικνύει ἀπλῶς τὸ ὄνομα, τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου, 14 Μαρτίου 1765.

1765. Παῦλος Δαπόντες, εὐπατρίδης Ἑνετὸς, γενικὸς ἐπίτροπος τῶν γυμνοπόδων Καρμηλιτανῶν. Τῷ 1773 μετετέθη εἰς τὴν ἑδραν τοῦ Τορκέλλου. Ἀπὸ τοῦ 1568 μέχρι τοῦ 1578 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος διέθετε ἀδιακρίτως κατὰ μῆνα τὰ Κανονικάτα καὶ τὰ φιλοδωρήματα τῆς Μητροπόλεως. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1578 μέχρι τοῦ 1769 κατηργήθη πᾶσα ἐξωτερικὴ ἐπεμβασίς, καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος οὐχὶ ἄνευ ἀντιστάσεως τῶν Κανονικῶν, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν ὡς εἰσπράκτορα τῶν φιλοδωρημάτων τῆς Μητροπόλεως, διέθετεν ἀνεξαρτήτως πάσης ἐπεμβάσεως ἐξωτερικῆς τε καὶ τῆς ἀδελφότητος, καθυποβάλλων ὅμως πάντοτε τὰς κανονικὰς αὐτῶν περιβολὰς τῷ Ἡγεμόνι διὰ τὴν ἔγκρισιν. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἤκμασεν ὁ Ἰάκωβος Φραγκῆσκος Κανάλ κανονικὸς, θεόλογος καὶ τοποτηρητής.

1773. Ἀνδρέας Βενέδικτος Γανασώνης, εὐγενὴς Βριξιανός. Μετετέθη εἰς Feltre τῷ 1779. Ἡ ἐπιτύμβιος αὐτοῦ ἐπιγραφή, κειμένη ἐν τῷ Μεγάλῳ ναῷ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ ὑφ' ἡμῶν ἀντιγραφεῖσα, εἶναι ἡ ἑξῆς. D. O. M.— Andreas Benedictus Ganassonius— Quem Brixia civem—Congregatio Cassinensis Abbatem—jurisprudentiae Professore Venetiae— Archiepiscopum Corcyra, Feltria Episcopum— merito jactant— Religione, doctrina humanitate praestantem.— Hospes Fato ereptus ubi Monasticum posuit—Tirocinium Pauperculus Haeredibus ex arte institui is— ibidem sepulcro condi voluit — Vixit annos LXII obiit Cal. Apr. A. MDCCLXXVI.

1779. Φραγκῆσκος Μορίας ἐκ τῶν Κομήτων Φέντζη, ἐξ εὐγενοῦς οἰ-

κτου τοῦ Σεβενίκου. Μεταβὰς, ὡς οἱ προκατοχοὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν πρωτεύου-
σαν ἔπεισε τὴν Σύγκλητον νὰ κωλύσῃ ἵνα οἱ πέραν τῆς Ἑνετίας προῖσά-
μενοι τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ τῆς Δαλματίας ἐγκαταλείπωσι τὸ ἀνατε-
θὲν αὐτοῖς ποίμνιον ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ (Διάταγμα τοῦ 1790). Οὗτος ὑ-
πῆρξεν ὁ ἔσχατος ἐπὶ Ἑνετοκρατίας Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Λατίνων. Ἀ-
ποδημήσας ἐπὶ πολὺ, ἐτελεύτησεν ἐν Ῥώμῃ, λαβὼν τὸν τίτλον Πα-
τριάρχου Ἱεροσολύμων.

ΕΓΓΡΑΦΑ.

A,

*Ex Cod. Marciano CLVIII. CL. XII. Append. ad Codd. Latinos,
continente Carmina varia Bartholomaci Fusci Leonici de Thomaeis,
cujus est etiam sequens.*

IN LAUDEM

IOANNIS LASCARI.

Non quia sim tanti quanti fortasse deceret
Ut merita assequer compos tua laudibus, a quis
Iis te Carminibus Ioanne intercludere nostris
Aggredior, sed Amor quoniam meus instat ab omni

5 Parte, referre tuo acceptum pergratus amori
Et quod sit potius, meliusve, nihil videt usquam
Esse tibi, trypodas, pateras, argentea vasa
Ferre potest alius, mihi tantum Carmina Phoebus
Carmina Pierides (mea numina) tradere Musae

- 10 Concessere, quibus pretium non vile daturus
Docta hominum ut venias olim conabor in ora.
Et licet ipsa ex se virtus sit clara, sibi que
Per tenebras factura viam confidat inertes,
Attamen immensa vulgi caligine saepe
- 45 Circumsepta nequit proprium monstrare nitorem.
Ac velut immunda si qua in tellure relictæ
Gemma rudis maneat, vix ullo creditur usu
Hæc inventa, quibus non est cognoscere lucrum,
Quæ fuerit doctis eadem si forte polita
- 20 Artificis manibus, fulvo preciosior auro
Omnibus ardebit, studioque petita frequenti
Qualescumque oculos in se convertere amicos,
Sic virtus, dum ignota aderit dum inculta jacebit,
Vix pretium inveniet merita quam laude decoram,
- 25 Vel prope si quis aget rebus longe omnibus una
Splendidior, magis atque magis spectanda nitescet
Et tribui coget sibi quem mercatur honorem.
Adde senescentis nunquam, quod temporis ordo
Invidus obstabit, quæ tu benefeceris acta
- 30 Post varias hominum mortes notescere, chartis
Condita ni fuerint et pertractata decenter.
Quare age iam videat tecum laudata vetustas
Quid conferre queat rerum prudens manet alte
Cum dubiis animus tibi rectus: tumque secundis

- 35 Temporibus fraudis vindex percuncta malignae
Divitias temnens, virtus nisi iuncta sit, æquo
Utile post ponens, arcani certus amator,
Verum tecum aliis haec fors communia, sed quis
Religionis prior te, vel probitate benignis
- 40 Moribus insigni tantus pietate relucas,
Ut non humana videaris forte creatus ;
Surge Anime, et Musis rerum super ardua vecte
Colligo non humili validas in carmine vires.
Haud nos ima iuвет circum nunc prata morari
- 45 Parnasi, sed cessa Deum qua cernere templa est
Et virides lauri sylvas, nexuque seguaci
Antra recusantes sparsim per opaca corymbos.
Qua liquidi resonant muscoso marmore fontes
Et super alludunt volucres sine fine canora.
- 50 Divini rarum praestantes carminis usum :
Unde tua incipiam fidenter promere gesta
Atque decus, priscae quo gentis clara propago
Splenduit, et radios Graias divisit in urbes.
Pluribus ut tenebris multo jam tempore amictus
- 55 Exueret, primi revocata luce decoris,
Sed nitor ante alias a te purissimus exit
Corporis atque animi, parili quibus ordine vinctis
Alato Famae volitas super aethera curru.
Cætera propterea cælo minus orta sereno

- 60 Astra tuo post hac de stemate dicere pergam.
Nunc sat erit, tanti sinceri in lumina solis
Intrepidam fixisse aciem, sacer et Iovis ales
Legitimi experiens quae sint conamina visus.
Lascareos igitur procures seriemque tuorum.
- 65 Dimittam, stellas quis non fulgore minores
Spectaret, liquida radiet quum vespere igne.
Tu mihi origo veni fons nostri ex te fluat orsi
Ora Aganippaeis demulcens arida lymphis.
Quando prima tui solennia vendicet ortus
- 70 Eupheme, doctarum alitrix praeclara sororum.
Haec tibi labentes monstravit qualiter annos
Dirigeres, haec juncta suis praeconia divis
Talia veridico nascenti protulit ore.
Quae mihi, ceu famulo, Musarum cuncta referre
- 75 Iure datum merito; divinas prodere voces
Vatibus involucris rerum quandoque facultas
Plena fiunt aditis modo sic reverentia sacris.
Sed quas Eupheme fatorum conscia laudes
Iam dedit, has memoris cape nunc ut premia mentis.
- 80 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Atque tuam variis patriam splendoribus auge,
Quae non inferior nitidis clarescat Athenis:
Iano nomen erit; virtutis janua rarae
Hinc quia se pandet nulli reseratio ævo.

- 85 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
 Floribus ut risit bene olentibus undique Delos
 Quum nimium sancto gavisam et insula partu
 Sic Lucina tibi celebres per Phæacis aeta
 Telluris vidit laetas florescere gemmas.
- 90 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
 Tu poteris suavi veteres modulamine cantus
 Vincere, Pierio si qua stimulaberis æstro
 Sed maiora ingens tentabunt spicula pectus
 Quae violenta abigent Parnasi vertice montis.
- 100 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
 Quina tibi cedent paria olim fulgure linguae
 Quae micuere solo tonitancia, Cecropis almo
 Attonitamque altis fecere fragoribus arcem
 Tu modo ne sortem consulto spreveris istam.
- 105 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
 Iam procul aspicio magnorum plura sophorum
 Agmina, confertim tanto gaudere Nepote,
 Pro quo diversae studia in contraria sectae
 Concedent: dum quaeque suum certabit alumnum.
- 110 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
 Tu primum Eois fulgebis lucifer oris
 Ut strata in tenebris veterum monimenta virorum
 Surgant, atque diem tali de lumine sumant
 Conspicuisque orbem decorent illustria dictis.

- 415 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum.
Mox et in occiduis mirum regionibus astrum
Parte corruscabis celsi potiore palati:
Non sic aethereo spectandus in axe Cometes
Ut tu regalis comitatus imagine pompae.
- 420 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum,
At vel in occasu fueris, vel sidus in ortu
Iam patriae magnum portendis ubique levamen.
Auguror, amissas reparabit Graecia vires
Visa triumphali per te dignissima lauro.
- 425 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Hic seniore minor diceris Nestore nusquam
Consilio doctae munitus Palladis alto:
Et gravis infensis veniens in praelia Dæmon
Sola per antiquae ductus vestigia laudis
- 430 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Autor eris tanti (ni fallor) me duce belli
Cuius in auspiciis toto pugnabitur orbe.
Sed magis ante omnes Galli praestantia Regis
Pluribus in coelum tolletur fortiter ausis.
- 435 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Huius gesta Viri, magno tribuentur Achilli
Cui ventura parem merito testabitur ætas,
Sic vigor intrepidi consurget pectoris ingens,
Sic decus eximiae renitebit mentis ad auctum.

- 140 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum.
Non iis una tibi solvetur gratia factis
Nam memores Pæana canent certo omine vates,
Qui longa extinctis refugant oblivia rebus
Nec non quosque valent vita donare sepultos.
- 145 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Quippe pares superis hoc solum munere divis
Esse Jovis statuit veneranda ubicumque potestas
Mnemosynæ quoniam dilectae carmina ludunt.
Temporis hæc soboles cauda omnis proraque, sæcli,
- 150 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum.
Dotibus unde novem claris nituere Camænæ
Et vitam ingenuas hominum rexere per artes
Nil intentatum cupide, nil relinquere inausum
Qualiascumque novis referantur abdita linguis.
- 155 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Non mare non tellus indictus non fuit aer
Quicquid et iis superat, doctis Helyconis amatis
Quæ modo grata tuo natali dona ferentes
Huc omnes plenis adsunt promptæ calathiscis.
- 160 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum.
Pulcrior ecce suas et celsior ante Sorores
Calliope custos heroi splendida cultus,
Dat tibi Castalios quæ mulcentserta per hortos
Flatibus omniferæ leviter spirantibus horæ.

- 165 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum :
 Proxima festivo jucundior ore Thalia
 Mirificis sonos, futuris per variatos
 Donat habere, levis nequiquam munera sortis
 Quos fore perpetui gestamina sanxit honoris.
- 170 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum.
 Quam post Melpomene tragico sublimis hiatu
 Hos tulit insignes gemmis tibi ferre cothurnos
 Distinctamque auro chlamydem, regaleque sceptrum
 Ipsa tamen maesta est, quamvis nitidissima vultu :
- 175 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum ;
 Clio prisca novis coniunges tempora Sæclis
 Fert immortalī decorata volumine gesta
 Ut redolet cedrum liber hic ut balsamo totus
 Vt quot Idumæe pariunt felicia sylvæ.
- 180 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum.
 Quos solet Euterpe calamos animare loquaces
 Accipe, nam querulam Pimplei fontis ad undam
 Iis etiam poteris placidam oblectare iuventam
 Inter Amadriadas comites simul et Satyriscos
- 185 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
 Terpsichore affectus domina trix sedula blandi
 Suscitāt attonitos cytharæ dulcedine sensus,
 Quam modo doctiloqui profert in carminis usum
 Sume, retardantes pellet tibi vivere curas.

190 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Plectra dat hæc Erato, suavesque inspirat Amores,
Cum quibus una omnes saltus penetrabis amœnos
Nunc vaga Permessi visus luctare fluenta
Nunc et ad Eurotae per mirthæa ludere Tempe.

195 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Hoc opere Urania Stellati regia mundi
Panditur et totis monstratur machina signis,
Hoc jam Musaeus celestes scandit in arces
Quod non dissimili tibi sit ratione dicatum.

200 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Aonidum ornat opes in vase Polymnia sacro
Quae bene si fuerint clausae stant usque paratae
At secus, invisibiles abeunt ceu flamina pennis,
Id tibi concedit plenum ditissima verum.

205 Nascere Corcyrae jubar undisonantis amicum
Haec sic magnifica Euphemes post orsa benigne
(Quis fuit acceptis hylaratus ad intima Phæbus
Deserit ipse suas per munia nulla sorores)
Dicitur Orchomeni grata de sede remotas

210 Non sine Acidalia risum per amante Dione
Adventasse gradu, Charitas huc saepe citato
Quae gaudent triplicis connecti faedere dextrae.
Et meliora datis pensare, aut mutua rebus
Istae cuncta suo mortalia numine versant

- 215 Atque oculis reddunt afflatus mira beato.
Cui Venere Deae, hic toto fit amabilis aevo.
Quem liquere Deæ, hic totis adiosus in horis
Hae quoque honestarunt digni solemnia partus.
Singula mellifluo spargentes acta lepore
- 220 Dulcis ut insoliti species foret undique cultus.
Unde tuum ridet jucundo quicquid honore
Ternaque resplendet, dictis, factisque voluptas :
Fortunata nimis mea si nunc carmina Divae
Respiciunt, quibus ipsa solent charissima ocellis
- 225 Ambrosiique almo foveant spiramine odoris
Ut sapiant longo suavem post tempore Musam
Et genium, merito fruitur nomine pulcri
(Quid magis obtandum, quidnam speciosius ultra
Non video, quando nos undae Acheroutis avarae
- 230 Nostraque, summergant, cæcisque immixta tenebris
Aeternae Pluton commendat dedita nocti)
Hic ita, forte mei partem assequeris amoris
Quae foret aetati non dedignanda priori
Quique hasce in laudes olim succenderint ardor.
- 235 At quod non potuit, voluit tamen esse decorum
Et trepidata manet facies ubi nulla laboris
Non erit oblatum rigido culpabile vultu.
Numera nempe Deis numquam inficianda dicantur
Rustica sicut nimium quamvis, et vilia sumptus

B'

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΠΥΛΩ.

ΝΑΥΜΑΧΙΑΣ.

ΠΟΙΗΜΑ

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΝΑ.

- Ἔργα μοι ἔννεπε Μοῦσα θαλάσσια, καὶ μέγα κῦδος
 Ἀγγλῶν, καὶ Γάλλων, ἰδὲ καὶ Ῥώσσων πολεμιστῶν
 Τούρκων τ' αἰπὺν ὄλεθρον, οἷός τε, οἷος ἐτύχθη.
 Ἐνθ' ἦτοι μὲν ἐκεῖνοι δμόφρονα θυμὸν ἔχοντες
 5 Τούρκους ἰσχανάσκειν δμοίου πολέμοιο,
 Πολλὰ μάλ' οὐκ ἐθέλοντας ἀτασθαλίας σφετέρησιν.
 Μίμνε δὲ Ἑλλήνων στρατὸς ἐν πολίεσσιν ἔκρηλος
 Πειθόμενος μύθοισιν ἀγακλειτῶν Ἐπικούρων.
 Ἀλλ' οὐ καὶ Τούρκοις ἀθεμίστοις ἦνδανε θυμῷ,
 10 Οἱ δὲ φόνους πόθεον, καὶ αἵματόεσσαν αὔτην.
 Αἰεὶ δ' εἰς ἀγορὴν πωλεύμενοι ἥματα πάντα
 Κυδαλίμοις Ἑλλησιν ἀτάσθαλα μηχανόωντο.
 Οὐ μὲν τις καὶ πρῆξις ἐγίγνετο ἱεμένοις περ,
 Εὐρωπαϊῶν γὰρ δεδίασιν χεῖρας ἀάπτους·
 15 Οἳ πρὶν σὺν νήεσσιν ἐπήλυθον ὠκυπόροισιν
 Ἔς Πύλον ἡμαθόεντα, ὅθι στρατὸς εἶχτο Τούρκων.
 Ἐνθα δὲ σύμπαντες μίμνον θεράποντες Ἀρηος,

LA BATAILLE DE NAVARIN.

Telles étaient les nactios navales et la gloire immortelle, dont les Français, les Anglais, et les Russes se sont couverts, et la sanglante défaite qui accabla l'armée des Turcs. Animés de mêmes sentiments les magnanimes alliés tâchaient de modérer l'insolence des Turcs, et de les détourner d'une guerre destructive; tandis que les guerriers de la Grèce, dociles à leurs paroles pacifiques, demeuraient dans leurs foyers dans l'inaction. Mais ce n'était pas là l'intention des Turcs, qui ne connaissent pas le droit de l'homme, c'était la guerre, c'était le carnage, qui convenaient à leurs âmes sanguinaires. Chaque jour on tient chez eux des assemblées, et les mesures que l'on y prend ne tendent qu'à faire du mal. Cependant la présence des Européens dont la flotte combinée avait mouillé devant Navarin, le quartier d'assemblée des Turcs, impose à leurs desseins pernicioeux et retarde la marche de leurs troupes.

C'est dans cet endroit qu'étaient réunis tous les braves chefs de ces fameux guerriers, blanchis dans les batailles, les compagnons du Dieu Mars.

- Κυδίστων ἀνδρῶν ἡγήτορες, Ἐγχετιμῶρων.
 Ἐνθα μὲν ἔσκεν ἀγὸς Ῥώσσων κρατερὸς Γχιδίνος,
 20 Ἐνθα δὲ Κοδρικτῶν Ἀγγλῶν ἀρχὸς μεγαλήτωρ,
 Ἐνθα δὲ Δερρίνιος μετὰ Γάλλοις ἡγεμονεύων.
 Ὡς οἱ μὲν παρὰ νηυσὶν ἐρητύοντο μένοντες
 Βουλόμενοι πολέμου στονόεντος πέτραις ἰδέσθαι.
 Πολλὰ δ' αἰὲ Τούρκουισιν ὑπερφιάλοις ἐπέτελλον,
 25 Πάσασθαι ὁλοοῖο λιλαιομένους πολέμοιο,
 Μηδ' ἔτι λαὸν ἔκηνον ἐναίρειν ὀξέϊ χαλκῷ.
 Φάντο γὰρ ἀπρήκτους ἔριδας καὶ νείκεα λύσειν
 Ἐξαῦτις φιλότητα μετ' ἀμφοτέροισι τιθέντες·
 Ὡς κείνοι μὲν ἔφην, τοῖς δ' οὐ φρένας ἄφροσι πέθον,
 30 Τῷ καὶ ἀτρεσθάλῃς κεφαλᾷ σφετέραις παρέθεντο.
 Τίς δέ σφιν κατὰ θυμὸν ἀρίστη φάνετο βουλή;
 Μύθῳ μὲν κατανεῦσαι, ὑποσχέσθαι τε ἅπαντα,
 Ἐργῷ δ' οὔτι τελέσσει ὑπόσχεσιν ἦν περ ὑπέσταν.
 Οἱ μὲν τὰ φρονέοντες ἐπώμοσαν μέγαν ὄρκον,
 35 Μὴ πρὶν ἐφ' Ἑλλήσιν πόλεμον φθισήνορα οἴσειν.
 Πρὶν νόον ἀτρεκέα γνῶναι σφετέροιο ἀνακτος·
 Ἄντ' ἄρ' ἐπεὶ ρ' ὄμοσάν τε, τελεύτησάν τε τὸν ὄρκον,
 Οἱ μὲν δὴ σὺν νηυσὶν ἀνήγοντο γλαφυρῇσιν,
 Ἄλλος ἐς ἄλλην νῆσον, ἕκας Πύλου ἡμαθέεντος.
 40 Τοῦρκαι δ' αὖ, λείουσιν ἐοικότες ὠμοφάγοισιν,
 Ἐκ πολίων ἐχέοντο ἀμείλιχον ἦτορ ἔχοντες.
 Αἶψα δὲ Ἑλλήνων ἀνδρῶν περικαλλέας ἀγροὺς
 Πόρθεον· ἐκ δὲ γυναῖκας ἄγον καὶ νήπια τέκνα,
 Αὐτοὺς τ' ἐκτεινον, τάχα δ' Οὐρανὸν ἔκτε' αὐτῇ.
 45 Καὶ τότε ἀγγελίῃ Ἐπικούροις ἔκτε λυγρή,
 Τούρκων κηρύσσουσα ὑπερβασίας ἀλεγεινάς.
 Οἱ δὲ χολωσάμενοι Ἐπίκουροι φαιδιμόεντες,
 Αὖτις ἀναΐξαντες ἐπέπλεον ὑγρὰ κέλευθα.
 Ὡκα δ' ἔπειτα ἴκοντο Πύλου αἰπὺ πτολίεθρον

On y voyait le vaillant Heiden, amiral de la flotte russe, le courageux Codrington, commandant celle des Anglais, et Derini, le chef de l'armée navale des Français. L'espérance de mettre un terme à cette guerre cruelle y retient long-temps les Européens, qui n'ont jamais cessé de signifier aux Turcs orgueilleux, qu'ils renonçassent au projet de continuer une guerre funeste, et de passer au fil de l'épée un peuple jaloux de sa tranquillité. Ils leur promirent d'assoupir, à leur tour, leurs différends, et de les reconcilier entr'eux.

Telles étaient les paroles des alliés, qui n'ont eu aucun effet sur les turcs, dont l'esprit était aveuglé. Et c'est par une suite nécessaire de leur entêtement, qu'ils exposèrent leur tête à la mort. Mais quel fut le parti que ces derniers ont cru devoir prendre? C'était de tout accepter, de tout promettre, et de ne rien effectuer. Cette résolution prise ils prêtent les serments les plus solennels, de ne jamais porter leurs armes contre les Grecs.

A moins qu'ils ne se soient assurés des sentimens de leur maître. Après tout l'appareil qui a scelé les sermens, les alliés firent voile, et se retirèrent chacun à telle ou telle île de l'Archipel. Les Turcs, de l'autre côté, semblables à des lions dévorans, sortent en foule de leurs villes, et ferment leur oreille à la pitié. Bientôt les champs fertiles des Grecs sont pillés, leurs femmes, et leurs petits enfans traînés en esclavage, oux mêmes massacrés et les cris du malheur s'élèvent jusqu'aux cieux.

Le bruit de ce désastre ne tarda pas d'arriver aux oreilles des alliés, en leur représentant la violation du traité.

Transportés de colère, les illustres chefs auxiliaires, remettent à la voile, et dans peu, on les voit arriver devant Navarin, avec

- 50 Νηυσί τε συμπάσαις καὶ ὑπερθύροις ἐτάροισιν·
 Τοῦρκοι δ' ὡς εἶδοντο νέας κλειτῶν Ἐπικούρων
 Ναύλοχον ἐς λιμένα ξυναγειρομέναις κατὰ θυμὸν,
 Πᾶσιν ὀρίνθη θυμὸς, ἐκίνηθην δὲ ἅπαντες
 Τειχέεσσιν πίσυνοι, καὶ ποντοπόροιςιν νέεσσιν.
 55 Ἐλπετο δέ σφισι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἐκάστου
 Νῆας ἐνιπρήσειν, κτενέειν τ' ἐπιβήτορα λαόν.
 Νήπιοι! οὐ γὰρ ἴσχαν θάνατον καὶ κῆρα μέλαιναν,
 Ὅς δὴ σφιν σχεδὸν ἦεν ἐπ' ἡματι πάμπαν δλέσθαι!
 Οἱ μὲν τὰ φρονέοντες αἰδρεῖνσι νόοιο
 60 Σμερδαλέα κτύπεον νηῶν ἀπὸ μιλοπαρήων,
 Νήσου τ' ἐκ Σφαγίης, καὶ εὐδμήτων ἀπὸ πύργων.
 Κοδρικτῶν δὲ, μάχην ἀλεείνων αἰμυτόεσσαν,
 Ἄρχον ἐπιπροέηκε σὺν ἀντιθέοις ἐτάροισιν,
 Κρινάμενος κατὰ νῆα, ἐτήτυμα πάντα πυθέσθαι.
 65 Οὐδὲ γὰρ ὥς πολέμοιο μεδήσατο λευγαλέοιο·
 Νηυσὶ τ' ἐπικρατέων, καὶ ἀνδράσι κυδάλιμοισιν·
 Μῦθοι δὲ κρκατερὸν Βασιλῆων ἐξετέλειεν.
 Οὐπω δ' ἄρ νηὸς μεγακήτεος ἄγχι γέγοντο
 Ἥ ἦγεν Ταχίρην Τούρκων ἀγὸν ἀφραδέοντα.
 70 Τοῦρκοι δ' ἐξαῦτις βέλεα στονόεντα χέοντο·
 Κτεϊνόν τ' ἄνδρα ἄριστον, ὃς Ἄγγλοις τίετο πᾶσι
 Φισρόϊον κρκατερὸν, θεόφιν μῆστωρ' ἀτάλαντον·
 Καὶ τότε δὴ δριμεῖαν ἔριν πολέμοιο τάνυσσαν,
 Ἐκλύσθη δὲ θάλασσα, βοή δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
 75 Ἐνθ' ἄρα Κοδρικτῶν βροτολοιγῶ ἴσος Ἄρηι
 Φοίτα μακρὰ βιβὰς διὰ νηὸς ποντοπόροιο·
 Αἰεὶ δὲ σμερδνὸν βοῶων Ἄγγλοισι κέλευεν.
 Κλῦτε φίλοι Ἄγγλοι, μεγαλήτορες, ἀγκυλομήται·
 Νῦν δὴ εἴδεται ἡμᾶρ ὑπέρτατον εὖχος ἀρέσθαι
 80 Νηυσὶν ἀμυνομένους, τηλεκλειτοῖς τ' Ἐπικούροις.
 Ἡμεῖς γὰρ νηυσὶν μέγ' ἄριστοι εὐχόμεθ' εἶναι.

toute leur flotte, et leurs braves. Les Turcs, ravis de voir, à leur gré, tous les bâtimens des alliés, mouiller dans leur port superbe, se laissent conduire par la fougue de leur sens, et se mettent en mouvement. Les fortifications de leur place, et le grand nombre de leurs vaisseaux, ajoutent à leur arrogance.

Ils espéraient de bruler la flotte combinée, et de faire perir les troupes qui en étaient à bord. Les insensés ! ils ne savaient donc pas que c'était là le jour où leur mauvais sort les menaçait tous de mort. Ils commencent donc à foudroyer de tous côtés les bâtimens européens, du bord de leurs vaisseaux, de l'île de Sphagie, et du haut de leurs tours. Codrington évitant toujours l'effusion de sang, envoya aussitôt un officier et de braves compagnons de ces travaux militaires, pour demander la raison de cette démonstration. Car, bien que commandant de leur flotte, et de fameux guerriers, il ne désirait non plus le combat par obéissance aux ordres suprêmes des alliés Souverains.

Les envoyés ne furent pas plutôt approchés de la frégate qui portait Tahir-bey, le stupide commandant des Turcs, qu'on a fait de nouveau feu sur eux ; et le raillant Phitchroy, diviniment instruit dans l'art de guerre, et estimé de tous les Anglais, tombe foudroyé de ces coups.

C'est alors que le combat éclate de toutes parts ; la mer annonce le déluge, et l'alarme sonne tout à coup. Semblable au dieu Mars, Codrington va à grands pas partout le vaisseau, et élevant sa voix foudroyante, s'écrie à ses soldats. Écoutez Anglais, courageux et rusés camarades : voilà le jour auquel nous pourrions acquerrir une gloire infinie ; en défendant nos vaisseaux, et nos illustres alliés. Car nous nous donnons pour les plus habiles dans l'art de combattre par mer.

Ὡς φάτο· Ἄγγλοισιν δὲ μέγα σθένος ἔμπνευσ' ἐκάστω,
 Ἀλληκτον πόλεμον πολεμίζειν ἤδ' ἐμάχεσθαι.
 Δερρίνιος δ' ἐτέρωθεν ἐκέκλετο οἷς ἐτάροισιν.
 85 ὦ φίλοι Ἡρώες Γάλλοι, Θεράποντες Ἄρηος!
 Ἦδ' ἤ μὲν ποτε καὶ ἄλλους πολέμους ὑπέδυμεν
 Ἀργαλέους, στονόεντας, ἐν ὠκυάλοισι νέεσιν·
 Αἰεὶ δ' ἄρ' μαχόμεσθα ἐν ἀνδράσι κυδάλιμοισιν.
 Ἦνορέη πίσυνοι, καὶ εὐκλείης ἐπέβημεν.
 90 Νῦν δ' ἄρα Τούρκοισιν πολεμίζομεν ἀπολέμοισιν.
 Ἀλλὰ μάχεσθε φίλοι, καὶ παυρότεροί περ ἐόντες,
 Φῆ ἄρα Δερρίνιος, πόλεμον δ' ἀλίσστον ἔγειρεν,
 Καὶ τότε δὴ εἰς χῶρον ἓνα ξυνιόντες ἵκοντο
 Γάλλοι, καὶ Ἄγγλοι καὶ Τοῦρκοι ἱπποκορυσταί,
 95 Στησάμενοι δ' ἐμάχοντο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 Οἱ μὲν ποντοπόρων ἀπὸ νηῶν, οἱ δέ τε πύργων,
 Ὅξ' ἔα κεκλήγοντες ὅτ' ἀλλήλοισι ἐπόρουσαν.
 Ῥῶσσοι δ' αὖ μάρναντο μάχης ἐπ' ἀριστερὰ πάσης,
 Παυρότεροι πλεόνεσσιν, ὀφέλλοντες στόνον ἀνδρῶν.
 400 Ἀμφὶ δὲ νήεσσι στέφανος πολέμοιο δέδηεν,
 Ἀργαλέος, πολύδακρυς, ἅπαν δ' ὑπεσείετο ἄστυ.
 Τῶν δ' ὥσπερ νιφάδες χιόνος πίπτουσι θυμαίαι,
 Ἄς τ' ἄνεμος ζαῆς, νέφεα σκιάεντα δονήσας
 Ἐξαίφνης κατέχευεν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
 405 Ὡς τῶν, ἀμφοτέρων, βέλεα στονόεντα ἔπιπτον,
 Δοῦπος δ' οὐρανὸν ἵκε δι' αἰθέρος ἀτρυγέτοιο,
 Ἐνθ' οὐκ ἂν βρίζοντα ἴδοις κρατερὸν Γαῖδῖνον,
 Οὐδὲ ἀλυσκάζοντ', οὐδὲ πολέμου ἀπάνευθεν,
 Ἀλλὰ μάλα σπεύδοντα μάχην ἐς δακρυόεσσαν,
 410 Θαρσύνονθ' ἐτάρους, καὶ ἐπατρύνοντα μάχεσθαι.
 Ὡς δὲ μύθων ἤρχεν ἀρητίφιλος Γαῖδῖνος·
 Κέκλυτέ μευ Ῥῶσσοι, μεγάθυμοι, θυμολέοντες!
 Ἦ μάλα δὴ Τοῦρκοι μαίνονται οὐκ ἐπιεικῶς,

Il dit ; et les Anglais, encouragés de ses paroles, commencent un combat sanglant. Derini, de l'autre côté, anime ses camarades. Héros Français, leur dit-il, compagnons du dieu Mars ! Nous avons déjà plus d'une fois enduré des combats opiniâtres sur mer ; ne consultant que notre courage intrépide, nous avons combattu contre des hommes illustres, et la gloire a couronné nos travaux. A présent c'est contre des Turcs, contre des lâches, que nous avons à combattre.

Mais combattez, mes amis, sans considérer les nombres. Telles étaient les paroles de Derini, qui excitèrent le feu du combat. Alors, les Français, les Anglais, et les Turcs, bons à combattre à cheval, s'assemblent au même endroit, et rangés en bataille, combattent en pleine mer, les premiers du bord de leurs batimens, les Turcs, au surplus, du haut de leurs tours, et le combat s'engage par des cris aigus.

A l'aîle gauche, les Russes, quoiqu'inférieurs en nombre, faisaient aux Turcs pousser des gémissemens. Le combat le plus rude embarse tout au tour tous les vaisseaux, et la place de Navarin s'ébranle jusqu'en ses fondemens. Aussi épais que les flocons de neige, qu'un vent impétueux, agitant les nuages obscurs, fait tomber sur la terre : les coups mortels partens de deux côtés, et, à travers la voûte étherée, le bruit pénètre dans les cieux.

Vous n'eussiez vu alors le valeureux Heiden, se reposer, ou s'éloigner du feu du combat ; vous l'eussiez vu volant au combat. Encourageant ses braves, et les invitant à combattre. Et voici le langage que ce zélé partisan de Mars leur tient dans cette circonstance. Écoutez moi Russes intrépides qui avez le coeur de lions. Les Turcs ont sans doute l'esprit démonté, pour oser combattre contre les Russes.

Εἰ δὲ καὶ Ῥώσσοις μενεαίνουσι πτολεμίζειν.
 415 Τοὺς γὰρ καὶ ἄλλοι τρημέουσιν ἁμείνοντες ἄνδρες
 Ἄνδρες ἀριπρεπέες, καὶ ἴν' ἀπέλεθρον ἔχοντες·
 Νῦν δ' ἄρα καὶ αὐτοὶ γιγνώσκετε εἰσορόωντες
 Ὅτι θεὸς Τούρκοισι κακὸν τόδε πῆμα κυλίνδει.
 Οὐ γὰρ ἐπὶ ψεύδεσσι θεὸς μέγας ἔσσειτ' ἀρωγός,
 420 Ἀλλ' οἵπερ πρότεροι κατὰ ὅρκια πιστὰ πάτησαν,
 Οἳ δὲ καὶ κακὸν οἶτον ἀναπλήσαντες ὀλοῦνται·
 Τῷ δ' ἡμῖν παράκειται ἐνὶ πρώτοισιν ἐόντας,
 Μῆτι καταισχύνειν πατέρων γένος, οὗ τὸ πάρος περ
 Τούρκοις μαρνάμενοι ἐξώφελλον μέγα κῦδος,
 425 Καὶ γὰρ καὶ πατέρων μέγ' ἁμείνονας ἔμμεν ὁτῶν
 Χθιζὰ δὲ καὶ πρώϊζα ὑπέστητε ξυνιόντες,
 Ὑμετέρας οἷαις σὺν νηυσὶν ποντοπόροισι
 Στήσιν ἐν πολέμῳ· Νῦν δ' ἔπλετο ἔργον ἅπασιν.
 Ὡς εἰπὼν ὥτρυνε μένος Ῥώσσων μεγαθύμων.
 430 Σὺν δ' ἔβαλον κρατερὸν πόλεμον καὶ δηϊοτήτα
 Σιγῇ, δειδιότες σῆμάντορα, γηθόσυνοί κῆρ·
 Ἐνθα ἄρα οἰμωγὴ καὶ ἄσβεστος κτύπος ὤρτο
 Ἀνδρῶν τ' ὀλλυμένων, νηῶν θ' ἅμα ἀγνυμενάων,
 Ὡς δ' ὅτε κῦμα μέγα σκοπέλοις δοιοῖς ἐπόρουσε,
 435 Δεινὸν βεβρυχὸς πνοιῇ ἀνέμων ἀλσγεινῇ,
 Αὐτὰρ ἔπειτα τὸ μὲν προκυλίνδεται ἐς μέσον ἄμφοϊν,
 Ἀκροὶς δὲ σκοπέλοις προσερεύγεται, ἄμφι δὲ ῥοχθεῖ,
 Ἀλλ' ὅτε δὴ μάλα πολλὰ ἐπισπέρχουσιν ἄελλα
 Κύματα παφλάζοντα ἐπηρεφές ποτὶ πέτρας,
 440 Αὐτὼς ἐρχόμενα, πρὸ μὲν ἄλλα, ἔπειτα δὲ ἄλλα,
 Δὴ τότε οὐκ ἄρα πῶς προκυλίνδεται ἐσσύμενόν περ,
 Ἴσχει γὰρ τόδε ἄλλο ἐναντίβιον καταβαῖνον·
 Ὡς Ῥῶσσοι τείως μὲν ἐπαΐσσοντας ἔφαντο
 Διώσειν Τούρκους ἐπαμυνομένους περὶ νηῶν,
 445 Αὐτὰρ ἐπεὶ πυκινὰς ἐνέκυρσαν νηυσὶ μελαινάαις

Vous vous êtes rendus formidables à des hommes tout autres que ceux-là, et d'une valeur rare et éprouvée. Maintenant vous pouvez juger par vous mêmes, que c'est dieu qui les précipite dans le malheur. Car ce dieu tout puissant n'est jamais le protecteur du mensonge, et c'est au parjures d'attendre une fin malheureuse. Tenant la première place entre les nations de l'Europe, il est de Votre honneur, de ne pas flétrir la mémoire de vos ancêtres, qui, combattant contre les Turcs, se sont acquis une gloire immortelle. A mon avis, vous devez l'emporter sur eux ; Vous vous êtes vantés de tenir seuls contre les Turcs ; Et c'est à présent qu'il faut exécuter vos promesses.

Par ces discours, les intrépides Russes redoublent de courage, et remplis d'une joie guerrière, dociles aux ordres de leur Chef, se livrent à l'ardeur du combat. Les gémissemens des mourants, et le bruit des vaisseaux qui se brisent, ne cessent un seul instant. Comme on voit l'onde qui, agitée par l'impétueux souffle des vents, passé à grand bruit, à travers deux rochers, et se brise contre leurs extrémités qui en retentissent de son choc, et qui bien des fois est repoussée avant de se briser, par les flots écumeux qu'une tempête violente soulève de toutes parts : de même les Russes en commençant l'action, croyaient bientôt triompher des Turcs qui défendaient leurs vaisseaux ; Mais lorsque les Turcs rassemblés de tous côtés, aussi nombreux que les feuilles des arbres, ou le sable de la mer, leur firent résistance,

Τούρκων, οἳ τὰύτῃ μάλ' ἀποστρέψαντες ἵκοντο,
 Αἰνῶς δὴ φύλλοισιν ἐοικότες ἢ ψαμάθοισιν,
 Ἐλσαν δ' ἐν μέσσησι νέας κακότητα φέροντες·
 Καὶ τότε δὴ κέκλοντο ἐπισπόμενοι μένει σφῶ·
 450 ὦ φίλοι, οὐ μὲν πω τι μάχης ἀδαήμενες εἰμὲν
 Οἷν ἤματι τῷ δε θαλῆς μαχόμεσθα νέεσσι·
 Καὶ μὴν οὐποτε θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασεν.
 Οὐδ' ὑποτάρβησεν καὶ ὑπερδέα δῆμον ἔχουσιν.
 Πῶς δέ κε νῦν Τούρκων ὑποταρβήσαιμεν ὄμιλον,
 455 Ἄνδρῶν οὐτιδχνῶν περ, ὅτι πλήθει προέχουσιν;
 Πῇ δὲ Θεοῦ μεγάλου εὐεργεσίαι βεβάχσιν,
 Εἰ μὴδ' Ἑλλήνων πέρι αἰνομόρων μαχόμεσθα
 Καὶ παίδων νεκρῶν, καὶ ἀπτολέμων τε γυναικῶν;
 Ἴσον δ' ἀμφοτέρων περικήδετα ἡδ' ἐλεαίρει
 460 Χεῖρά τε ἦν ὑπέχει ἐν λευγαλέοιο πολέμοισιν.
 Ἀλλὰ μαχώμεθα πάντες, ἀρήϊον ἦτορ ἔχοντες.
 Ὡς οἱ μὲν τοιαῦτα μετ' ἀλλήλοισιν ἔφασκον,
 Χάρμῃ γηθόσυνοι, ὁλοὸν τε τιτυσκόμενοι πῦρ.
 Καὶ τότε δὴ Τούρκοι Ῥώσσοις κακὰ μητιόωντες
 465 Μᾶλλον ἐπέβρισαν χάρμῃ, μέμψαν δ' ἐνὶ θυμῷ
 Αὐτοὺς τ' ἐξολέσαι, καὶ ἐμπρῆσαι πυρὶ νῆας.
 Νήπιοι! οὐδ' ἐνόησαν ὅτ' οὐ θεόφιν πολέμιζον.
 Ἦύτε χεῖμαρροι μεγάλα στενάχοντες ἔρυσαν
 Οὔρεος ἐκ κορυφῆς ὅτ' ἐπέβρισεν πολὺς ὄμβρος,
 470 Ἐς δὲ πέδον βάλλουσι σὺν ἀργαλέῳ ὀρυμαγδῷ.
 Ὡς τῶν, ὀρνυμένων μεγακήτεσι νηυσὶ μελαίναις,
 Ὄρτο κυδοιμὸς καὶ ἰαχὴ ἐν δῆϊοτῇτι.
 Οἱ δ' ὥσθ' ὑψίκομοι δρύες ἴν' ἀνέμοιο μένουσιν
 Ῥιπῇ ἀργαλέῃ ποτὶ αὐταῖς εἰλυφόοντος·
 475 Ὡς κεῖνοι μεμαῶτες ἔμιμνον θοῦρον Ἄρην,
 Καὶ πῦρ θεσπιδχῆς καὶ λευγαλέον φόνον ἀνδρῶν.
 Ἐνθα κεν οὔτις ἰδὼν γηθήσειεν πόνον αἰπὺν,

lorsqu' ils entourèrent les bâtimens russes et qu' ils redoublèrent du feu.

Alors excités par leur grand coeur, se rassurent mutuellement. Camarades ! Ce n' est pas pour la première fois que nous nous trouvons dans des combats tels que celui-ci, et, cependant, jamais nous ne sentîmes battre le cœur, jamais nous n' avons eu peur de l' ennemi, quand même nous fûmes inférieurs en nombre. Comment aurions nous peur à présent de la multitude des Turcs, des gens méprisables, seulement par ce qu' ils sont plus nombreux que nous ? Ou est-ce que nous ferons valoir les bienfaits du très haut, si nous ne combattons pas pour la défense du malheureux peuple de la grèce, de la faiblesse des leurs femmes, et de leurs enfans ? Dieu protège et favorise notre nation tout aussi bien que la leur, et dans le fort du combat, son bras puissant nous met à couvert du danger. Mais combattons tous en hommes belliqueux. C' est ainsi que les Russes se rassuraient mutuellement, volant au combat et faisant grand feu sur les Turcs. Alors les Turcs, la rage dans l'âme, reviennent à la charge en foule, et s' empressent de détruire l' armée russe, et de brûler leurs vaisseaux. Qu' ils étaient sots de n' avoir pas compris que Dieu n' était pas pour eux.

Les torrens qui enflés par des pluies violentes se précipitent du haut des montagnes dans la plaine, ne frappent pas plus vivement les airs que les cris tumultueux des Turcs, qui s' approchaient avec leurs vaisseaux. Les Russes, de l' autre côté, semblables à des chênes sourcilleux qui bravent l' impetuosité de l' orage, ne sont point ébranlés. Le furieux choc des Turcs, le feu que l' on fait sur leurs bâtimens ; la mort, elle même, n' a rien d' effroyable pour eux. Nul homme quelque guerrier que ce fût, ne se trouverait pas si bien au combat, quand même il y serait nouvellement arrivé.

- Οὐδ' εἴ κεν νέον ἔλθοι, ἀρήϊον ἦτορ ἔχοι τε.
 Αὖτις γὰρ δριμύϊα ἔρις πολέμοιο δέδηεν,
 180 Πολλοὶ δ' ἐκτείνοντο, νέας δ' ἔχων αἰθόμενον πῦρ,
 Τηλόθι δ' ἔτρεμε γαῖα κεραυνοβόλων ὑπ' αὐτῆς.
 Ἔσπετέ μοι νῦν Μοῦσαι δμῶφρονι θυμὸν ἔχουσι,
 Οἵτινες εὖχος ἔλοντο νεῶν ἐν ἀγῶνι κακίστῳ.
 Ῥῶσσοι μὲν πολέμιζον ἐρεμνῇ λαίλαπι ἴσοι
 185 Νωλεμέως ἐπὶ νηυσὶ πιπρυσκόμενοι ἐλοδὸν πῦρ.
 Τοῖσι δὲ πᾶσιν χεῖρες ἔκκμνον μαρνάμενοισιν,
 Γούνατά τε, κνήμηί τε, πόδες θ' ὑπένερθεν ἐκάστου.
 Ἰδρὼς δ' ἐκ μελέων πολὺς ἔρρεεν, οὐδέ κε φαίης,
 Οὔτε πότ' ἠέλιον σῶον ἔμμεναι, οὔτε σελήνην,
 190 Τόσσοις ἄρ' ἐν νήεσσιν ὀρώρει καπνὸς ἀελλῆς,
 Πάντῃ βαλλομένων πυρὸς ὀρμῇ καίομενοιο.
 Ἐνθα μάλιστα μιῆς περὶ νηὸς ἔχον πόνον αἰπὺν
 Κελῆς, ὠκυάλου, μεγακῆτεος ἔξοχον ἄλλων,
 Τῆς περ Λάζαρος ἦρχεν ἀρήϊος, ὄρχαμος ἀνδρῶν,
 195 Ἀμφὶ δ' ἄρ' ἐπτά νῆες μεγακῆτεες ἐστιχόωντο,
 Αἰπεινοῖς ἴσχι οὔρεσσιν, θαῦμα ἰδέσθαι.
 Ἐνθα δὲ Τοῦρκοι στάντες, ὑπέρβιον ὕβριν ἔχοντες,
 Ἠγειρον πόνον αἰπὺν, ἰῶκά τε δακρυόεσσαν,
 Χαῖρε δ' Ἔρις δεινὴ θεὸς, αἰεὶ εἰσορόωσα
 200 Χαλκοῦ τε στεροπὴν, πολέμοιό τε μέρμερα ἔργα.
 Ἀρχοὶ δ' ἀμφοτέρωθεν ἐπώτρυνον πόλεμόνδε,
 Πάντα μάλ' ἐξερέοντες ὅσ' ἀπτολέμοισιν ὀπηδεῖ.
 Τοὺς μὲν ἀπολλυμένους νηυσὶν τε σὺν ὠκυάλοιςι,
 Τοὺς δ' αὖ, κυδιόοντας ὑπερτάτου εἵνεκα κύδους.
 205 Ὡδε δέ τις Τούρκων ἀγὼς ἀφρχδέων ἐπίφυσκεν,
 «Τλῆτε φίλοι ἔταροι, καὶ ἄλκιμον ἦτορ ἔλεσθε!
 Νῦν ἡμῖν πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς,
 Ἦε κατηφείην καὶ ἄσπετον αἶσχος ἀρέσθαι,
 Ἦε σχωθῆναι καὶ ἀπώσασθαι κακὰ νηῶν.

Car l'attaque la plus vive recommence dans leurs vaisseaux. Plusieurs y trouvent la mort ; les bâtimens sont tout en feu ; e la terre tremble au loin par le bruit foudroyant des canons.

Dites nous, Muses, soeurs unanimes, lequel de deux partis l'importa sur l'autre ?

Pareils à l'ouragan, les Russes continuaient de combattre en faisant grand feu sur les Turcs. Leurs mains, leurs genoux, leurs pieds, tout est lassé de la fatigue du combat.

La sueur coule de tous leurs membres ; et l'astre du jour et de la nuit paraissent anéantis. Tels étaient épais les tourbillons de la fumée qui étaient répandus sur leurs bâtimens, et qui sortaient de la bouche des canons. Le combat le plus rude s'engage au tour d'un gros vaisseau russe qui se distinguait parmi les autres, et qui était monté par l'illustre chef Lasaroff. Il était entouré de sept vaisseaux turcs, aussi hauts que les montagnes altières, qui étonnent la vue de l'homme. C'est là que les Turcs trop fiers de leurs forces, ont engagé le plus cruel des combats. A la vue de hauts faits d'armes et de leur éclat, la Querelle cette inflexible déesse tressaillit de joie, et les chefs de deux armées encouragent leurs soldats, en leur représentant tout ce qui attend les vaincus, et la haute gloire qui accompagne la victoire. C'est de la manière suivante que parla un imprudent chef des Turcs. Efforcez vous mes amis, et reprenez courage, nous sommes à présent sur le point ou de nous couvrir d'un éternel opprobre, ou de nous sauver en détournant le coup qui menace nos vaisseaux.

- 210 Ἄλλ' ἄγετ' εἰ τούτους περ ἔλοιμεν ἀγήνορας ἄνδρας,
 ῥεῖά κε τοὺς ἄλλους δαμάσαιμεν δεύτεραν αὖτις,
 Τῶν γὰρ δὴ μένος αἰὲν ἀτάσθαλον οὐκ ἐπεικτόν,
 Τῶν δ' ἄλλων οὐκ ἥδος, ἐπὴν τούτους δαμάσωμεν,
 ὦς ἄρα που Τοῦρκοι κενεαυχέες ἡγορόωντο,
 215 Ἰθυσαν δ' ἔτι μᾶλλον ἀολλέες, ἤντε θῶες,
 Ἄγριοι, ὠμοφάγοι, μέγα πεινῶντες ἔβησαν.
 Νηυσὶ δ' ἐπεσσεύοντο σὺν ἀργαλέῳ ὀρυμαγδῷ
 Πλησίον ἀλλήλων ἐστῶτες πρόφρονι θυμῷ.
 Ἔσκε δέ τις Τούρκων ἐνὶ νηυσὶν ποντοπόροισιν,
 220 Νηὺς δολιχήμετος, τὴν ἐς πόλεμον τετύκοντο
 Τὸ πᾶν ἐπ' εἰρήνης, τότε δ' αὖ ἡφαίστιος ἔπλεν.
 Ἄν δ' αὐτῇ ἄνδρες κακότεχνοι ἐστιχόωντο
 Μυρίοι, οὐκ ἄνδρεσσιν ἑοικότες, ἀλλὰ λύκοισι,
 Καὶ ρ' ἔθελον πελάσαι νηυσὶν μεγακῆτεσι Ῥώσσω
 225 Πῦρ μετὰ χερσὶν ἔχοντες ἐνιπρήσσει μεμαῶτες.
 Καὶ νῦν κεν ἐξετέλεσαν ἐπείγε δολόφρονες ἦσαν,
 Εἰ μὴ Λάζαρον ὥρσε θεὸς μέγας αἰθέρι ναίων,
 Ἀρχὸν ἀρητίφιλον καὶ ἄτρομον ἦτορ ἔχοντα,
 Αὐτίκα δ' ὄριμον ἔγχος ἐλάζετο ἀμφοτέρησιν
 230 Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ βριαρὴν ἵππουριν ἄρηνεν,
 Καλὴν, δαιδαλέην, ἐναλίγκιον ἀστέρι λαμπρῷ.
 Στῇ δ' ἐν μέσσοισιν· θάμβος δ' ἔχεν εἰσορόωντας.
 Σμερδαλέον δ' ἐτάροισιν ἐκέκλετο ἰσόθεος φῶς.
 Κέκλυτε νηὸς τῆς δ' ἐπιβήτορες ἀμφιελίσσης!
 235 Ἦδη νῦν μνήσασθε ἐφετμῶν ἃς ἐπέτειλεν
 Ἠμέτερος βασιλεὺς, τοῦ περ κλέος οὐρανὸν ἵκει.
 Φῆ ρ' ὄγε τῆς δ' ἐπιάβας ποτε νηὸς ποντοπόροιο
 Πῆμα μέγ' ἔσσεσθαι ἀθεμίστῳ ἔθνει Τούρκων.
 Ἡμῖν δ' αὖτ' ἐπέτελλεν ἐποτρύνων πόλεμόνδε.
 240 Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ Ῥώσσω κῦδος ἀέξειν·
 Μηδὲ φόβῳ χάζεσθαι ἐν αἰνῇ δηϊοτήτι.

Tâchons de dompter ces hommes superbes, et nous serons en état d' accabler les autres en retournant à la charge. Car il n' y a que ceux-ci qui aient une valeur irrésistible, et vaincus une fois, les autres seront plus faciles à vaincre. Voilà quelles furent les paroles du fanfaron chef des Turcs. Alors redoublant leurs efforts ils reviennent à grand bruit à la charge, semblables à des loupcerviers, avides de carnage et affamés, et ils rallient leurs rangs avec une ardeur remarquable. Il y avait parmi les bâtimens turcs un gros bâtiment, destiné en temps de paix à la guerre, alors on en avait fait un brûlot. Ce bâtiment était rempli des gens artificieux, qui ressemblaient plutôt à des loups qu' à des hommes, et qui, le feu à la main, tâchaient de s' accrocher à de gros bâtimens russes, dans le dessein de les brûler.

Et ils y auraient peut-être réussi par la voie de la fraude, si le grand Dieu qui a mis son trône au dessus des cieux, n' avait excité le belliqueux chef des Russes, l' intrépide Lasaroff.

Il prend aussitôt à deux mains un fusil à la baïonnette; il met sur sa tête un casque imposant dont la crête était aux crins de cheval, et qui jetait autant d' éclat qu' une étoile lumineuse; il se tient debout au milieu de ses braves, et tout le monde en est étonné. Puis d' une voix de tonnerre s' écrit à ses soldats. Écoutez vous qui composez l' équipage de ce gros vaisseau. Voici l' heure à laquelle nous devons rappeler à votre pensée les ordres de notre auguste Souverain, dont la gloire s' élève jusqu' aux cieux. Ayant visité jadis notre vaisseau, il a dit, lisant dans l' avenir, qu' il fera beaucoup de mal à la multitude dérair sonnable des Turcs. Puis en s' adressant à nous, prêts de partir pour la guerre, il nous exhorta à nous signaler toujours par des actions glorieuses, et à étendre la gloire de la nation Russe, sans reculer jamais devant l' ennemi.

Ὡς κείνος φάτο, νῦν δὲ πέφανται ἔργον ἀεικὲς,
 Δεινὸν δ' οὐ ποτ' ἔγωγε τελευτήσεσθαι ἔφασκον.
 Ἦδη γὰρ Τούρκους ὁρώω πεπίθοντας αὐτῇ
 245 Ἀγχι μάλ' ὀρνυμένους σὺν ποντοπόροις νέεσσιν
 Καὶ ῥ' ἔλποντας νηυσὶ τ' ἐφήσειν αἰθόμενον πῦρ,
 Αὐτούς τε λτενέειν ἐπαμυνομένους περὶ νηῶν.
 Νήπιοι! οἵ τάδε πάντα ὑπερφιάλως ἐνόησαν!
 Τῶν δ' οὔτι πρήξουσι θεοῦ μεγάλου ἀέκητι.
 250 Ὑψόθι ναιομένου καὶ ἐποπτεύοντος αὐτὴν,
 Πᾶσί τ' ἀρήγοντος μεγαθύμοις οἷσι τέκεσσιν.
 Αὐτοὶ γοῦν μαχόμεσθα μεθήμονες ἡὔτε παῖδες,
 Οὔτι μέγχα δρῶντες καὶ ἐσσομένοις πυθέσθαι.
 Οὐ μὲν πατράσιν ὧδ' ἔσκεν φίλον ἡμετέροισιν,
 255 Ὅππότε ἐς πόλεμον φθισήνορα ἐστιχόωντο.
 Ἴφθιμοί τε πέλοντο, τάχιστα δὲ κῦδος ἔλοντο·
 Ἀντικρὺ δὲ Χίοιο ἐνέπρησαν πυρὸς ὀρμῇ
 Νῆας εὖσσέλμους, Τούρκους τ' ἐπιθήτορας αὐτῶν.
 Ἰδμεν γὰρ τόδε ἔργον ἀρήϊον, οὔτι νέον περ
 260 Σφῇ τ' ἀρετῇ ῥεχθέν, καὶ ἡγεμόνος διὰ βουλάς;
 Κεδνοῦ καὶ κραπεροῦ. Περὶ δ' ἄλλων φασὶ γενέσθαι
 Ὀρλόφον, αἰχμητὴν, καὶ κερδαλέον πολεμιστήν.
 Εἰ κείνος νῦν ἔλθοι ὑπ' αὐγὰς ἡελίοιο
 Πολλὰ κε νεικείσειεν ὀνειδείοις ἐπέεσσιν.
 265 Αἰδῶς Ἴφθιμοι Ῥῶσσοι, τί φθ' ὧδέ γ' εἶατε
 Τούρκους ἀπτολέμους περ ἐριζέμεναι περὶ νίκης·
 Ἡμετέρου δ' εὐχεσθε γένους καὶ αἵματος εἶναι,
 Τῷ οὐκ ἂν γενναῖον ἀποσταδὰ δηριάσθαι.
 Ὡς ἄρα που φαίη· ἡρῆν μέγα δ' αἰσχος ἂν εἴη.
 270 Ἀλλ' ὀρνυσθε φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς
 Μηδ' ἄρα πη πολέμοιο μεθίετε ἀργαλέοιο
 Τούρκων εἰσορόωντες ὄμιλον, μακρὰ τε δοῦρ
 Πυρβόλα τε στονόεντα, τὰ οὐ μένος ἀμύνει

C'est ainsi que parla l'empereur, et maintenant que vois-je ? Une chose incroyable et humiliante. Déjà les turcs, comptant sur leurs forces, s'accrochent à nos vaisseaux ; et ils se flattent de parvenir à mettre du feu à notre flotte, et à nous donner le mort à nous même, qui combattons pour la préserver. Les imprudents ! Que cette pensée est arrogante ! Ils ne feront rien de tout cela, sans le consentement du tout puissant, qui contemple du haut des cieux le combat, et donne du secours à ses enfans courageux. Mais nous faisons un jeu du combat, en ne tâchant pas de nous signaler par quelque action mémorable, et digne d'être transmise à la posterité. Ce n'est pas ainsi que combattaient nos ancêtres.

Ils étaient braves, et la victoire se déclarait le plus vite pour eux. Vis à vis de Chio, ils ont brûlé toute une armée navale, et fait périr tout l'équipage turc qui la composait. Tout ancien qu'il est, nous connaissons tous tant que nous sommes, cet exploit militaire, qui est dû à leur propre bravoure, et à la sagesse de leur brave et rusé amiral. Car, pour les finesses de l'art de guerre, on prétend qu'Orloff l'emportait de beaucoup sur les autres. Mais s'il revenait aujourd'hui à la lumière, quelles vives remontrances ne nous aurait-il pas fait ? Russes ! dirait-il, vous êtes braves, et vous laissez cependant les turcs tout lâches qu'ils sont, vous disputer la victoire ? n'en avez-vous pas honte ? Vous vous faites gloire d'être de même sang que nous mais combattre de loin, vous ne le tenez pas de nous. Voilà quel langage nous tiendrait il alors ; et c'est bien là de quoi s'offenser. Armez vous donc mes amis d'une valeur héroïque, fondez sur les turcs, et ne laissez pas l'ardeur du combat se ralentir dans votre âme, à l'aspect de la multitude des Turcs, de leurs gros vaisseaux, de leurs armes à feu, qui tout mortels qu'ils sont ne tiendront pas contre mes efforts.

- Εἶμι δ' ἐγὼ πρῶτος πρόμος εἶναι δυσμενέεσσιν,
 275 Ὑμετέρῃ ἀρετῇ πίσυνος, καὶ κάρτεϊ γαίῳν.
 Τρεῖν γάρ μ' οὐκ ἔακ πατὴρ μένος οὐρανίωνος.
 Ὡς ἄρα Λάζαρος εἶπε μέγα πτολέμοιο μεμνηλώς.
 Τῷ δ' ὄγ' ὑπὲρ κεφαλῆς σέλας αἰθόμενον κατέχευεν,
 Δεινὸν ἀποστίλβον πυρὸς αἴγλην παμφανόωσαν.
 280 Πέμψεν δ' οὐρανόθεν μέγαν ἀλητῆρα πτολέμοιο
 Ἀγγελὸν ἀθάνατον, καὶ ἦν ὑπερέσχεθε χεῖρα,
 Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσιν ἐνέπνευσεν μένος ἦϋ,
 Ἀτρομον, οἷόν τ' ἄνδρες ἀριστεύοντες ἔχουσιν,
 Ὡς δέ μιν κατὰ νῆα κορωνίδα, ἐγγὺς ἐοῦσαν,
 285 Τιμῆσαι ἐθέλων ἀρχὸν μεγαλήτορα Ῥώσων.
 Βῆ δ' ἔρκεν ἀστεροπῇ ἐναλίγκιος, ἦν θεὸς αὐτὸς
 Χειρὶ λαβὼν ἐτίναξεν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
 Ῥῶσσοι δ' Οὐριάχοντες ἔπον πολέες τε καὶ ἐσθλοί,
 Πάντες ἀρηϊφίλοι, μεγάλην τ' ἐπιείμενοι ἀλκὴν.
 290 Ἐν δ' ἔπεσον Τούρκοις, ὑπεραεὶ ἴσοι ἀέλλη,
 Ἐγχεα χερσὶν ἔχοντες, ἐναίροντες στίχας ἀνδρῶν.
 Τοῦρκοι δ' αὖθ' ἐτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
 Πόλλ' ἀλαλάζοντες, καὶ ἀπώσασθαι μεμαῶτες.
 Ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύναντο βίην ῥηξήνορα ἴσχειν,
 295 Ῥώσων ζαχρηῶν, καὶ ἡγεμόνος σφετέροιο,
 Τοῖσιν γὰρ θεὸς εὖχος ὑπέρτατον ἐγγυάλιζε,
 Τοὺς μὲν ἐποτρύνων πυρὸς ὀρμῇ καιομένοιο
 Τούρκοις δ' ἀπτολέμοισιν ἀνάλκιδα φῦζαν ἐνόρσας.
 Ἐνθα τί μὲν πρῶτον, τί δὲ ὑστάτιον καταλέξω,
 300 Ὅπποσα κεῖθ' ἔρρεξε θεῷ κεχαρισμένος ἀρχὸς;
 Πρῶτον μὲν νηὸς μεγακῆτος ὥχετο πάντη
 Δεινὸν κεκληγώς, φωνὴ δέ οἱ αἰθέρ' ἱκάνεν.
 Αὐτὰρ ἔπειτ' ἔθυσσε μάχης ἐν στείνεϊ κείνῳ,
 Ἐν δ' ἔπεσε προμάχοις, ὥστ' αἰετὸς ἀγκυλοχείλης,
 305 Ὃς ρά τ' ἐπαίξας ἐξ οὐρεος ἀκροπόλοιο

Aussi, je vais m' exposer le premier au feu de l' ennemi, fier de votre vaillance, et rendant justice à la mienne. Car le bras de mon père céleste me rend inaccessible à la peur. C' est ainsi que parla Lasaroff tout occupé du combat. En même tems, dieu lui repand sur la tête une lumière qui par ces éclats lumineux éblouissait la vue de l' homme ; il envoie du haut des cieux un ange immortel, grand protecteur du combat ; il tend son bras au dessus de sa tête ; il lui inspire un courage intrépide tel qu' il embrase les hommes qui se distinguent au combat ; et le pousse vers ce bâtiment turc qui était à côté du sien, dans le dessein de l' illustrer. Il va donc semblable à la foudre que Dieu lui-même lance du haut des cieux sur la terre, et un nombre considérable des Russes, qui ne respiraient que la guerre, et qui étaient revêtus d' une force extraordinaire, le suivirent en poussant des cris de houra. La baïonette à la main, ils fondent sur les turcs, comme un furieux tourbillon, et des rangs tous entiers tombent sous le faix de leurs armes. Les Turcs de l' autre côté, rallient leurs rangs, en poussant des cris d' alala, et en tâchant de les repousser. Mais la valeur irrésistible des intrépides Russes, et de leur chef, rendent inutiles tous leurs efforts. Car c' était Dieu qui les élançait en avant avec tout l' élan d' un feu dévorant, et qui mettait en fuite les Turcs en hommes lâches. Ici les hauts faits de ce chef aimé de Dieu, me mettent dans le plus grand embarras du monde, sur la manière de les exprimer. D' abord il marche par tout ce grand vaisseau, il pousse des cris d' encouragement, et sa voix perçante résonne dans la voute des cieux. Puis il se précipite dans le fort du combat, il fond sur les premiers rangs, tel qu' un aigle royal, qui part de la cime d' une montagne élevée,

Ἰθὺς ἐφορμάται ὀρνίθεσσιν πετεινοῖς,
 Αἶψα δὲ πάντεσσιν φόβον ὥρσεν ὀπίσθε διώκων,
 Πολλῶν δ' αὐχέν' ἔαξε καὶ ἔκτανεν εἷγ' ἐκίχησεν.
 Ὡς κεῖνος μεμῶς οἶμησεν πρῶτος ἀπ' ἄλλων,
 310 Δεινὸν δ' ἐν παλάμῃσι πελώριον ἔγχος ἐνώμα,
 Κάδδ' ἔθορ' εἰς μέσσον, πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν.
 Ὡς δ' ὅτε πῦρ αἶδηλον, ἐπεσσύμενον μέγα ἄστρῳ
 Ἐξάιφνης φλεγέθει, μεγάλη σὺν λαίλαπι θύνον,
 Οἴκοι δ' ἄρ' μινύθουσιν ἐπειγόμενοι πυρὸς ὄρμῃ,
 315 Πάντῃ δὲ σπινθῆρες ἵενται, τηλόθι δ' αὐγὴ,
 Ὡς τότε ὑπ' ἰφθίμῳ Ῥώσσω ἡγήτορι πίπτον
 Τοῦρκοι ὑβρισταί, δεδαῖγμένοι δ' ἐξέει χαλκῷ,
 Πολλοὶ μὲν πεπτῶτες εὐσσέλμῳ ἐνὶ νηϊ,
 Αἶματι δευόμενοι πάντῃ, ψυχὰς τ' ὀλέσκοντες·
 320 Πολλοὶ δ' ἐκ νηὸς μεγακλήτερος εἰς ἄλα δύναν,
 Δύσμοροι! ἰχθίεσιν πολὺ φίλτεροι ἢ ἀλόχοισιν!
 Αὐτὰρ ὅγ' Ἥρωις αἶεν ἐπώρνευτο μέμμερ' ῥέζων
 Ἐγχεῖ δ' ἐξυόεντι, ὄφελλεν δὲ στόνον ἀνδρῶν·
 Λάμπετο δ' ὡς στεροπὴ πατρὸς Θεοῦ Οὐρανίου
 325 Ὑψόθεν ἐκ κεφαλῆς· αὐγὴ δ' εἰς αἰθέρ' ἵκανεν.
 Τοῦρκοι δ' ἐρρίγησαν ὅπως ἴδον αἰθόμενον πῦρ
 Δεινὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἡγήτορος ἀνδροφόνους.
 Τῶν δ' ἄρα δεισάντων ἐξέπτατο τεύχεα χειρῶν.
 Ἐσκίδναντο δ' ἔπειτα ἀνὰ νῆα, λάθοντο δὲ χάρμης,
 330 Ῥῶσσοι δ' ὠρμήθησαν ἀολλέες, ἥύτε θῆρες
 Ἐν κυσὶν ἀγρὰύλοισι μέγα φρονέοντες ὄρουσαν.
 Αἶψα δὲ πάντεσσιν φόβον ὥρσαν ἐπειγομένοισιν,
 Τῶν δ' ἵθυσεν ἕκαστος ὅθι πλείστασ' ἵδοιτο
 Βοῦς ἀγελαίας, ἥε ὄϊς, καὶ πίνοντας αἶγας.
 335 Δάπτουσιν δὲ βόας τ' ἑλικας, καὶ ἵφια μῆλα,
 Σταθμοὺς τ' ἀνθρώπων κεραΐζουσιν μάλα πάγχυ,
 Οὔτε κυνῶν ἀλέγοντες ἐρωῆς, οὔτε νομῶν,

s'élance contre les petits oiseaux, les poursuit de son vol les mets tous en fuite, et, en les atteignant les déchire, et les dévore; tel ce chef intrépide s'élance le premier de tous, il agite sa baïonnette prodigieuse d'une manière terrible, il se précipite au milieu d'eux, et il en abat plusieurs à ses pieds.

Comme le feu dévorant, qui secondé par le grand souffle des vents, gagne toute la ville, l'embrase à l'improviste, consume ses bâtimens, répand partout ses étincelles, et la clarté au loin, de même les Turcs orgueilleux tombent dévorés par le fer du vaillant chef des Russes: les uns, baignés de sang, les yeux fermés à la lumière, sont étendus sur leur vaisseau. Les autres, jetés dans la mer, d'une manière effroyable, c'est aux poissons qu'ils font plaisir, et non pas à leurs femmes. Les armes à la main, le héros se précipite toujours en avant, il se signale par sa bravoure, et fait aux Turcs pousser des gémissemens. La lumière qui nage au dessus de sa tête ressemble à la foudre du père céleste des hommes, et la clarté remonte jusqu'aux cieux. A l'aspect de ce feu brûlant qui brûle au dessus de la tête du formidable chef des Russes, les Turcs frissonnent d'horreur. Les armes tombent de leurs mains, ce n'est plus au combat, c'est à la fuite qu'ils pensent.

Les Russes se jettent sur eux en grande masse, pareils à des animaux carnassiers, qui tombent avec orgueil sur les chiens gardiens des troupeaux, et les mettent en fuite, bien qu'empresés autour d'eux, puis ils vont droit à l'endroit où ils voient des vaches, des brebis, ou des chèvres, ils en dévorent une bonne quantité, et font un grand dégât dans les cabanes, sans avoir peur des chiens ou des bergers qui les poursuivent ;

- Αὐτοῖσιν τ' ἐπόρουσαν ἐλιζάμενοι ἐν δριλίῳ,
 Ἀπτομένοις κατόπισθε, διαρρήχισαι μεμαῶτες.
 340 Ἄψ δ' ἐφέβοντο κύνες, διὰ δ' ἔτρεσαν αἰπόλοι ἄνδρες,
 Αἶματι δ' ἐρράδαται σταθμοὶ βαθέη ἐνὶ αὐλῇ.
 Ὡς ἄρα που Ῥῶτσοι ἐπορούταντες κατὰ νῆα
 Κτεῖνον ἐπιστροφάδην, ὑπὸ δὲ κτύπος ὤρτο ἀεικῆς
 Ἐγχεσι θεινομένων, ξιφέεσσιν τ' ὀξύεσσιν.
 345 Ἦρχε δὲ Λάζαρος ἀλκὴ πεποιθώς, θῦνε δ' ἐπ' αὐτοῦς
 Κεκληγώς· λύθρῳ δ' ἐπαλάσσετο χεῖρας ἀάπτους
 Δαΐζων αἰεὶ τὸν ὀπίστατον· οἱ δ' ἐφόβηθεν
 Νῆα ἀνὰ γλαφυρὴν, ὄμαδος δ' ἀλίεστος ἐτύχθη.
 Ἄλλ' οὐδ' ὧς ἀπέληγε μάχης ἡδὲ πτολέμοιο,
 350 Ἄλλ' ἔφεπεν κλονέων, πολλῶν δ' ἀπὸ αἶνετο θυμόν.
 Ἴετο δ' αἰεὶ πυθμέν' ἰκέσθαι νηὸς εἵσης,
 Ἦ Τούρκοι ἐφέβοντο ἀνάλκιδες ἄλλοθεν ἄλλος.
 Δεΐδιδε γὰρ μὴ καὶ δόλον ἄλλον ἄφρυκτον ὕφαινον
 Νῆα τ' ἐνιπρῆσαι πυρὸς ὀρμῇ καιομένοιο,
 355 Πάντεσσιν δέ τ' ὁμοῖον ἀεικέα πότμον ὀπάσσαι.
 Ἐνθ' ἄρ' ὁ πάντας ὄλεσσαν, ὅτ' οἱ Θεὸς εὖχος ὄρεζεν.
 Ἄλλ' ἔφθησαν Τούρκοι ἰκνόμενοι τὰ ἄ γούνα,
 Λισσόμενοι ἄραβος δὲ διὰ στόμα γίγνεται ὀδόντων.
 Λισσομένους δ' ἄρα τοὺς δ' ἐλέησεν ἄγος μεγκλήτωρ
 360 Λῆγε δὲ ὀρμῆς, καὶ δ' ἄλλους πχύεσθαι ἄνωγεν.
 Οἱ μὲν δὴ τὰ πένοντο κορωνίδος εἵνεκα νηὸς,
 Ἄλλοι δ' ἀμφ' ἄλλησι μάχην ἐμάχοντο νέεσσιν.
 Πάντας δ' ὥτρυνεν Γαϊδίνου κυδάλιμον κῆρ,
 Ὑψόθι σῆμα τιθεὶς ἀπὸ νηὸς ποντοπόροιο.
 365 Αὐτὸς δ' οὐποτ' ἔμεινεν ἐπ' ἱκρία νηὸς εἵσης
 Ἄλλ' ἄζηχες ἐσεύετ' ἐκόσμει δ' αἰὲν ἐταίρους,
 Ὀρμαίνων μάλα πολλὰ ἐνὶ φρεσὶ πευκαλίμησιν.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ Ῥώσσοις ἴδεν ὀρμήσαντας αὐτῇ
 Πάντας ἀριστῆας, καὶ οἶμα λέοντος ἔχοντας,

Ils se retournent même tout d'un coup, et s'élancent contre les chiens qui les tourment par derrière.

Ils les dispersent, ils épouvantent les bergers, et mettent tous en sang le long de l'étable. De même les Russes après s'être jetés dans le vaisseau turc, portent la mort tout au tour d'eux, et un bruit épouvantable s'élève par les coups des baïonnettes et des épées tranchantes. Lasaroff plein de sa valeur était à leur tête, il se ruait contre les Turcs, ses mains inaccessibles étaient souillées du sang, et le plus proche à atteindre était toujours dévoré par son fer. Les Turcs prennent la fuite dans leur bâtiment, et ils excitent un tumulte de affreux. Cependant il ne se lasse point de combattre mais il les poursuit après les avoir ébranlés, et coupe le fil des jours à plusieurs. Son unique but était de pénétrer dans le fond du vaisseau, soupçonnant des projets artificieux de la part des Turcs. Il craignait qu'ils ne missent le feu au bâtiment, et qu'ils n'ourdissent une mort cruelle et pareille à tous. Sans doute, profitant de la faveur de Dieu, il les aurait tous immolés, si les Turcs ne le prévenaient pas en fléchissant leurs genoux devant lui, et en grincant les dents d'épouvante. Alors le magnanime chef se laisse fléchir à leurs prières, il arrête son ardeur impétueuse, et il donna l'ordre aux autres de l'imiter. Telles furent les actions de ceux qui combattaient dans le vaisseau ennemi. Le reste des Russes combattait sur d'autres vaisseaux.

Le grand cœur de Heiden les excitait au combat par les signaux qu'il faisait au dessus de son bâtiment. Lui-même ne voulait-il pas se fixer quelque part sur le tillac, mais il était en un mouvement continuel, il tachait de maintenir partout l'ordre; et il roulait mille projets dans sa tête. Mais dès qu'il eût vu les intrépides Russes se précipiter sur les Turcs avec une impétuosité martiale.

- 370 Πλείην δ' αὐτῶν νῆα μέλαιναν, καὶ δ' ἐνὶ τοῖσι
 Λάζαρον ὀβριμοεργὸν ἐπιθρώσκοντα νόησεν·
 Γήθησέν τ' ἄρ' ἔπειτα ἐπευχόμενος δ' ἔπος ηὔδα.
 Δεῦτε ἄγοι Ῥώστων σχεδὸν ἔλθετε καὶ ἴδετ' ἔργον
 Θέσκελον, ὄξυτέλεστον, οὐ κλέος οὔ ποτ' ὀλεῖται.
 375 Φημὶ δ' ἐγὼ Τούρκοισι μελησέμεν ἡμᾶτα πολλὰ
 Ὅσσ' ἀνὴρ ἔρρεξε βίῃ ῥηξήνορι εἰκῶν
 Λάζαρος αἰχμητῆς, ἐτάρων ἀμῶν μέγ' ἄριστος·
 Αἰ γὰρ ξυνὲ πάτερ, κρατερώτατε, αἰθέρι ναίων,
 Τοιοῦτοι πλέονας σημάντορες εἶεν ἐν ἡμῖν!
 380 Τῷ κε τάχ' ἐξολέσαιμεν ὄμιλον ἀγήνορα Τούρκων,
 Μαχμούτην τ' ἀθέμιστον, ὑπέρβιον ὕβριν ἔχοντα.
 Φῆ ἄρ' ἐποτρύνων, οἱ δ' οὔασι πάντες ἄκουον.
 Πᾶσι δ' ἄφ' ἑκαστοῦ πόλεμος γλυκίων γένετ' ἢ πάροιθεν,
 Ἐν θυμῷ μεμικῶσιν, ὁμοῖον κῦδος ἀρέσθαι.
 385 Πάντων δ' ἐξοχος ἔσκεν ἀρηΐφατος Γαῖδῖνος
 Βουλὰς τ' ἐξάρχων ἀγχιθὰς, πόλεμόν τε κορύσσων
 Νῆα ἀν' ὠκύκλον· μέγα δ' ὥφελεν αἰθόμενον πῦρ.
 Ὅσσος δὲ βρόμος ἔπλεε πυρὸς μαλεροῦ, ὀλοοῖο
 Ὑλῃ ἐν βυθῇ, ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
 390 Πρὸς δ' ἄλληλα βάλλον σφετέρους τανυμήκεας ὄζους
 Ὀρνυμένων ἀνέμων, ἀνὰ δ' ἐκθορεν αἰθόμενον πῦρ·
 Τόσσον ἄϋον Ῥῶσσοι ἔριν προφέροντες Ἀρηος,
 Κεκλόμενοι κατ' ἀγῶνα, ἴν' ἄσπετον εὖχος ἔλονται.
 Ἐνθ' οὐκ ἀτρέμας ἦστο μενεπρόλεμος Γαῖδῖνος
 395 Πάντα περ ἐκτελέσας, ὅσα μιν φρένας ἀμφιβέβηκει.
 Ἀλλ' ὅγε, ὥστ' ἱρηξ ὠκύπτερος ὤρτο πέτεσθαι
 Πάντοσε παπταίνων, εἵπου ἴδοι ὄρνεον ἄλλο,
 Ὄς ἔθεεν κατὰ νῆα κελευτιόων ἐτάροισι
 Δεινὸν δερκόμενος πάντη, πυρὶ δ' ὅσσε δεδήει,
 400 Φαίνετο δ' ἄλλοτε μὲν προμάχοις, ὅτε δ' ἐν πυμάτοισιν,
 Ἐντεσι μαρμαίρων ὥστ' ἠλέκτωρ Ὑπερίων,

Le bâtiment ennemi rempli d'eux, et à leur centre l'entreprenant Lasaroff ; alors il éprouva une joie extrême, et plein de cette bravoure, s'écrie à ses subalternes. Venez chefs des Russes, venez contempler une action étonnant et mémorable, dont la gloire sera immortelle. C'est sans doute pour longtemps que les Turcs se ressentiront de tout ce qu'a fait le guerrier Lasaroff, poussé par l'impulsion de sa force terrible, ce chef remarquable pour sa bravoure. Père commun des Chrétiens, tout puissant habitant du ciel, plutôt à toi qu'il y eut un plus grand nombre de pareils chefs parmi nous. Bientôt le fougueux peuple des Turcs aura succombé sous nos armes, et ce superbe tyran qui a une insolence excessive. Telles furent les exhortations de Heiden, qui firent impression sur les Russes. A l'instant une ardeur guerrière s'empara d'eux plus que jamais, et c'est à une gloire aussi haute qu'ils aspiraient tous. Mais c'est toujours le belliqueux Heiden qui se distinguait par ces sages conseils, qui anima le combat par tout le vaisseau, et faisait redoubler du feu.

Le petillement du feu consumant dans des bois épais, plantés de gros arbres, dont les branches s'entrechoquent à cause de l'orage, et produisent ce feu brûlant, égale les cris aigus que poussaient les Russes, en se livrant au combat pour se couvrir d'une gloire considérable. Le grand Heiden malgré l'exécution parfaite de tous ses projets ne prend point de repos. Tel qu'un épervier rapide qui se met à voler en jetant ses regards tout autour, dans l'espoir de rencontrer de ses yeux quelque autre oiseaux, tel il courait dans le vaisseau, encourageant ses braves, et promenant ses regards terribles de tous côtes. Tantôt il paraissait aux premiers rangs, tantôt aux derniers, et la splendeur de ses armes avait quelque chose s'approchant de la clarté du soleil.

Τοῖος ἄρ' ἦσθα τότε κρατερόφρων ἀρχὲ ἀγαυή,
 Ἐξοχος ἐν πολλοῖσιν ὅτι φρεσὶ σῇσιν ἄρηρες .
 Θάμβησαν δ' ἄρα Τοῦρκοι, ὅσοντο δὲ ἄλγεα θυμῷ,
 405 Οὐδ' ἐθέλον τοσσῶδε πυρὶ φλεγέθηντι μάχεσθαι,
 Ὀλλύμενοι δ' ἀδινῶς στονάχίζον δακρυχέοντες,
 Νήπιοι ! οἳ Ῥώσσοις μενεαίνομεν ἴφ'ι μάχεσθαι !
 Ἦ οὐκ ἴδμεν ὅτ' οἷγε διικριδὸν εἰσὶν ἄριστοι,
 Παντοίῃ ἀρετῇ, πολλοῖσι δὲ πῆμα γέγοντο.
 410 Ἡμέτερον δὲ ἄνακτα ἀγήνορα γείνατο μήτηρ
 Ὑδριστήν, κακότεχνον, ὃ οἱ νόος ἐστὶν ἀπηνής·
 Σχέτλιος ! ἦτ' ἐθέλει ἐρεθιζέμεν ἄλκιμον ἔθνος,
 Ἡμῖν δ' αἰνομόροισι κακὸν μέγα πᾶσι φυτεῦσαι·
 415 Ἔσται μὲν ὅτ' ἂν αὖτις ἀγήνορα θυμὸν ἀμύξει,
 Τειρόμενος Ῥώσσοισι· τὰ δ' οὐκέτ' ἀκεστὰ ἔσονται,
 Ταῦτα μὲν Ὀλλύμενοι ἔλεγον· τοὶ δ' αὖ ἐμάχοντο
 Ἠχῇ θεσπεσίῃ, αἰδῶς δ' ἔτι ἐσχεθε πάντα.
 ὦς Ῥῶσσοι ἐμάχοντο μάχης ἐπ' ἀριστερὰ πάσης,
 Κάρτεϊς σὺν μεγάλῳ, καὶ ἡνορέῃ ἐρατεινῇ·
 420 Οὐδὲ μὲν οὐδ' οἱ ἄλλοι ἀρητίφιοι Ἐπίκουροι
 Νωλεχίῃ ἐμάχοντο, ἀέλποντες μέγα κῦδος.
 Ἄλλ' οἷγ' ἐν νηυσὶν παρέμεινον τῆς σφετέρῃσι·
 Μαρνάμενοι κρατερῶς, θάνατον Τούρκοισι φέροντες.
 Πρόσθε δ' ἔσαν δύο ἄνδρες ἀρήϊοι, ἑξοχοὶ ἄλλων,
 425 Δῖος Κοδρικτῶν, καὶ Δερρίνιος μενεχάρμης,
 Ἄμφω κεδνοτάτῳ, μεγάλων τ' ἐπιέστορε ἔργων.
 Τῶν ἦτοι μὲν ὁ πάντος ἐποιχόμενος κατὰ νῆα
 Ἰφθίμους ἐτάρους στέλε Δερρίνιος θρασυμέμων·
 Βαῖνε δ' ἐνὶ προμάχοισι πελώριος ἡὔτε Ἄρης,
 430 Ἐξονομακλήδην ἐπορίνων ἄνδρα ἕκαστον·
 Αὐτὰρ Κοδρικτῶν μενεδήϊος οἶος ἀπ' ἄλλων,
 Οὐκ ἐπεπωλεῖτο σίχας ἀνδρῶν, ὥς τὸ πάρος περ·
 Στάσκε δ' ἐπὶ πρύμνῃ μεγακλήτεϊ νηὶ μελαίνῃ,

Tel as tu été alors, courageux et illustre chef, lorsque ta rare sagesse te signala parmi tous.

Les Turcs en furent ravis en extase, et leur âme présagea le malheur. Foudroyés par les Russes, ils perdent l'envie de combattre, et périssant sous leurs coups, ils laissent un libre cours à leurs larmes et balbutient les mots ci-après.

Imprudents que nous sommes, de vouloir opposer la force contre les Russes ! Ne savons nous donc pas qu'ils possèdent sous tous les rapports le génie de l'art de guerre, et qu'ils ont fait du mal à plusieurs ? Mais notre maître est naturellement insolent, astucieux, et son esprit est hautain.

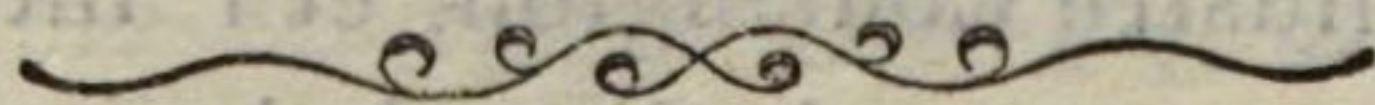
Le cruel ! il veut donc irriter une nation indomptable, et nous accabler les misérables des maux atroces. Il y aura un tems, où tourmenté par les Russes, il se repentira de son arrogance, mais il ne pourra plus y remédier. Ainsi parlaient les mourans. Les autres combataient en criant comme des forcenés, et c'était la honte qui les empêchait de fuir. C'est ainsi que les Russes se signalaient à l'aile gauche par une force terrible et une valeur à ravir. Avec une égale ardeur combattaient aussi les deux autres flottes des alliés, sans se désespérer de la victoire. Du bord de leurs vaisseaux, ils faisaient des prodiges de valeur, et donnaient la mort à leurs ennemis. On voyait à leur tête deux hommes martiaux, célèbres par leur sagesse, et capables de grandes actions. C'étaient l'illustre Codrington, et l'intrépide Derini.

Celui-ci aussi étonnant que le dieu de la guerre, se promenait par tout le vaisseau ; il disposait ses soldats à combattre ; ses premiers rangs le voyaient parmi eux, qu'il ranimait chacun de son nom.

Le seul Codrington, ce magnanime guerrier, ne parcourait plus les rangs de ses soldats. Il se tenait sur la poupe de son gros vaisseau ; ses ordres étaient donnés comme par un père à ses enfans.

Σημαίνων ἐτάροισι, πατήρ ὧς οἷσι τέκεσσιν.
 435 Κίνει δ' ἄρ' κεφαλὴν, εὐτυχτόν τε τρυφάλειαν
 Φθεγγόμενος, δεινὸν δὲ λόφος καθύπερθεν ἔνευσεν.
 Ὅφρα μὲν ἡέλιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβέβηκει,
 Τόφρα δ' ἔμινον Τοῦρκοι ἀμυνόμενοι περὶ νηῶν,
 Ἦμος δὲ δρυτόμος περ ἀνὴρ ὠπλίσσατο δόρπον
 440 Οὔρεος ἐν θέσσησιν ἐπεῖθ' ὑπὸ γυῖα λέλυνται.
 Τῆμος σφῇ ἀρετῇ ἐπίκουροι φαιδιμόεντες
 Ἐκλινάν τε νέας, πολλοῖσι δὲ πότμον ἐφῆκον.
 Ἐνθ' οὔτις πότ' ἔμινε καὶ ἠνορέηφι πεποιθώς,
 Οὐ Βυζάντιος, οὐκ Αἰγύπτιος, οὔτε τις ἄλλος,
 445 Οὐδ' αὐτὸς Ταχίρης, λαοῦ περ ἀπηνέος ἀρχὸς,
 Ἀλλ' ἄλλοι μὲν νηυσὶν ἐπηρέτμοισιν ἔβαινον,
 Ἐν δ' ἔβαλον κώπης, ἴν' ὑπὲρ κακότητα φύγοιεν·
 Ἄλλοι δ' εἰς ἄλκι πύπτον ἐπειγόμενοι πυρὸς ὁρμῇ,
 450 Ἐς τε πόλιν τρωπῶντο, λιλαϊόμενοι βιότοιο,
 Φεῦγόν τ' ἄλλυδις ἄλλος ἀλευάμενοι φόνον αἰπὺν·
 Κεῖνα μὲν ὧς ἐτέτυκτο, θεοῦ δ' ἐτελείετο βουλή,
 Ἀρχομένου ὀλέκειν Τούρκων ὑπερήνορα λαόν.

Κατὰ μῆνα Δεκέμβριον 1827.

En les animant au combat, il agite sa tête, et la crête de son casque à trois panaches, s'irrite d'une manière étonnante. Pendant qu'il faisait encore grand soleil, les Turcs combattaient aussi pour la défense de leur flotte. Mais dès qu'il fût arrivé l'heure à laquelle le bûcheron, harassé de fatigue, prépare le souper dans les sentiers qui conduisent à travers les montagnes : Alors les célèbres alliés parvinrent par leur vaillance, à mettre en fuite les vaisseaux Turcs, et à donner la mort à plusieurs. Les plus hardis guerriers Turcs, soit Constantinopolitains, soit Egyptiens, ne songent qu'à se sauver.

Tahir lui-même prit la fuite, quoique commandant d'un peuple inhumain. Les uns se jettent dans leurs barques, et font force de rames pour se soustraire à l'adversité; les autres pressés par la violence du feu, se précipitent dans la mer, et tâchent en nageant de gagner la ville, afin d'avoir la vie sauve. En un mot, chacun prit la fuite de telle ou telle part, pour se dérober à une mort certaine. Telle fut l'issue de la bataille de Navarin, qui entraînait dans les vues du tout puissant, résolu d'exterminer peu à peu, cette arrogante nation des Turcs.

ΛΟΓΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΜΑΤΟΥ

ΑΚΑΡΝΑΝΟΣ

Πρὸς τοὺς νέους τοῦ Ἰονίου περὶ ἀνάγκης τῆς σπουδῆς
τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.

Ἐπειδὴ ἡ θαυμασίως αὕτη τῆς Ἰονικῆς Νεοσύστατος Ἀκαδημίας
ἀφορᾷ μόνον πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν τῶν κατοίκων τῶν ἑπτὰ
Νήσων, ἐνασχολουμένη εἰς οἷον δὴποτε τρόπον νὰ ἐπιταχύνη πᾶν μέ-
σον ἱκανὸν πρὸς τοιοῦτον σωτήριον σκοπὸν, νομίζω μάλιστα πρέπον εἰς
ἕνα ἕκαστον ἡμῶν τῶν Ἀκαδημαϊκῶν Ἑλλήνων, νὰ συνδράμῃ ὅλαις ду-
νάμεσιν εἰς τὴν ὁπωστοῦν ἐπανόρθωσιν τοῦ Ἑλλαδικοῦ ὀνόματος, ἐκπε-
πωκότου ἤδη πρὸ πολλῶν αἰώνων διὰ τὴν θρασύτητα τῆς ἐναντίας
τύχης καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ποῖον ἄλλο μεῖ-
ζον χρέος εἰς ἡμᾶς, ἢ ἡ τοιαύτη συνδρομὴ δι' ἧς ἴσως ποτὲ δυνηθῶμεν
νὰ ἐκτρίψωμεν τὴν μομφὴν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν ἄλλων, φιλοτι-
μύμενοι μετ' εὐτολμίας νὰ ὀνομαζώμεθα καὶ οὐχὶ ἀνάξιοι ἀπόγονοι
τῶν λαμπρῶν Ἑλλήνων, καὶ οὔτε μετ' αἰσχύνῃς καὶ δέους, ὥςτινες τῶν
παρ' ἡμῖν ἀδελτέρων, ἢ νὰ συγκαλύπτωμεν ἐνώπιον τῶν ξένων τὴν φυ-
σικὴν πατρίδα, ἢ νὰ ἐρυθριῶμεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Μὴ ὑπολάβητε
δὲ, ὅτι ὀρμώμενος ἀπὸ τὴν φιλογένειαν, ἐγὼ ἀγνοῶ, πόσον εἰς τοιοῦτον
ἐπιχειρήμα ἐγκυτιοῦται ἡ ἐνεστῶσα πολιτικὴ θέσις τῶν πραγμάτων τῆς

Ἑλλάδος, ἢ ἀπατῶμαι εἰς τοσοῦτον, ὥστε πιστεύω εὐκόλῳ τὴν ἀποκ-
τάστασιν τοῦ ἡμετέρου γένους, ὅταν ἔτι σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἡδύνατο νὰ
ἀναπνεύσῃ ἐλευθέριον ἡμέραν, ἂν ποτε ἐκεῖ εἰς τὰς οὐρανίους δέλτους κεῖ-
ται κεχαραγμένη τοιχύτη ἀπόφαισις. Τὸ δυσκατόρθωτον ὅμως τοῦ πράγ-
ματος μὴ ἐκροβήσῃ τὴν ψυχὴν μας, ὥστε μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνεγερθῶ-
μεν εἰς τὸ ὕψος τῶν προγόνων, προτιμήσομεν μᾶλλον νὰ ζῶμεν σκότιοι
ἄνευ τινὸς Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, ἢ ὄντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους, νὰ
σώζωμεν καὶ καὶ τι ἔχνος τῶν ἀρχαίων ἐκείνων, δεινὸν ἡγούμενοι ἢ ἂν
λείψῃ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς τὸ εὐγενὲς ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, ἢ
διὰ τὴν ἀνχισθησίαν τῶν ἐνεστώτων ἡμῶν, ἀμυρωθῇ εἰς τρόπον, ὥστε
ἐν περιφρονήσει καὶ μετ' εὐτελείας νὰ ἐμπίπτῃ εἰς τὸ στόμα τῶν ξέ-
νων. Ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς ἐδουλώθη, εἴποι τις, καὶ ἡ δουλεία ἀποκτείνουσα
ἅπαξ τὴν αὐτονομίαν τοῦ γένους, συναπέκτεινεν ἐνταῦθα καὶ ἀρετὴν,
καὶ κάλλος, καὶ εὐγένειαν, καὶ πάντα. Πῶς εἶναι δυνατόν χωρὶς αὐτο-
νομίας νὰ συσταθῇ γένος, χωρὶς γένους, ἀρετῇ, χωρὶς ἀρετῆς, κάλλος,
ἢ εὐγένεια, ἢ εἴ τι ἄλλο ἐνδοξὸν εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν; λόγος σφό-
δρα πικρὸς εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τὴν βλοσυρὰν εἰμυρμένην τῆς Ἑλλάδος,
ἀληθῆς μάλιστα! Ἐπειδὴ ὅμως, οὔτε πρόκειται εἰς τὸν παρόντα και-
ρὸν, πῶς νὰ ἀναλάβωμεν τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν, οὔτε ζητεῖται περὶ
ὕψους καὶ μεγαλοπρεπείας τοῦ γένους, ἀλλὰ μόνον, πῶς νὰ φυλάξωμεν
ὁπωσοῦν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τὴν μορφήν καὶ τὸν φυσικὸν χαρακτῆρα,
μὴ ἀνεχόμενοι κατ' οὐδέν, ὅταν τὰ ξένα ἔθνη μεγαλορρήμονοῦντα περὶ
ἑαυτῶν, ἀνχισχύντως ἐνίοτε καὶ προπετῶς καταντῶσιν, ἢ ὑπὸ τὸ πρόσ-
χημα ἐνὸς εἰρωνικοῦ οἴκτου, νὰ μᾶς καταφρονῶσιν ὡς ἀχρεῖς ἀνδράποδα,
ἢ ἀναφανδὸν καὶ ἀσυστόλως νὰ μκίνωνται καθ' ἡμῶν, καὶ νὰ μᾶς ἐξυ-
βρίζωσιν, ὡς ὄντα εὐτελῆ καὶ τοῦ μηδενὸς ἄξια, διὰ τοῦτο, ὡς ἤδη εἶ-
πον, πρέπει νὰ ἐνδυσθῶμεν κατὰ δύναμιν τὴν φιλοτιμίαν τοῦ γένους, καὶ
ὅσα παράσημα ἔτι σώζονται καὶ κεῖνται ἐφ' ἡμῖν, ἵνα ὑπερασπιζόμενοι
ἅπαντες τὸ ὅλον ἔχωμεν καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος τὸ εὐπρόσωπον ἐνώπιον τῶν
ἄλλων, ἀποφέροντες παρ' αὐτῶν σέβας καὶ ὑπόληψιν καὶ, τοῦ χρόνου
προϊόντος, ἂν ὁ Θεὸς δῶ, μᾶλλον ἴσως φθονούμενοι παρὰ τῶν πολλῶν,
ἢ νῦν οὐκ τειρόμενοι παρὰ τῶν ὀλίγων. Ἐν τῷ δέ τινες μεταξὺ ἡμῶν νομί-

ζουσιν ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν πραγμάτων τῶν Ἰονικῶν Νήσων, δύναται
 νὰ προσπορισθῇ ἀπὸ τὴν περιποίησιν τοῦ ἀγροῦ, ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῆς
 θαλάσσης ἢ ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀναγκαίων τεχνῶν, καὶ τὸν εὐτρε-
 πισμὸν, ἢ πόλεων, ἢ ὁδῶν, ἢ ἀγορᾶς καὶ ἄλλων, περὶ τῶν ὁποίων αὐ-
 τοὶ συμβουλεύουσι καὶ τρόπους καὶ τὰ δέοντα μέσα, ἢ νῦν, ἢ εἰσέπειτα,
 ἐγὼ διανοσῶμαι διὰ στενῶν λόγων, ὅσον χορηγεῖ ἡ μικρά μου δύναμις
 καὶ ὁ παρὼν καιρὸς ἀπαιτεῖ, νὰ προτείνω εἴτι ἕτερον κρίνω καὶ μᾶλλον
 συμφέρον καὶ θεμελιωδῶς ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἠθικὴν ὑπαρξιν τῶν κατοί-
 κων τῶν ἑπτὰ Νήσων. Ἐπειδὴ διὰ τὴν φυσικὴν, νομίζω, ὅτι ἡ φύσις καὶ
 ἡ ἀνάγκη προμηθεύουσι καὶ δακτυλοδεικτοῦσι τὰ μέσα εἰς ἅπαντας ἀ-
 πλῶς, ὥστε νὰ προσδέωνται ὀλίγης τινὸς διδασκαλίας, ὁσάκις ὁ πολιτι-
 κὸς καιρὸς δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τῶν. Πρὸ πάντων τοίνυν
 καὶ δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι, ὧ Οἰκήτορες τῶν ἑπτὰ Νήσων, νὰ συν-
 δράμητε μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν ἕκαστος πρὸς τὴν ἀγωγὴν τῶν νέων,
 ὡς μὲν πρὸς τὰ ἥθη, κατὰβάλλοντες τὴν ἀναισθησίαν καὶ μαλακότητα
 ἐκείνων, τοὺς ὁποίους εἵχετε ὡς ὑπόδειγμα ἄχρι τοῦ νῦν, πρὸς δὲ τὸν
 φωτισμὸν τοῦ πνεύματος, ἀρχόμενοι ἀπὸ τὴν πάτριον καὶ φυσικὴν φω-
 νήν, ἀθετουμένην ἴσως δι' ἀβελτηρίαν μᾶλλον, ἢ δι' ἀνάγκην. Τί ἄλλο
 ἰσχυρότερον πρὸς σύστασιν ἑνὸς γένους, ἢ χαρακτηρὶ λαμπρότερος τῆς μο-
 νάδος, ἀπὸ τοῦ ὁμοιόφθογγον τῶν ἀτόμων τοῦ ἰδίου ἔθνους; Ρίψτε μέγαν
 βολὴν ἐνστάτων εἰς τὰ ἄλλα γένη, καὶ ἐκεῖ ἔξωθεν ἐνοπτρισθῆτε τὴν σί-
 σχύνην σας. Ὅταν ἅπαντες μετ' εὐτόλμου φιλοτιμίας ἀγωνίζωνται νὰ
 καθιστῶσι γινώριμον τὸ ἴδιον γένος διὰ τῆς πατρῴας γλώσσης ἕκαστος,
 οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους, ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, πιθήκων ἔρ-
 γα δρῶντες, προκιοῦνται μᾶλλον νὰ τεττιγίζωσι μὲ ξένα ῥήματα, ἀ-
 κλεῖς ἀείποτε καὶ τοῦ μετρίου κατώτεροι, ἢ νὰ σεμνύνωνται εἰς τὴν
 εὐκλεὲς φωνὴν τῆς Μητρὸς, τὴν ὁποίαν καὶ τινες μεταξὺ τούτων κατα-
 φρονοῦντες εἰς ὑπερβολὴν, κατὰκτιῶσιν ἀνοήτως, ἕως νὰ σφετερίζωνται
 τὴν ἀλλοδαπὴν διὰ φυσικὴν τῶν μητέρων. Ὁ φλόγγος ἄρα τοῦ Ὀμήρου,
 τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Πινδάρου, τοῦ Δημοσθένους, ἡχεῖ βάρβαρον εἰς τὰ
 ἀρμονικὰ ὦτα τῶν ἀπογόνων τῶν, καὶ ἡ πατρίς τοῦ Σόλωνος, τοῦ Λυ-
 κοῦργου, τῶν Ἡρώων τοῦ Μινυαίου, τῶν Θερμοπυλῶν, τῆς Σαλαμῖνος,

φέρει ἁδοξίαν εἰς τοὺς νῦν σοφοὺς, Νομοθέτας, Ἡρώας τοῦ αὐτοῦ ἐδά-
φους; Ἄκουε σὺ, ὦ Νέμεσι, τῆς δουλωθείσης Ἑλλάδος! Ἀλλ' ἡ ἀρχαία
τῶν Ἑλλήνων διάλεκτος δὲν ζῇ πλέον, δύναται νὰ εἴπῃ τις, καὶ τὸ ἐνε-
στὸς τετριμμένον ἰδίωμα εἶναι ἄχρηστον εἰς τὰ περωτισμένα ἔθνη τῆς
Εὐρώπης, καὶ οὔτε ἐπιδεκτικὸν ὀραϊότητος, οἷας ἐκείνο τῶν Ἰταλιωτῶν,
τῶν Γάλλων, τῶν Ἀγγλων, καὶ ἄλλων· ἂν δὲν εἶναι ἐν χρήσει πρὸς ἐκεί-
νους, τοῦτο δηλαδὴ, ὅτι δικαίως ἕκαστος καὶ φθέγγεταί καὶ γράφει τὴν
πατρῴαν φωνήν, σπεύδων νὰ προτερήσῃ τὸν ξένον εἰς τὴν εὐγένειαν, καὶ
εἰς τὴν ἀρμονίαν τοῦ λόγου. Τίς ποτε διανοήθη νὰ λαλήσῃ ἢ συγγράψῃ
εἰς ξένην φωνήν, ἂν θέλῃ νὰ ᾔνῃ διαβόητος καὶ ἐναρμόμιος μετὰ τῶν
πρώτων; ἐγὼ ἄχρι τοῦ νῦν δὲν γνωρίζω τὸν τοιοῦτον, καὶ παρκαλῶ,
εἰς ἐξ ὑμῶν νὰ τὸν παραστήσῃ, ὥπως μὲ ἐλέγξῃ ψευδόμενον, καὶ οὐδὲν
ὕγιες λέγοντα περὶ ὧν προσετησάμην ἀπ' ἀρχῆς νὰ εἴπω. Ἀλλ' οὔτε
ἦν ποτε, οὔτε ἔστι, οὔτε ἔσται, εἰ μὴ ἁδοξίαν τινὰς καὶ ταπεινοῦς, καὶ
τοῦ μετρίου πολλῶ ὑποδεεστέρους προτεῖνοι τις, περὶ ὧν οὐδεὶς λόγος.
Ἄν δέ τις ὑμῶν νομίζῃ, ὅτι ἡ κοινὴ αὕτη ἡμετέρα διάλεκτος, ἀποστῆ-
σθ ὀλίγον τῆς ἀρχαίας μορφῆς, δὲν εἶναι πλέον ἱκανὴ νὰ συγκριθῇ μετὰ
τῶν ἄλλων, ὅσκι κατὰ τὴν Εὐρώπην ζῶσιν ἐπείνου ἄξιαι, ὁ τοιοῦτος,
δοκεῖ μοι, πόρρω σφόδρα τῆς ἀληθοῦς πλανᾶται, ἢ παντάπασιν ἀγνοῶν,
περὶ οὗ αὐθαδῶς ἀποφάνεταί, ἢ καὶ ἐλκόμενος ἀπὸ τοῦ κύρος ἑτερογενῶν
τινῶν ἁδοξίων, οἵτινες ἐξεμοῦσιν εἴτι δηλητήριον φάρμακον καθ' ἡμῶν,
βασκάνοντες εἰς τὸ κλέος τῶν παλαιῶν συγγραφέων Ἑλλήνων, τοὺς ὁ-
ποίους πιστεύουσι νὰ κατὰβιβάζωσιν ἀπὸ τοῦ ὕψους των, ληροῦντες κατ'
αὐτῶν καὶ λέγοντες τόσον ταπεινὰ, ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν μηδενότητά αὐ-
τῶν τῶν λεγόντων μόνων. Ἐνθυμήθητε ὅτι αἱ θυγατέρες τῆς Λατινικῆς
διαλέκτου, καὶ ἀπομακρυνθεῖσαι σφόδρα ἀπὸ τῆς μητρὸς, σώζουσιν ὁμῶς
καὶ πολλὰ κάλλη, καὶ εἶναι ὁραταί καὶ ζηλωταὶ παρὰ πάντας.

Ἡ κοινὴ ἡμῶν γλῶσση εἶναι, ὅσον εἰς τὴν φωνήν, αὐτὴ ἡ ἀρχαία διά-
λεκτος περιβεβλημένη μόνον ταπεινὸν ἱματισμὸν διὰ τὴν πολυχρόνιον
δουλείαν, ὥστε ἂν δὲν ἀποσείλῃ μὲ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην μαρμαρυγὴν,
ὡς πάλαι ποτὲ, ὅταν ᾔτον δέσποινα, ὑπὸ τὴν πενιχρὰν ὁμῶς περιβολὴν
αὐτὴν, διαφᾶται τὸ φαινὸν κάλλος τῆς, ὡς τις πυρῶπὸς ἀνθράξ ἐξ-

στράπτων διὰ λεπτῆς κόνεως ὀλίγης τέφρας. Ἄλλ' εἶποι τις, ἡ γλῶσσα τῆς ἀγορᾶς, τοῦ ἀγροῦ, ἀπέχει τοσοῦτον τῆς ἀρχαίας ἐκείνης, καὶ τοιαύτη διάλεκτος, οἷα ὑποτίθεται ἡ ἐνεστῶσα κοινὴ, εἶναι πολλὰ δυσκινῆτα ληπτος καὶ σχεδὸν ξένη εἰς τὸν Γραικὸν ἰδιώτην. ὑπολαμβάνων ἐγὼ ἐρωτῶ, ἂν ὁ χυδαῖος λαὸς τῆς Ἀγγλίας ἐννοῇ τὸν Σεκσπῆρ, τὸν Μίλτον, τὸν Ἀδισον, τὸν Πόπε· ἂν ἐκεῖνος τῆς Γαλλίας, τὸν Κορνήλιον, τὸν Μοντέσκιον, τὸν Βουφὸν καὶ τοὺς ἄλλους δεινοὺς συγγραφεῖς τοῦ γένους τοῦ ὁ ἀπλοῦς Ἰταλός, τὸν Δάντην, τὸν Ἀριόστον, τὸν Ἀλφιέρην, ἢ ὁ ἰδιώτης τοῦ ἀγροῦ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Ῥώμης μετήρχετο τὸν φθόγον ἐκεῖνον, δι' οὗ ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Δημοσθένης ἐβρόντων ἀπὸ τοῦ βήματος εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Κικέρων ἐτίνασσε τὸ Καπιτώλιον εἰς τὴν Ῥώμην; Ἡ γλαφυρότης τοῦ λόγου καὶ τὸ ὕψος ἀνήκουσιν ἀπανταχοῦ γῆς εἰς τὴν τάξιν τῶν πεπαιδευμένων ἐκάστου γένους, καθὼς τὸ ἀγοραῖον ἰδίωμα εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους. Ἔως πότε λοιπὸν ἀπόβλητος καὶ ἡμελημένη ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰονίου πελάγους ἡ φυσικὴ γλῶσσα τοῦ τόπου, ἣτις καὶ διὰ κάλλος, καὶ διὰ πλατύτητα δὲν ἔχει νὰ φθονήσῃ τὰς ἄλλας τῆς Εὐρώπης, κειμένη τόσον ἐγγὺς εἰς τὴν ἀέννητον πηγὴν τῆς ἀρχαίας φωνῆς, ἀφ' ἧς οἱ ξένοι καὶ παλαιοὶ καὶ νεώτεροι μετὰ μόχθου καὶ ἰδρώτος ἀρύονται τὰ νάματα τῆς εὐγλωττίας ἐπεὶ δὲ αὕτη προχέει ἀφθόνως, ἀφειδῶς καὶ ἄνευ τόκου δανείζουσα καὶ λέξιν, καὶ φράσιν καὶ ἰδέας. Ἡ ὑπολαμβάνετε ὅτι, ἀφοῦ τὰ τῶν συγγραφέων Ἑλλήνων μετεκομίσθησαν ἅπαξ εἰς τὰς ξένας διαλέκτους, δὲν εἶναι πλέον ἀνάγκη νὰ προσδράμητε εἰς αὐτὰ τὰ ἀρχαίτυπα; Μὴ γένοιτο, νὰ φρονῇτε, ὡς ὁ Σκαλίγερος, καὶ ὁ Παταρινὸς Καισαρότης, τῶν ἀποίων μάλιστ' ὁ δεύτερος, ταπεινὸς ἀνὴρ καὶ ἀναλκις, διανοηθεὶς ἴτως νὰ φθᾷσῃ, ἢ καὶ ὑπερβῇ τὴν δόξαν τῶν πρώτων τῆς κατ' αὐτὸν ἡλικίας, ἥλπισε νὰ τραυματίσῃ τὴν ὑπόληψιν τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Δημοσθένους, καὶ τῶν ἄλλων, διεξερχόμενος ταπεινότατα περὶ αὐτῶν πρὸς ἀπάτην τῶν μὴ εἰδότεων, καὶ ἀναισχυντήσας εἰς τοσοῦτον, ὥστε πάντα ἀδαῆς τῆς Ἑλλήνων φωνῆς, νὰ τοὺς μεταφέρῃ ἀχρείως εἰς τὸ ἰταλικὸν ἰδίωμα, αἰσχρὸς Θεοσίτης, ἐρίζων μακρόθεν κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Θετιδος δι' ἀκρίτων μύθων. Ἄλλ' ἀφέντες τὸν Βάτραχον νὰ βορκακίζῃ κολάζων ἐκεῖ εἰς τὸ ε

λος τοῦ Ἀδρίου, διακινῶντες, ὅτι οἱ συγγραφεῖς Ἕλληνας εἰς τὸ ἀρχέτυ-
πον εἶναι ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς τοῦ Φαιδίου, καὶ ἡ Κνίδιος θεὰ τοῦ ἔρωτος,
τῶν ὁποίων τὰ ἀπεικασματα εἶναι τόσοι μακρὰν, ὥστε, τοῦτο συνῶν
καὶ ὁ ποιητὴς Ὀράτιος, πέμπει τοὺς ἐρχομένους τῶν Μουσῶν καὶ τῆς δει-
νότητος τοῦ λόγου, ἐκεῖ ἐνδὸν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν νὰ ἀσχολῶνται,
ἀνεκλίπτοντες τὰ τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸν Φθόγγον τῶν Ἑλλήνων. Εἶτα,
πόση αἰσχύνῃ, ὦ Κερκυραῖοι, οἱ ξένοι λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν
ἀμέλειαν τῆς φυσικῆς γλώσσης σας, καίτοι πολλῶ πλεον τοῦ δέοντος,
ὅμως νὰ ἐξελέγχωσιν ἀμάθειαν εἰς τοὺς οἰκήτορας τοῦ ἐδάφους τούτου,
ὅπου πάλαι ποτὲ ὁ Ἀπόλλων αὐτὸς, ἐνδεδυμένος τὰ πρεσβυτικά ῥάκη
τοῦ Δημοδόκου, ἔκρουε λιγέως τὴν φόρμιγγα, ἄδων τὴν ἔριν τοῦ Πελο-
πίδου Ἀγαμέμνονος, καὶ τοῦ Πηλεΐδου Ἀχιλλέως, τὸν δουράτεον ἵππον,
τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας πρὸς τέρψιν καὶ ἐρεθισμὸν πρὸς τὴν ἀρετὴν τῆς
φιλομούσου Νεότητος τῶν Φαιάκων, ἡ ὁποία περιέστατο ἀσθμαίνουσα
πότε νὰ φθάσῃ εἰς τοσοῦτον κλέος; Ποῦ εἶναι τὸ φιλότιμον ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον πρέπει νὰ σᾶς ἐκκεντήσῃ πρὸς τὴν ἐκδίκησιν τοσούτης ὕβρεως!
Ἐνθουμήθητε, ὦ Νέοι τῆς Κερκύρας καὶ τῶν λοιπῶν Νήσων τοῦ Ἰονίου,
ὅτι ἡ φύσις δὲν εἶναι εἰς τοὺς Ἕλληνας Μητρυιὰ βέλκενος, ἀλλ' οἷα φι-
λόστοργος μήτηρ, δωρουμένη πολλὴν εὐφυΐαν εἰς τοὺς υἱοὺς της, προκι-
ρεῖται, ἢ νὰ διακρίνωνται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ὥς οἱ πρόγονοί μας ἐκεῖ-
νοί, ἢ τοῦλάχιστον μὴ ὥσι κατ' οὐδὲν ὑποδεέστεροι τῶν ἄλλων. Πρέπει
τοῖνυν νὰ ἐνδυθῆτε τὸ ἀνδρικὸν ἥθος τῶν πατέρων σας, ἀπορρίπτοντες
εἴτι ταπεινὸν καὶ ἀνοίκειον φρόνημα, καὶ τὸν ἐφθαρμένον αὐτὸν ξένον
τρόπον, φονέα παντὸς καθήκοντος εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ, περιποιούμενοι
τὴν πατριὸν διάλεκτον, νὰ δεῖξητε ἐνκράτῳς εἰς τοὺς ξένους, ὅτι καὶ διὰ
τὸ ἥθος, καὶ διὰ τὴν φωνὴν, ἐστὲ ἄξιοι βλαστοὶ λαμπρῶν προγόνων, καὶ
τὰ ἔχνη τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους δὲν ἐξέλιπον διὰ τὴν ὁρμὴν τῆς ἐναντίας
τύχης. Ἄν ἡ ἀνάγκη σᾶς βιάζῃ νὰ προσφέρησθε εἰς τὴν διοίκησιν καὶ
εἰς τὰ δικαστήρια μὲ ἀλλοτρίαν φωνήν, ἡ φιλοτιμία σας τοσοῦτω μᾶλ-
λον ἔστω μεῖζων, καὶ νὰ γράφητε καὶ λαλῆτε τὴν πατρικὴν γλῶσσαν
καὶ ἐν οἴκῳ, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ὅπου μὴ πᾶρῃ τὸ κατεπεῖγον, γινώσκον-
τες, ὅτι, ἐκουσίως ὁρμώμενος ὁ ἄνθρωπος πρὸς πᾶν ἔργον, ἐπιτυχάνει

πολλῷ πλέον, ἢ ὠθοῦμενος ἀπὸ τὴν ἀνάγκην. Ἐν ᾧ ὑπὸ τὴν αἰδηρᾶν
μάστιγα τῆς δουλείας, μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν σας εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλ-
λάδα, ζῇ ἔτι ὅπως οὖν καὶ πνεῦμα καὶ ἔρως πατρίδος, πόσον αἰσχος, ἐ-
δὼ νὰ μὴν σώζεται ἱχνος, ὅπου διὰ τὴν ἐλάττονα δουλείαν, ἔπρεπε νὰ
ῆναι ἡ νέα Ἀττικὴ ὅλης τῆς Ἑλλάδος; Εἰς ἓνα λόγον τέως συσφίγγω
εἴτι διὰ ζῆλον ὁμογενείας ἔκρινα πρέπον νὰ συμβουλευσω· ἀγαπήσατε
μᾶλλον νὰ ᾔτε Ἕλληνας πενιχροὶ, ἢ μιμηταὶ εὐτελεῖς, ἐτεροτρόπων ξέ-

Δ.

Ex Cod. Marciano XIX. Cl. V. Append. ad Latinos.

1414. Die 27 Novembris in Rogatis in libro L. ad cartas 177.

Quod respondeatur ad Capitula porrecta per Ambasciatores Universitatis Civium et habitatorum Insule nostre Corphoy in hunc modum, Videlicet

Thomas Mocenigo Dei gratia Dux Venetiarum etc. Nobilibus et Sapientibus viris Bernaboni Lauredano militi, de suo mandato Baiulo et Capitaneo, ac Consiliarijs Corphoy, ac Eorum Successorum, fidelibus dilectis, salutem et dilectionis affectum.

Denotamus vobis, quod die 27 mensis novembris presentis, ad humilem supplicationem nobis factam per Papam Costam Paiatachi, Papam Costam Metalinò, et Joannem Achili de Corphoy syndicos et nuntios speciales universitatis Civium, et habitatorum in dicta insula, extra muros Civitatis in quatuor balijs insulae vocatis Agiru, Alechimo, Oros et Messi, fidelium nostri Domini. Captum fuit in nostris Consilijs Rogatorum, et additum; Quod ad Capitula infrascripta per ipsos presentata nostro Domi-

nio, respondeatur et concedatur, prout inferius particulariter continetur. Et primo ad primum, videlicet.

Primo compellimur et citamur, venire ad Civitatem et burgos Corphoy quum rectores ibidem volunt fabricari facere in aliquo loco ad stremendum in omnibus, quæ expediunt pro dicta fabrica, tam per terra quam per Mare, non parcendo ullo tempore anui, nec seminationum collectionis earum nec vindemiarum quod est destructio eorum fidelium virorum, et in tali servitudine temporibus elapsis non fuerunt, nec faciebant antiqui nostri, et antecessores, neque nos unquam fuimus, aut aliter fecimus servitutem, nisi a tempore domini Joannis Capello, qui castrum corruit. Et tunc nos, ceu fideles vestri Domini, non habendo respectum ad aliquod nostrum servitium vel premium, quicquid potuimus una cum aliis Civibus fecimus et juvavimus ut dictum castrum reapertetur, propter quod abinde citra omnes alij Baiuli et Rectores ex consuetudine nos posuerunt ad faciendum talem et similem angariam cum parva solutione. Unde supplicamus, quod a modo in antea non supportemus onera et factiones inusitatas, sed conservemur in libertatibus et consuetudinibus nostris ut possimus stare in dicta Insula, prout antecessores nostri et nos stetimus, et quatuor menses anni videlicet pro seminationibus, collectionibus, putationibus vinearum et vindemijs non debeant astringi.

Respondetur, quod mandetur Regimini nostro Corphoy et successoribus suis, quod causis et respectibus contentis in capitulo debeat tempore seminationum, vindemiarum et collectionum ipsos angarizare quam minus poterit. Sed si laboreria occurrentia

forent talis nature et importantie, quod dilatari et retardari possent absque detrimento nostri Dominij, quousquam fecissent seminationes vindemias seu recollectiones suas illa laboreria dilatent, ut ipsis temporibus quam minus poterit pergraventur.

II. Item compellimur ire ad nemora nostris pane et vino ac sumptibus et sine solutione tam hiemali tempore quam æstivo ad incidendum et conducendum ligna ab igne pro fornacibus in quibus fit calcina Communis pro usu Baiulorum et Consiliariorum quod non consueveramus facere, nec tenebamur. Et ideo supplicamus quod decætero non gravemur ad talem augariam.

Ad hoc fiat, quod teneantur incidere ligna necessaria pro laboreriis et servitiis nostri Communis solvendo.

III. Item tempore Regiminis Domini Egidii Mauroceni nobiles Corphoy cum toto residuo universitatis Civitatis et burgi Corphoy promiserunt solvere et dare tanxam seu colectam, quæ fieri debebat de tempore in tempus etc.: et ab inde circa fecerunt quod nos pauperes homines de foris soluimus dictam tanxam et colectam et servimus ad murandam terram Corphoy et omnium locorum eius laboramus ad maranos, ire in terram firmam onerare et venire ad exonerandum lapides cogimur, portamus sallum, calcinam, lapides coctos, ligna fornacis, palos, scilem, et alia omnia negotia opportuna fieri personaliter facimus, et dicti nobiles et cives remanserunt liberi, et imposuerunt nobisque suprascripta ocera ad quæ non teneamur. Et propterea supplicamus quod attento nos fore gravatos dominis nostris oneribus importabilibus ulterius, quod talibus non gravemur ad utrumquam, sed quod solvamus tanxam, et non cogamur cum per-

sonis, ant laborando cum personis non debeamusolvere tan-
xam.

Fiat et concedatur, quod absolvantur a solutione tanxæ sicut
in capitulo continetur pro laboreris, tamen cum quibus labora-
bunt personaliter quo casu tanxa solvenda solvatur et exigatur
ab habitatoribus Civitatis Corphoy et burgi vel quia sunt non
nulli rustici ipsius insule quod sunt divites et potentes debeant
regimine Corphoy ex animata possibilitate et facultate eorum
ipsis imponere illam partem ipsius tanxæ pro uno quanto sicut
dicto Regimini justum et conveniens apparebit.

III. Item cum contra Deum et rationem ex consuetudine ab
aliquo tempore circa fiat quod aliqui qui sunt angararij tenen-
tur personaliter laborare Dominis suis diebus duobus in ebdoma-
da, nel plus ant minus, reliqui tenentur per angariamolvere
denarios alii plures, alii pauciores quia angarie descenderunt
quod primus tronchonus habuit ab Ecclesia Comuni, aut Baro-
nis aliquas res sen bona, sicut vineas, campos, habitationes, ar-
bores, vel quid aliud pro quibus se obligaverunt laborare vel
solvere ut supradictum est. Et postea talis persona sive troncho-
nus ad ea obligatus reducta in angaria, habens unus aut plures
filius ab eo emancipatos et divisos vivente patre seu post mortem
eius, habendo vel non habendo debonis patris et ejus sangratia,
scilicet bonis habitis a suis dominis seu a Baronis convertitur in
talem angariam, videlicet quod imponitur cuilibet dictoru n fi-
liorum si forent bene in pluri numero ad faciendum seu solven-
dam illud ad quod primus erat obligatus, videlicet si unus habe-
bat iiij. or filios et tenebatur duobus diebus in ebdomada, simili-

ter astringuntur omnes quator filij solvere quilibet, videlicet facere et laborare diebus duobus in ebdomada, et ita in rationibus denariorum quum res est gravissima similis tiranie contra jus et non dominorum rationis. Eo propter supplicamus quod Dominium vestrum videre velit id quod rationi convenit, nam plures filii aut unus qui foret non deberet teneri nec ejus imponi facere aut solvere omnes nisi illud ad quod pater erat obligatus, et si sunt plures quilibet pro rata et parte sua debeat facere sive solvere sicut observatur in stabelitis et aliis rationibus, et quousquam pater vivit filii habitantes cum ipso, seu divisi et emancipati ab eo non astringuntur aliquid facere aut solvere nisi post mortem patris, et existentibus fratribus divisis quilibet debeat solvere secundum ratam suam et non aute, sicuti antiquitus extitit usitatum. Et si non superessent filii masculi et forent superviventes femine que haberent hereditatem patris, quod ipsa seu ipse non teneantur ad aliquam angariam personalem, sed solvere teneantur omnia alia jura patris qui tenebatur solvere in denariis et canisehariis.

V. Item quod quilibet possit testari, seu testamentum facere ordinare et dimittere suum illi vel illis quibus ei placebit reservata sangratia domini, et si aliquis non habens filios, testando et dimittendo alium vel alios suos heredes, de omnibus suis bonis mobilibus et immobilibus, quod illi similiter non teneantur ad aliquam angariam personalem, sed solum solvant alias rationes pecuniarias, quas testator solvere tenebatur quilibet vice proerata secundum res quas haberet. Et si dominus vellet accipere suam sangratiam aliquid pro inde sibi in aliquo non teneatur.

VI. Item quod pater seu mater aut fratres vel attinentes sive comissarii aut gubernatores possint et debeant maritare suas filias ad suiplacitum, dando eis de suis bonis mobilibus acquisitis per antecessores et per presentes non tangendo aliquid quod foret de ratione sangratie.

VII. Remanentibus aliquibus morticiis, seu hereditatibus debitis venire a la decharchia seu congregationi, secundum quod continent quaterni dominationis vestre, et pro ut ostensa sunt privilegia nostra Baiulis, et illis qui fuerint ad faciendum fieri Anagraft per Insulam illud intelligant tam in vilanis Ecclesie quam in quibuscumquam aliis.

Nihil supra contentis in ipsis Capitulis volumus innovare, sed si contra debitum in aliquo pergravantur, habent deinde Rectores nostros quos pro his et similibus causis illic teneamus, coram quibus se conqueri et gravari possint et ipsi fiet et ministrabitur Justitie complementum.

VIII. Item cum Comestabiles villarum de mandato Dominorum Baiulorum et Consiliariorum nobis accipiantur vituli, procelli, capreti, galine, parsuti, casei, et non solvitur ubi et quum accipiunt, expeditque percipere hominibus villarum quod ea portent ad Civitatem. Interdumque ex ductis animalibus sic acceptis moriuntur aliqui, et aliqui auferuntur, et pauperes homines perdunt duas dietas, seu Zornatas, idcirco supplicamus provideri, quod qui volunt de prædictis aut aliquid emere, mittant unum suum nuntium ad emendum a volentibus vendere, et solvant secundum valorem rerum, ut pauperes non habeant illud damnum.

VIII. Item similiter dantur denarii pro oleo, videlicet pro li-

bra Chorphoy soldi XV, et oportet nos dare velimus aut non. Et, quum olivarii non frutificant pauperes, homines non possunt complere de dando illud quod eis imponitur et emunt in platea pro soldis XXV ad costum pauperum hominum, quod est maximum damnum eorum, unde supplicamus provideri, quod quando non nascitur oleum, non teneamur dare aliquid, salvo quod habendo de oleo teneamur solum dare Baiulo pro pretio terminato per Dominium vestrum accipiendo illud ad casalia.

X. Item alias temporibus elapsis ponebatur per Bailias de dando Bladum pro equis Baiuli, videlicet modia XXV et pro illo solvebant soldos XII pro modio. Nunc astringunt dare modia octuaginta pro Bailia, et quia sunt etiam Consiliarij qui alias non erant, et pauperes homines patiuntur maximum damnum, quia venditur modium dicte avenæ soldos XXV et si non habemus avenam nobis accipitur de ordeo, cuius valet modium soldos quadraginta quinque. Id circo supplicamus Dominio vestro quod providere dignetur quod non teneamur dare nisi Baiulo et ad Casalia.

Ad predicta tria dicimus quod scribemus et mandabimus effaciter Regimini nostro, deinde quod supra predictis non faciant neque fieri permittat ipsis nostris fidelibus, aliquid quod sit inusitatum per elapsum et contra debitum equitatis.

XI. Item nundine et mercata de Casopo rationis alie nundine quæ sunt in insula Corphoy solite erant seu debebant esse libere ex tota ab omni Datio Comerclio, et gabella, et sic Dominium vestrum confirmaverat, sed non observatur, quia ad presens in omnibus nundinis quæ fiunt, pauperes homines portant alij u-

nam quartam vini, alij minus, et de aliis suis rebus, quas habent et possunt pro extrahendo denarios ad solvendum id quod tenentur Dominio et suis Dominis datarii et gabelleti accipiunt et exigunt a dictis hominibus insule rationem suorum datiorum et gabellarum, quod est maximum damnum pauperum hominum et displicere eorum, et propterea supplicamus quod Dominio vestro placeat facere quod sint liberi sicut alias factum fuit.

Respondetur, quod volumus quod observetur et fiat sicut factum est hucusque, salvo si ostenderetur et constaret per nos eisdem in contrarium fuisse concessum.

XII. Item in dictis nundinis exeuntibus pauperibus cum suis equis venalibus milles sergenti, et alia speciales persone per vim accipiunt equos eorum, et vadunt huc illuc dando sibi placere et strachando ipsos, et pauperes homines non audent eis dicere contra, sed quum eos equos dimittunt adeo fessi et deflanchati quod non possunt vendi per ipsos pauperes homines, unde supplicamus quod per Dominium vestrum provideatur quod hæc ulterius non fiant.

Ad hoc scribatur et mandetur efficaciter Regimini, quod istud non fiat nullo modo quia est res magne displicentie fidelium nostrorum deinde et molestissima nostro Dominio.

XIII. Item quia Camerarii assuefaciunt exire per insulam equites, et ad nundinas et mandat pauperibus hominibus, quod eis parent et faciant prandia et cænas ad expensas ipsorum, quod non habuimus unquam per consuetudinem et est res que non est utilis in aliquo Dominio vestro, supplicamus Dominio vestro quod hec de cætero fieri nos debeant. Et similiter dum vadunt

a nundinas Casopi faciendi et parandi expensas prandiorum et cœnarum et ac Odigitria posita casalis Perithie, ideo hec supplicamus quod cessent et plus non fiant.

Volumus quod si causa et utilitate nostri Comunis erit necessarie quod vadant extra, vadant solummodo unus eorum, qui ire non possit nisi cum equis quatuor ad plus, et si non esset necessarie quod iret et pur ire vellet, vadat ad suas expensas sicut est conveniens atque justum.

XIII. Item Camerarij equitant per insulam ad exigendum gravia, qua dare tenentur pauperes homines et equitant equos pauperum hominum, cum quibus pluribus de societate et ultra oportet eis facere expensas eo tempore quo stant extra et faciunt maximas expensas et damnum pauperibus hominibus, et pro talibus equitatis seu cavalcatis dominium vestrum non consequitur aliquid utile immo damnum soldorum XV pro sacho. Ea propter supplicamus Dominio vestro, quod ulterius hec non fiant, et quod tales cavalcate cessent. Sed illorum qui tenentur solve- re dictam gramam, quilibet portabit id quod tenetur ad camerariam uti in alijs debitis et rationibus suis faciunt, et erit magis utile Comunis, nam ob illas expensas multi restant a collectione grave.

XV. Item per elapsum nos habebamus notarios per insulam, qui scribebant, et conficiebant Instrumenta et cartas Civilibus persone, tam venditionum, dotium et debitorum quam testamen- torum. Sed ad tempore Domini Dominici Contareno ad preces notariorum habitantium in Civitate ablata fuit iste Jurisditio, et notarii de extra non possunt conficere aliquod Instrumentum.

Unde supplicamus excellentie vestre, quod concedat quod pro qualibet Bailia sint duo notarii, qui possint et debeant facere omnes scripturas et cartas uti possint alij notarij.

XVI. Item omnia bona immobilia, que per aliquam personam venduntur, aut donabuntur inter vivos debeant stridari per Cancellarium et per Comestabilem illius ville ubi erunt sita que stride durent diebus XXX ut aliqui propinqui et Collaterali, aut alii jus habentes non decipiantur, et Cancellarius pro suo labore habeat soldos viginti qui sunt pauperes homines, et supplicamus concedi debere.

Volumus quod strident in Chorphoy per Cancellarium Baiuli, ut villa ibi res erunt situate per Comestabilem ville, que quidem stride durent diebus XXX, et habeat Cancellarius pro suo labore tantum quantum fuerit taxatum per Regimen.

XVII. Item quum volebant fieri aliqui papates Greci fiebant sine expensis, et etiam habeamus de more, quod si aliquis homo senes vel impotens ob reverentiam Dei et salutem anime sue volebat efficiebatur Calojerus, unde supplicamus quod papates fieri voleant sine expensis, et sene aut impotentes Calogeri effici possint.

XVIII. Item habemus maximum gravedinem quia pro quolibet animali scapolo in nemore etiam nullum damnum inferente alicui persone accipiuntur soldi XV quolibet nocte, et propterea supplicamus Dominio vestro quod reducat ad pristinum terminum modumque quibus eramus antequam Dominus Rubertus Mauroceno foret Baiulus.

Nihil fiat, sed servetur id quod presentialiter observatur.

XVIII. Item cum Baroni et alii Cives Burgenses qui sedent apud Baiulum in deliberatione prede habeant prerogativam ab alijs non proiecto Baiulo in incanto illi qui sunt magis vicini in Baiulo capiunt, et eis remanet, quod faciunt pro occupanda territoria Comunis et consumendo vassallos Comunis, ac pro tuendo suos. Idcirco pro bono et utilitate Comunis et comodo vassalium suorum et pauperum personarum, supplicamus quod preda Comunis non deliberetur de cetero cum Baiulo, sed plus offerentibus, ut quilibet volens habere possit plus offerendo et non stantes prope Baiulum solum.

Fiat et concedatur eis sicut petunt, et in capitulo continetur.

XX. Item scriba seu gramatico Curie Chorphoy ex consuetudine antiqua accipiebat pro omni precepto tornexios duos, nunc quia fit ad preces Civium ejusdem, non accipit aliquid de suis preceptis, et reficiunt se a pauperibus hominibus de foris, a quibus accipiunt pro precepto soldum I, II et III, IIII et V et plus. Unde supplicamus supra hoc quod simus ad primum terminum et esse.

Fiat sicut in Capitulo continetur cum hac declaratione, videlicet quod scriba habeat solummodo tornexia duo pro quolibet precepto.

XXI. Item per elapsum summe que dabantur in manibus militis Domini Baiuli pro mittendo illas executioni omnes ille sententie que erant hominum, qui starent in villa, qui dare deberent, milles mittebat illam sententiam et unum preceptum Comestabili illius ville cui comittebat, quod mittere deberet executioni illas sententias in bonis debitoris. Et tunc Comestabilis

requirebat homines, et si non habebant quid solvere, eis accipiebat pignus. Et si pignus erat nature quod portari posset ad Civitatem, militi illud mittebat, et miles vendebat et denarii capitabant inimanibus militis, et ipse solvebat creditoribus, a paucis tempore citra, usi sunt milites Sergentes a porta cum dictis sententiis qui primo et ante omnia levant rationem militis, et suam et de alio non curant: et postea reversi in Civitatem per spatium aliquot dierum miles mittit eandem sententiam per unum alium Sergentem, qui illud idem facit, et similiter hoc pluries fit, et aliquarum sententiarum expensa est maior capitale, et demum et cum Sergente et sine convenit et expedit, quod Comestabilis mittat illas executioni, et propterea supplicamus quod in hoc reducamur ad pristinam consuetudinem et usum.

Fiat et concedatur eis sicut in capitulo continetur, cum hac declaratione, quod si Comestabilis illius ville ubi habitabit condemnatus sive sententiatus non mittet illas executioni infra illum terminum qui videatur competens Regimini nostro Corphoy, quod tunc et eo casu ipse sententie nos misse executioni, ut est dictum, dentur Comestabili Insule, qui in hoc casu faciat officium suum, habendo id quod habuisset Comestabilis ville, ut partes habeant expeditionem debitam cum celeritate.

XXII. Item quod scriba Camerarie habeat in mandatis, quod statim omni hora et tempore, exceptio in diebus solemnibus et festivis, teneatur et debeat videre et facere rationes Baiulis, protoceris, credenceris et aliis personis venientibus seu euntibus pro solvendo, et satisfaciendo suas rationes et ducuntur in longum autequa possint videre suam rationem pluribus diebus,

quod est destructio pauperum hominum, nam tales sunt qui bis et ter veniunt a capite insule pro expediendo suas rationes et debitum, et stant cum maximo incomodo ac perdunt tempus, nec possunt ex illo pauperes homines facere facta sua.

Fiat et concedatur sicut in capitulo continetur.

XXIII. Item Sergenti Porteferri mittuntur per aliquos Judeos exta insulam ad faciendum precepta, et habebunt facere LX in C precepta, pro quibus eis solvitur per iudices, antequam recedant, et ultra illud faciunt sibi solvi a pauperibus hominibus a quolibet soldos duos, et si non habent denarios unde statim solvant, accipiunt unum fasciculum de lino vel de bombace aut unam galinam valoris soldorum quinque, quod nunquam fuit, nam isto modo venimus bisolvere una vice, videlicet, Serzento, alia creditoribus, quando faciunt sententias et si non facerent sententias, quando venitur ad saldum rationum, ponunt pro precepto tantum, unde super his de remedio debito et opportuno provideatur.

Super hac mandetur Regimini, quod de cætero nihil accipiat per ipsos serzentes ab ipsis nostris fidelibus pro dictis preceptis, verum pars succumbens in lite, sive que perdet litem et quæstionem, solvat expensas secutas et factas in ipsa lite, sed tanxactionem quam facit Regimen nostrum deinde.

XXIII. Item dicti Serzenti vadit cum sententiis ad exigendum, et per omni parva sententia, quod sua ratione accipiunt soldos XV. XX XXX et pro milite soldos decem, et sicut tangit pignus soldos XXV, et nihilominus precipiunt comestabilibus, qui faciunt hcc, et ipsi Serzenti stant ut domini, similiter

super hoc non est amplius neccessarie a'iquid respondere, quia per capitulum XXI est ad predicta bene et sufficienter provisum.

XXV. Item quod mitrologi quod tenemur solvere alij plus, alij minus, et illud semper solvimus vim, et a tempore quo venerunt provisoires ipsi tanxaverunt, quod casu aliqui non haberemus solvere et dare vinum quo teneremur solvere pro omni mitro unam iperpirum, postea ab octo annis vel circa auctum est ad grossos XVIII. Unde supplicamus, quod sit ad terminum quem fecerant provisoires.

XXVI. Item, quod Comestabilis magnus insule qui per consuetudinem aliquos denarios et res ab omnibus hominibus insule, habeat solutionem et premium a Dominio Vestro, sui laboris, et pauperes homines a talibus regaliis absolvantur, et hoc de gratia supplicamus.

XXVII. Item cum Dominium Vestrum consuetum erat mittere semper unum Baiulum Chorphoy, sine Consiliariis, de quibus Baiulus terra Chorphoy et insula bene remanserunt contenti. Nunc vero a paucio tempore citra missi sunt Consilarii, qui sunt potissima causa quod lites et sententie, que fierent et terminarentur tam in Civilibus, quam in Criminalibus dilatantur: quod est in maximum damnum pauperum personarum, et incomodum oportere attendere et satisfacere tribus Dominis. Supplicamus instantissime Dominio Vestro, quod dignetur ad complementum Consiliariorum ad presens exeuntium in Chorphoy providere quod mittantur solum Baiulis cum Camerario juxta solitum, aliter mittendo etiam Consiliarios Insula destruetur, nec volumus dicere inconvenientias et rationes pro majori honestate.

Nihil fiat de predictis tribus capitulis.

XXVIII Item cum multi faciant citari pauperes homines a longe stantes a civitate et postea ipsi non comparent, et hoc faciunt pro ducendo eos in longum et stentando, dignetur providere, quod talis facientes citari alios et postea non comparentes, condenentur solvere expensas zornate citato comparenti, et ultra duos soldos pro milliario.

Fiat et sicut in Capitulo continetur.

XXVIII. Item cum milites cogant raggravent illos de Casali Mamali et Potamo facere omni die custodiam ad Civitatem, quod non sint astricti nisi quum veniunt galce forenses seu secundum solitum.

Nihil super hoc innovetur sed servetur id quod observatum est hucusque.

XXX. Item cum Rectores consueverint seminare feragines in terris que sunt penes domos habitationum nostrarum, quas terras accipiunt contra voluntatem patronorum, qui solebant vivere ex seminationibus, quas ponebant in eis, et vera solvant cogere villanos ad faciendum per angariam stabula equorum suorum, in pratis et incidendum herbas pro dictis equis in displicentiam et onus grave dictorum villanorum. Et propterea supplicamus, quod Serenitas Vestra dignetur mandare, quod dicti Rectores de cetero non accipiant terras alicujus persone, pro seminando sine licentia patroni, et ejus voluntatem, et etiam providere quod dicti villani pro talibus causis non aggraventur ulterius pro stabulis ipsis equis fiendis.

Fiat sicut in capitulo continetur.

XXXI. Item cum in dicta insula sint plures villani debitores Comunis qui tenentur dare soldos quinque vel sex aut septem pro quolibet, et pro ipsis persolvendis esset maxima gravitas dictis villanis venire in Civitatem, dignetur Serenitas Vestra mandare quod in qualibet Pretoria, seu Bailia deputetur unus bonus homo qui excutiat et exigat debita predicta, pro alienatione personarum debentium dare.

Fiat ut petunt qui quidem protocerus dare debeat, et teneatur idoneam plezariam de anno in annum, et quibuslibet tribus mensibus venire ad solidandum rationes suas cum Camerariis, sub pena soldorum duorum quolibet iperpero cuius medietas sit Comunis et altera Camerariorum.

XXXII. Item cum pauperes persone habeant aliqualem subventionem dum laborant in agendis Comunis vestri: dignetur Excellentia vestra providere et mandare, quod laborantes pro sale, et aliis agendis Comunis, habeant illam solutionem quam mandavit Dominatio Vestra eis dari pro fabricando. Super hoc provisum est per nos oportune ac scriptum et mandatum Regimini nostro deinde, et ideo nulla alia responsio est presentialiter opportuna.

XXXIII. Item supplicamus Serenitati Vestre, quod habere possimus pro advocato nostro Ser Thomadum Arosadi Venetum et pro nobis placitari possit in agendis nostris.

Nihil fiat ut observetur id quod promissum est fidelibus Nostris Chorphoy.

XXXIII. Item recollimus reverenter Serenitati Vestrae, quod in ipsa insula Corphoy sunt alii villani ecclesie alii Dominij et

Comunis vestre alii Baroni; illi vero Ecclesie et Baronum solvunt certum quid pro debito, volendo vendere vinum, illorum vero qui sunt villani Domini vestri, alii tenentur ad solvendum iperpera ter annuatim, alii non ut constat per quaternos Camerarie Corphoy, et quia a sex annis vel circa illi villani Domini Vestri, qui volendo vendere vinum solvebant iperpera XXIII, solum in anno et non aliud datium positi sunt, et astringuntur ad solvendum dicta iperpera XXIII, ultra etiam dictum datium quod solvunt Baroni villani ecclesie et alii Comunis vestri, qui non solvebant iperpera XXIII ex quo privilegia sua et beneficium alias eis factum et concessum, per inclitam Dominationem Vestram eis cedit in damnum. Et quia hoc non credimus fore de mente et intentione Serenitatis Vestre humiliter supplicamus quod Excellentia Vestra dignetur providere, quod ipsi villani Vestri, qui volendo vendere vinum solvebant omni anno iperpera XXIII, non astringatur ad solvendum aliud datium, nam ipsi non vedebant nisi de vino quod percipiebant de suis vineis propriis, vel quod absolvantur a solutione dictorum iperperorum XXIII, et solvant datium ut faciunt alii declarando quod ipsi volunt habere libertatem vendendi vinum, nisi de eo quod habebunt et colligent de suis vineis et si emerent ab aliis pro vendendo, solve teneantur datium ut faciunt alii ultra iperpera, sed vendendo solum de suo non possint astringi ad solvendum aliud datium quam iperpera XXIII.

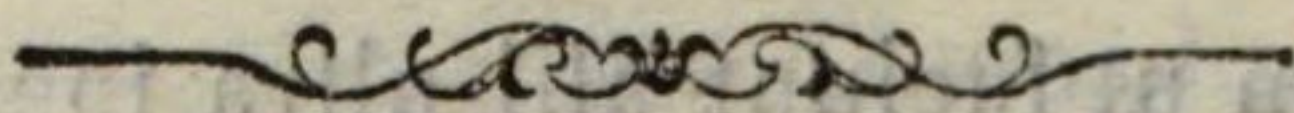
Nolumus super hoc aliquid inovare, sed observetur id quod hucusque observatum est.

Item cum ab aliquo tempore citra Nobiles, massarij, Camera-

ri Corphoy assueti fuerint, et sint elligere et deputare Baiulos et Protoieros pro colligendo gramma et vellamam de suis villanis solum, postergando villanos vestri Comunis, quod est contra consuetudinem et debitum, cum et ipsi villani vestri Comunis debeant etiam participare de honoribus ut villani Ecclesie seu Baronum, humiliter supplicamus Serenitati Vestre quod reducamur ad pristinum, videlicet quod omnes qui tenentur Curie congregentur insimul et elligantur Baiuli, et Protoieri qui postea presententur Domino Baiulo at Capitaneo, et per eum confirmentur ut per antea fieri solebant, ac elligi et presentari. Et hoc petunt de gratia speciali.

Fiat et concedatur eis sicut petunt et in capitulo continetur.

Ego Ioannes de Avantio Notarius serviens Cancellarie Illustrissimi Ducalis Domini Venetiarum suprascripta Capitula porrecta per universitatem Civium et habitatorum Insule Corphoy, cum responsionibus ut supra factis, capta in Consilio Rogatorum fideliter ex autentico exemplari.

Ἀνδρονίκῳ τῷ Καλλίστῳ, Νικόλαος ὁ Σεκουνδινός, εὖ πράττειν.

Προσβύοντι παρὰ τῷ μεγίστῳ ἀρχιερεῖ, καὶ διὰ τοῦτο νῦν μὲν ἐν Ῥώμῃ, νῦν δ' ἐν Οὐιτερβίῳ διατρίβοντι, συγγραμμάτιον σὺν ἰδεῖν καὶ διεξελθεῖν ἐξεγένετό μοι, ἐν ᾧ Θεοδώρῳ τῷ Γαζῇ συνδικῶν, πρὸς Μιχαήλον οὐκ οἶδα τίνα φαίνῃ διαμαχόμενος, κατὰ Θεοδώρου λόγον οὐκ οἶδ' ὅπως λαιδοριῶν, καὶ συκοφαντίας μεστὸν ἐξενηνοχότα. Πλήθωνι δὲ συνηγοροῦντα, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπὲρ τε Πλάτωνος τὸν ἀγῶνα δῆθεν ἐλόμενον· τοῦτον ἔγωγε τὸν λόγον οὐ πολλῷ πρότερον φίλων τινὸς διακκομικότος, ἀνὰ χεῖρας ἐσχέκειν τε καὶ ἀνεγνώκειν οὐ πάνυ ἡδέως· ἔστι γάρ, εἰδεῖ τὰ δοκοῦντα παρησιάζεσθαι, μεγάλα μὲν ἐπαγγελλομένου, ἀνύοντος δ' ὡς ἐγὼ νομίζω οὐδὲ μικρά· ἤχθεσθην μὲν Θεοδώρῳ προπηλακίζομένῳ καὶ κακῶς οὐ ζῶν δίκῃ ἀκούοντι· ταῖς δὲ γε σαῖς ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ πόδας ἐντετυχηκῶς ἀντίληψιν, ἦσθην καὶ ἦσθην διαφερόντως πολλῶν γε ἔνεκα. Θεόδωρον γὰρ ἔγωγε πάνυ φιλῶ, καὶ περὶ πλείστου τὸν ἄνδρα ποιῶμαι, ἄγαμαί τε μὴ μόνον αὐτοῦ τοὺς λόγους καὶ τὴν περὶ πᾶσαν ἐπιστήμην σπουδὴν καὶ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον τὸ ἦθος, τὴν ἀρετὴν, τὸ σεμνὸν, τὸ σῶφρον ἐν βίῳ καὶ κόσμῳ, τό γε περὶ πάνθ' ὁμοῦ τὰ καλὰ εὐφυῆς καὶ λίαν ἐπήβολον, ὡς εἴ τις παιδείας ἔνεκα παντοδαποῦς καὶ τῆς περὶ τὸ ἦθος χρηστότητος, τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων τὰ πρῶτα τὸν ἄνδρα λέγοι, μὴ ἂν ἀμαρτῆσαι τῆς ἀληθείας. Ἐπειτα δὲ μεταξὺ διόντι καὶ τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις προσέχοντι, οὐ

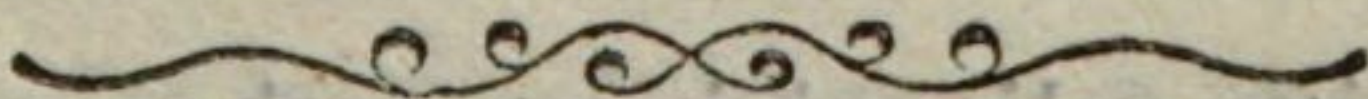
μικρὰν ἐνεποίει τὴν ἡδονὴν, ὅτι λόγοις ἀληθέσι τε καὶ ποτίμοις τὸ ἀλ-
 μυρὸν τοῦ ψεύδους ἀποκλυζόμενον ἀνθρώπων, καὶ καθάπερ εἴ τινας προσ-
 τριθείσας τῇ ἀληθείᾳ, οὐ σὺν τῷ καλῷ οὐδὲ κατὰ μοῖραν κηλίδας, τῷ
 νιτρώδει καὶ ἀνυσίμῳ τῶν λόγων διαμπερές ἀπαλειφομένας, κἀντεῦθεν
 τὸ μὲν ἀληθὲς διάλαμπρον τῷ ἑαυτοῦ κάλλει ἐμφαιδρυνόμενον, τὸ δ' αὖ
 ἀμαθὲς καὶ φορτικὸν καὶ ἀπαίδευτον, ἐς κόρακας ἀπεληλαμένον, ἤγουν
 ἅτε δὴ νόθον τὸ ὅλον καὶ κίβδηλον ἀπορριπτούμενον ἐς κυνόσχραγες. Χρί-
 ρειν πρὸς τούτοις ἐπῆρι μοι, ὅτι σὺ φίλος ὢν τῶν τοιούτων λόγων ἤσθα
 πατήρ, καὶ τοιάτδε ἰστουργὸς ἀναπέφηνας τελασσίας, ὃν ἔγωγε πάλαι
 εἰδῶς, καὶ ἀπὸ μικρᾶς συνηθείας τῆς σαυτοῦ καταστοχασάμενος ὅσον
 οἶόν τε ἦν φύσεως, τὴν τε περὶ σοφίαν σπουδὴν καὶ τὸ περὶ λόγους φι-
 λόπονον ξυνεωρακῶς, ὥμην μὲν ἱκανῶς ἤδη σε προκεκοφέναι, καὶ παι-
 δείας οὐκ ἐξεπιπολῆς ἦφθαι, οὐ μὲν ἐς τοσοῦτον δυνάμεως καὶ κάλλους
 ἀφῆχθαι, οὐδ' οὕτω τὰ περὶ πᾶσαν ἐπιστήμην ἠκρῖνωκένοι, ὥς καὶ τοι-
 αῦτα τίκτειν οἶόν τέ σοι εἶναι· εἰρήσεται γὰρ τ' ἀληθὲς, καὶ μοι, τὸν λό-
 γον ἀπλάστως παρρησιαζομένῳ, ἀνεπαχθῶς καὶ μὴ πρὸς ὀργὴν δέξαιο·
 σὺ δ' ἄλλ' ἀγαθῇ δηλονότι καὶ γενναίᾳ χρησάμενος φύσει, σπουδὴν τε
 ἔμφρονα καὶ ἐντρεχῇ καταβεβληκῶς τὰς περὶ σοῦ τῶν φίλων ὑπολήψεις
 καίπερ μεγάλας, τοσοῦτον καὶ ταῦτ' ἐν βραχεῖ χρόνῳ ὑπερηκόντισας,
 ὥστ' ἐξηκκτημένους ὁμῶς θαυμάζεις καὶ ὑπερφιλεῖν ἅμα θαυμάζοντας.
 Ὅναίς τοίνυν τῆς περὶ παντοδαπῇ σοφίαν εὐτυχίας, τῆς τε περὶ λόγους
 ἰσχύος τε καὶ φορᾶς, καὶ σοι πλήρης μέλιτος τὸ καλὸν στόμα γένοιτο,
 ἐπεὶ τυ τεττίγων φέρτερον ἄδεις. Ἐγὼ δ' εὐξαίμην ἂν τηλικαύτην ἐνυ-
 πάρξαι μοι δύναμιν, ἥ πάνθ' ὢν ὁ σὸς λόγος πλήρης ἀκριβῶς ξυνιείς,
 καὶ κατὰ τρόπον ἕκαστ' ἐξητακῶς, ἀξίαν ἔπειθ' οἶός τε γενοίμην τὴν
 ψῆφον ἐπενεγκεῖν, τὸν γινόμενον ἐκάστοις ἀπονειμάμενος ἔπαινον· τὸ δ'
 ἄρα μείζον ἢ κατ' ἐμὲ, ἢ ὅτι μέγала πάνθ' οἷς ὁ λόγος ξυνήρμοσταί σοι,
 καὶ ξυνεσχεύασται, καὶ οὐ τοῦ παντός συνιδεῖν τε καὶ ξυνιέναι, ἢ ὅτι
 τῆς ὀρθῆς περὶ τούτων ἔγωγε κρίσεως, ἀσθενὴς καὶ οὐχὶ ἱκανὸς ἐφικέ-
 σθαι, ἢ ὅτι γε ἅμφω ταυτὶ ξυνελήλυθεν, ᾧ καὶ μᾶλλον τίθεσθαι δίκαιον
 οὐ μὲν σιωπᾶν διὰ ταῦτα νομίζω δεῖν, οὐδ' ὅτι τὸ πᾶν ἀνύσαι οὐ ῥά-
 διον, καὶ τῶν δυνατῶν καταμελητέον· ῥητέον μὲν οὖν τὰ δοκοῦντα, καὶ

ἐς δύναμιν ἀποπειρατέον· μηδὲν ὑποστειλαμένοις ὅλως ἢ καθυφείσι καὶ
ἤξειν εἰς τέρμα ποτὲ καὶ τοῦ ἄκρου ὀρθῶς ἐπιτεύξεσθαι οὐδεμίᾳ ἐλπίς
ὑποφαίνεται. Τίς οὖν οὐκ ἂν ἀγάσαιοτο, ἵν' ἀπὸ τῶν εὐχερεστέρων ἄρ-
ξωμαι τό τε τῶν ὀνομάτων ἐλληνικὸν ἐλλόγιμόν τε καὶ κύριον, τὴν τε
περὶ τὸ γράφειν ὀρθότητα, τῆς τε λέξεως ὅλως τὸ ἀνθηρὸν, τῆς ἐρμηνείας
τὸ γλαφυρὸν καὶ εὐαγές, καὶ τῆς συνθήκης τὸ εὐρυθμον; τί δ' ἂν τις
λέγοι τὴν τῶν λόγων ἰδέαν πᾶσι πάντοθεν κανόσι καὶ μεθόδοις συνει-
λεγμένην καὶ διαπρέπουσαν, πάντα πᾶσιν ἀμνηχάνω κατορθοῦσαν κάλ-
λει, καὶ ξυναρμόζουσαν, μηδὲν ὑποφαίνουσαν κεχηνὸς καὶ ἀπηρτημένον,
ἀλλ' ὥσπερ ἐκ μερῶν καὶ μελῶν ἀνχλόγως σφίσι καὶ συμφώνως λίαν ἐ-
χόντων ἐν σῶμα ὁλόκληρον ἰδίῳις ὑπερείσμεσι καταλλήλως συνιστάμε-
νον ἐκπληροῦσαν, οὕτω τε κατὰ τρόπον καὶ τάξιν προβαίνουσαν, καὶ
τοιᾷδε χρημάτων ἐναλλαγῇ χείρουσαν καὶ τορξία, ὥς μήτε τῷ μεγέθει
τῶν νοημάτων μὴ ἀναλόγως ἔχειν τὴν ἐρμηνείαν, μήτε τῷ τρόπῳ καὶ
ποικίλῳ τῆς λέξεως κάλλος ὀπυοῦν καὶ χάριν ἐλλείπειν, Ἑρμῆν δὲ παν-
ταχοῦ τοῦ ἔργου προεστάναι δοκεῖν σὺν Ἀφροδίτῃ καὶ Χάρισι τοὺς λόγους
ὑφαίνονταί Μούσας τε πάσας τῷ ἔργῳ παρεῖναι, ἐκάστην τὸ μέρος συν-
αιρομένην καὶ ἀγλαΐζουσαν, πάσας θ' ὁμοῦ ῥόδοις καὶ ἴοις καὶ κρίνοις
τοὺς λόγους εὐθαλῶς καθωραΐζούσας, καὶ παντοίοις ὥσπερ ἐκ λειμῶνος
κοσμούσας ἄνθεσι; καὶ μὴν τότε πλῆθος τῶν νοημάτων νιφάσι χειμε-
ρίοις ἀντικρυς εἰκόδς, τίς οὐκ ἂν ἀσπάσαιοτο; οὔτε γὰρ ἀσάφειαν ἐμποι-
οῦν τῇ πυκνότητι καὶ εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλον φωρᾶται, τό τε σαφές τε
καὶ καθαρὸν, οὐχ οὕτως εὖροιτ' ἂν ὕπτιον, οὐδὲ χαλαρόν τε καὶ ἀνει-
μένον ὥς τοῖς τυχοῦσιν εὐληπτον καὶ εὐξύνετον γίνεσθαι τὸν ἐγκείμενον
νοῦν, καὶ τχύτῃ δοκεῖν εὐπόριστον μήτε πόνου μήθ' ὅλως τημελείας ὥς-
τε καταληφθῆναι δεόμενον· τούναντίον μὲν οὖν τῷ μὲν λείῳ τῆς ἐρμηνείας
καὶ εὐκρινεῖ ὁ λόγος ἐς τὸ ταπεινὸν καὶ εὐχερές ἀποκλίνων, καὶ οἶονεῖ
κατασπώμενος οὐδ' ὀπωστιοῦν τὸν ἐντυγχάνοντα ἀποκναίει, τῷ δ' αὖ με-
γέθει τῶν ἐννοιῶν καὶ τῇ περιβολῇ κατὰ τρόπον δεινούμενος, αἵρεται μὲν
ἀμωσγέπως καὶ μονοноῦ τὰς ὀφρεῖς ἀνασπᾷ τὸν ἀναγινώσκοντα πρὸς
σύννοιαν συνελαύνων· ταῖς μέντοι μεθόδοις καὶ τῷ τῆς λέξεως ἀνθηρῷ
καὶ ποικίλῳ καὶ ὅσαι ὥραι νεάζοντι, τῷ τ' εὐπαρακολουθήτῳ καὶ ἀθο-

ρυθήτω τῆς ὑφηγήσεως τὸ πρόσχυντες, καὶ οἷον ἀπότομον τῶν πραγμά-
των παρχμυθούμενος, τὸ κεκμηκὸς ὑπερείδει· κἀντεῦθεν ὁμαλῶς ἀνακύ-
πτων, ἐπεικῶς τοῖς ὁμιλοῦσιν ἐνιλαρεύεται· ἅπασι τούτοις μίξις γίνε-
ται· τις λόγων ἀρίστη καὶ κρᾶσις ἀνείκαστος, ἡπίως καὶ μαλακῶς ἐς ψυ-
χὴν αὐτὴν δυομένη, καὶ δίκην ἐλαίου ἀφορητὴ ἐπιστάζουσα, πῇ μὲν τῷ
μεγέθει καὶ ὁληρῷ ἐμβαθύνουσα, καὶ οἷον κυμαινομένη, πῇ δὲ τῷ ἰλα-
ρῷ καὶ γαληνιώδει εὐμαρῶς ἀπλουμένη, καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπομει-
διῶσα· ποῦ δ' ἂν τις θείη τὴν ἐκ τῶν σῶν λόγων ἀνάγκην καὶ τῆς πλε-
κτάνης τὸ ἄφυκτον μηδεμίαν διαφυγὴν ἢ δίοδον τοῖς ἅπασι ἐντὸς ἐναπει-
λημμένοις ἀρκύων παρχωρούσης, τὰ μὲν ἐχυρῶς ἐμπεδούσης, καὶ τὸ ὅ-
λον ἥλοις ἀδαμαντίνοις ἀρχρότως καταγομφούσης, τὰ δ' ἄλλότρια καὶ
οὐ κατὰ τρόπον, οὐδὲ ξὺν τῷ κειρῷ εἰρημένα, εὐφυῶς ἄγαν ἀνατρεπού-
σης καὶ πρόρριζον κατασπώσης· τὸ μὲν τοι σαθρὸν τῶν λόγων, καὶ δίκην
ἀνερχατίστου καὶ ἀκυβερνήτου νηὸς κατὰ πελάγους τηνᾶλλως περιπλα-
νώμενον λίαν ἐπηβόλως αὐτὸς φορῶν, καὶ νῦν μὲν εὐστόχως ὀρίζόμενος
νῦν δὲ τρανῶς καὶ ἀσυγχήτως τῇ διαιρέσει χρώμενος, καὶ τοῖς ἀποδείξε-
σι καὶ μεθόδοις οὐ φορτικῶς, ἀλλ' ἐπικαίρως τε καὶ ἀστείως ὅπη ἂν δέη
τοὺς λόγους κρατύνων, οὐ πάνυ τοι χαλεπῶς διελέγχεις, ῥᾶρον δὲ ἀρά-
χνης ἰστὸν διαλύων τὸ ψεῦδος, κατὰ τῆς ἀμαθείας πομπεύεις ἀναιμωτὶ
τὴν νίκην ἀποφερόμενος· ἀφ' ὧν ἀπάντων ἐξῆς προχωρούντων, τὸ ἐμβρι-
θές σου τῶν λόγων, ἥτε θρυλλουμένη καὶ περισπούδαστος πᾶσι δεινότης
μάλ' ἐνεργῶς ἀναφαίνεται, τό τε γενναῖον τῆς φύσεως καὶ τὸ τῆς παι-
δείας πολύχουν πολλῇ τῇ σπουδῇ καὶ φιλοπόνως ἄγαν ἐπικτηθέν σοι
οὐχ ἥκιστα ἀναδείκνυται· καὶ πρόσσεστί σοι τὸ τοῦ ἥθους καθε-
στηκός, τό τε πρὸς ἀρετὴν πᾶσιν εὖ ἔχον, μὴ δόξαν κενὴν πᾶσι τρόποις
καὶ πάσαις μηχαναῖς θηρωμένῳ, τοῦτο δὲ τὸ τῶν πολλῶν, καὶ τὸ δοκεῖν,
προτιμώντων τοῦ εἶναι, τοῦ καλοῦ μὲν οὖν καὶ τῆς ἀληθείας περιφανῶς
ἀντιποιουμένῳ, καὶ ταύτην παντὶ σθένει μεταδιώκοντι. Σὲ μὲν οὖν ἔγω-
γε διὰ ταῦτα καὶ θαυμάζω καὶ μακαρίζω, καὶ σοι πάντ' ἀγαθὰ καὶ βίον
εὐμαρῇ καὶ ἀπρόσκοπον εὖχομαι· ἐμχυτὸν δ' ἀμνηγέπη παρχμυθοῦμαι
διηνεκῶς νύκτας τε καὶ ἡμέρας πάντα τὴν τοῦ γένους ἀπώλειαν, καὶ τῆς
ἡδίστης τρώοντι καὶ καλλίστης φωνῆς τὸ νυχάγιον ὀδυρόμενον· ἔστι γὰρ

δρᾶν ἔνεκά γε σοῦ ἔτι λείψονα τῆς καλῆς περιόντα Ἑλλάδος, καὶ παῖδας Ἑλλήνων τοὺς πατέρας ἀπομιμουμένους, τό γε θεῖον ἐκεῖνο τῆς ἐρασμιω-
 τήτης ἐμοὶ καὶ πάντων τιμιωτάτης φωνῆς διασώζοντας κάλλος· τῷ τοι
 τὸ δηρικὸν ἐκεῖνο παρωδῆσαι μικρὸν ἔπεισί μοι, καὶ ἴσως κατὰ καιρὸν.
 Ὅμηρος μὲν γὰρ Ἀγαμέμνονα τῷ Νέστορι φάναι ἐποίησεν, ἐγὼ δ' ἐναλ-
 λάξας φημί· εἴ μοι δέκα μόνοι Θεόδωροι, ἢ δέκα Ἀνδρονίκοι γένοιντο,
 ἐξαρκέσαι ἂν οὐ τὸ Ἴλιον πολίχνην τι βάρβαρον ἐκπορθῇσιν, ἀλλὰ γένους
 πάντων γενῶν σοφωτάτου ποτὲ καὶ ἡμερωτάτου φωνὴν καὶ παιδείαν με-
 θόδους τε καὶ λόγων ἰσχὺν πᾶσαν τ' ἐπιστήμης ιδέαν ναυαγήσασαν φεῦ
 ἀνασώσασθαι· ἀλλὰ μοι νικῶνς ὁ καλὸς Ἀνδρόνικος πάντας ἄνδρας, καὶ
 μεταδιδάσκους οὐκ ὀρθῶς περὶ τῶν ὄντων φρονοῦντας, τῶν δ' ἄλλως
 μοχθηρῶς καὶ ἀπαιδεύτως ἐχόντων αἰεὶ περιγίγνοιτο πάση ἀρετῆς ιδέα
 τὴν ἀσχημοσύνην μεταρρυθμίζων τοῦθ' ὅπερ εὖ ποιῶν ἐπικέκλησαι, κάλ-
 λιστος ὢν, ἐμὲ δὲ φίλον ἴσθι σὸν ἔχοντα προθυμίαν πάνθ' ὑπὲρ σοῦ καὶ
 λέγειν καὶ πράττειν τὰ δυνατά. Ἐρρωσο.

Ἐν Οὐιτερβίῳ Ἰουνίου ἄγοντος πέμπτην, ἔτει τῷ ἀπὸ Χριστοῦ αὐξβ'.

Presentata dinanzi al Clarissimo Sig.r Bailo addì 9 Giugno 1588 per l'inf.to Spettab. messer Dimo Quartano instando.

Cl.mo, et Prestantissimo Regg.to di Corfù ect. Per le passate guerre si quelle del 1537 come et del 1570 dall' incendij, ruine delle nostre case si della prima come della seconda, et ultima, che dalli fondamenti furono butate le case di me umilissimo servitore Dimo Quartano figlio del q.m m.r Nicolò et fatto spianata portando le piere sopra le spalle nostre sino nel luoco che si fabbricava la muraglia della fortezza per la qual disturbaione, et ruine corevimo si può dire nudi alla fortezza per poter scapolar solamente la misera vita per la qual cosa causò, che non solamente havemo perso tutto quello havevimo al mondo, ma, et le fedipatenti, et tutte le scritture che aparevano, si li meriti, et servitù delli miei progenitori verso questo Ill.mo Dominio Veneto, et medesimamente le fedie delle servitù fatte da me in diversi tempi, volendo imitare li miei antenati; quali sempre in ogni occasione con carichi onoratissimi hanno prontamente sparso il sangue per questa Ill.ma Sig.ria in ogni luoco, et occasione, et acciochè non vadino in obblivione tante servitù, et meriti per essere state perse et smarite le patenti fatte da diversi Ecc.mi Rappresentanti di sua Serenità per la qual cosa insto che siino per testimonj fede degni giustificata qualche parte minima di esse,

et in quanto alla persona mia acciochè in ogni tempo, et luoco apara, et consta la verità, et che la qualità et condizione di me sudetto um.o ser.e sia nota, et manifesta continuando anco li miei figliuoli, et posterì alla devozione imitando le vestigie nostre però intendo giustificare ut infra, videlicet.

1.o Che all' incendio del 1537 che dall' Armata, et esercito Turchesco, che fu brugiato tutto il borgo et Isola, et furono prese da ventiquattro mille persone (x), et venduti Schiavi in quest' Isola siamo corsi alla fortezza per scapolar la vita senza avere tolto cosa alcuna, et il tutto lasciato nelle mani dell' inimico, et tolto tutto quello avevimo, et brugiate poi le nostre case, che a mala pena scapolassimo le persone sole, et con li figlioli in braccio andassimo alla fortezza et io fui portato in braccio da mia madre ch' ero in fasce senza altra sostanza, poi partitasi l' Armata, et gli eserciti li seguenti anni li SS.ri per fare spianata hanno ruinato, et butato giù dalli fondamenti due mie Case solerade et Magazeni, et portate le piere à far le fortezze, et crescere li Baluardi, qual case erano in più luochi del borgo, cioè in luoco detto Amorachia, et a Trago . . . et appresso Anemomilo di valuta di gran numero di danari senza veruno pagamento.

2.o Item. Che essendo io allevato, et cresciuto se ben m' ritrovavo povero et orfano essendo stato ammazzato il detto mio Padre al tempo della guerra, ho sempre atteso al servizio del mio Principe, et mi furono dati de principali Carichi, et honorati della mia Patria come Sindico, Censore, Giudice, et altri honorati et principali Carichi et come Cap.o di molte persone di que-

(x) Ἰδὲ σελ. 92.

sta Città al tempo sudetto della Guerra ultimamente del 70 governai, et attesi alle rive della Marina sì il giorno come la notte senza spesa veruna dell' Ill.ma Signoria stando di continuo appresso, et alli servizi delli Rappr.ti di sua Ser.tà Veneta.

3.º Item. Che sotto il Clarissimo Sig. Franco Corner fù merittissimo Bailo, et Proved. Gen.al quì, ho atteso di continuo à tutti gli ammalati, che furono lasciati dall' Armata di Sua Ser.tà dall' Cl.mo Gen.al Zane, et Governai tutti essi ammalati continuando tutto il giorno, et anco la notte di andar attorno sì a piede come a cavallo, non sparagnando la propria vita che tutti si largavano, et nissuno accostava appresso loro per non affettarsi nella grave, et pestifera malatia che correva sopra di loro, delli quali morsero gran numero, et anco per causa loro fu fatta grandissima mortalità in questa Città, qual servitù apparve per patente, e fede del Cl.mo sud.to Generale, et Clarissimo Corner qual per l' occasione sudetta della detta ruina furono smarite, qual cosa il tutto mi offero fare constare con testimonj fede degni.

4.º Item il secondo anno havendo il Carico del Sindicato ho procurato per tutta l' Isola, et ho fatto armare quattro Galee sotto il Clarissimo Gen.al Venier et così altre persone, sì da remo come da Spada quali si attrovarono alla distruzione dell' Armata Turca nella felice giornata.

5. Item. Che tutto il tempo si sotto l' Eccel mo Venier come sotto l' Eccel.mo Foscari Generali, ho procurato, et ho comodato per tutta la parte del Borgo gli eserciti de Soldati da XXV.m sì Spagnoli come Italiani, et altre diverse nazioni, senza veruno dis-

comodo degli abitanti di questa Città con grandissima soddisfazione de Sig.ri et senza disturbo della Città (2).

8. oltrem. L'anno seguente sotto l'Ecc.mo Gen.al Foscari, sotto il Cla.mo Sig.r Francesco Gritti allora dignissimo Bailo, et Proved. Gen.al in questo loco andai per l' Isola, et indirizzai medesimamente le quattro Galee, et un'altra in luogo di quella che fù persa nella felice giornata che fù il q.m m. Pietro Bua, et il tutto ho fatto, et operato con grandissima mia spesa, et interesse, nondimeno mai ho sparagnato alcuna fatica.

7. o Item poi sotto 'l Ecc.mo Sig.r Zuanne Contarini fù meritisimo Proved. quì dal Sig.r Fran.co Vitelli ingegner con suprema autorità dell' Ecc.mo Senato per colera, e sdegno che se bene le mie Case fabbricate ultimamente da me dopo la ruina, et distrutte l'altre mie ch' erano in fortezza, et fatesi spianata furono molto lontane dalla fortificazione nuova del Borgo, che appresso di me rimasero dell'altre case a pepian, et questo fu fatto con grandissimo dispiacere del sudetto Ecc.mo Sig.r Procur. Contarini, nondimeno mentre, che la famiglia era dentro, mia Madre, mia Moglie, li figliuoli, et gli altri di Casa mia essendo io allora in Castello dal sudetto Sig.r Proveditor, fece andare due Zurne di Galea, et altri molti Guastadori, et senza che avisasse manco la famiglia a uscire di casa et cavare le robe, in un atimo fece buttare dalli fondamenti tutte esse mie case che appena dalli balconi si ricuperararono le persone sudette, et figliuoli ch' erano dentro pure la robba è andata tutta di male che appena sca-

(2) Αὐτὸς τὴν ἐν Ναυπλίῳ ναυπηγίαν.

polassimo le casse rotte; li vini, et ogni altra cosa è andato in perdita con grandissima ruina et fracasso de tutta la mia robba, come fosse ribello, et non fedelissimo di questo Il.mo Domino, cascando le Muraglie che battavan li Guastadori sopra la robba, che in un atimo fui privato delle sostanze che poteva mantener tanta numerosa famiglia, et fui mandato in precipizio ritrovandomi havere sette figlioli delli quali quattro sono femine, che non sò in che modo debbo mantenerle, et secondo la nostra condizione maritarle instando che siino, esaminati gl' inf.ti testimoni a verificazione di quanto ho narrato, et detto di sopra per apparer in ogni tempo la condizione, e qualità di me sud. v.ro Servitore, et siano esaminati iuf ti testimonij ad futuram rei memoriam etc.

La qual Scrittura, et Capitoli veduti per il Clarissimo Regg. quali admesse, et ordinò sopra quelli doversi esaminar affine etc.

Testimonii

Il Spettab. m. Zuanne Capello.

Il Spettab. m. Nicolò Midei Baron di Corfù.

Il Spettab. m. Antonio Antonato detto Renissioti.

Mr Zuanne Mauro.

Il Spettab. m. Alessandro Altavilla.

Il Spettab. m. Stelio Ricchi.

Il Spettab. m. Polo Alagatora.

Mr Draco Gazzulin.

Il Spettab. m. Domenego Ayrani.

Il Spettab. m. Nicolò Chinigò.

Adi 23 Giugno 1588.

Il spettab. m. Stelio Ricchi testimonio prodotto sopra li Capitoli presentati, per il soprascritto Spett. m. Dima Quartano, citato, monito giurato, et con diligenza esaminato sopra la continenza di essi alla presenza del Spettab. m. Stefanin Petretin Sindico honorando, a esso testimonio letti di parola in parola, rispose sopra il primo Capitolo: io son di età d'anni cinquanta circa et per ciò non vi so dire quanto in Capitolo si contiene, ma ben ho inteso da molta gente esser successo a m. Dima Quartano quanto in detto Capitolo si contiene.

Sopra il secondo rispose quanto mi havete letto in questo Capitolo tutto è la verità.

Sopra il terzo rispose similmente, questo anco è la verità.

Sopra il quarto rispose, esser la verità di quanto in esso Capitolo si contiene.

Sopra il quinto rispose, così è vero.

Sopra il sesto rispose, anco questo è la verità.

Sopra il Settimo rispose così è veramente et così non fosse per ben suo.

Ad Generalia rec.

Stelio Ricchi affermo ut supra.

Io Stefanin Petretin Sindico fui presente.

M.r Antonio Antonato detto Renissioti testimonio prodotto, et con giuramento esaminato alla presenza ut supra, et interrogato sopra li Capitoli a esso Testimonio letti con diligenza di parola in parola rispose.

Supra il primo, io son di età d'anni 32 incirca, et perciò di

quanto in capitolo si contiene non sò di vera scientia cosa alcuna
ma ben di quanto in esso si contiene ho inteso da molta gente
così esser la verità.

Sup. secondo rispose, così esser la verità.

Sup. tertio rispose, anco di ciò è la verità perch'io ho veduto.

Sup. quarto rispose, medesimamente ciò è la verità.

Sup. quinto rispose, così è veramente.

Sup. sexto rispose, è pur troppo vero quanto mi leggete.

Sup. septimo rispose, così è veramente et Dio volesse che
non ne fusse perchè non sarebbe successo danno anco negli altri.

Ad generalia rec.

Io Stefanin Petretin Sindico fui presente.

Il spettab. m. Domenego Avrami testimonio prodotto, et con
giuramento esaminato sopra gli oltrascritti capitoli alla presen-
zia ut supra, et interrogato sopra il primo rispose, io son di età
d'anni 66 et per la molta pratica ch' hò della Casa di m. Dimo
Quartano di quanto mi havete letto nel capitolo così è la verità.

Super secondo rispose, così è la verità.

Super tertio, così è veramente.

Super quarto rispose, quanto in capitolo si contiene è la ve-
rità.

Super quinto rispose, così è veramente.

Super sexto rispose, tutto questo anco è la verità.

Super septimo rispose, anco questo è la verità che così non fosse.

Ad generalia rec.

Io Dom.co Avrami affermo ut supra.

Io Stefanin Petretin fui presente.

Il Spettab. m. Zuanno Capello testimonio prodotto citato, et con giuramento esaminato sopra li Capitoli oltrascritti alla presentia ut supra et interrogato super primo rispose, io son di età d' anni 51 in circa e perciò quanto nel capitolo si contiene non s'è cosa alcuna, mà per la continua, et intrinseca amicizia che hò tenuto con m. Dima Quartano et anco per quanto ho inteso da molte genti così è la verità.

Super secondo rispose, così è la verità.

Super tertio rispose, veramente così è.

Super quarto rispose, Sig.r sì ch' egl' è la verità.

Super quinto rispose, veramente così è la verità.

Super sexto rispose, Sig.r sì ch' è così.

Super septimo rispose, è vero ogni cosa, et ciò per la pratica che hò del Quartano siccome vi hò predetto perchè si hà lamentato più volte di ciò.

Ad generalia rec.

Io Stefanin Petretin Sindaco fui presente.

Il Spettab. m. Polo Allagatora testimonio lavanti prodotto citato, et esaminato con giuramento sopra la continenza delli Capitoli soprascritti alla presenza ut supra et interrogato super pri-

mo rispose, io son di età di anni cinquanta uno incirca, et perciò di quanta in Capitolo si contiene non vi sò ben dire, ma per la pratica che ho sempre avuta con m. Dima Quartano et che sempre mi si ha lamentato di ciò, et anco per quanto ho inteso da altri, così è la verità.

Super secundo rispose, così è la verità.

Super tertio rispose, veramente che è così.

Super quarto rispose, anco di questo è la verità.

Super quinto rispose, così è.

Super sexto rispose, così è la verità.

Super septimo rispose, veramente che così è la verità pur troppo.

Ad generalia rec.

Io Polo Allagatora affermo quanto di sopra.

Io Stefanin Petrefin Sindico fui presente.

Il Spettab. m. Draco Gazzulin testimonio avanti prodotto citato, et esaminato con giuramento alla presenza ut supra sopra li soprascritti capitoli ad esso testimonio letti di parola in parola et interrogato super primo rispose, per la continua pratica, et amicizia che hò, et hò avuto col Spettab. m. Dima Quartano al presente honorando Sindico di quanto nel primo Capitolo che mi havette letto per quanto da Casa sua hò inteso, et da tutti, per non haver io veduto tal cosa per esser di età d'anni 54 incirca, è la verità, et io solamente hò veduto à portar li Sassi delle Case capitolate: sò anco del restante del Capitolo esser la verità, et di ciò tutta questa Città lo sà et esaminando delli Vecchi facilmen-

te intenderete, et io più volte hò inteso tali cose, et per ciò vi dico super, ma io non ho veduto se non quanto vi hò predetto.

Super secundo rispose, così è la verità.

Super terzio rispose, omnia in Capitolo contenta vera esse.

Super quarto rispose, così veramente è la verità.

Super quinto rispose, così è vero, et così non fosse, et anco io son stato molto in quelli tempi danneggiato, et travagliato.

Super sexto rispose, così è la verità.

Super septimo rispose, così non fosse come è vero ogni cosa.

Ad generalia recl.

Io Draco Gazzullin affermo ut supra.

Io Stefanin Petretin Sindico fui presente.

Il Spettab. m. Nicolò Chinigò testimonio avanti prodotto, citato, nominato, et con giuramento esaminato alla presenza ut supra sopra la continenzia delli Capitoli soprascritti à lui testimonio letti da parola in parola rispose, io son di età d'anni 80 et perchè ero vicino del Spettab. m. Dimo Quartano, quanto nel Capitolo primo è la verità per la pratica che hò sempre havuto di casa sua.

Soper secundo rispose, quanto mi havete letto è la verità.

Super tertio rispose, anco questo è vero.

Super quarto rispose, anco questo è la verità.

Super quinto rispose, anco questo è il vero.

Super sexto rispose, così è vero.

Super septimo rispose, anco questo è la verità che così non fosse.

Ad generalia rec.

Io Stefanin Petretin Sindico fui presente.

Noi Zuan Antonio Foscariini Bailo, Vincenzo Diedo, et Aluise Venier Consiglieri di Corfù Isola, et suo distretto per la Serma Ducal Signoria di Venezia.

Desiderando il Spet.m. Dimo Quartano fù del Spet. m. Nicolò, Cittadino, et al presente Sin lico di questa Città, come quello che discende da benemeriti di questo Ser. Dominio, et che in diverse occasioni si è adoperato in pub.o servizio, che dalla servitù, et operazioni sue egli, et li suoi posterì acciò non restino senza quella memoria per la quale in ogni tempo, et occasione possa esser loro di favore, et merito poichè nell' improvvisa distruzione di Casa sua per la nova fortificazione si sono smarite tutte quelle fedì ch' esso haveva, habbiamo ad istanzia sua fatto esaminare sopra alcuni capitoli che per esso m. Dimo si sono stati presentati, et havendoci dopo ricercati che per patenti nostre ne sia fatta fede della giustificazione dicemo, si come per essa appare, che oltre le ruine occorse di alcune case, et Magazenì suoi paterni l' anno del 1537 nell' incendio fatto da Turchi in Corfù, esso m. Dimo rimase orfano, et in povertà per esser stato ammazzato suo Padre, non dimeno civilmente allevato, et dalla sua Patria honorato con li principali Carichì della Città: che nel tempo della prossima passata guerra col Turco portando così l' occasione di custodire le marine, esso hà atteso come capo di molte genti di

questo luoco à questo servizio senza alcuna spesa del pubblico: che in tempo dell' Ecc.mo Gen.al Zane nella passata guerra il detto m. Dimo non schivando fatica alcuna, ma esponendo a pericolo la propria vita hà atteso caritevolmente a piedi, et a Cavallo al governo della moltitudine degli ammalati lasciati all'hora in terra dall' Armata: che in tempo dell' Ece mo General Venier, essendo esso m. Dimo Sindaco della Città è Stato per l' Isola à procurare l' armare di quattro Galee de genti da remo, et da spada, che si ritrovarono poi alla felice vittoria, et così all' hora, come in tempo dell' Ecc.mo General Foscari si ha adoperato in far accomodare de alloggiamenti nelli borghi per li soldati Italiani e Spagnoli con universale soddisfazione: che in tempo che fù in questo governo il q.m. Clarissimo m. Franco Gritti Bailo, et Proved. . esso m. Dimo è stato per l' Isola per l' intrezzar de quattro Galee, et per l' armar di quella del q.m. m. Pietro Bua pre a nella giornata: et nell' occasione della nuova fortificazione di questa Città fù improvvisamente destrutte, e gettate à terra le sue Case per ordine del Sig. Ferrante Vitelli con perdita de molte sue robbe per il che appena li figliuoli et sua moglie hebbero tempo di salvarsi dal pericolo, però siccome per le operazioni et cose presenti il detto m. Dimo si è fatto meritevole della buona grazia di sua Ser.tà così ancora noi la giudichiamo degno et benemerito. In quorum fido.

Dat. Corcyrae die XXVI Iulij M.D.L.XXXVIII.

Zuan Anto. Foscariini Bailo.

Vincenzo Diedo Consegier.

Aluise Venier Consegier.

(L. S.)

Daniel de Canal Not. et cood. Cancel.

Z'

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΕΤΡΟΣ

Κερκυραῖος.

Τῷ πανσεβεστάτῳ καὶ ἐνδοξοτάτῳ Ἀνδρέᾳ Ματθαίῳ Ἀκουσίθῳ, τῷ
Δουκὶ τῆς Ἀδρίας, εὖ πράττειν.

Οἱ περὶ τοὺς τῆς ἀληθείας λόγους σπουδάζοντες, καὶ διαφερόντως τὰ
τῆς φιλοσοφίας ἐπιστάμενοι, Ἀνδρέᾳ Ματθαίε, δουκῶν πανσεβέστατε
καὶ ἐνδοξότατε, ἢ μὲν τοῦ Ἀριστοτελικοῦ συγγράμματος τῶν μερικῶν
ἢ τῶν καθόλου, ἥτις τῶν μεταξὺ, τὸ ἀκριφές καὶ ἀληθέστατον κα-
τέλχον, ἢ τινὸς ἄλλου τῶν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ διασημοτάτων, οὐκ ἂν γε
μοι δοκοῦσιν ἀμικράνειν τοῦ σκοποῦ πάντας δυσχερεστάτην ὁδὸν δι-
τρίβοντας οἰόμενοι, καὶ μάλιστα ἀνωφελῇ, οἷινε, τῶν παλαιῶν τὰ
τούτων ἐξηγήσασθαι ἐπιχειρησάντων ὑπομνημάτων χωρὶς εἰς τὸ ἐντελές
τῆς τέχνης εἰσδῦναι ὑπολαμβάνουσι καὶ, ἐπεὶ μὲν (ἵνα περὶ τοῦ Ἀριστο-
τέλους εἴπωμεν) ὅσα θεῖός τε καὶ δαιμόνιος οὗτος περὶ πάντων τῆς φύ-
σεως, καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν πραγμάτων γεγράφηκεν ἅπαντα μονονουχί
τοιούτων ἐξηγήσεων μὴ παρόντων πόρρω τῶν νῦν ὄντων τοῦ σκοποῦ κα-
θεστήκασι, μάλιστα δὲ, καὶ ὑπερτάτως ἐμοὶ τοῦτό γε περὶ τῶν πέντε
ὑπ' αὐτοῦ τῆς τῶν ζώων γενέσεως διχτελουμένων βιβλίων ἔξεστι λέγειν
ἃ, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ πάνυ ἀρίστου; (καὶ γὰρ αὐ-

τὰ εἰς ταύτην ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ ἀκριβεστάτως μεταπέφρασμένα
παντί που δῆλον) ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων γεγυμνασμένους,
καὶ ὑψηλὸν κέρας ἔχοντας διακλονθάνουσι. Ταῦτα γοῦν ἡμεῖς καὶ κολ-
λῶν εὐδοκιμούντων εἰδότες, ἀφ' οὗ πρὸς Σέργιον Στίσον, καὶ διὰ τὴν
ἀρετὴν καὶ τοὺς τρόπους περιβόητον, μᾶλλον δὲ μακάριον ἄνδρα λόγου
τε, καὶ ἑλληνικῆς παιδείας χάριν εἰς Μεσαππίαν παραγενόμενοι μέγα
προσφάτως καὶ περιττὸν ἐπιτεθείκαμεν πόνον ὁποσονοῦν παρ' αὐτῷ ἐ-
ποιήσαμεν σχολῆς (διὰ γὰρ ὁλοκλήρων πέντε ἐτῶν διδασκάλῳ αὐτῷ ἐ-
χρησάμεθα) οὐκ ἀμελῶς πολλὰ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους διελθόντες, τει-
αύτην γνώμην ἐρρωμενεστέρως βεβαιώσασθαι συνέτυχε. Καὶ ἐπειδὴ περ
οὐ κατὰ τῶν νυνὶ φιλοσοφούντων εἰωθότα τρόπον τὰ αὐτοῦ διακρυψά-
μενος, ἀλλὰ ἀσμένως πάντα ὅσων κύριος ἔτυχε παλαιά τε, καὶ παντο-
δαπὰ βιβλία τῇ ἡμετέρᾳ γνώμῃ, καὶ φιλανθρωπῶς προστιθείς, καθάπερ
καὶ ἄλλα πολλὰ τοῦ Φιλοπόνου εἰς πέντε περὶ ζώων γενέσεως Ἀριστο-
τέλους (τοσούτα μὲν δὴ ταύτης ὁ φιλόσοφος τοῖς ἐσομένοις κατέλιπε
πραγματείας) ἡμῖν ἐδώρήσατο, διὰ μὲν γοῦν τοιαύτην τὴν δωρεάν, οὐ
μόνον ἔμοιγε μέγα ὄφελος, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τῶν τῆς φύσεως
πραγμάτων εὖ σχολῆς ἔχουσιν αὐτῆς εἰς φανερὸν διερχομένης οἰόμε-
νος παρσιδάγειν, καὶ ἵνα μὴ τούτων τῶν τοῦ φιλοσόφου βιβλίων περὶ
τῶν ἡμῖν ὁ λόγος μέχρι τοῦ παρόντος ἐν τῷ σκότῳ, καὶ ἀφανίᾳ σχε-
δὸν παντελεῖ διακειμένων, τοὺς περὶ τὴν φιλοσοφίαν σπουδάζοντας
τοῦ συμφέροντος, καὶ λυσιτελοῦς εἰς πλείονα χρόνον ὑψηρῆσθαι τὸν Φι-
λόπονον τουτονὶ πρὸς τὴν ἐγχείρησιν κοινῆς προσθεῖναι οὐκ ἀπώκησα·
ἀλλ' ὥς ταῦτόν νυνὶ καθάπερ ἐκ τῶν νεοτέρων ἀναστάντα ὑπό τινος δε-
σπότης ἀσφαλείας γενναιοτέρως παρρησιάσασθαι, σὲ δὲ τὸν πάντων τι-
μιώτατον κύριον ἐν αὐτῷ τούτῳ ἀξιότατον ἐνομίσκαμεν, δυοῖν ἕνεκεν,
τοῦ τε κοινοῦ διδασκάλου ὀφειλομένην ἐκτίσκει χάριν, διὰ γὰρ τὴν το-
σαύτην σοῦ εἰς ἐκεῖνον φιλανθρωπίαν τε καὶ εὐχρηστηρίων ὑπερβολὴν,
καὶ ἡμᾶς εὐεργετούμενους οἰόμεθα, ἐτέρου δὲ, τοῦ ἐν τοῖς εὐγενεσάτοις
ἐπιφανέστατον ὄντα, πάντων δὲ οὐδενὸς χείρονα τῶν πώποτε φιλοσοφη-
σάντων, καὶ ἐν πάσῃ ἀρετῇ θεῖον ἦρωα, τοιούτοις ὑπομνήμασι σὲ κό-

σιμον ἔσοσθαι πρεπωδέστατα. Δέχου τοίνυν, δέσποτα ἀνυπέβλητε, τχύ-
την τοῦ Φιλοπόνου ἐᾷήγασιν ἐν τῇ ἐκκτέρᾳ φωνῇ μετὰ τὴν τοῦ Ἀριστο-
τέλους χρησιμωτάτην πραγματείαν, ἥτις ἐν τῷ εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων
μεταφρασθῆναι, τῆς περὶ ἡμῶν ἐπιμελείας κατὰ δύναμιν τετύχησε·
ταῦτα μὲν γὰρ τῆς ἡμετέρας ὡς σὲ σπουδῆς, δι' ἣν ἔσχατος πρὸς ἡμᾶς διέ-
θεσιν οὐκ ἀψειδὲς τεκμήριον διηνεκῶς παραστήσεται.

ΠΙΝΑΞ.

Σελίς·

Α΄.	Περὶ τῶν ἐν Κερκύρα Ἀκαδημιῶν καὶ τῶν συγχρόνων αὐ- ταῖς λογίων.	1
Β΄.	Νίκανδρος Νούκιος.	24
Γ΄.	Ἀντώνιος δ' Ἐπαρχος.	45
Δ΄.	Πολιορκία τῆς Κερκύρας ἐν ἔτει 1537, καὶ αἰχμαλωσία τῆς Καλῆς Καρτάνου, συζύγου γενομένης τοῦ Σουλτάνου Σελήμ.	83
Ε΄.	Κατάλογος τῶν ἐν Κερκύρα Λατίνων Ἀρχιεπισκόπων με- τὰ ἑραχειῶν Βιογραφικῶν εἰδήσεων.	98

Ἑγγραφα.

Α΄.	In Laudem Joannis Lascari.	121
Β΄.	Περὶ τῆς ἐν Πύλῳ Ναυμαχίας, Ποίημα Φιλίππου Κανᾶ, μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως.	132
Γ΄.	Λόγος Νικολάου Μαυρομάτου Ἀκαρνᾶνος πρὸς τοὺς νέους τοῦ Ἰονίου περὶ ἀνάγκης τῆς σπουδῆς τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.	162
Δ΄.	Ἀναφορὰ χωρικῶν Κερκύρας πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Πολιτεί- αν καὶ διατάξεις αὐτῆς.	169
Ε΄.	Ἀνδρονίκῳ τῷ Καλλίστῳ, Νικολάου τοῦ Σεκουνδίνου ἐ- πιστολή.	187
ΣΤ΄.	Αἵτησις Καρτάνου, καὶ Διάταγμα τῆς Διοικήσεως περὶ αὐτῆς.	192
Ζ΄.	Νικολάου τοῦ Πέτρου Κερκυραίου ἐπιστολή πρὸς Ἀνδρέ- αν Ματθαῖον Ἀκουσίβιον τὸν Δούκα τῆς Ἀνδρίας.	204

Bögl

Mustoxydis, Michael A.

[Nichtlateinische Schriftzeichen]

Corcyra 1872

H.gr. 816

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11006479-4